

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

“Batı kültürü önünde hiçbir saplantım yok”

Mektuplar 1957-2008

(Ferit Edgü, 1936 - Yüksel Arslan, 1933) Ferit Edgü ve Yüksel Arslan, 1955'te Maya Sanat Galerisi'nde, Yüksel Arslan'ın sergisinde tanıştılar. Dostlukları o gün bugün süregeldi. Edgü, Yüksel Arslan'ın resimleriyle ilgili yurtiçinde ve yurtdışında birçok yazı yazdı, Arslan'ın kitaplarını yayımladı, sergilerini düzenledi. Yüksel Arslan 1961'den beri Paris'te yaşıyor. İlk retrospektifi 2008'de Santral İstanbul'da gerçekleştirildi. Bunu 2012-2013 Zurich, Düsseldorf ve Viyana'daki Kunsthalle sergileri izlemiştir.

YÜKSEL ARSLAN - FERİT EDGÜ

**“Batı kültürü önünde
hiçbir saplantım yok”**

Mektuplar 1957-2008

Yüksel Arslan’ın metin dışı 40 deseniyle

Hazırlayan
Burak Fidan

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 4513
Edebiyat - 1281

Yüksel Arslan - Ferit Edgü
“Batı kültürü önünde hiçbir saplantım yok”
Mektuplar 1957-2008
Yüksel Arslan’ın metin dışı 40 deseniyle
Hazırlayan: Burak Fidan

Kitap editörü: Burcu Uğuz, Burak Fidan
Düzeltili: Cennet Türker

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: Akgül Yıldız

Baskı: Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2
34310 Haramidere / İstanbul Telefon: (0 212) 412 17 00
Sertifika No: 12026

İlk baskı: Kitap Yayınevi, İstanbul, 2011
YKY’de 1. baskı: İstanbul, Ekim 2015
ISBN 978-975-08-3463-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2015
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

İÇİNDEKİLER

Sunu • 7

I

**Yüksel Arslan'dan Ferit Edgü'ye
İlk Mektuplardan Özgün Seçmeler (1957-1961) • 9**

II

**Paris-İstanbul-Paris Mektupları
(1975-2008) • 31**

III

Albüm • 275

Sunu

Bu kitapta bir yazarla bir çizerin mektupları yer alıyor. Başka bir deyişle bu kitap iki yazar-çizerin kitabı. Yazarın, resme olan düşkünlüğü kadar, çizer de yazına düşkün. Her ikisi de, ilkgençlik yıllarından beri kitap hastası, kitap kurdu.

Daha ilk tanışmalarından itibaren (İstanbul 1955) sanatla ve yazınla olan ilgileri benzerlik göstermiş, aynı kitapları okuyup aynı soruları sormuşlar. Bugün, yarım yüzyıl sonra, benzemezliklerinde bile birbirlerinin benzeri olup çıkmışlar.

Ülkemizde pek sık karşılaşılmayan (sözcüğü her ikisi de sevmese de) *entelektüel* bir dostluğu yansıtıyor bu mektupların her sözcüğü.

Bu nedenle de sıradan bir okurdan, sıra dışı, özel bir dikkat istiyor.

Dille oynamayı seven, kendilerine özgü bir *humor* anlayışı olan, birçok ünlü, ünsüz; yaşayan, ölmüş sanatçı, yazardan söz eden; yüzyıllar hattâ binyıllar öncesinin sanatına, düşünürlerine gönderide bulunan, tabii sürekli birbirleriyle ve kendileriyle dalga geçmekten de bıkmayan bu iki dostun "*mektup-metinleri*"ni yazınsal birer metin olarak okuma yöntemi, belki de en doğru yöntem.

Y. Arslan - F. Edgü arasındaki yazışmalar, çizerin askerliğini yaptığı (Eleşkirt 1957) yıl başlıyor. Bu dönem yazışmalarından, yalnız Y. Arslan'ın mektupları var elimizde (Tabii bunlara sözcük anlamında mektup denilebilirse). Bunları I. Bölümde olduğu gibi yayımlıyoruz. Meraklısı olan, eline bir büyüteç alıp bu mektupları sökmeye çalışabilir. Gene bu bölümde, Ferit Edgü Paris'e gittiğinde Y. Arslan'ın kendisine gönderdiği "çiziktirmeler" yer alıyor. Bu döneme ait yazarın mektupları kayıplara karışmış durumda. II. Bölümde, 1975-2008 tarihleri arasında karşılıklı mektuplaşmalar, III. Bölümde ise fotoğraf albümü, imzalı kataloglar, kitaplar ve Ferit Edgü'nün ikinci kitabı *Bozgun* için Yüksel Arslan'ın yaptığı desenler yer alıyor.

Mektuplaşmanın yeniden başlaması için iki dostun, kaçınılmaz olarak, ayrı düşmesi gerekti. Ne var ki Ferit Edgü yurda döndüğün-

8 Mektuplar 1957-2008

de (1967) yazışmalar hemen başlamıyor. Uzun bir sessizlik döneminden sonra, ancak 1976'da başlıyor.

Yüksel Arslan'ın tüm mektupları, okunaklı el yazısıyla yazılmış ve hemen hemen tümü resimli. Bu görsel nitelikleri dolayısıyla kitapta bunlardan bazılarına yer verdik.

20. yüzyılın birinci yarısında (çizer 1933'te, yazar 1936'da) doğmuş, genç yaşlarda kendilerini ve dünyayı keşfetmek için yola çıkmış, Paris'e gitmiş, biri oraya yerleşmiş, öbürü yurduna dönmüş, ama hep sözcüklerle, çizgilerle, düşüncelerle, kavramlarla savaşmış, sanatı hep evrensel boyutları içinde düşünmüş, Batı sanatı ve kültürü karşısında hiçbir zaman saplantıları olmamış bu iki insanın bu kitapta bir araya gelen mektupları, onların yapıtlarına yabancı okura hiç kuşkusuz yadırgatıcı gelecektir. Ama hiç değilse, bir zamanlar insanların birbirlerine böyle mektuplar yazıp, zarflara koyup pullayıp gönderdiklerini öğrenmiş olacaklardır. Bu da bir şey.

B. F.

I. Bölüm

Yüksel Arslan'dan Ferit Edgü'ye İlk Mektuplardan Özgün Seçmeler (1957-1961)

2.Ü.
39 NCÜ FİYADE ALAYI 1 NCİ TABUR KUMANDANLIĞI KARARGAHI
ELEŞKİRT

İER : 12194
KOMUSİhtar cezası

GİZLİ

16-Nisan-1958

İaşe Sb.lığına

1. 16-Nisan-1958 günü öğleden sonra gazinoda otururken -
buzdan geçiren ve üstleri yanında eline geçirdiği vazo-yu yere fırlatarak kapının buzlu camını yumruğu ile kırıp dışarı çıkan Tb.İaşe Sb.yı Tgm.Yüknel Amman'a, fiili ebede olmayan sebeplerden yaptığı için bu defalık ihtar cezası verdim.

2. Bu Gubay kırıklarını yerlerine koymakla beraber bir hafta Tb.Sb.Gazinosuna girmeyecektir.

Dakika
El.ter K.
Shh.Tk.K.
İaşe Sb.

EDİF GÜRKAN
Kur.Kd.Şub.

1 ncİ Tb.kumandanı

GİZLİ

12 Ekim 1957

Sevili yaz bana, Cabbar bu
alsun. Ferit. Bazı karışık bu denli;
bu işte yazabileceğini sanıyorum.
Sarıdend'in anlatılarına sevinilebilir
olduğu bu kitap okunuyor,
Boşantıdan utup yamına koşturmuş
kız filmi için, dedi. Choplin benzeri
şekil karşısında.

"L'AMT", "Le" Joyce, "Gönderen
içerine".

Sık - sık adanmış gelen köşelerden
rejenerlerde, kimsin gezende de;
"Sikiti git, ulan!", "Gledim", "Sikiti git",
"Gelme buraya, ruhuma sığın",
benim.", "der", "ruhuma sığın", be -
nim.", "düşün", "gülele", "Gledim".
- Ferit'in güldürümleri, "Sikiti git",
içerine.

12 Ekim 1957

Sevili yaz bana, Cabbar bu
alsun. Ferit. Bazı karışık bu denli;
bu işte yazabileceğini sanıyorum.
Sarıdend'in anlatılarına sevinilebilir
olduğu bu kitap okunuyor,
Boşantıdan utup yamına koşturmuş
kız filmi için, dedi. Choplin benzeri
şekil karşısında.

Dur dur, geline de tutuklanma
reber yazabileceğini düşünüyorum.

Bu kitabın, şimdi gidiş, bambaşka açak -
gim, akudun, kitaplar da senin için
çizik leditlerini bulup çıkaracağım.

12 Ekim 1957 Saat 18.30

Çaydan. Yavaş ağız. Sanki
Verjaine'in Sade içine deşileğini
bulup - çıkarıyor.
Simdi: "Bilgi'den deşileğin de
içini açsın", - Newel.

16 -

(Paldır Can'ın içi teni, sarı sarı, sarı).
 x. münber Boeth 1957
 - Paldır Can'ın içi teni, sarı sarı, sarı.

12 Aralık 1957

14/9/57

Halley ant. 1957
 - C. Ant. 1957

Halley ant. 1957
 - C. Ant. 1957
 Aralık 1957

Bu gecce
ilk ayine
yaninda
ya tiyaz Jona
feride
giden mi

4.2. ellig
phallay
Nida me
Elog turti

Zeitbeg

afternoon
afternoon
evening

لکھنؤ کے محکمہ اعلیٰ تعلیم کے
مدرسہ اسلامیہ کے مدرسین کے

Thallus
255

Servyetü li
Aki Qı beytil-
sehadet naklini

B's mill

Bis millahiroh -
man

fait, ~~et~~
 leur le para
 bang - Bréhan un
 manifeste leur
 ve des infortunes
 de la ceste qui
 portalesen. (Cende
 vard.)

4/ Humanisme ^{de ph.}
 veut prendre à la
 gorge, il est davan-
 tage qu'une torturante
 invention des professeurs
 de lycée, Klee-Journal
 P 1145 de ph. M 60.
 129

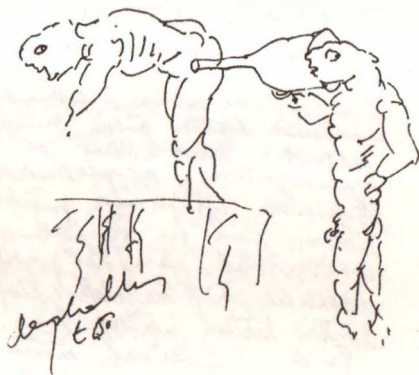

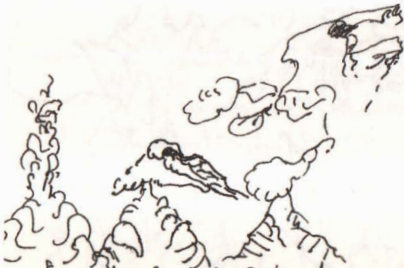

~ illustrations d'idées =

.. et je conçois l'humanisme - p/23
"impulsion sexuelle sans borne -
Nouvelle éthique" p/29
- et si nous arrivons par
à former un ex Russie
ce sera à elle qu'appartiendra
le prochain avenir R. p/38
Klee - Journal
arts et
en
contes
de
N. 60.

Feit som
 gå - der
 på katten heri.
 - Kie kaplan
 Inntil der
 yalla -
 - Cafe
 ostalut a
 70 h.
 Cafe
 stakket
 70 h.
 9 - Tøtologie
 alu syonun
 min
 e ante
 dplallus
 1. 4. 1960
 i Tanskul

- Morale : nier tout ce qui a une foi
 aux sens, fait le reste de l'humanité : tout
 cela fait partie du peuple ... être môme
 ... ET périsse avant tout le CORPS, cette
 pitoyable idée fixe des sens ! le corps
 atteint de tout les défauts de la logique
 réfuté, impossible même qu'il n'y ait
 soit assez im pertinent pour se comporter
 comme s'il était réel !

de phallin
 0. 1961

de ch.
S. 164.
atman

"tant les grandes œuvres
de culture sont des
épaves de décadence
politique..."

"tant les choses grandes
et belles ne peuvent
jamais être un bien
commun..."

"l'entend son esprit, ...
de grand-empire sur
soi-même..."

"si il n'y avait pas de
de philosophie plato
si il n'y avait pas d
ceux jeunes gens a
Athènes : ce n'est
seul une sui tige
l'âme des philoso
dans un délire de
est ne leur clair.
de repos pas'ils n'
propagand la sen

"il faudrait... définir la
philosophie, telle que
le pratiquait PLATON
comme ~~une~~ une sorte
de lice érotique, ...
..... culture littéraire de
la France sa classique
s'est développée sur
les intérêt sexuels
Copenhague des idoles
f. Nietzsche -

Que personne ne
 donne à l'homme
 ses qualités, ni dieux,
 ni la société, ni ses
 parents et ses ancêtres,
 ni lui-même.
 ... personne n'est responsable
 du fait que l'homme existe,
 qu'il est conformé de telle ou telle
 façon, qu'il se trouve dans
 telles conditions, dans tel milieu.
 ... L'Homme n'est pas la
 conséquence d'une intention
 propre, d'une volonté,
 d'un but; avec lui
 on ne fait pas d'essai
 pour atteindre un
 idéal d'humanité,
 un idéal de bonheur,
 un lien, un idéal
 de moralité,
 républicains des idoles,
 vietnamses.

— c'est une du vi dans le monde - 1
en chef Eper → st: =

hi d'ordina. Kac, ay oldu.
muy te . Oyn, bi kiplen.

... wir comme na propre
ne tem hale, ... / Kaf ka

virel P/19

— wir donc moi. Je suis un vaif pri

2 son / Je gendre Nicole de la Rose

199 adit g jingid'u s'oi ne ngid'u

in lantfer (ba hote lantfer)
ie kiten aktik) iluic

g'un dan s'oy s'oi d'ei leim (s'oi j'oi)
nider. lader. Edg' lantfer inle se j'ogel

ngid'om anadim. (Kopolen hodi inangid'om
kafka) J'oida eys't'ing'e l'engon hodi....

id'ina diidlin, dedi pini d'oi n'ig'm.

g'oi d'el'omir. ... N'oye oloda ita-

g'm li'g'p'ol l'uluy o l'up'man ad te n -

ola t'li'g' l'oye hodi adu artik

tr'it'lar'm d'ei l'el' : Mon p'inde Sade

kadi k'oyet'p'ing'a s'oi lo d'oum'ir.

s'oi. adu l'el' s'oye ngid'om d'ei

inangit'ir: ad ngid'om l'ine l'ine

am o i'ye s'oi'ng' d'oi'nd' m'ng' s'oi'ng'

aluy Anadeli'g'm p'ien h'ng'

~~g'oi'nd' d'oi'nd' d'oi'nd' d'oi'nd'~~ in p'le l'le

peide in d'oi'nd' d'oi'nd' d'oi'nd'

g'oi'nd' in m'ng' anadela p'ol'ol'g'm

g'oi'nd' in d'oum'ad' d'oum'ad' d'oum'ad'

in adu in d'oum'ad' in d'oum'ad'

in d'oum'ad' in d'oum'ad' in d'oum'ad'

Serpil Edgü - 5
 deşipün + freyib
 danyum humalard
 Saverde humum
 istine dritiginde
 Kce lknar kwardan
 Amistur kerdı veldi nêr
 yollanmı, yo su larmı
 neqetayane daj driti
 Ferin de plallı
 ee caditi
 5-1961

Ki top 40/4
 ite nêt a serif R
 es larmı a sa cawst
 Nietse

II. Bölüm

Paris-İstanbul-Paris Mektupları (1975-2008)

Sergüç Ferit,

25 Nispet 78

Yarın elinde ki tüm malzemeleri yolluyorum. Yaza, desen ve fotoğraflar. M. Moysa'da yakında, renkli ve siyah-beyaz fotoğrafları yolluyacak ~~ben~~ (damlanmış), sonradan ~~ya~~ ileteceğim sana.

Selelim bazı küçük işlere: ① Bu kitabın çıkartması, ~~istide~~ İstanbul'da, ellerinde bu devirden resim ve foto bulunanların (baza adamlarda aldığını sanıyorum), Ada yazınlarına bağırma-

sın ilân etmeli: bir dağla, iki kupa dalgası! Orada olsaydım beni hemen ortak alarak alırdın! ② Arkam'a yazdım.

Bakalım ne çıkacak andaki mektuplardan! ③ 1967-1968 ikinci İstanbul devresinden, bazı foto ve desen de eliyorum, kitaba ④ Bizim çığır çıkartıran S. Tanrıç, "Sanata Yaklaşım", adlı kitabın yolladı bana. 1955, 1955 sergileri üzerine yazdıkları (5/39-40, 5/54-55, 5/75, 77) fena değil (Ahidin'e ilgili yerleri sakamalı sarıya). Kesin değil daha. Düşünelim.

⑤ Mese en page'da, ilk ane, köpekler (Elephint), niye (teğlaren dişiği) gibi desenleri, ~~ya~~ sayfa da, yaza içine yerleştirme meslesi! (Baza desenleri tepe'le ilgili yerlere yerleştirmek)

⑥ 1958 de birlikte çıktığımızı, İstanbul Hatıran fotoğraflarını pudinga getirip, kitapta bir yere yerleştirmek! Mutlaka! Nefi bir say! ⑦ Arkalarına + işaretini koyduğum 8 desen ve fotoğrafları (daha bir süre bende kalmaya gerekten) kitap çıktıktan sonra geri göndermen. Kusura bakma!

Bizim desenler sende kalabilir.

Şimdilik bu kadar. 3 renkli fotoğraflar, bir yolunu bulup koyarsın kitaba.

Dağların gibi iki gün sonra, bir tatile gidiyorum. Dönüş, ağustos sonu.

Banck ağustos sonundan sonra belli olur, sözlerinden öğniyorum.

Ne yazıyor Amélie? Anne ve kızı

Şöke Edme'ye kesim taraflardan gözlerinden öğni.

Sanir, arslan

1

25 juillet 1975

Sevgili Ferit,

Yarın elimdeki tüm malzemeleri yolluyorum. Yazı, desen ve fotolar. M. [Marc] Moyens¹ de yakında, renkli ve siyah-beyaz fotoları yollayacak (darılmamış), sonradan ileticeğim sana.

Gelelim bazı küçük işlere: 1) Bu kitabın çıkacağını, İstanbul'da ellerinde bu devirden resim ve foto bulunanların (bazı adamlarda olduğunu sanıyorum), Ada Yayınları'na başvurmasını ilân etmek: bir taşla, iki kuş dalgası! Orada olsaydım beni hemen ortak olarak alırdın! 2) Orhan'a [Duru] yazdım. Bakalım ne çıkacak ondaki mektuplardan! 3) 1967-1968 ikinci İstanbul devresinden, bazı foto ve desen de ekliyorum kitaba. 4) Bizim çılgın eleştirmen [Sezer] Tansuğ *Sanata Yaklaşım* adlı kitabını yolladı bana. 1955, 1959 sergileri üzerine yazdıkları (s. 39-40, s. 54-55, s. 75-77) fena değil (Abidin'le [Dino] ilgili yerleri çıkarmak şartıyla). Kesin değil daha. Düşünelim. 5) *Mise en page*'da, *İlk anı*, *Köpekler* (Eleşkirt), *Rüya* (taşların düşüşü) gibi desenleri, sayfada, yazı içine yerleştirme meselesi! (Bazı desenleri *texte*'le ilgili yerlere yerleştirmek). 6) 1958'de birlikte çektirdiğimiz İstanbul Hâtırası fotosunu punduna getirip, kitapta bir yere yerleştirmek! Mutlaka! Nefis bir şey! 7) Arkalarına + işareti koyduğum 8 deseni ve fotoları (daha bir süre bende kalması gereken), kitap çıktıktan sonra geri göndermen. Kusura bakma! Diğer desenler sende kalabilir. Şimdilik bu kadar. 3 renkli fotoyu, bir yolunu bulup koyalım kitaba. Dediğim gibi iki gün sonra, biz tatile gidiyoruz. Dönüş, Ağustos sonu.

Demek Ağustos sonu senden cevap bekliyor, gözlerinden öpüyorum. Ne yapıyor Amélie [Edgü]? Onu ve küçük Esmâ'yı [Edgü] benim tarafımdan gözlerinden öp.

Senin, Arslan

2

Paris, 5 Ocak 1976

Sevgili Ferit,

Pazar günleri, benim mektup yazma günüm. Amélie (göremedim onu, muayene sonucunu bildiriver) ve PTT aracı ile gönderdiklerin, beni, yılsonunda bir sürü hediye alan çocuklar kadar sevindirdi. En son bu Pazar (2 Ocak) yazacaktım. Şimdi mektubunu alır almaz yazıyorum. Ferman (hangi Sultan'ın, tarihi) nefis, el yazması (3 yüzyıllıkmiş, ama nedir *texte*, soruşturdu mu sen?) nefis.

Dergideki yazın enfes, *Kalem Güzeli* (2 cilt) (bir göz attım, Faslı dostların bugünlerde okuduğum kitabından, çok daha ilginç olduğu besbelli), *Mihraplı Kilim* (işlerinin yolunda gitmesi, sermayeyi kediye kaptırmaman için 5 rekât namaz kılacağım geliyor üstünde) nefis. Beni şaşırtan, kilim oldu! Büyük bir incelik! (Türkçeyi unutmaya başlamam da büyük bir ineklik!) Bu Paris'teki görüşmelerimizde de yeniden kabaran, "yıllar boyu, dostluğu aşan bir dostluk" olmalı. Bizi de Theo ve Vincent van Gogh gibi yanyana gömsünler!.. Bütün bunların altında kalmamak için, çalıştığım *Arture*'ü bitirir bitirmez, elimdeki iki kartonda bulunan bu zımbırtı kâğıt parçalarını (yıllardır doğru dürüst bakmadığım), düzenleyip sana ve Amélie'ye bir *Arture* (senin sevebileceğin) seçeceğim.

[Mazhar Şevket] İpşiroğlu da yazacak anlaşılan! Yeniden sevgilerimi ilet ona ve eşi Nazan Hanım'a. Aslında bu kitabı, sen, Orhan Duru ve ben arasında (Selahattin Hilâv da) görüyordum. İşin genişlemesinde bir sakınca yok. Nerde çokluk, orda bokluk!.. (Orhan, Orta-Söz'ü, Selahattin de yazısını düzenledi mi?) Rica ederim, bu bir sürü soruya kısaca cevap ver, gelecek mektupta.

Kitabı, "İstanbul Devri Resimleri (1951-1961)" olarak, adlandırmak istiyordum. Yahut "İlk Resimler 1951-1961, Anılar, Mektuplar" (İpşiroğlu, Edgü, Duru, Hilâv'ın yazılarıyla). "Yaşam ve Sanat Öyküsü" (senin bulduğun) de çok güzel ve ticari. Bu kitaba bir de *Editör*'ün *Sözü* gibi bir yazı eklemek gerekiyor: Kitap sanatçının 1951-1961

Mazhar Şevket İpşiroğlu • Selahattin Hilâv
Orhan Duru • Ferit Edgü

Yüksel Arslan

(Bir dönem: 1951-1961)

İstanbul çalışmalarını (1967-1968'de yine İstanbul'da yaptığı bazı resimleri) kapsıyor. Bu devirle ilgili bütün resimler bulunmuş değil, yitirilen, nerde olduğu bilinmeyen resimler var (yani bir *catalogue raisonné*¹ değil) falan filan diye...

Y.Arslan
İlk Resimler 1951-1961
Yaşam ve Sanat Öyküsü
(anılar mektuplar)
İpşiroğlu
Edgü
Duru
Hilâv

Ne dersin?

“Yaşam ve Sanat Öyküsü” deyince, bu işi tarihlemek gerekiyor. Yoksa 1977'ye dayanıyor (uzuyor bu dalga).

İpşiroğlu dışında başka resimler çıktı mı ortaya?

Kitabın çıkışıyla orada bir sergi hazırlaman çok yerinde bir şey! Ben buradan ne yapabilirim, bilemiyorum, şimdilik! Sen bu işi ayarlayabilirsen çok güzel olur. Burada sergi yapmak yersiz olabilir. *Le Capital*'i sergilemem gerekir.

M. Moyens'den bir haber yok. [Edouard] Roditi'nin² dediği gibi, galiba onun işi değil bu dalga! (Sana anlattığım gibi sergileyeceğim!)

Lidy [Arslan] ile bu hafta sana bir paket kitap yollatıyorum. “Koyunoğulları” yayınlarından! Arada çıkan, seni de ilgilendirecek kitapları, yollattıracağım.

Lidy, Amélie ve sana sevgilerini yolluyor. Üçünüzün gözlerinden öpen, sadık,

Arslan

1 Bir sanatçının tüm yapıtlarını bir araya getiren katalog çalışması

2 Türkiye doğumlu, Amerikan yahudisi, şair, yazar, sanat yazarı ve çevirmen; Yaşar Kemal'in eşi Tilla'nın yazarı İnce Memed'in İngilizce çevirmeni

3

6 juin 1976

Sevgili Ferit,

Öbür kitapları bir yana iterek *Kimse*'yi hemen okudum. Bilhassa II. Bölüm nefis ve korkunç!

Seni sık sık ansıdığımı söylersem şaşırma! Haberlerini arada sırada buraya gelip gidenlerle alıyorum. Nasılsın? Boş bir zamanında bir-iki satır karalayiver, sevinirim.

Ben bu kitap dalgası ve sevinerek yaptığım tiyatro belâsından sonra, tekrar çöktüm masa başına. Doğrusu bu sürede (14 ay) pek boş durdum da diyemem. Bir aydır başladığım yeni seriye hazırlanıyordum: *Capitalisme monopoliste d'État*!¹ Bakalım ne zaman, kaç yıl sonra kaldıracığım kıcı masa başından. Berbat bir şey, Temmuz'da 43'e basıyorum ve devamlı oturmak sıhhatimi bozuyor. Şimdilik bu kadar. Amélie ve kızını gözlerinden öpen,

Arslan

P.S. *Kimse*'deki o cümle hatırladığım kadar: "Niçin başka bir güneşle ısınan toprak aramalı, kendimizden kaçmak için vatandan kaçmak kâfi mi (yeter mi)?"

Horace'dan sanıyorum!

Bu yaz da gelemiyorum İstanbul'a. Bakalım, belki gelecek yaz, bahara, kışa, sonbahara, yahut da gebermeye...

1 Yüksel Arslan'ın Kapital dizisi içinde yer alan Tekelci Devlet Kapitalizmini konu alan resimler Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

4

İstanbul, 15 Haziran 1976

Sevgili Yüksel,

Geçen hafta mektuplarımızı (senin, benim, Orhan Duru'nun) çıkarıp bir düzene sokmaya çalıştım. Mektuplar tek tek yeniden elimden geçti. Birçoğunu yeniden okudum. Zamanın, olayların ve de rastlantıların, hepimizi ne denli değiştirdiğini bir kez daha görme olanağı buldum. Aslında değişen, ne senin Marx'tan Sade'a, Rimbaud'ya, Jarry'ye, Nietzsche'ye, sonra yeniden Marx'a dönüşün (ama ne dönüş!) ne de benim yarı iş adamı görüntüsü içinde yaşamam.

Yoksa değişen bir şey yok mu? Bu soruya olumlu bir cevap vermek istemezdim. Yalnız, bildiğim bir şey var. Öz, koruyabildiğin ölçüde değişmiyor. Koruyabildiğin ölçüde.

İki-üç hafta kadar önce, Bodrum'da Mehmet'le [Ulusoy] karşılaştım. Onunla çalıştığını duymuştum. Birkaç gün boyu, epeyi kulağın çınlamış olmalı. Gerçi, gelen gidenlerden haberlerini alıyordum ama, aylar boyu birlikte çalıştığın ve daha önce seni pek tanımayan birinden taze haberlerini toplamak istedim. Topladım.

Bizimki gibi yoğun ve uzun sürmüş dostlukların, günün birinde kopması üzerine çok düşünmüşümdür. Ölümünden birkaç ay önce İstanbul'a geldiğinde bana uğrayan Güneş'e [Eskin] de sormuştum bu soruyu. (Çünkü yıllardır onunla da kesilmişti ilişkim.)

Bana, geçerli olduğuna inandığım bir cevap verdi: "O kadar yoğun ve iç içe yaşadık ki, dostluğumuz doyum noktasına geldi." Niçin olmasın? Belki, keferelerde olduğu gibi, dostluğu da ölçülü biçimli, yani mantıklı yaşamak gerekirdi. Ama biz Akdenizlilerde ölçü mülkü mü var? Nemiz varsa, vadeli hesaba değil, küçük cari hesaba yatırıyoruz, ya da büyük cari hesaba. İşte dostluklar üzerine uzunca bir bölüm.

Ben, bir ara oldukça büyüyen ve beni aşan bir işe, çok şükür, dur demesini bildim ve bir süreden beri son derece küçülttüm işimi. Zamanı sağladığım ekonomiyi, yayım işine yönelttim. Ada Yayınları (ilk kitap İlhan Berk'in şiirleriydi, ikincisi benimki, şu sıralar Cemal Süreya'nın denemeleriyle Ferlinghetti-Ginsberg'in çevirileri baskıda) bu ekonominin sonucu.

Bu yıl içinde, yukarda saydığım kitaplardan sonra, eski sevgilim Lautréamont'un, *Maldoror*'un ve *Übü*'lerin çevirilerini yayımlamak istiyorum.

Mehmet, *Übü*'yü sahneye koymaktan bahsetmişti Bodrum'da. Gene birlikte çalışacakmışsınız. Eğer bu gerçekleşirse, *Übü* çevirisini senin çalışmalarınla (desen diyemiyorum) yayımlamak isterdim.

Ah, esas kitabı unuttum. Orhan Duru'nun yeni dile aktardığı *Kıyas-ı Enbiya*! Onu da Cihat Burak resimliyor. Bunların dışında, zamanım bit pazarlarında geçiyor. Boğaz'da oturuyorum. Arada bir Bodrum'a kaçıyorum. Deniz ve güneş, o iki eski tutkum çok şükür devam ediyor.

Kitabını başkalarında görmüştüm. Ismarlayıp getirtemedim.

Ekim başlarında Paris'te olacağımı sanıyorum. Artık o zaman alırım. Kitabının, beklediğin gürültüyü koparmamasına çok şaşırdım. Mehmet'e de söylemiştim, kanımca, biraz acele ettin ve yayınevi konusunda yanıldın. Yoksa, her şey bir yana, sadece bu cesaretinin (*Kapital*'i resimlemek! Brecht bile şiirleştirememişti onu) fırtınalar koparması gerekirdi.

Duyduğuma göre, son derece düzenli bir hayatın varmış. Böylesi bir düzen ancak, bizim gibi çılgınlıkları yaşayanların başarabileceği bir iştir. Ama düzen, sağlık demek değil, biliyorsun. Zaten sağlıklı bir düzen de olamaz sanırım. Öyleyse, biraz kımılta, yürü. Ormanda, dağda, deniz kıyısında ciğerlerine çekeceğin oksijen kanını temizlesin.

Hızlı yaşayıp çabuk ölemedik. Öyleyse uzun ve verimli yaşamaya bakalım.

Gözlerinden öperim. Karının ve çocuklarının da.

Edgü

20 Haziran 1976

Sevgili Ferit,

Dediğim gibi mektubun sevindirdi beni ve tekrar tekrar okudum. Baştan mektubunu cevaplayayım: Haklıymış rahmetli Güneş [Eskin], 20 yaş dostlukları garip bir şey, 40 yaşlarındakine benzemiyor. Ama gene de ben, bizim dostluğumuzun kopmuş, kesilmiş olduğuna pek inanmıyorum. Senelerce yazışmadığımı ve çok sevdiğim başka dostlarım da var. Karşılaşma, uzaktan mektuplaşma her şeyi yeniden canlandırıyor. Seninle de yeniden haberleşmek canıma can katıyor.

Değişmeye gelince: Öz olduğu gibi kalıyor, değişen kafa, entelektüel bir değişim. Kendimden söz edeyim: 1967'de İstanbul'a dönmeye hazırlanırken, hâlâ Nietzsche ile uğraşıyordum. Okumadığımı, son bir kitabını (*Volonté de Puissance*) hatmediyordum. Sonrasını biliyorsun, *Marx et marxisme!* Demek, kabaca Nietzsche'ci diyebileceğim devremden sıyrılıp, bir kenara atıp (beni ömrümün sonuna kadar yaşatacak gerçeğin bu olduğunu sanıyordum), 34 yaşında *Marxisme*'e dönmek. Bir çeşit yeniden doğuş gibi. (Senin aldandığın, yahut unuttuğun bir şey var: Eskiden, 1967'den evvel, 1965'deki bir-iki kitap dışında Marx'ı okumamıştım.)

Mehmet, yıllardır peşimi bırakmadı. Kitap çıksın, al ne yaparsan yap, diye savıyordum onu. Her şey üst üste düştü. O son oyununu kafasına koymuş, benim kitap çıktı ve Mehmet de beni tavladi. Dediğim gibi 3 ay süren bu işi seve seve yaptım. *J'ai apporté les textes des classiques (Marx, Engels, etc...) et j'ai fait des rhodoïds (jeux d'ombres)...*¹ *Dramaturge* ve *peintre* oldum! Para da verdiler bana. Bütün bunlar güzel, güzel ama artık tiyatro (belki ilerde, bu yaptığımı aşan bir oyun!) yapacağımı sanmıyorum. Eski göz ağrılarım da dönemiyorum. Senede bir, elimde kalan bu kitapların tozunu alıp, tekrar yerine koyuyorum. Vakit yok. Mehmet sayesinde tiyatroyu

1 Klasik metinler götürdüm (Marx, Engels, vb.) ve rodoit filmler üzerine resimler yaptım (gölge oyunları).

yakından tanıyınca, *Le Capital*'i film ve tiyatrolaştırmadım mı, diye soruyorum kendi kendime!..

Sen artık, Übü'yü Jarry'nin kendi veyahut Bonnard'ın desenleri ile bas.

Benim kitabın kısa hikâyesinden sonra, senin editörlüğüne ve işin aslına geçeceğim: *Editeur, c'est A. Philippart (Tony), P.D.G. de la librairie de Maloine (éditeur de livres de médecine) au carrefour d'Odéon*.¹

Seneler evvel bir kere elini sıkıştırdım. İlle de bize gelip resimleri görmek istiyordu.

Ben de ilerde, diye savıyordum. Seri, 6 yıl çalışmadan sonra bitti, dedim. Çünkü ben de bitmiştim bu ara. Oturup *avertissement*'ı [sunuyu] yazdım. Tony geldi ve resimleri görünce (viskileri ve koyun butlarını indirdikten sonra mideye), Ben bu kitabı yaparım, hattâ sevinir ve neşemi de bulurum, dedi. Ben de (öbür 3 namzede rağmen) Tamam, dedim.

4 gün sonra *épreuves* [provalar] eve geldi. *Avec le stand de la Fête de l'Humanité, cocktail, les annonces, etc., le livre a compté, à peu près, 250.000 Fr.*² Güzel, bu da güzel ama, kitabı *médecines* [tıp] kitapları gibi görüyor adam. Kendisine ait olan başka bir kitabı evinde dağıttırıyor, yüzde 90 kazanmak için. Hachette'e ver de kitap iyi dağılsın, dedim. Vermem, diyor. Neyse, bütün bunlara rağmen ben memnunum. Kitap yolunu aldı. Satış fena sayılmaz. Sergiyi açarsam (bu da başka bir belâ, ilerde yazarım) belki o zaman, dediğim gibi, fırtınalar kopar!

Gelelim... Benim bir süredir düşündüğüm bir kitap var, *Le Capital* öncesi çalışmalar üzerine. Bunu burada yaptırırsam daha iyi olur. (Yeni seri –daha üçüncüsünü bitirmedığım– *Capitalisme monopoliste d'État*³ için şimdiden çılgın bir editör çıktı başıma.) Sana teklif edeceğim kitap şu: İstanbul Devresi Resimleri (1951-1961), yahut İlk Resimler. (Bunu) Basit bir resim kitabı olmaktan çıkaracak di-

1 Yayımcı A. Philippart (Tony) Odeon meydanındaki Maloine kitapçısının (tıp kitapları) yayımcısı.

2 *L'Humanité* gazetesinin standında, kokteyl, ilanlar vesaire, kitap yaklaşık 250.000 F.'a mâl oldu.

3 Tekelci Devlet Kurulması

ğer malzemeler de hazır sayılır; 1) 25 Eylül 1968'de eski yırttığım defterlerden ansıyarak yazdığım 21 notluk anılar (bir çeşit hayat hikâyesi) ve defterlerdeki başka notlar, bakıp taramak gerekir. 2) Sana, Duru ve S. Hilâv'a mektuplardan seçmeler (bunların fotokopilerini görmeli). 3) Baba-oğul deli doktoruna (Belçikalı) yazdığım mektup (benim deftere aktarılmış). 4) *Politika*'da¹ çıkan, kısaltılıp piçe çevrilmiş konuşmanın aslı. 5) Senin, Duru ve S. Hilâv'ın isterseniz, bu vesile ile yazabileceğiniz yazılar. 6) Diğer yazılar... Bence, nefis bir şey olabilir, güzel bir sayfa düzeni ile! Lüks bir kitap filan yok aklımda. Senin *Kimse* boyutunda da olabilir. Ne dersin? *İstanbul Devresi Resimleri 1951-1961, Anılar, seçme mektup ve diğer yazılar!* Yattı mı aklın bu işe? Madem yarı iş adamı oldun, tam ol da batır sermayeyi. Bu işi, beni çok yakından tanıyan sen yaparsan bir boka benzer. Yaz bana cevabını!

Bizim çılgın Tony 20 adet satış dışı bastırtmıştı, kitaptan. Yarın Pazartesi sana ve Amélie'ye selâm eden Lidy ile bir adet satış dışı postalattırıyorum sana. Ekim ayını bekleyemezsin sen ne kitap hastası, kurdu olduğunu bilirim!

Senin, Amélie ve kızın (adı ne idi, nasıl bir şey? bizimki 5,5 kiloluk ve bir âfet!) gözlerinden öpen,

Arslan

6

5 Temmuz 1976

Sevgili Yüksel,

Mektubunu ve kitabını, Bodrum dönüşü masamın üstünde buldum. Sağ olasın. Hemen “iş” ile ilgili bölüm için yazıyorum.

Önerdiğin kitaba, tamam. İlginç bir şey olur kanısındayım. Kitabın düzenini şöyle mi görüyorsun?

- 1) Önsöz (S. Hilâv ya da F. Edgü tarafından)
- 2) 21 notluk anılar ve diğer notlar
- 3) Desenler
- 4) Mektuplar
- 5) Desenler/Resimler
- 6) Senin üstüne çıkan (Burda, orda) yazılardan seçmeler
- 7) Sonsöz (Önsözü S. Hilâv yazarsa, sonsözü ben yazarım. Belki bir de ortasöz olur. Onu da Orhan yazar. Çünkü o ortasözleri iyi yazar.)

Burdaki sorun, kanımca, desenlerin baskısıdır.

Renkli resimlerin yer alacağı bir kitap düşünüyorsan, burda, teknik (parasal açıdan) güçlükle karşılaşabilirim. Ama siyah/beyaz seni tatmin ederse, hemen hemen hiçbir sorun yok. En sonunda sermayeyi arslana yükleriz, olur biter.

Şimdi sen bana,

- 1) Siyah/beyaz – renkli konusunda ne düşünüyorsun?
- 2) Kaç resmin girmesini düşünüyorsun?
- 3) Bu resimleri, baskıya verebilecek şekilde nerede bulabiliriz?

Onları yaz.

Bekliyorum ve gözlerinden öpüyorum. Daha ayrıntılı yazacağım.

Edgü

P.S. Esmâ sekiz yaşında oldu. Senin âfeti Paris'e geldiğimde görürüm.

Selâmlar.

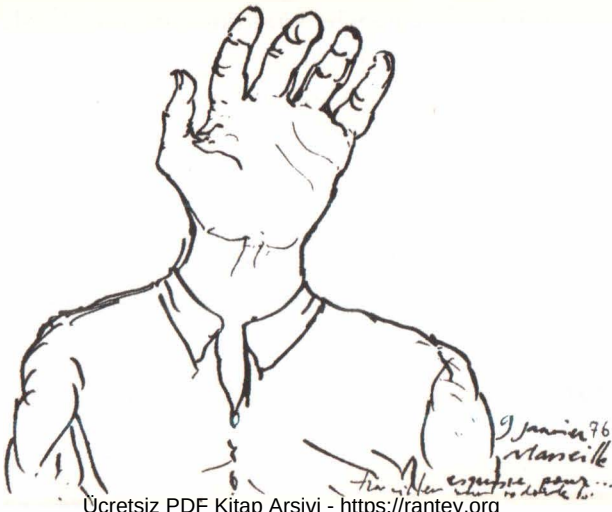
Allemagne

Le spectre sanglant de Hitler,
Un jour le vent le soufflera :
« S'en vont, s'en viennent les Hitler,
Demeure le peuple allemand. »

Hitler, pour sûr, sera chassé,
S'il nous nous en donne la peine.
Alors notre chère Allemagne,
L'Allemagne reflurira.

B. Brecht - "Poèmes" (6) - P/39

8 janvier 76 Marseille

7

14 Temmuz 1976

Sevgili Ferit,

Renkli sanat kitaplarını, orada, bankaların yaptığını biliyorum (Bana geliyor o kitaplardan bazıları). Sen bankacı olmadığına göre, böyle lüks bir kitap yapmamıza imkân yok. Belki 5-10 yıl sonra! Buna rağmen bir kapağa, belki de 1-2 içeriye, renkli resim koyabiliriz. En azından kapağa. Bende renkli bazı filmler (dia) var. Bunları diğer malzemelerle birkaç güne kadar sana yollayacağım. Ne dersin? Belki ayrı basım yapıp yapıştırılabilir kitaba ve daha ucuza gelir. Bilmiyorum.

Gelelim kitaba: Önsöz: Selahattin benim 1959'daki sergimi görmüştü. *Le Capital* çıkarken bir ara tekrar mektuplaştık onunla. Kitabı gönderdim. Ses seda çıkmadı. *Hürriyet*'ten ayrılmış. Aslında bu kitabı senin ele alman en iyisi. Önsöz, Sonsöz... Sakın 500 sayfayı bulmasın yazacakların! Selahattin yeni bir şey yazarsa, eyvallah! *Papirüs*'te çıkan yazısını (sana bir fotokopisini gönderiyorum) koyarsak, yeter sanırım. (Bende adresi yok Selahattin'in.) Orhan'ın Ortasöz yazması fikri, nefis! Mutlaka gerçekleşmeli bu. Bugünlerde yazacağım Orhan'a.

Anılar: Daktiloya geçirdim. Öbür yazılarla uğraşıyorum şimdi. Diğer malzemelerle yakında gönderiyorum. (Bu yazıların hepsini Fransızca yazmıştım. Türkçeye aktarıyorum. Bazı Türkçe yanlışlıkları düzeltirsen sevinirim.)

Desenler: Bizi ilgilendiren devreden, elimde bulunan desenlerin asıllarını yollayacağım. Klişe işleri bitince, sana işaretlediğim bazı desenleri, geri göndermeni rica ediyorum. Diğerleri sende kalabilir.

Mektuplar: Orhan, bana, Ankara'da bir sürü desenli mektup göndermişti. Bunlardan önemli bulduklarınızı siz seçerseniz iyi olur. Sürpriz de buradan gelsin! Sana yolladığım desenli bir mektup, bende kalmış, gönderiyorum.

Fotolar: Bende birtakım fotolar (bazıları renkli) var. Belâ burada. *Catalogue raisonné* yapmamamıza rağmen başka fotolar bulmak gerekiyor. Bu devirden elinde 7 resim olan Amerika'daki M. Moyens'e yazıp siyah-beyaz foto istedim. Bakalım! *Le Capital*'i onunla yapmadığım için (kitap ve sergi) dargın bana. Gönderir herhalde! İstanbul'da bu devirden en fazla resmi elinde tutan (6-7) Prof. İpşiroğlu (bazılarının fotosu var bende), karikatürist Altan [Erbulak]'da 2, Tunç Yalman'da 1, Mehmet Dinler'de 1, Ayfer Feray'da benim portre, Demir Özlü'de Sade'in portresi için taslak, [Haldun] Dormen'de Sade'in portresi, v.s... İpşiroğlu dışında bu adamların adresleri yok bende. [Raymond] Cordier¹ de sattığı adamların adreslerini kaybetmiş. Sonunda bende ki fotolarla yetinebiliriz. Bakalım!

Benim üzerime çıkan yazılardan (eski) seçmeler gerekli mi? Bilmiyorum, böyle bir kitabın havasına girebilirler mi? Biraz daha düşünelim!

Mise en page üzerine düşündüklerimi ilerde yazarım.

Biz 27 Temmuz'da, Fransa'nın tarih öncesi merkezine yakın bir köyde (Faycelles) tatile gidiyoruz. Gitmeden, malzemelerin önemli kısmını, elimde bulunanları sana yollayacağım. Bu ara senden cevap bekler sevgiyle kucaklarım.

Senin,

Arslan

P.S. Bir de çini mürekkebi ile yazacağım (belki desenli), klişelik *ETKİLER* bölümü olacak kitapta!

8

29 Ağustos 1976

Sevgili Ferit,

Tatil dönüşü 21 Temmuz tarihli mektubunu, posta kutusunda buldum. Ben 27'de Paris'ten ayrıldığıma göre, bu mektubun daha evvel elime geçmesi gerekirdi. Belki grev!..

Gelelim hemen kitap işine:

- 26 Temmuzda yazı ve diğer malzemeleri (gerekli açıklamalarla) büyük zarfta ekli bir mektupla yolladım sana. Eline çoktan geçmiştir. Ne düşündüğünü, nasıl bulduğunu bugünlerde bildiriver bana.
- Büyük foto için teşekkürler! Ben de sana bu fotodan ve kitaba koymaktan bahsetmiştim. Foto, Ağustos 1958 tarihli. Bu bir foto değil, bir roman, tek başına tarih gibi bir şey. Arka kapak veya ilk sayfalarda! Sen karar ver.
- *Typo* ve *offset* dalgası oldukça karışık, bir yolu bulunmazsa, kapaktaki renkli ile yetinebiliriz.
- Selahattin'in yazısını da yolladım. 1967'de yazmasına rağmen, bizi ilgilendiren bu devreyle de çok ilgili bir yazı. Böylece kitaba koyabiliriz. Yeni bir şey yazarsa, ne âlâ!
- Orhan'ın Ortasöz'e sarılması sevindirdi beni.
- Seçme mektupların fotokopisini bekliyorum.
- Sezer Tansuğ, kitabına benimle ilgili yazıları koyduğuna göre, tekrar bizim kitaba koymak yersiz olur.
- M. Moyens renkli dia ve siyah-beyaz fotoları bugünlerde yollayacak. Elime geçer geçmez ileteceğim sana. Şimdilik bu kadar kitap üzerine. Senin haberlerini bekliyorum.

Tatil nefis bir şekilde geçti. Pech Merle prehistorik mağarası resimleri gözümün önünde. Topladığım taş, toprak ve fosilleri masa

üzerine dizdim. Yolladığın bizim fotoyu da yine masamın camının altına koydum, sana böyle yazıyorum. Acele cevap bekler, gözlerinden öperim.

Arslan

P.S. Sen de bir şeyler yazıyor musun? Yazdın mı? Çok merak ediyorum.

31 mars 1976

9

İstanbul, 3 Eylül 1976

Sevgili Yüksel,

Mektubunu bugün aldım. Tatil öncesi gönderdiğin büyük zarf daha önce elime geçmişti. Harika bir kitap olacak.

Orhan orta yazıyı gönderdi. Bazı önerilerle kendisine geri göndereceğim. Kesin biçimini aldığı anda, fotokopisini sana da gönderirim.

Kitapta kullanacağımız mektuplar için ilk çalışmayı yaptım. Daha çok, mektuplardan parçalar almak söz konusu olacak. Bunları da, ayrı bir bölüm halinde değil, senin kaleme aldığın özyaşamöykünle birlikte, önsözün marjında kullanmak istiyorum. (Eski kitaplarda ve Jean Paulhan'ın¹ bazı kitaplarında olduğu gibi) Ekim'de belki Paris'te olacağım. O zaman sayfa düzeni ve diğer ayrıntılar üzerinde karşılıklı görüşürüz.

Selahattin'le görüştüm. Yazısının bazı düzeltmelere ihtiyacı varmış. Onları yapacağız ve kitapta yer alacak. (Güzel bir yazı.)

Gönderdiğin fotoğrafların bazıları, baskı tekniği açısından yetersiz. Buradaki resimleri ele geçirebilirim, yeni fotoğraflar alacağım.

Moyens'in dia ve siyah/beyaz fotoğraflarını bekliyorum.

Söz vermeyeyim ama, belki 8-10 planş renkli resim olur kitabında.

Önümüzdeki günlerde Bodrum'a bir kaçamak yapabilirsem, önsözü orada çıkarırım. Merak etme, Sartre'ın *Saint Genet*'si gibi olmaz.

Şu sıralarda yeni bir roman üzerinde çalışıyorum. Bir anlamda *Kimse*'nin devamı.

Yayımladığım iki kitabı da bugün postalıyorum. Haberlerini bekler, gözlemlerinden öperim. Selâm, kelâm.

1 Editions Gallimard'ın efsanevi yöneticisi. Yüksel Arslan'ın ilk sergisi için kataloga önsöz yazması söz konusu olmuştu.

10

Paris, 12 Eylül 1976

Cher Ferit,

*J'ai reçu les deux livres d'Editions Ada, et quelques jours après ta lettre de 3 septembre. Je respire un peu. Pourquoi?'*¹ Malzemelerin postada kaybolmasından korkuyordum!

"Harika bir kitap olacak" demen, çok sevindirdi beni. Şanslı bir adamım. Niçin? Senin gibi bir dost, üstelik *éditeur* bir dostla sahip olmak.

Gelelim hemen kitap sorununa: M. Moyens 4 siyah-beyaz foto yolladı. Kendisinde bu devirden başka resimler de var. Üstelik renkli dia istemiştım. Anlayacağın elinde eskiden çekirttiği fotolardan yolladı. Neyse fotolar mükemmel, arkalarına tarih ve *titre*'leri yazıp bu mektupla yolluyorum.

Mektuplardan parçalar alman ve anıların *margé*'nda kullanmana, *d'accord*. (Orhan'da bulunan mektuplar da dâhil mi?) Burada bulunan bir dosttan, bende resimleri bulunan 3 kişinin adreslerini aldım ve onlara, hemen Ada Yayınları'nda seni bulup, resimlerin foto çekimini gerçekleştirmelerini yazdım. Sana da isim ve adreslerini yolluyorum. Bilirsin biz Türkleri, seni aramazlarsa sekreterle onları bulabilirsin: Mehmet Dinler – Kurtuluş Caddesi 271/16, Birlik Ap. Kurtuluş/İstanbul (1959'daki sergiden bir resim), Dr. Nuşin Asgari – İstanbul Arkeoloji Müzesi, Sultanahmet (1955 sergisinden bir resim), M. Ali Cimcoz – Palazoğlu Sokağı 33, Kat 5, Şişli (Adalet Cimcoz'un 1955'deki sergiden aldığı bir resim).

Bugün Prof. Mazhar Şevket İpşiroğlu'na yazacağım. Gördüğün gibi, bu devirden elinde en çok resim bulunan o. Dediğin gibi fotoların bazıları yetersiz. Tekrar fakültede çekirttebilir. Dialar falan, filan. Onun da adres ve telefonunu veriyorum: Prof. Mazhar Şevket İpşiroğlu, Saray Arkası Sok. 28/12 Ayazpaşa Tel: 49 56 62 (Açık Deniz

1 Ada Yayınları'nın iki kitabını aldım. Birkaç gün sonra da 3 Eylül mektubunu. Rahat bir soluk aldım. Nizami

kenarında Perulu balık, 1960 olayları üstüne yaptığım Fili Fili (!) gibi, sana fotosunu veremediğim resimler de var, elimde).

8-10 renkli *planche*! Söz vermemene rağmen umutlandırıyor beni.

Selahattin'i tekrar görürsen benim tarafımdan gözlerinden öp. Adresi yok bende. Bir-iki satır yazıversin bana.

Senin ve Orhan'ın yazılarını dört gözle bekliyorum.

J. Paulhan dedin de aklıma geldi. Geçen yıl. R. Cordier, J. Paulhan ve Dubuffet'nin benim üzerime, ona gönderdikleri mektupları, bana verdi. Bu adamların, bizim kitapta methiyelerini görmek istiyorum. Kitabın havasını bozar bence!

Biliyorsun, [Jean-Jacques] Pauvert¹, benden M. de Sade'ın portresi ve başka desenleri çarpmıştı. Ansıdığım kadar, Paris'e geldiğinde, sen bu desenlerin fotokopilerini yaptırtmıştın. Yitirdin mi? Hâlâ elinde ise, bilhassa M. de Sade'ın portresi, kullanılabilir mi kitapta?

Şimdilik bu kadar. Sevgi ve selâmlar...

Zamanı geldiğinde mektubunu bekleyen,

Senin,

Arslan

1 Dönemin ünlü yasak kitaplarını, özellikle Marquis de Sade'ın toplu yapıtlarını yayımlayan yayıncı

11

İstanbul, 1 Kasım 1976

Sevgili Yüksel,

Yüzyıllar var ki yazamadım sana. Unuttuğumdan değil, işlerin çokluğundan. Bir de sana yazmadan önce, kitap konusunda ortaya somut bir şeyler çıkmasını beklediğimden.

Bodrum dönüşü Profesör İpşiroğlu ile görüştüm. İhtiyarlık yaramış ona. Sempatik olmuş. Uzun uzun kulaklarını çınlattık.

Bu arada, ben önsöz için yaptığım karalamaların bir bölümünü *Milîyet Sanat*'a verdim. Yüksel Arslan'ın portresi olarak yayınlanacak. Ama gerçekte önsözü, senin sanatını tâ başından beri izleyen bir "otorite"nin, yani Profesör İpşiroğlu'nun yazması daha iyi olmaz mı?

Ben sana sormadan ona öneride bulundum. Kitap son şeklini aldığı anda, kendisine götüreceğim. Yazarsa, kitabın daha bir zenginleşir. Ben böyle düşünüyorum.

Bugüne kadar sana yazmamanın nedenlerinden biri de, Ekim içinde Paris'e gelmeyi düşünmem oldu. Oysa gerçekleştiremedim. Ama öyle sanıyorum ki, bu ayın sonlarında orda olacağım. Geldiğimde, konuyu enine boyuna görüşürüz. İşi pek fazla uzatacağımı sanmam. Kitabın, 77'nin ilk mevsiminde gün ışığını görecek.

Yakında görüşmek umuduyla, selâm ve sevgi.

Edgü

12

7 Kasım 1976

Sevgili ,

[Sâlâh] Birsel'in kitabından sonra mektubun geldi. Son günlerde üzerime çöken karamsarlıktan sıyırdı beni biraz! (Hep şu bok *Le Capital*'i sergileme dalgası.) Başını ağrıtmamak için yazmıyorum. Buraya geldiğinde vakit bulursak, kısaca anlatırım sana.

İpşiroğlu ile görüşmen güzel. Yaş farkına rağmen, sağlamca bir dostluk var aramızda. İhtiyarlamış demek! Önsöz yazarsa eyvallah! Yalnız, kitap bâbında çok titiz bir adamdır. *Mise en page*, falan filan, her şeye karışır ve kitabın çıkmasını uzatır. 77'nin ilk mevsiminde kitabın çıkması sevindirici! Elimde *Rue de Seine*'de,¹ iki galeri var. Kitap çıkınca bir sergi ayarlamak, hattâ, Ada Yayınları'nda çıkan bu kitabı satın alacak bir Fransız editör bulmak gibi fikirler var kafamda. Bakalım ayarlayabilecek miyim? İş adamı olmaya kalkmam gülünç! Her şeyi yüzüme gözüme bulaştırıyorum. Kıvırdığım tek şey, günde 15 saat masa başında resim sürüp, kitap okumak!

Dergide çıkacak yazıyı yollarsan (çıkınca) sevinirim.

M. Moyens'in bana ilettiği 4 *photo*'yu sana yollamıştım. Eline geçti mi?

Geçen ay, her kapı çalınışında, Ferit geldi, diye fırladım kapıya! Belki bu ay...

Senin,

P.S. Sende bir sürü "ferman" vardı. Dağıtmadıysan hepsini ve bana bir tane getirirsen sevinirim.

13

İstanbul, 3 Ocak 1977

Sevgili Yüksel,

Amélie ile gönderdiklerimi nasıl buldun? Aralarından biri hoşuna gitmemiş olsa gerek ki bugüne değin bir ses-seda çıkmadı senden. Unutma ki o, bir dergi için çiziktirilmiş bir portreydi. (Ve burda, dergide çıkan yazılı portrelerin en başarılısı olarak kabul edildi!) Ama sen ona bakıp da, önsöz için Eyvah! diye içinden feryadı bastınsa, onu bilemem. Ama o feryadı yazıya da dökebilirsiniz. Bilirsin, ben böyle şeylere aldırmam ve gocunmam. Kitabın, benim önsözüm olmadan da yayımlanır. Elde yeterince iyi yazılar var nasıl olsa.

Prof. İpşiroğlu, yeni yıldan önce telefon etti. Önümüzdeki haftalardan birinde bir akşam yemeği yiyeceğiz ailecek.

Ada Yayınları'nın 1977'de yayımlanacak kitaplarını ilân ederken seninki için, "Yüksel Arslan: Bir ressamın yaşam ve sanat öyküsü", saçmalığını kullandım.

Tabii senin kitabına yakışan bir isim değil bu. Güzel, oturaklı ve kitabın yapısına gidecek bir isim bulmak gerek. Önerilerini bekliyorum.

Kitabının çıktığı sıralarda, bir de sergi düzenlemek isterdim. Koleksiyonlarındaki resimlerden, mektuplardan, desenlerden oluşan bir sergi. (Genç kuşak senin resimlerini pek bilmez. Kitap böyle bir sergi için iyi fırsat olur.) Kitabın lansmanı için de iyi olur. Ne dersin?

Şimdilik bu kadar. Dördünüze verimli, kerimli, mutlu ve kutlu bir yeni yıl diler, gözlerinizden öperim.

14

13 Mart 1977

Sevgili Ferit,

Bizim düdüğ Cordier'den bir haber çıkmadı. Eldeki fotolarla yetinebiliriz.

Geçenlerde bana uğrayan Fahir Aksoy, bizi ilgilendiren devreden, elinde bir resim olduğunu (ben tamamen unutmuşum), sana getireceğini söyledi. Ressam hanımlarımızdan Azra İnal'da da bir resim var benden. Bunu da yeni anıladım.

Geçenlerde beni bir dost, tanıdığı antikacı dükkânına soktu. Duvardaki ikonları görüp, onlarla konuşurken, senin ikon hikâyesini anlattım. Müthiş ilgilendiler (bir herif, bir kadın). Anladığım kadar Türk asıllılar ve oraya gidip geliyorlar. Hemen kartını verdi herif, istersen yaz, yahut buraya gelince...

Bol sinekli birkaç foto yolluyorum. Bu resim bitince, büyük bir çöplük manzarası (bir *arture-pourriture*¹) tasarlayıp duruyorum. Senden ne haber? Fazla yayılma, ipin ucunu kaçırma! Dikkat et, tetik bas!

Haberlerini bekler, seninle birlikte Amélie ve Mlle Edgü'nün gözlelerinden öperim.

ton,

Arslan

P.S. Bir punduna getirip [Hüseyin Gazi] Yurdaydın'ın *Matrakçı Nasuh*'unu (İlahiyat Fakültesi yayını) yollayabilir misin? Boktan bir kitapmış ama, yine de yolla! Bizleri ayakta tutan ilaç bu!..

1 Sözcük oyunu: Yüksel Arslan, resimlerine verdiği *arture* adıyla çürük sözcüğünü ayak düşürüyor.

15

İstanbul, 21 Mart 1977

Sevgili Yüksel,

Çarşamba günü İpşiroğlu'na gitmek için ajanstan çıkıyordum ki, mektubunu verdiler. Böylece, mektubun İpşiroğlu'na giderken yolda okundu ve fotoğrafların, çaylar içilirken İpşiroğlu'nda hayranlıkla seyredildi.

İpşiroğlu, kitabın için önsözü kaleme almış. Temize çektim. Bir kopyasını ilişikte gönderiyorum. Bence fena değil. Ancak, yazının sonlarında *Kapital*'e ilişkin bölümler var.

O günkü konuşmamız sırasında da anlatmaya çalıştım ki, bu kitap Yüksel Arslan'ın bir dönemini kapsayacak. Ama, İpşiroğlu, yazısında olduğu gibi, kitabı da bir tür Y.A.'nın gelişmesi olarak görüyor. Bu nedenle, hiç değilse *Kapital*'den bir ya da iki resmin konulmasını önerdi. Tabii bu her şeyi değiştirir.

Ben henüz bir karar vermiş değilim. Senin düşünceni öğrenmek istiyorum.

Ada Yayınları'nın sanat dizisinin ilk iki kitabı Nisan ortalarında çıkıyor. Dizinin boyutları da belli oldu.

Senin kitabının 6 forma kadar olacağını umuyorum. Yani 96 sayfa. Bunun 16 sayfası tam renkli olacak. Fotoğraf çekimi için Ara [Güler]'nin yurda dönmesini bekliyorum. Çünkü senin gönderdiğin renklilerden işe yarayanı çok az.

Bedri Rahmi'nin kitabından 20 tanesine birer orijinal desen ekleyerek ve yüksek bir fiyatla (1.000 TL.) sunacağım.

10 tanesi daha kitap basılmadan satıldı. Böylece, oldukça yüksek olan baskı masraflarının hiç değilse bir bölümü karşılanmış olacak. Aynı şey senin kitabın için de yapılabilir. Eldeki dosya kâğıdı üzerine yaptığın desenlerden gönderirsin.

Sahaflara çıktığımda, Matrakçı'nın kitabını arayacağım. Ben henüz bu kitabı görmedim.

Haberlerini bekler, tüm Arslan ailesine selâm ve sevgilerimi gönderir, gözlerinizden öperim.

16

27 mars 1977

Sevgili Ferit,

Dediğin gibi, İpşiroğlu'nun yazısı "fena değil". Birçok yönden ilginç: mektuplaşma şekli çok hoş ve bence önemli yanı, tartışma ve eleştiriye açık oluşu! Benim mektuptan da bir parça alarak, ilkel gibi gözüken, hafif bir tartışma şeklinde kaleme almış önsözü. Aslında çok önemli, tüm 20. yüzyılda tartışılmış bir sorun bu. Benim yeni bir şey eklemem gerekmez. Bu yönden açık bir önsöz, kitap da gürültü yapabilecek, tartışma ve eleştiriye açık bir kitap! *Tout mieux!*¹ Bir-iki tarih yanlışlığı var: *Le Capital*'den bahsederken (s. 5) "Tam 4 yıl bu resimlerle uğraşmış" diyor. Bu 6 yıl olacak. (s. 7)'deki cümle "1960'lardan 1970'lere süren, Nietzsche'ci...", 1960'lardan 1967'lere olarak düzeltilecek (Lütfen). Bir-iki yıl çabuk geçiyor insanoglunun yaşantısında, ama kelleyi yıkayıp cilalamak için yetip artabilecek bir süre!

Capital'den resim koymak yersiz bence. Kitabı bozabilir. O zaman diğer devrelerden de bir-iki resim koymak gerekir ve kitap tümünden bozulur. Okuyucunun tadı damağında kalacak! İşler yolunda gider, kitap satılırsa, birkaç yıl sonra, başlangıçtan bu güne değin çalışmalarımı içeren, baba bir kitap çıkarırız! Bu ilk kitap da tükenirse...

Sevgili Ferit, 20 kitabı (orijinal bir desenle) 1000 TL'ye satmana evet derim. Kitaba giren ve sana bırakmak istediğim desenlerden, sevmediklerini kullanırsan (kitapta fotom olduğundan) 1500 TL'ye de satabilirsin. Elindeki malzemeye bir göz at, ne kadar desen gerekli ise bana bildir, hemen gönderirim.

Kitabın kapağını şöyle görüyorum:

Yüksel ARSLAN
Resimler (1951-1961)
Anılar
Mektuplar

Mazhar Ş. İpşiroğlu
Ferit Edgü
Selahattin Hilâv
Orhan Duru

Ne dersin?

Sanat dizisinin ikinci kitabı ne üzerine?

Taze haberlerini bekler, üçünüzü operim. Amélie nasıl? Cengiz'in yolladığı fotoları almışsındır!

ton,

Arslan

17

7 Nisan 1977

Sevgili Yüksel,

Yeni çıkan kitaplar, iş gücü ve... ancak cevaplayabiliyorum 27 Mart günlü mektubunu.

İpşiroğlu'nun kaleme almış olduğu önsöz için, aynı şeyi düşünüyorum. Dün bana gelmişti. Son çalışmalarının bu kitapta yer alamayacağını anlattım kendisine. En sonunda anladı. Ve benim kendisine cesaret edemediğim öneriyi o yaptı, "Öyleyse, önsözde bir değişiklik yapayım, *Kapital*'e atıfta bulunmayayım" dedi.

Birlikte, eldeki dokümantasyonu gözden geçirdik.

Kimi zaman, hiçbir şey hazır olmadığı halde, bir kitabın iyi ya da kötü ya da orta halli olacağını önsezerim. (Örneğin, Bedri'nin kitabı, ilk haliyle kötüydü. Sonra değiştirdim ve baskıya vermeden biliyordum ki orta halli bir şey olacak. Ve öyle oldu.)

Seninki iyi bir kitap olacak. Sen benim daha yakınımda olduğun için değil. Önsözünü İpşiroğlu, ortasözü Orhan Duru, kıcsözü ben yazacağım için de değil. Niçin olduğunu sen biliyorsun. (Ne diye kıs kıs bıyık altından gülüyorsun?)

Bir kez, Bedri'nin kitabının iki misli olacak. Renkli resimlere daha fazla yer ayıracağım. Ara ile anlaştım, burdaki resimlerin tümünü o çekecek.

İpşiroğlu da görmüş olmalı ki kitabın yapısını, "Ferit Beyciğim, niçin iki dilden basmıyorsunuz?" dedi.

Tabii, kendisini kırmamak için, "Niçin olmasın?" dedim.

Kim bilir, belki bin tanesini Fransızca ya da İngilizce basarım.

Yaşasın *Kapital*!

Bedri'nin kitabı daha çıkmadan, 1'den 20'ye numaralayıp birer orijinal desen eklediklerimin on tanesi daha şimdiden satıldı (1000 TL). Seninkileri 1500'den satarız.

Çok iyi, çok iyi, her şey çok iyi.

Sen kitabın kapağını nasıl gördüğünü yazmışsın.

Bense şöyle görüyorum:

YÜKSEL ARSLAN

BİR DÖNEM (1951-1961)

Resimler, yazılar, anılar, mektuplar

M. Ş. İpşiroğlu / S. Hilâv / O. Duru / F. Edgü

Değişebilir.

Hele bir kitap ortaya çıksın.

Sanat dizisinin ikinci kitabı genç bir yazarın.

Sorunsal bir kitap.

Resimde, bakan ile bakılanın ilişkilerine eğiliyor.

Bence o kadar değil.

Öperim ve Arslan familyasına selâm ederim.

Edgü

18

14 avril 1977

Sevgili Ferit, Baba Yazar,

*Avant tout chose, parlons de deux livres que je viens de recevoir et lire!*¹

40 yaşlarında 5. kitabınla, en güzel kitabını yazdın, Bravo Ferit. İlk üç kitabını nicedir ele almadım. Ama kabataslak aklımda. Kimse üzerine ne düşündüğümü yazmış ve burada konuşmuştuk. Kimse'nin ikinci *version*'u olan *O* tümüyle nefis bir roman. Kitabı açınca elden düşüremedim. Metro ve kenefe elde taşıyarak, Pazar ve Pazartesi okudum. Önümüzdeki Pazarı (mektup yazma günüm) bekleyemeyerek, yazıyorum. *Bravo et bravissimo!* Roman, hikâye, yazın bâbında, Türkiye'de ve dünyada ne olup ne bitiyor (yıllardır bu tür edebiyatı okumadığım için) pek bilmiyorum. Önemi yok, önemli olan senin bu 5. kitap! *On va en parler beaucoup, ça fera une date! Crois-moi! Avec ça, je me pose une petite question:*² Ya üçüncü versiyonu yazarsa! "Halit"i'n yaptırmakta olduğu eve ve Hak.'ka dönüp, üçüncü bir *version*'u yazarsa! Cevabı kendim veriyorum; yazmasa da olur, bu ikinci *version*, yeteri kadar doyuruyor insanoğlunu, benim gibi güç bir okuru bile... İşin matrak yanı, O'nun devamı: "Yepyeni bir yolculuğun eşiğindeydim. / Dağlardan sonra, ırmaklar..."

İkinci kitabı 15 dakikada okuyup kapayınca, şunları düşünmüştüm: Bu bir sergi kataloğu olabilir. Rahmetli binbir otoportre yapmış, güzel, bir de otobiyografisini yazsaydı (veya başkası) belki bir kitap olurdu! Dün sergi davetiyesi gelince, her şey belirlendi. Neyse...

Demek galeriyi de açtın. Bana bak (senin kitabı okurken, düşündüklerimi bir kâğıda not edecek zamanı bile bulamadım, belki şimdi unuttuğum şeyler var) – senin sıhhatin nasıl? Benim gibi, günde 15 saat masa başına çöreklen demiyorum, ama fazla koşma, dikkat et kendine! Nerden buluyorsun bunca zamanı?

1 Her şeyden önce, aldığım ve okuduğum iki kitaptan söz edelim.

2 Üzerinde çok konuşulacak ve bir tarih oluşturacak. İnan bana! Bununla birlikte kendime şöyle küçük bir soru yöneltiyorum:

Gelelim benim, çıkacak kitaba. İpşiroğlu'nun *Capital*'e atıfta bulunmaktan cayması biraz tatsız. Bir önceki gönderimde anlattığım üzre, kitaba ilginç bir hava getiriyordu. Olsun varsın! İpşiroğlu'nun ikinci dil dediği, Alamanca! Asla! Biliyorsun, anılar ve o uzun mektubu ben Fransızca yazmıştım. Bu Paris denilen zimbirtı şehirde yaşadığım için Fransızca baskı beni ilgilendirebilirdi. Buna rağmen böyle bir şeye girişmeyi gülünç ve bizim için küçültücü buluyorum. Bu "culture occidentale"den¹, ben alacağımı aldım (senin de çok iyi bildiğin). G. Bataille'ın, «*Je me sens pourri, chaque chose que je touche est pourrie*»² sözüne inanmayalı yıllar var (nedenini yine sen bilirsin). *J'ai d'espoir, beaucoup d'espoirs et aucune complexe devant la «culture occidentale»*.³ Kitap Ada Yayınları'nda, İstanbul'da Baba Türkiye'de Türkçe çıkar. İpşiroğlu isterse, Alman ve Avusturyalı editörlerine kitabı satmaya çalışır. Ben de Paris'te... Olmazsa sikimizden aşağı Kasımpaşa! Yaşasın Türkiye!

Ve "Yaşasın Kapital": Ferit, 20 değil 200 desen de yollarım sana. *Seulement, dans mes trésors, il ne me reste pas grande chose. Déchirer les dessins dans mes cahiers, pas possible!*⁴ Bu dönemle (senin önerdiğin kapak yazısı kesinleşebilir) ilgili desen yok elimde. Hangi devreden olursa olsun dersen tamam. Acelesi yok sanırım. Belki yeni bir şeyler de çizer yollarım.

Mektup günüm olmadığından (Perşembe gecesi yazıyorum), kelle yerinde değil ve uzattım. Kusura bakma!

Esmâ, bizim kitabı da "foutaise" [boktan] bulmaz inşallah!

Sabırlı bir adamım ama, bu kitabı ele almak için yavaş yavaş sabırsızlanıyorum.

Üçünüzün gözlerinden öpen,

Arslan

1 Batı kültürü

2 "Kendimi çürümüş hissediyorum ve dokunduğum her şey çürümüş"

3 Umudum var, hem de çok, ayrıca "Batı Kültürü" önünde hiçbir saplantım yok.

4 Yalnız hazinemde pek bir şey kalmadı. Defterlerimden desenleri koparmak, asla!

19

Kandilli, 13 Mayıs 1977

Sevgili Yüksel, Koca Çizer,

14 Nisan mektubunu ancak cevaplayabiliyorum. (Ne utanç!)

İş-güç. Hastalık-mastalık. Aşk-meşk.

Bazıları benim, bazıları çevremdekilerin sorunları.

(Hangisi benim, hangisi çevremdekilerin, artık onu sorma.)

Ama bu arada, seni hiç unutmadım.

Başıma sarmış olduğun Prof. İpşiroğlu'nu da, bilmiyorum yukarda saydığım, iş-güç/hastalık-mastalık/aşk-meşk'ten hangisine koymam gerekiyor?

İpşiroğlu ile akşam çayları. Sohbetler. Ve özellikle bitmek tükenmek bilmeyen telefon konuşmaları...

(...)

Bir yazar, bir çizer, yapıtını sanırım, yaratış süreci içinde birkaç kişi için yazar-çizer. (Ya da hiç kimse için. Aynı şey.) İlk yargıcı kendisidir. (Son yargıcı da.) Ama, her zaman (sanırım) birkaç kişi vardır ki, onların yargıları, düşünceleri, yazan için "özel" bir anlam taşır. Sen benim için bu kişilerden biri olduğun için, O için söylediklerin yüreklendirdi beni.

Sanırım üçüncü "version"u hiçbir zaman yazmayacağım. Şu sıralarda yazmak istediğim, yazmaya çalıştığım "Babamla Geçen Günler" diye bir kitap.

Biraz gülmek istiyorum. Rabelais gibi gülüş.

Eski bir mektubunda öyle yazmışsın, "Güldürüyle kurtaracağız kendimizi". Neyi, nasıl kurtaracağımızı bilmiyorum ama, biraz gülmek, kahkaha atmak istiyorum – hiç değilse sözcüklerle.

Senin kitaba gelince... İpşiroğlu, *Kapital*'e atıfta bulunan bölümlerin çıkarılıp çıkarılmamasını bana bıraktı. Çıkarmayacağım.

Ve kitabını yalnız Arslan Türkçede yayımlayacağım.

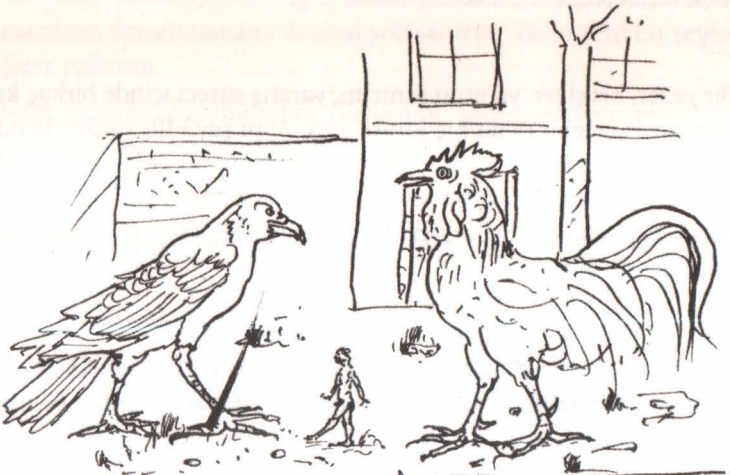
Kefereler ilgilendilerse kendileri yayımlasınlar.

Haklısın.

Ve haklı olduğun için de gözlerinden öpülüyorsun tarafımdan.

Selâmlar.

Edgü

pour artine 530

20

29 Mayıs 1977

Sevgili Ferit,

Kitaba başlaman sevindirdi beni. *Epreuve*'leri bekliyorum. Gelelim İpşiroğlu meselesine: Bu kitap yüzünden, onunla bir kere de olsa görüşmen gerekliydi. Sevmiş seni adamcağız ve şimdi de paçanı bırakmıyor. *Siyah Kalem*'i ben görmedim. Yollayacağını da sanmam bana. (...)

Ben 5,5 ay süren *Arture 186*'yı bitirdim. (Rekoru kıramadık: *Circulation de Capital*'in¹ dolaşımı, 6 ay). *Arture-pourriture*'ü de bu heriflerin üstüne ekledim. Senin ilk kitaplarından birinde, bu çöplüklerden söz eden birkaç sayfa olduğunu anıyordum. Bitpazarından aldığım aletlerden bazılarının çerçevesi aleti olduğunu anlayınca, göbek eritmek için, çerçeve yapmaya başladım. *Je fais des grands progrès dans mon nouvel métier!*² Öbür yandan Mouton³ da sizlere ömür. Lidy de Amerikalılarla (C.B.S.) çalışmaya hazırlanıyor ve 4-5 odalı büyük bir apartman arıyor. Burada birdenbire güzel sergiler (müzelerde) açılıyor: İslâm (bazı görmediğim parçalar), İsveç halk sanatı (nefis), Şam müzesinden gelen *Calligraphie Arabe*⁴ (birkaç güzelce yazı)...

Dalgınlıkla iki kere aldığım bazı kitapları senin için bir kenara koyuyorum. 20 deseni de düşünüyör, bunları yakınlarda postalattırıyorum.

İçkici ve azgın gözlerinden öpüyörüm.

P.S. Galeri nasıl gidiyor?⁵

Senin

Arslan

1 Kapital'in dolaşımı

2 Yeni mesleğimde büyük gelişmeler kaydettim.

3 Yüksel Arslan'ın eşi Lidy'nin çalıştığı, bilimsel kitaplar yayımlayan yayınevi.

4 Arap hat sanatı

5 Ferit Edgü'nün yönettiği Bedri Rahmi galerisini soruyor.

Birkaç saat sonra,

Sevgili Ferit,

Yemekten sonra bıyıklarımı yıkarken, düşündüklerimi yazıyorum. O üzerine. Yahut devamı. Bu dağlardan inen öğretmen ve öğrenci üzerine! Açıkçası, okuyucu kitabı kapayınca, bu adamın başına neler geleceğini merak ediyor, bu kitabın devamını bekliyor. İrmaklar nereye götürür insanoğlunu, kıvrıla kıvrıla, küçük şehirler içinden akarak, büyük bir şehre ve sonunda denize, okyanusa.

Ben burada senin yazarlığın için, kendini anlatışın yönünden, büyük bir kitap görüyorum. Bilmem anlatabildim mi, şarabı fazla kaçırdığımı sanmıyorum. Güldürü insanı kurtarır, kurtarmaz, uzun bir hikâye. (Güldürü yahut aksi Jarry ↔ Artaud!..) Tek başına gülmek yahut ağlamak korkunç bir şey!.. Ben çok sevdiğim bir dosta (dün, burada bulunan Ömer Uluç'la beraberdim) rastladığım zaman, o büyük güldürüye varıyorum.

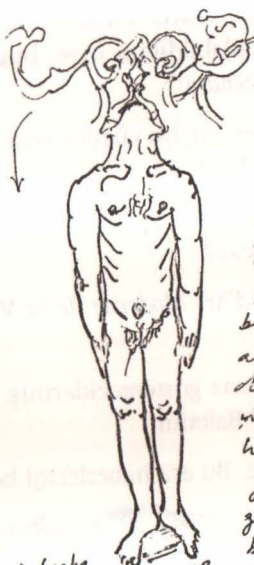
Bunları yazmamın nedenini anladım? Beklediğim O'nun üçüncü *version*'u değil, devamı! Burada büyüklüğü, büyük çabayı ve aşmayı görüyorum! İstersen tekrar yazarım.

Sevgiler

Arslan

Birkaç saat sonra,

Sergili Fant,
Yemektten sonra banyolarımı yıklarım,
dişim dişlerimi yazıyorum. "O" iğreniş
Yahut devamı. Bu dağlardan inen öğretici
ve öğrenci iğreniş! Açıkçası, okuyucu
kitabın kapayınca, bu adamın
başına neler geleceğini merak
ediyor, bu kitabın devamını
bekliyor. İmamhalar nereye

götürür insanlığını, kırıkla
kırıkla, küçük fahişler içinden
akarak büyük bir şehre ve
sonunda darıje, okyanusa.

Ben burada senin yazdığın için
kendini anlatıyor yönünden büyük
bir kitap görüyorum. Bilmen
anlatılabildim mi, şaraba fazla kaç
dığını sanmıyorum. Güldürü in-
in kurtarır, kurtarır, uzun bir
hikaye. (güldürü yahut aksi
farkı $\Rightarrow$ Ardaud!...) Tek başına
gülmek yahut ağlamak korkunç
bir şey!... Ben çok sendeğin bir
dosta (dün burada bulunan ömer
ulus'la beraberdim) yaşadığım
zaman, o büyük güldürüye varıyo-
rum.

Bunun yazmamın nedeni anladın
Beklediğin "O, nun iğreniş versiyon'u"
değil, devamı! Burada büyüklüğe
büyük sabıya ve aşmaya görüyö-
rum! İstersen tekrar yazarm.

Sergiler

araban

hic Arabeska
6. Kışkıl
11/7/67 pazartesi
arabeska

21

12 Temmuz 1977

Sevgili Ferit,

Taşınıp yerleşme dalgası bir ayımı aldı. 3 kilo attım ve fıstık, karpuz gibi bir şey oldum. Oturalı 3 gün oluyor masa başına, yine göbekleniriz demektir! Ancak vakit bulabildiğim üzre, bugün 20 deseni yolluyorum. *J'espère que ça conviendra!*¹

Bodrum'da olduğunu duydum bir yerlerden, bu yüzden senden haber alamamak, pek endişelendirmiyor beni.

Orhan son kitabını yolladı. Bazı ender cümlelerle yine neşesini bulmuş! Bakalım bunun sonu nereye varacak?

Buraya yerleşmeye uğraşırken, *Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris*'den² bir mektup geldi.

Eylül'de kitabı (*Le Capital*) bir komisyona göstereceklermiş. Evet, derlerse, *j'expose au Musée en novembre.*³ Bakalım!

31 Temmuz'da yine Faycelles'e iniyoruz. Bu ara haberlerini bekler, Edgü'leri öperim.

ton

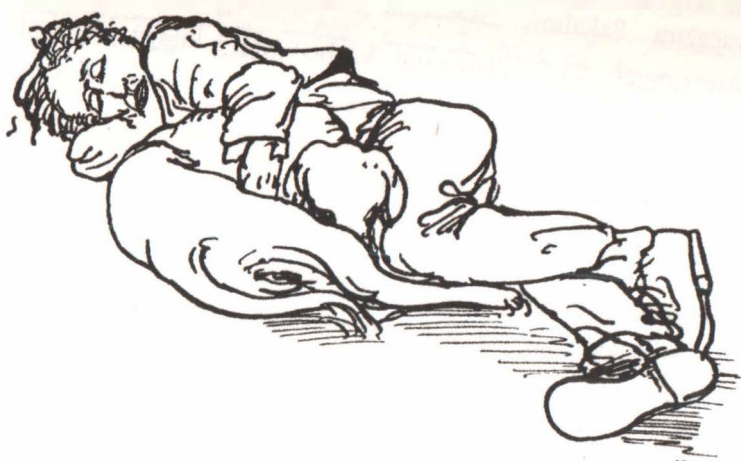
Arslan

P.S. Dönünce bir telefon et bana da, davudi sesini duyayım!

1 Umarım bu senin için uygundur!

2 Paris Modern Sanatlar Müzesi

3 Kasım'da müzede sergiliyorum.

22

20 Ekim 1977

Sevgili Ferit, sevgili *Editerreur*'üm,

3 aydır haber alamayınca senden, sabrım taşarak yazıyorum. İlk aklıma gelen: Arslan Kalem yerine *Siyah Kalem*'i basmasın bizim Ferit oldu! Karpuz, kavun, muz kabukları koymasın İpşiroğlu, diyorum kendi kendime! Benim hastalığımı bilirsin, hele kendi kitabım... Acele haberlerini beklerim. Birkaç kısa haber: İstanbul'un Maçka semtinde, mermer kaplamalı, gömme banyolu, mutfaklı galeri sahibi iki hanım şereflelendirdiler beni. Onlara, numaralı tarafından bir *Le Capital* satarak, merhum Fikret Muallâ'nın kabrini ziyareti salık verdim. *Le Capital*, dedim, sergileme belâsında son durum: Müze-den aldığım mektup ve telefon konuşmalarından (gene iki hanım) anladığım üzere, bu bir karma sergi. *Le Monde*'da okuduğuma göre şöyle bir şey: 8-10, hiçbir yerde sergilememiş, kıyıda kenarda kalmış, soyut eğilimli, genç ressamlar!.. Zaten iyice rezil oldum, müzede sergi açacağız diye kepaze olmayalım, diyorum! Su koyverip cayacağım... Bakalım...

Gerisi bildiğin gibi, çalışıyorum, kaybettiğim 4 kiloyu tekrar aldım. Buraya gelirsen, birlikte *Jardin des Plantes*'da¹ koşup kaybedelim! İpşiroğlu'nu da getir.

Evdekileri ve seni koklar, öperim.

Arslan

P.S. Senin son kitap üzerine, neler yazdılar eleştirmenler?

Merak ediyorum!..

15 Eylül'de Paris'e geliyorum demiştin telefonda. Neyin var, azdın mı yine? Mektubunu dört gözle bekliyorum.

1 Paris'in botanik ve hayvanat bahçesi

20 Ekim 1977

Sergili Peit, sergili Éditeur'ün,
3 aydır haber almadıyınca senden, sabrem toparak yazıyorum. İlk adımı
gelen: Arslan Kalem yerine, Siyah Kalem'i basması, bizin Peit aldı!
Karpuz, karun, muz kabuklara koyarım işi işi, diyorum kendi kendine!
Benim hastalığıma bürünsün, hele kendi kitabım..... Acele haberlerini beklem
Rüşkay kısa haber: İstanbul'un Mayka semtinde, mermer kaplamalı, gömme
şangolu, mutfaklı galeri sahibi iki kadın, gereksindirdiler beni. Onlara,
numaralı tarafından bir "Le Capital" satarak, nehem Fikret Mualla'nın
kabini ziyareti salık verdin. — "Le Capital" dedim, Sangi'leme beğenide
son durum; Müge'den aldığım mektup ve telefon konuşmalarından (Gene
iki hanım) ~~konuşan~~ anladığım üzere, bu bir karma sergi. "Le Monde" da
okuduğuma göre söyle bir şey 8-10, hiçbir yerde sergilenmiş, kuyda
kenarda kalmış, soyut eğilimli, peng ressamlar!... Zaten işide rezil aldım,
mügede sergi açacağı diye kepaze almıyalım diyorum! Su koy verip
cayacağı... bakalım....

Jerisi bildiğin gibi, salıyıyorum, kaybettüğün 4 kılızı tekrar
aldım. Buraya gelince, birlikte Jardin des Plantes'da konuşup kaybedelim
işini işi'nin de getir.

Erdekleri ve seni koklar, öperim.

arslan

P.S. Senin son kışık işine, nele yazdılar eleştirmenler?

Merah ediyorum!...

15 Eylül'de Paris'e geliyorum demiyim? Telefonu, Neşin var, aydan mı
gine? Mektubum dört gözle bekliyorum.

23

15 Şubat 1978

Sevgili Ferit,

Senin de burada (Ekim ayı sanırım) bir ucunu gördüğün Manzara resmi bu sabah bitti, hemen sana yazıyorum. Seninle sürekli konuşma durumundayım. Bitpazarından 1918'den kalma, bir *radiotélégraphie*¹ aldım. Telsiz haberler yolluyorum sana, ama cevap gelmiyor! Bu sessizliğinden ürkerek, yazıyorum. Öldük mü Hacivat?!

Baştan, seni de sevindirecek bir haber! *Le Capital*, *Das Kapital* oluyor! Editör, Stuttgart'da bulunan Ararat Verlag. İki editör anlaştılar ve bugünlerde sözleşmeyi imzalayacaklar.

Kitaptan çok, lüks bir albüme benzeyen *Le Capital*'i değiştirip, kitaplaştırmak niyetim. Format ve *mise en page*'i değiştiriyoruz. 40 kadar renkli, gerisi siyah-beyaz olacak. Marx'tan *textes* artacak (resimler ne kazanıyor bu metinlerle? Gereksiz bence, *Le Capital*'e koydum, *Das Kapital*'e de koyacağız). Desenler de artacak. Geriye Almanca baskısına bir önsöz ve bir de otobiyografi yazmak kalıyor. (Bu yoldan, bizim anıların ikinci versiyonunu yazma fırsatını buluyorum.)

Bütün bunlar güzel, güzel ama, benim neşemi yerine getirecek, Ada Yayınları'nda çıkacak kitap! Bir iki ay evvel bana uğrayan Cengiz, "Ferit sana bir *surprise* hazırlıyor" dedi. Bu kadar! Nedir bu *surprise*: Rica ederim, haberlerini dört gözle bekliyorum. Bu kitap, gün yüzüne çıksın artık!

Edgü'leri hasretle kucaklarım.

ton,

Arslan

1 Yüksel Arslan'ın fax için kullandığı sözcük

P.S. Bugün, Ana ve Babayurt'ta bir sergi açmak gerekirse, seninle yapabileceğimi söylemek gerekir mi? Doğrusu, sergi denilince, üzerime 25-30 yıllık bir yorgunluk, bıkkınlık, iğrenç bir bulantı çöküveriyor.

Bu çıkacak kitap, kendi kendine yetiyor bence. Burada da, 1969'dan beri, sergi mergi yapmadım. *Le Capital*'i sergilemeye gelince... Son haberlere göre müze, yapacakmış bu sergiyi, tarihi ileri atılmış filan filan...

Bıkıp usandım. Galiba, tamamen yazarlığa döneceğim işi, yaptığım bu *Arture*'ler, YAZI değil mi?

Paris, 24 Şubat 1978

Sevgili Ferit,

Affiche'li haberlerin, dediğin gibi, biraz neşemi yerine getirdi. Benim bazı değinmelerime (kitaba renk katma bâbında), dün akşam *carte-visite*'ini getiren ve Yayın Yönetmeni olarak, Lidy, fena halde kızdı. "Bu *Capital*'den de güzel! Sen artık iyice şımardın" dedi. Tamam, kitabın siyah-beyaz tümlüğünü bozmayacaksa, katalım bu tek renkli parçaları...

Yaptıklarının altında kalacağımı sanma! Senin ilgini çeken, karşımda asılı duran Afgan yazısını sana yolluyorum (Amélie'nin Paris'e geleceğini duydum). Bir de bu sergiye birkaç resim yolluyorum. Çalışmadığım için kartona bir göz attım, biraz evvel. Fazla bir bok yok. Afişte de görülen 3 resmi bu sergiye ayırıyorum. Hiç olmazsa satılacak bir şeyler olsun. Oturaklı fiyatlar koy, satılırsa mangırları paylaşp, *Finance*'a el koyup, birlikte Polonya'ya doğru çekeriz yelkenleri!

Bu ara, küçük defterde bir not gözüme ilişti. *Affiche*'te de görülen, sendeki o Medrese (İstanbul Üniversitesi o) resmi. Burada görültüye geldi, ısrar edemedim. O resmi mutlaka camlat. Topraktan yaptık, birkaç yıl sonra toprağa dönebilir cam altına koymazsan.

Gelelim *Das Kapital*'e... Yeter artık diyeceksin! Bu hikâye nalları dikmeme değin süregideceği için yazıyorum sana. Bu Ararat Verlag'ı yöneten Ahmet Doğan (tanımıyorum, genç kuşaklardan biri olmalı – eskiden Teknik Üniversite'de asistanmış ve *Le Capital*'i, İpşiroğlu'nun evinde görmüş), son dakikada su koyvermeye başladı. Aralık ayında, gökten düşer gibi, bir mektup yolladı. Ciddiye almasam da, nezaketli ve kibirli bir centilmen olarak cevapladım, olur, dedim. Mektup mektup üstüne. Buradaki editörle onun arasına girdim. (Satış dalgalarının ağır olmaması için.) Buradaki editöre yazıp © şartlarını öğrendi. Ödeme için de karşı şartlarını (taksit filan) bildirdi. Tony kabul etti ve yollasın sözleşmeyi imza-

layalım, ben de yollarım filmleri, dedi. Bu ara Herrn Dr. Ahmet Doğan *Das Kapital*'in ilk maketini yolladı bana. Tamam, oluyor bu iş, dedim, açtım eski defterleri. 1975'ten bu yana ne düşündüğümü, «*avertissement*»da kapalı gibi gözüken yerleri açıklayan, uzunca bir Alman baskısına Önsöz'ü kustum. Kokusunu almış olmalı, beyefendi A.D.'dan bir mektup! Tekrar basımevi ile konuşmuş, maliyet çok pahalıya geliyormuş, *Das Kapital*'i mutlaka çıkaracakmış, (1979'da) falan filan... Ben diyorum metelik, o diyor götüm delik! Sözleşmeyi imzalamadan beklediğimi, *Das Kapital*'e çalışmayı durdurduğumu bildirdim Herrn Dr.'a. Bugünlerde cevap bekliyorum.

Sana ayırdığım bir kitaptan, bir parça: J. Joyce, Paris'teki evinde. Duvarları masmavi çalışma odasında, masasının başında. Masadaki bir vazoda sanırım, bir sürü Yunan bayrakları! Kitabın yazarı soruyor: Joyce beyefendi hazretleri, nedir bu Yunan bayrakları? Cevap gayet basit: Her başka dile çevrilişinde (*Ulysses*'in) Joyce vazoya bir Yunan bayrağı ekliyor (9'a varmış). Bakalım ben ikinci bayrağı... *Das Kapital* bayrağını nereye...

İşin matrak yanı, bu yazmak işi sarmaya başladı beni!.. Bu Önsöz, soluğumu kesmesine rağmen, fena sayılmaz. Burada da bazı dostlar, yazmaya devam etmemi salık veriyorlar... Hayırlısı!

Dört gözle haberlerini ve bizim kitabı bekliyor, gözlerinden öpüyorum.

Arslan

P.S. Amélie, Paris'te mi şu anda? Geldi mi? Gelecek mi? Ben onu bulamam.

Christine'e [Tacer] telefon etmek için, bir kodu bilmek gerekiyor-muş. Allah! Allah!

Amélie bizi arasın. Gelmeyecekse, Mart ayında oraya dönecek Cengiz'le veya birkaç günlüğüne İstanbul'a gelecek Sinan'la [Fişek] yollarım, yazı, resimleri...

25

Kandilli'de eski bir bahçe
27 Şubat 1978, günlerden divançe

Sevgili Arslan,

24 Şubat günlü mektubun bugün geçti elime.

Tüm Fransız ve Türk PTT'sini kutlarım.

Cuma günü de provalar gelmişti. Hafta sonunda onların düzeltile-riyle uğraştım.

Nedir bu çektiğim senin elinden?

Kendi yazdıklarımı beğenmedim, yırtıp attım. Çıplak'ları yazar gibi yazmam Arslan'ın üstüne, dedim. Oturdum yenisini yazmaya koyuldum.

Kitabın sayfa düzeni bitti. Dizgi işlemi de bitse de tümünü sana yollasam. Renkli detaylar kitaba renk katacak, böylece kitap renkli olacak. OK'ini verdiğin için memnun ve mesut oldum. Ordaki yaymanına bir sor bakalım, Türkiye gibi sapa bir ülke için kaç para istiyor *Kapital*'in yayın haklarını satmak ve filmlerini borç vermek için? Almanlar basamazsa, Türkler basar.

Hayır, Amélie bildiğim kadarıyla Paris'te değil. Ama olabilir. Çünkü onun çantasında Hollanda pasaportu var. Benim cebimde ise Türk pasaportu. Ne var ki, sen gelmezsen, ben de gitmem, diyor. Dolayısıyla gidemiyoruz. Nereye? Hiçbir yere. Ve bütün bunlar bir harika. Gene de belli olmaz. Abidin, Cumhurbaşkanımız tarafından davet edildiğine göre, bir de bakarsın ben de İngiltere Kraliçesi tarafından çağırılırım. O zaman Paris'te görüşürüz. Çünkü görüşmemiz gerekiyor (gibi geliyor bana).

Bir yanlış anlama/anlatamama mı oldu?

Bir sergi yapmak derdinde filan değilim. Katiyen değilim. Kitap için basılan o renkli sayfalara, laf olsun diye adını, galerinin adını

tarihini filan ekledik. “Madem basılıyor, böyle basılsın. Bir de bakarsın, bir de sergi yaparız...”

Bu afişet basıldı diye, sergiye evet deme. Çünkü gerçekten bir anlamı ve yukarda söylediğimin dışında bir amacı yok bu afişetin.

Demek “bu yazmak işi sarmaya başladı” seni. Hey gidi günler...

Bir gün bana, “Yazmak yetmeyecek resme başvuracaksın” demiştin. Hatırlamazsın. Yazmanın yetmediği günleri çok yaşadım. Resmin yetmediği günleri de. Hiçbir şeyin yetmediği günleri de. Ama ben seni, tâ başlangıcından beri, hep bir yazar-çizer olarak gördüm. Yazarlığı senden hiç ayrı görmedim. Sözcüklerin yetmediği yerde çizgiler, biçimler... Çizgilerin, renklerin, biçimlerin yetmediği yerde sözcükler... Niçin olmasın? Kaldı ki sen, resmini renklerle, biçimlerle değil, sözcüklerin anlamıyla kurarsın. Yanılıyor muyum? Yanılıyorsam da yanıldığımı söyleme. Sanat konusunda yanıldığıma inanmam çünkü.

Dördünüzün de gözlerinizden öpüyorum.

Ben ya da Amélie (bir de bakarsın ikimiz) gelir gelmez haber salarız. Kim bilir belki gelmeden kitabı salarız. Ne demiş atalarımız... Türkler olmasaydı, Türkiye olmazdı...

Hey gidi günler...

Edgü

15 novembre 1978

26

5 Mart 1978

Sevgili Ferit,

Divançe bahçesinden yolladığın neşe dolu gönderin, beni de neşelendirdi. Oran burana denk yine anlaşılan! Hınzır, *monstre de Kandilli*¹. Haber salamazsan, kitabı salacağın günler yaklaşıyor demek. Hey mutlu günler! Türkiye, Türkler! Etler, koyun etli ana, baba, kardeşler! Balık etli kızlar! Eşek etli sucuklar! Kitap etli dostlar! Beyin etli Anayurt hasretleri! Sen gelemesen, beni de oraya gelmeyi önleyen ürküntüler! Şambabası olmasaydım, çoktan yerleşmiştim orada, bir Et Bahçesinde! Rakı ırmağı sırtında!

Geçenlerde telefonda konuştuğum teyzezadem Roditi, İstanbul'dan dönüyorum, herkes seni soruyor, açarsan orada bir sergi, vurursun piyango, loto ve totoyu, dedi. Yapma yahu, halacığım, dedim. Yapması, patiskası, basması yok, bir tek şart var, dedi. Manzara ve çiçek resimleri döşenmen gerekir, şart bu *Le Capital*, *Kapital'in Bugünleştirilmesi*, yollu saçmalarsan, alırsın yaşlı teyzenin boklarını, dedi. Demek sergi yok! Haklısın. Paranın, alışverişin, bunalımın, beynin ve sinir sisteminin çalışmadığı bir gün, bir ülkede, yani Polonya'da, yani hiçbir yerde, açarız bir sergi! Doğru, daha benden çok çekeceksin, ben de senden! Gene de yaptıklarının altında kalmayacağım, üstüne de çıkmayacağım, teyzezâde bayan efendi R. gibi yan yatacağım. Cengiz Bey veya Sinan Paşa ile Afganistan ve bir Arslanistan yollayacağım sana.

3 ay option alan, Tokyo'da kaim-i merkez *Orion Press International Literary Agency*, *Sayanora*; "l'interessantissimo libro di Arslan... E' veramente interessante..."² derken, Fondazione G. Feltrinelli direktörü Sinyor Giuseppe Del Bo, Çav, dedi. Gelgelelim Herrn Dr. Ahmet Doğan, *Was ist das, Das Kapital*, deyip, dayanıyor. Mektubunu yan-

1 Kandilli canavarı

2 (It.) Arslan'ın çok çok ilginç kitabı... Gerçekten ilginç...

lış yorumladığımı (doğru), yalnız *Das Kapital*'in çıkışını 1979'a ittiğini bildiriyor. Yaşasın Türkler!

Bizim bilgiç ve piliç eleştirmen S. Tansuğ beyefendizadenin de dediği gibi, Alamanya'yı Türkleştiren, yakında Türkiye İmparatorluğu'na katacak Türkler!

Buradaki Bay Yayman, Tony Bey Mister, Mösyö, Alamanya'dan 5 taksitle ve taksiyle ulaştırılacak 5000 D. Mark (marksist) istedi, bütün hakları ve hukukları, gugukları, filmleri, sineması, salonların kira parası mangırı için... Türkiye'den kaç mecdiye, kaymak ister bilmiyorum. Bence bir kasa Altınbaş, kılıç balığından bir şiş kebab, sevap olsun ona!

Baştan 51-61 çıksın. Acelesi yok cicim! Kabahat bende değil, sen arıyorsun belâyı!.. Bana bak Hacı Cavcav, yazmak, resim yapmaya benzemiyor. *Das Kapital*'e Önsöz'ü (5 daktilo sayfası) bitirince, gönderiyorum sandım. Soluğum kesildi. Yüreğim bir garip atmaya başladı, üç gün kendime geledim. Yazmak, başka bir ritim, değişik bir tik-tak gerektiriyor. Bakalım, alışabilecek miyim?

Benim “yazar-çizer”liğim, “resmi, sözcüklerin anlamıyla kurmam” v.s. çok doğru. Ben buna Önsöz'de biraz değindim. Arkasından “Resim nedir? (Geçmişi ve Bugünüyle). Şiir Nedir? Kimdir ressam, ozan olarak çağrılan, toplumda aramızda yaşayan, bu garip yaratıklar?” gibi sorular çıktı. Kitabın (“*Das Kapital*”) çerçevesini aştığından (aslında bu 30 resim cevaplıyor bu soruları) okuyucuya, başka bir kitapta, cevap vereceğimi bildirdim. (Yazmak gerekir!)

Neşeli başladık, Bok Sanat yüzünden ciddileştik! Öp babanın elini!..

3 Edgü'yü hasretle öperim.

ton

Arslan

filimleri, sineması, salonların
kira parası mangır içi...
Türkiye'den kaç meşideye, kaymak
ister sibiyeorum. Bence bir kaba
Altınbaş, kılıç balığından bir şiş
kebab, serap alsun ana!

Baptan 51-61 çıkırsın, Acele-
si yok ciim! Kabahat
hinde değil, sen arı-
yorsun belaye!...

Bana bak, Haç
Carcar, yazmak, re-
sim yapmaya benze-
miyor. Das Kapital'de
Önsöz'ü (5 daktilo
sayfaya) bitirince,
geberiyorum sandım.
Soluşum kesildi. Yüre-
ğim bir garip atmağa
başladı, üç gün kendi-
me geleneğim. Yazmak
başka bir ritim, değişik, bir
tik-tak gerektiriyor. Baka-
lın, alısa bilecekmişim?

Benim "yazar-şizir, 'liğin
resmi, sözünlerin anlamıyla
kurmam", v.s. çok doğru. Ben
buna Önsöz'de biraz değindim.
Arkasından, "Resim nedir?
Çizimi ve Bugün'ünle". Şiir
nedir? Kimdir Resim, Oğuz
olarak çağın, toplumda aramı
da yazıyan, bu garip yaratıklar,
sibi sular şikti! Kitabın
("Das Kapital") geçmesini apti-
gundan (aslında bu 30 resim çağ-
lıyor bu suları), okuyunca,
başka bir kitapta, çağ verece-
ğimi bildirdim. (Yazmak gerekir)
Nezeli başladık, Bok Sanat
yüzünden ciddi'ektik! Öp Ba-
banın elini!...

3 Edgü'yü hasretle öperim.
ton
arslan

(3)

"Si les program-
des haptes
19 février

27

Kandilli, 5 Nisan 1978

Ey Arslan-ı Paris,

Ben ve arkadaşlarım senin kitabınla güreşirken kapı açıldı ve içeri Cengiz Han girdi. Uzattığı ruloyu açıp baktığımda gördüm ki, tüm ecdadım (Les Ottomans) birer mezar taşı gibi karşımdadır.

Onları bu duruma getiren ellerin dert görmesin. Cengiz Han, daha bitmedi deyip, çantasından bir de yazı çıkardı. Bu hat'a, ilk bakışta âşık olmuştum. Onu karşımda görünce gözlerim yaşardı. Derhâl kırık camından çıkarıp öptüm ve başıma koydum. (Bu arada belirtiyim ki, bu tâlik yazının bir Afgan'ın kamışından çıktığını pek sanmıyorum.)

Her ikisi de lâıyk olduğu çerçevelere girip, bir an önce cennet mekânımızdaki diğer ölümsüzlerin (o mekânda ölümlü olan bizlerle) yanında yerlerini alacaklar.

İki hafta kadar önce Ankara'dan elimi öpmeye gelen Sultan Orhan'dan, Matrakçı üstadın tıpkıbasım bir kitabının yayımlandığını öğrenir öğrenmez, derhal iki kitaplık keseyi kuşağına sokmuş ve varır varmaz iki adet *Beyân-ı Menazil-i Sefer-i Irakeyn* edinip birini kulunuza, ikincisini zatınıza yollamasını buyurmuştum.

Benim Matrakçı'm elime vardı. Umarım sizinki de mübarek ellerinize varmıştır. (Bakalım böyle karşılıklı hediyeleşmelerle sonumuz nereye varacak erenler?)

Bilmez değilim ki sizin merakınız Matrakçı'dan ziyade kendi kitabınız bâbındadır. (Ah! Siz sanatçılar!..)

Çalışmalar ilerliyor. İlerledikçe, ben hop oturup hop kalkıyorum. Garip, eşsiz, değişik, benzersiz bir kitap oluyor gibi. Son anda senin İpşir su koyuverdi: Benim yazı dizildiyse bir göreyim, deyü tutturdu. Gönderdim. Göndermez olaydım. Yarisından çoğunu değiştirmiş. Neyse, tatlı diline ve inceliğine karşı çıkamadım. Üstüne üstlük önümüzdeki Cuma çay içmeye, kulunuzu ve haremimi evle-

rine davet ettiler. (Galiba bana bir kitap kakalamaya çalışıyor, ama ben anlamazlıktan geliyorum.)

Bu arada Devlet hazinesinden sonra galiba ben de iflâs edeceğim. Ama meraklanma, senin kitabın çıkmadan iflâs etmem.

Hâlâ yurtdışına çıkma olanağı bulamadım.

Oysa, bu yaz Tibet'e gitmeyi düşünüyordum. Eğer çıkamazsam ben de Hakkâri'ye gideceğim. Eğer Tibet dünyanın damı ise, Hakkâri de Türkiye'nin tavan arasıdır.

Bakalım, Halit, Süryanî ve bıraktığımız çocuklar ne âlemdeler?¹

Hepinizin gözlerinden öpen, armağanlarınıza tekrar tekrar teşekkür eden,

Kulunuz

Edgü

1 Ferit Edgü'nün *Hakkâri'de Bir Mevsim* romanının kişileri

28

16 Nisan 1978
Şehr-i Paris

Haşmetlü Ferrit Bey,

Orhan Sultan tarafından zatıma yollanan, Matrakçı'zâde Beyin İrak Seferi adlı kitap elime geçince şaşurup, ne ileteyim ben de bu fâkir kuluma deyyu, meyvey-i armut misali düşünürken, Haşmetlünüzden her zaman daîm ve kaîm olmasını dilediğim, mübarek ellerinizle yazdığınız mektubu şâhâneniz yetişerek her şey beyân-ı açık oldu vesselâm!..

Matrakçı'nın bu kitabının tıpkıbasımını tutmadan evvel, yıllarca önce, İpşiroğlu ve S. Eyüboğlu ile, İstanbul Üniversitesi Kitaplığı'nda aslını ellerimle okşamıştım. Küçücük bir kitaptır bu. Tıpkıbasımda minyatürleri iki misli büyötmüşler sanırım. Biraz büyü kaybolmuş ama, yine de şahane bir kitap. Bakalım, neler yazmış Yurdaydın Bey?

Ben bu ara, 1,5 ay süren *Das Kapital* çalışmalarını bitirip Herrn Dr. Ahmet Doğan Bey'e yolladım. Artık "Bir Dönem"i bekliyor, resim mesim çalışamıyorum. Sen anlarsın bu durumları! "Garip, eşsiz, değişik, benzersiz bir kitap oluyor gibi" diyor, uykularımı kaçırtyyorsun! Aşağı yukarı ne zaman gün yüzüne çıkacak bu kitap, bildiriver de biraz da olsa rahatlayayım!

Diğer yönden sıhhatim bozulup duruyor, göbek biraz daha börekleniyor. Bakalım, nereye varacak bu gidiş?

Matrakçı'ya teşekkür eder, üçünüzün gözlerinden öperim.

Arslan

Lidy işleri iyice büyüttü. Haziran ayında Concorde'la Porto Rico'ya Directeur'ler toplantısına, sonra New York'a gidiyor! Ben de Polonya seferine!

29

12 juillet 1978

Sevgili Ferit,

Allah'tan ve Peygamber'den bu kitabın ilk fasikül ve kapağını gördüm. Birdenbire elime geçseydi kalpten gidebilirdim (Murad'ıma ermeden ve Mürvet'i görmeden). Nefis ve korkunç bir kitap oluyor! (İlerde, yeni övgülerimi beklemeden gerekir) Kitabın içinin ozalit kopyasını da sabırsızlıkla bekliyorum. Bu arada dokuz mu doksan mı doğururum, orasını...

İki ayrı pakette postaladığım kitaplarını aldın herhalde. Ben de punduna getirip, Cézanne sergisini gördüm. Yazılarında durmadan *nécessités intérieur*'den¹ söz eden Kandinski, Cézanne'ın 4-5 suluboyasını (kübizmi değil, soyut sanatı müjdeleyen) görseydi, kışından çatlayarak karpuz gibi, iyice amel olurdu!

Amélie'nin durumu iyi herhalde (Tekrar gelmediğine göre Paris'e).

1 Ağustos'ta Bretagne'da Etel adlı bir köye, aşağı yukarı 1 aylığına gidiyoruz. (Mazotsuz bir köy.)

Edgü'leri open,

Senin

Arslan

1 İç gereksinimler

30

İstanbul, 19 Temmuz 1978

Sevgili Yüksel,

Allah Allah, demek kapağı beğendin. Öyleyse ilişikteki daha çok beğeneceksin. Sen Paris'teyken, ayrılmadan yetiştirmeye çalıştım.

Dikkatle bak, oku, incele. Yanlışları düzelt. Resim altları istiyorsan fotokopiler üzerinde okunaklı olarak belirt. Dilersen kitabın sonunda sayfa numarasıyla resimleri, desenlerin adlarını, sanlarını, yapılış tarihlerini ve ait oldukları koleksiyonları koyarız. (Sanırım, böylesi daha iyi.)

Önerilerin varsa, çekinme, onları da yaz.

Gerekli tüm değişiklikleri (ekleme, çıkarma, toplama, çarpma) yapmaya hazır ve nâzırız.

Herkes iyidir. Sevgiyle gözlerinden öpen,

Edgü

23 Temmuz 1978

Sevgili Ferit,

Bu “ozalit kopya” bile çok sevindirdi beni. Nefis bir *mise en page*! Amélie’ye dediğim gibi, benim defterlere benziyor. Gelelim *surprise*’lere: Bilmediğim, unuttuğum birkaç deseni burada görmek hoşuma gitti doğrusu. Bizim Orhan neşesini kısa kesmiş. Asıl *surprise*, senin yazını okumak oldu. Benim çalışmalarım üzerine çok az yazı çıktı şimdiye dek. Hemen söyleyebilirim, en önemlisi seninki. “Benzeri yoktur Yüksel’in” dediğin s. 72’yi okurken boğazım kurudu, yanımda birisi olup dokunsaydı, ağlayabilirdim!

“Ekleme, çıkarma, toplama, çarpma”lara gelince, şöyle birtakım sorunlar çıkıyor. Korkma, büyük bir sorun değil!

- Düzeltmeleri (yalnız kendi yazılarımda) kırmızı mürekkepli bir Bic’le –bite değil– gerçekleştiriverdim. Senin bir-iki düzeltin çok nefis: “garibanlar”, “sürelî-süresiz”, v.b.g.
- 17 resim var ve çoğu *détail* (ayrıntı). Bir-iki resim daha bulabilseydik, çok iyi olurdu! Geçelim. Resimlerin altlarını belirttim. Bence “*table d’illustration*”dan daha güzel! Koleksiyoncuları belirtmedim. Güvercin, serçe dışında, bu garip kuşların, birkaç yıldır semtime uğradıkları yok! Kitabın da havasını bozabilirler.
- Desenler Bab’ı Alisi: İlk malzeme gönderisinde, bu kitapla ilgili desenler yollamıştım. Almadığın 3 desen dışında, çok güzel ve hemen kabul ettiğim, bir seçme yapmışsın (13 desen). Sonradan gönderdiğim (kitabın yanında satılacak) 20 desenden de 17 tanesini koymuşsun. Ben bu desenlerin kitaba gireceğini bilmiyordum. Nasıl olsa, bunlar satılacak diye, ayrı kâğıda çizdiğim ve elimde oldukça azalan desenleri, pek tutmadıklarını seçmiştim. Vay hergele, cimri bok deme! Bu desenler, biraz kitabı «*morbide*»leştirmiş [marazileştirmiş], hastalıklı kılmış

vesselâmın aleyküm! Beyin, beyin ve beyin (Yüksel Beyin) salatası! Karşı değilim buna, fena olmamış. Senden istediğim şu: s. 81-82'de bir hata var; senin *texte* tekrarlanıyor burada. Ve buradaki 2 desen oldukça boktan. Fotokopilerini yolladığım, seçmediğin 3 desenden ikisini buraya, üçüncüsünü de s. 84'teki desen yerine koyabiliriz. Yahut başka bir yere. Ben çok tutuyorum bu 3 deseni. Yok, olmaz deme! Fazla bir şey değil istediğim.

Bazı resim altlarında yanılmalar (*İnsanlı Günler*'in numaralarında) olabilir. Sendeki fotolarla karşılaştırılabilir!

1 Ağustos'ta tatile gidip, 20 Ağustos'ta dönüyoruz (mecburuz). Şimdilik bu kadar, seni ve seninkileri sevgiyle kucaklarım.

Senin

Arslan

Birkaç saat sonra: Nicedir okumadığım Selahattin'in yazısını tekrar okudum. 11 yıl önce yazmasına rağmen, genel olarak tazeliğini saklıyor. Kıvanç duydum!

24 Temmuz

Bu sabah 45 yaşıma bastığımı müjdeledi sevgili eşim!

– Kitabın sayfa numaralanmasında 47'den sonra bozulan bir şeyler var galiba!

*En tout cas*¹, Etkiler sayfası yanlış tertiplenmiş.

Senin,

Arslan

1 N'olursa olsun

32

Paris, 28 Kasım 1978

Sevgili Ferit,

20 Anatomi Kitabı (ve *épreuves*'ü) ve bir de Babatomi sergi çağrısını aldım. Anatomi'ler için tekrar teşekkürler. Ada Yayınları'ndan çıkacak (Ferit Beyinki v.s.) kitapları (kaçı vardı Ada Yayınları kitaplığı?) beklerim!.. Bakalım ne diyecekler Anatomi üzerine orada? Fazla saçmalıklar çıkarsa, karşı yazılara hazırım ben!.. Burada daha hiçbir tepki yok, teşekkür eden bile çıkmadı!.. Büyük bir pas-sion, aşırı tutku, kimselerde kalmadı galiba!..

Kitabı satın almak isteyenler var burada. Galeriler ve bugünlerde Paris'e gelecek L.'nin 9 kız kardeşlerinden çoğu, v.b.g... Bu yüzden 20 adet daha yollarsan, biriken paraları burada işletir, Hotel'lere ineceğine, sana burada bir *studio* alır, anahtarlarını gelince eline veririm! (Acele yollatıver 20 Anatomi'yi.)

Senin burada aldığın taş parçasına benzer, 3 parçayı, üzerimde fazla güzel kâğıtlardan olmadığı için, arkadaşşıma bıraktım. Ben de pişmiş toprak, birkaç *Syro-hitt*. (via Liban) aldım.

Kıskanma, sende vardır bunlardan.

Garip ama *Le Capital* sonrası 15 resimden sonra, yeni baba bir seriye iteleyebilecek bir boşluk içindeyim!.. Bakalım!..

Sevgiler...

ton

Arslan

P.S. İhtiyacın yoksa fotoları da yollatıver...

28 Nov. 78 Paris

Sergili Ferit,

20 Anatomi Kitabı (ve épreuves!) ve bir de Babatomi sergi çağrısını aldım. Anatomi'ler için teluar teşekküller. Ada Yayınları'ndan çıkacak (Ferit Beyin ki v.s.) kitapları (kasa vardı Ada Yayınları kitaplığı?) beklerim!.. Bakalım ne diyecekler Anatomi üzerine orada? Fazla sasmahlıklar çıkarsa, kase yazılara hazırım ben!.. Burada daha hiç bir tepki yok, teşekkül eden bile çıkmadı!.. Büyük bir passion, ağız tutku, kinse lende kalmadı galiba!.. Kitabe satın almak istiyenler var burada. Galeriler ve büşünlerde Paris'e gelecek L. nin 9 kızkardeşinin den çoğu, v. b. s... Bu yüzden 20 adet daha yollarsan, biriken parala u burada işler, Hotel'lere ineeğine, sana burada bir studio alır, anahtarlarını gelince eline veririm! (Acele yollatıver 20 Anatomi'yi)

Senin burada aldığın tas parçasına benzer. 3 parsağı, üjeim de fazla güzel kağıtlardan olmadıği için, arkadaşım. kıraktım. Ben de pipniş toprak, kışık

Syro-hitt (via Liban) aldım.

Kışkanma, sende vardır bumbarda.

garip, ama, "le capital, sanran

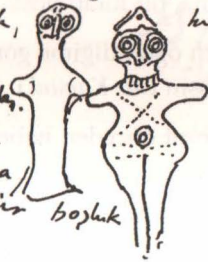
15 resimden sonra, yeni Baba

bir. Seri'ye iteliyebileceğ bir boşluk

içindeyim!.. Bakalım!....

Sergiler....

ton
arslan

P.S. ihtipasa yolsa fotoları da ~~tektip~~ yollatıver...

33

Kandilli, 12 Aralık 1978

Arslan oğlu Arslan,

Mektubunu, sonra da Amélie'den haberlerini aldım.

Bugüne değin, sana 15-20 kitap postalanmış.

Dün 20 kitap daha postaladık.

Hayranların için yetmezse, yaz gene gönderelim.

Ama bu gidişle burdaki hayranlarına kitap kalmayacak.

Büyük basında çıkan iki yazıyı ilişkide gönderiyorum.

Dün, Sezer'den bir mektup aldım. Bir kitap da bana, diye feryat ediyordu.

Senin adına, bir kitap postaladım deli-deyyusa.

Amélie'den öğrendiğime göre, en sonunda "3+2"de sergilemeye karar vermişsin *Das Kapital*'i. Haydi hayırlısı.

Sergi tarihini önceden haber ver ki, *Milliyet Sanat* muhabiri olarak Paris'e geleyim ve açılışı yapabileyim...

Bendeki tüm dokümanları gönderiyorum. Unutulmuş olanlar el koyduklarımdır.

Hey gidi günler hey...

Arada bir böyle diyorum.

Ama o günler geri gelmiyor – çok şükür.

Gözlerinizden öpüyorum dördünüzün de.

Edgü

25 Aralık 1978

Sevgili Ferit,

Dokümanları ve şimdiden basında çıkan iki yazıyı aldım. Bu kitap biraz gürültü çıkaracak sanıyorum! Sen gittikten sonra 20, bir-iki hafta sonra da 15 kitap aldım postadan. 12 Aralık tarihli mektubunda “Dün 20 kitap daha postaladık” diyorsun. Yani, 11 Aralık’ta yollanılan 20 kitap elime geçmedi. Sen karıştırmış olabilirsin, soruver adamlarına... boşuna kaybolmuş olmasın kitaplar. Buradaki “hayranlarıma” yolladım birkaç kitap, en güzel tepki R. Cordier’den geldi. Bak ne diyor: *“L’admiration que je te porte s’ajoute à mon amitié profonde – Merci de m’aimer aussi – Ce livre est bien beau. Le rêve serait qu’il soit traduit en Gaulois. Tout riendra. Le parfait serait une grande exposition dans une usine d’Art que Centre Pompidou. Toutes tes œuvres présentées sur des cimaises tournantes ça serait fabuleux...”*¹ – *Le Rêve* bir yana gerçek öbür yana, j’ai fait trop d’illusion!² Duyduğun üzere “3+2”de 15-20 Mart arası sergiliyorum *Le Capital*’i.

Gene camı, çerçeveyi kıracağım. 69’da bu koşullarda sergi açmamaya söz vermiştim kendi kendime! *Quel grandeur et quelle misère!*³ Gene düştüm kıcımin üzerine... Gelgelelim bizim Jean d’Halluin’in safra kesesi kıcına doğru akacağına, burnuna saliveriyormuş yeşil sularını! 5 Ocak’ta ameliyat olacak. Her şey yolunda giderse sergi bir ay filan sürecektir. Bakalım. Tekrar, kesin olarak bildiririm sana.

-
- 1 Sana karşı duyduğum hayranlığa derin dostluğum da ekleniyor –Sen de beni sevdiğin için teşekkürler. Bu kitap çok güzel. Gaulois diline çevrilse ne iyi olur. Hepsini olacak. En güzeli, resimlerini Pompidou Sanat Fabrikası’nda sergilemek olur. Tüm yapıtların, dönen sergi panoları üzerinde, hârika bir şey olurdu...
 - 2 Fazla hayal kuruyorum.
 - 3 Ne büyüklük ve ne zavallılık!

26 Aralık

Kitabı bazı hayranlarıma da 40-kırık Franktan satıyorum. Bugüne dek 80.000.000.000 firrank toplandı. Bu gidişle... Sergi gerçekleşirse *Le Capital*'le birlikte satılacağından, bu kitaptan yeteri kadar göndermen gerekir bu Paris iline... (zamanı gelince)...

3 Edgü'yü sevinçle öpen,

Arslan

P.S. Senin yeni kitabını ve İpşiroğlu'nunkini de yollayıver.

pour Kant & Heiner Müller

35

25 Şubat 1979

Cher ami,

20 adet Y. A. ve 3 adet F. E. (ayrı) aldığımı, bu üç kitabı öncelikle okuyup, sekizi bulan ve kendi kitaplarımı gibi sevdiğim diğer kitaplarımın yanına yerleştirdiğimi, sana geç bildirdiğim için bağışla. Serginin tarihini bildirmek için geciktirdim sana yazmayı. Adamcağız iki günlüğüne tekrar girdi hastaneye. Sergiyi Nisan ayına attık ve hâlâ kesin tarihini bilmiyorum. *Entre temps, au dernier moment, dans 48 heures, j'ai en sur le cul la mère de Nejat, en trois reprises!.. Ça vaut même pas la peine de raconter. Elle me propose toujours mon voyage en Pologne pour la rentrée, en automne! Merde de merde!..*¹

Allah'tan yeni bir seri oluşuyor (kellemde şimdilik) ve sükûnet, sükûnet, diyorum kendi kendime!

Orada da biliyorum! Babalardan birinin dediği gibi: ... (*le prison*) "... *cela est nécessaire pour que soit démolie une autre geôle immense, qui se trouve hors des murs de cet ignoble pavillon.*"²

Çevre dergisine ilk *épreuves*'lerden yolladım. Sen bir atlama, aşma ve zıplamadan bahsetmişsin. Sakın, sana darılıp gücendiğimi sanma. Benim bıyık-altı gülüşlerimi sen çok iyi bilirsin! Böyle bir yazıya benim de hazır olmadığımı, garip kaçabileceğini, dergiden birinin yazmasının gerekliliğini yahut da S. Hilâv'a danışmalarını salık verdim. Ne yapabilirim başka, hele bu ara! *Dans ce merdier!..*³

Edgü'leri öpen,

ton

Arslan

1 Bu arada, son 48 saat içinde, üç kez, bir de Nejad'ın annesi bindi sırtıma! Anlatmaya değmez. Bana mevsim başı için, sonbaharda Polonya'ya yolculuk öneriyor!.. Bokun boku!..

2 (Hapishane) "... bu iğrenç pavyonun duvarları dışındaki o sonsuz zindanı yıkmak için gerekli bu."

3 Bu bok çukurunda!..

36

Kandilli, 5 Mart 1979

Sevgili Yüksel,

Bu sabah 25 Şubat günlü mektubun geldi ilkin.

Onu, basımevinden gelen sergi davetiyeleri izledi.

Öğleden sonra da merhum Bedri Yazır'ın oğlunun yanında (ve elinde, yırtılmış, yanmış birkaç resimle) enişte beyiniz teşrif ettiler.

Bu ne Yüksel Arslan günüymüş deyü avazımı açmakta iken telefon çaldı ve bir ses: "Galerinizde açılacak Yüksel Arslan sergisi için, elimde bir resim var, size onu ulaştırmak istiyorum" dedi.

YETEEEEEEER! diye bağırmış ve yere düşüp bayılmışım ki, Prof. İpşiroğlu'nun telefon ettiğini bildirdiler. Yokum, dedim, Burda değilim, öldüm, gökyüzündeyim, ya da yerin dibinde, ne dersenez deyin, fakat ben yokum.

Neyse, şimdi (ölüsü...) Kandilli'deyim, denize bakıp rakımı yudumluyorum, böylece sinirlerimi yatıştırıyorum.

A, benim üstadım, 25 Şubat günlü mektubunda neler demişsin? Neler demişsen iyi demişsin. Ancak ben pek bir şeyler anlamadım. Galerici hastanın hastaneye girdiğinden, serginin ertelendiğinden başka.

Neler zırvalıyorsun? "Nejad'ın annesi" kim? Ne Polonyası?

Yoksa, bu "la merde Nejad", Polonya da bizim bildiğimiz Übü'nün Polonyası olmasın.

Vallah hiçbir şey anlamadım. Kezâ, Çevre konusunda. Benden senin için bir yazı istediler. Ne isterseniz vereyim, ama Yüksel Arslan için bir yazı istemeyin, dedim. Daha yeni yazdım, yazdırdım ve yayımladım. Israr ettiklerinde, şimdi Kapital'inizden başlatmayın, dedim ve kendilerine Engels'in adresini verdim. Herhalde Engels yerine sana yazdılar. Ya da benim verdiğim adres yanlıştı. Ya da Engels taşındı ve oraya sen yerleştin. Oldukça karanlık bir konu.

Keratalara telefon edip aydınlatmalarını isteyeceğim ama, onların kafası daha karışık olmalı.

Bir “Çevre” dergisinde *Das Kapital*’in, Yüksel Arslan’ı ne arar?

Neyse, herkes bir şey arıyor. Kimi buluyor, kimi de bir şeyleri tutuyor.

İlâhi... işte böyle.

Belki yakında görüşürüz.

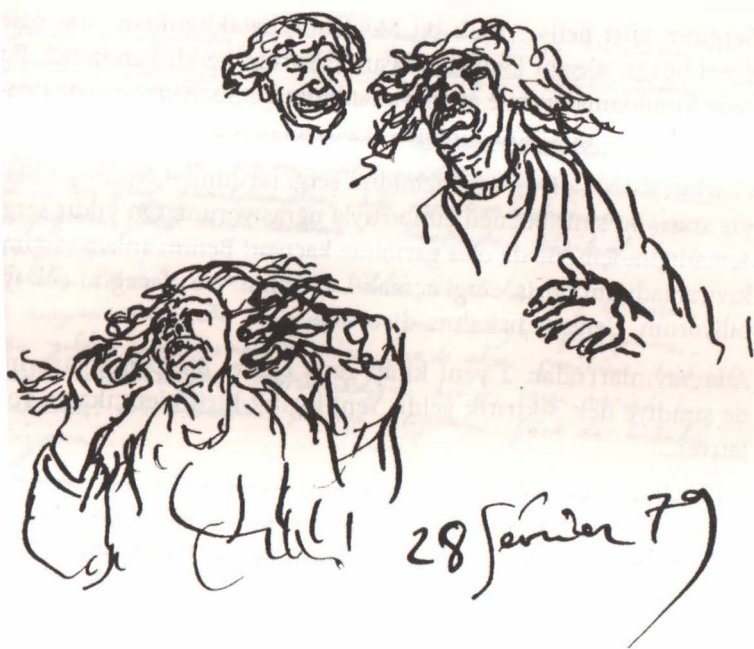
Edgü

P.S. Sağdan soldan resimleri topladık. Sanırım 15 kadar renkli resim olacak. Belki daha fazla. 25 de desen.

Gördüğün gibi, kitabın sergisi oldu Paris’te düşündüğümüz gibi.

Desenleri bir güzel çerçevelettim. Satılacak olan yalnız onlar.

Ama belki onları da satmaktan cayarım. Artık hiçbir şey alıp satmak istemiyorum.

Paris, 11 Mart 1979

Cher Ferit,

Demek en sonunda, benim eniştezade-kayınço biraderin Falih beyefendiye de tanımak şerefine nail-i kadim olmuşsun, Allah'a şükür!..

Serginin afişi nefis... Kalk bu *Moufflard*¹ bataklığından, atla öğle üzeri uçağa, akşam (Salı) oradasın, diyorum kendi kendime... Bu çeşit kıvıldamaları bile ayarlayamadığımdan kızıyorum gene kendi kendime!.. Tarafımdan tebrik et bu sanatçıyı.

Gelelim Paris'e... Dün öğrenebildim sergi tarihini; 4 Nisan - 3 Mayıs arası. Bu sinir bozucu zımbırtıyla uğraşıyorum. On yıldır sergi açmadığım için, ne de olsa garibime kaçıyor! Benim anlamadığım, kıvıramadığım bir iş, sergi açmak!.. Bakalım. Ne olacağını çok iyi biliyorum. Gene de bakalım, diyorum...

Ada Yayınları'ndan 2 yeni kitap geçti elime. *Bir Dönem* üzerine de şimdiye dek 3 kırıttık geldi. Yeni kırıttık-kiritikler çıkarsa yol-latıver...

J. d'Halbuin bombok durumda. Nalları dikmezse bu ara, sergi davetiyesini yollarım sana. Gelebilirsen sevinirim. Güzel sergiler var. Eisenstein'ın desenleri kapandı sanırım. Orozco, *Préhistoire Russe*,² v.s.

Fidélement, ton

Arslan

P.S. Bir haber: *Das Kapital* hikâyesi suya battı. Herrn Dr. A. Doğan, yayınevinin kapitalinin raporunu yolladı bana. Zavallı çocuk!..

1 Yüksel Arslan'ın oturduğu semt

2 Rus tarihöncesi

11 Mart 1979 Paris

İler Ferit,

Demek en sonunda, benim enişteğade - kayınço biraderim, Fatih beyefendi'yi de tanımak şerefine nail-i kadim olmuşsun, allaha şükür !...

Sevginin afişi nefis... Kalk bu Mouffetard bataklığından, atla öğle üzeri urğa, akşam (sah) oradağın. diyorun kendi kendine... Bu çeşit kumldamalara bile ayarlıyamadığın ~~dan~~ ^{şine} ~~şine~~ ^{şine} kuzuyorum, ~~şine~~ kendi kendine !... Tarafından tebrik et bu saratsıya.

Gelelim Paris'e... dün öğrenebildim sevgi tarihini; 4 orsan - 3 mayıs arası. Bu sınır bozucu gün brotye uğraşıyorsun. On yıldır sevgi aşmadığın için, ne de olsa garibime kaşıyor! Benim anlamadığım, kıvrımadığım bir iş, sevgi aşmak !.. Bakalım. Ne alacağına çok iyi biliyorsun. Şine de bakalım, diyorun....

Ade Vaynlar'ın 2 yeni kitap jesti elime. "Bir Dönem" üzerine de şimdiye dek 3 kırık geldi. Yeni kırık-kirikler şakara yollatıver....

J. d'Halbin bombok durumunda. Nalları dikmeğe bu ara, sevgi davetiyelerini yolların, sam. geleli'li sen senin. Güzel sergiler var. Eisenstein'ın desenleri kapandı sam. Orozio, Préhistoire Russe, v.s....

Fidelenent, ton

arslan

P.S. Bir haber: ~~Şişli~~ Kapital, hikayesi suya battı. Herrn Dr. A. Doğan, yayıncısının kapitalinin raporunu yolladı bana. Zararlı sonuç !..

38

14 Mayıs 1979

Dear

Sergi dalgasında nicedir yazamadım sana. Belki neşeni yerine getirir diye, kısa haberler: Resimleri astık, vitrini hazırlıyordum ki Hazret çıkardı baklayı ağzından: “Babam Vichy hükümeti sırasında, bakanlık yaptı” diye. Düşün artık gerisini...

Bu sergi,¹ düşündüğüm gibi sürüyor. (Umumi arzu üzerine 19 Mayıs’a kadar uzatıldı.) Müze gibi, resim satışı yok. Bol bol kitap satıyoruz. Afişler tükendi. (Bu ara 15 adet *Bir Dönem* kitabı satıldı. Alanların çoğu Fransız, bayılıyorlar kitaba. Benimle konuşma yapan *Ajans Tass*’a da bir kitap hediye ettim.)

Telerama, *Herald Tribune*’de ve bir de *Le Monde*’da 20 satır. Editions Sociales bir fotoğrafçı yollatıp, 6 renkli foto aldirtıyor. Bir haber yok. Belki *archives*’lerinde saklıyorlar!

Sergiyi Fransa’da dolaştırma olanağından konuşuluyor. Bakalım.

Bu mektuba 19 Mayıs’tan sonra devam edeceğim. Şimdilik *Totus tuus (tout à toi)*!²

Arslan

21 Mayıs

Cher F.,

Ayın 21’i ve sergi hâlâ devam ediyor. Kapanacağı da yok bu gi-dişle:

1 Kapital dizisinin sergisi

2 Sözcük oyunu: Her şey senin olsun.

Geçen hafta içindeki ziyaretlerden bazıları: 1) Madame Gandibleu, F. Muallâ'dan 3 yağlıboya resim varmış. Bir gün paraya ihtiyacı olursa satacakmış bunları.

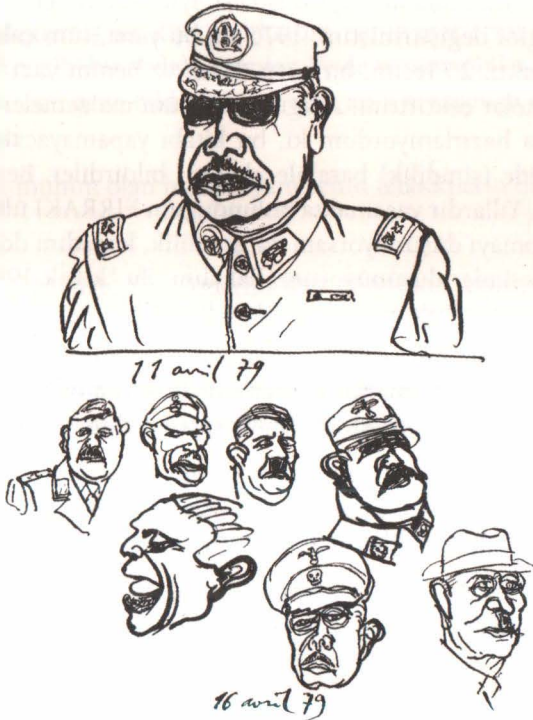
2) Madame X., 150 F. M. varmış elinde. Seni de tanıyormuş veya adını duymuş.

3) Marc Moyens, qui me propose faire circuler «Le Capitale» en commençant dans sa grande gallery à Washington. Il revient le 25 juin.¹ Bakalım.

Benden nicedir haber almadığından (sen de unuttun galiba beni), bu mektubu böylece yolluyorum.

Senin.

Arslan

1 Marc Moyens, *Le Capital*'i Washington'daki büyük galerisinden başlayarak dağıtmayı öneriyor. 25 Haziran'da geliyor.

39

1 Ocak 1980

Old Boy,

Demek götdelenler ülkesi AMMARAKI'yı da görmek fırsatına ve şerefine nail oldun! *En effet*, bu ülkeden ve geri döndüğün RAKI ülkesinden, kartlarını aldım. Senden gelen bir-iki satır, biraz da olsa moralimi düzeltip neşelendiriyor beni. Sana nicedir yazmak istiyordum amma, RAKI ülkesine döndüğünü bilmiyordum. *Dear Ferit*, son bir iki aydır ağzımı bıçak açmıyor, ne de çatal. Moralim ve Meral'im bozuk. *Tension* ve *pension*'um sifıra düştü! Bir yılımı alan *Das Kapital* hikâyesi, bu boktan *Galerie*'deki sergi ve bulunduğum ülkede çıkacak kitabın suya düşmesi, iyice sarstı beni. Bu kitapçığın içeriğini değiştirmiştım. 1975'ten bu yana, tüm çalışmalarımı kapsayacaktı. 25 resim, bir sürü desen ve benim yazı filan falan. Tekrar fotolar çekirttim. Aşağı yukarı tüm malzemeler hazırды ve yollamaya hazırlanıyordum ki, bu kitabı yapamayacaklarını, ancak dergide (şimdilik) basabileceklerini bildirdiler. Ben de kabul etmedim. Yıllardır yaşamakta bulunduğum FIRRARI ülkesinde bir şeyler yapmayı düşünüyorsam da, şimdilik, kapadım dosyayı. Yeni bir dizi resimler düşünüyorum. Bakalım. Bu "kıyak 1980 yılında" "dehâm" doğuracak mı, yoksa tükendi mi?

Geçenlerde, bir kitapevinde, sevdiğim ozanlardan Attila Jozsef'le burun buruna geldim, bu da Ferit'e dedim! Yanına bir başka kitap da ekleyerek, bu KARARAKI mektupla birlikte, yarın postalarım sana.

Bu kara ve karamsar mektubu pek ciddiye alma! Benim doğuştan iyimser bir yaratık olduğumu bilirsin. Çalışmaya başlarsam, toparlarım kendimi.

Edgü'leri öpen,

Senin,

Arslan

40

Kandilli, 9 Ocak 1980

Aziz mîrim,

Afgan eline Moskofların girdiği gün (ne rastlantı!) kaleme aldığınız mektup bugün geçti elime.

Hâliniz, öyle görölüyor pür perişan. Kimin hâli pür neşe buyuracakınız ki, yerden göğe haklısınız.

Geçende Nâimâ'yı yeniden okudum. Nice isyan ve sarsıntıyla karşılaştımsa da böylesini hiç görmedim.

Her ne hâl ise, biz işimize bakalım.

Sana ben dememiş miydim, a sultanım, senin eserlerini bu ülkede ancak benim gibi bir abdal yayımlar. Ve de benim gibiler bu ellerde yok gibidir. Sen gene bildiğini okursun, ama her zaman da dediği-me gelirsün.

Her ne ise, mühim olan bunlar, yani senin telâkkilerin değildir.

Bir Cermen gâvuru, ben Amerika'dan döndükte, ziyaretime gelip eydü: "Biz Berlin'de, 1980'in sonunda veya 1981'in başında Türkî sanatını hemşehrilerimize tanıtmak isteriz. Ve bu meyanda sizden yardım dileriz. Bize, bu işi yapsa yapsa Şeyh Hazretleri yapar dediler. Geldik huzurunuz, yüz sildik havlunuza."

Cermen keferesini şöyle bir süzdükten sonra, ne mene bir şey düşlediniz, deyu eyittim. O da, ne eyütecekseniz, siz eyüteceksiniz efendim, dedi. Vesselâm.

Ben de onlara on kişiyle bir sergi olmaz, olsa dâ mânâsı olmaz, dedüm. Tekellüfü sevmediğim için şöyle bir teklifle kestim attım: Ya benim dediğimi yaparsınız, ya da hava alırsınız.

Cermen herifi, Aman efendimiz, dedi, sizin teklifiniz emirdir, siz emredün biz yapalım.

Uzun lâfın kıyası, Marx amcanın sakalı ve hissenin kıyası, dedim ki, Paris ilinde bir âdem vardır. Adı Ali'nin Arslanıdır. Bir şeyler çiziktirir ki ehl-i Marx ve kıyas-ı Engels'tir.

Berlin muzeumunda bunları sergilemek cesaret işidir. Siz bu işe var musunuz? dediler, siz ne buyurdunuzsa o olur. Kitab-ı *Das Kapital*'inizi açıp kendilerine gösterdim. Ve dedim, bunun gibi daha nice çiziktirmeleri, derkenarları vardır. Ve acayüp bir âdemdir, boyalarını kendi yapar, boyaları dahü sergiye şâyandır. Aman efendim dediler, bize de bu lâzım.

İşte böyle sevgili Kâzım. İmdi sen aşağıda nâmı zikredilen kefereye bir adet kitap gönder. Berlin Müzesi'nin (Nationalgalerie/Berlin) yöneticisi Dr. Dieter Hanich adında bir keferesi imiş. Son kararı o verecekmiş. Ama anladığım kadar burdaki zat bu işe teşne. En çok üç ressamla olur bu sergi, dedim. Ama daha öbür ikisini seçemedim. (Sebebi malûmunuzdur.) Biri Bedri olur belki, öbürü Muallâ. Oh ne âlâ!

Ama *Das Kapital*'e O.K. derlerse, defterlerle, notlarla, malzemelerle bir sergi olacak. Tüm *Kapital*'i sergileyebileceksin Berlin'de. Berlin kentinin en büyük müzesinde.

Ah mîrim, ah pîrim, sizlerle uğraşmaktan bitip tükendim.

Edgü

Kapital'ini göndereceğin keferesi ve adresi:

H. Eckart Blinke

Türk-Alman Kültür Enstitüsü

İstiklâl Cad. 286

Odakule, Kat:3

Beyoğlu

3 février 80 Paris

Cher Ferit,
Sevgili Impresario'm,
Mektubun gelir gelmez Herrn Dr. a kitabı yolladım. (Almanlar çoğunlukla doktordur) Çoktan eline (belki başka bir yerine) geçmişti "Le Capital". Sabırlı bir derviş olduğumdan muradına ereceğim galiba! Mektubun, ne benimle uğraşman (bir tek sen kaldın – bakalım ne kadar dayanabileceksin), neşelendirdi

41

Paris, 3 février 1980

Cher, Ferit,

Sevgili Impresario'm,

Mektubun gelir gelmez Herrn Dr.'a kitabı yolladım. (Almanlar çoğunlukla doktordur) Çoktan eline (belki başka bir yerine) geçmiştir Le Capital. Sabırlı bir derviş olduğumdan muradına ereceğim galiba! Mektubun ve benimle uğraşman (bir tek sen kaldın – bakalım ne kadar dayanabileceksin), neşelendirdi beni. Neşelenmemin bir nedeni de şu: En effet, my dear, je commence à une nouvelle série: INFLUENCES, dépassements, influences secondaires!.. T'a pigé! Le point de départ c'est: «ETKİLER»!¹ Ve Edgü'ler, yani Ada Yayınları'nın top

1 Gerçekten de, dostum, yeni bir diziye başlıyorum: ETKİLER, ikincil etkiler! Anna-dın mı! Çıkış noktası: ETKİLER!

atmayıp, sürebilmesi, çünkü ilerde nefis ve enfes bir kitap olabilir. Burada konuştuğumuz üzre, Ada değil de Yassıada Yayınlarında çıkabilecek kitaba gelince: Aylardır, masada duran, bu bok dosyayı açamıyorum. Neden diyeceksin? Şam Baba'sı olarak bir iki haber: Lidy milyonları alarak işten çıktı. *Hachette*'i tahtından düşürmek isteyen büyük bir yayınevine girmek üzere birtakım testlere girdi. Falan filan... Sonuç sıfır! Ve milyonlar eriyor. Bugünlerde *chomâge*'a¹ yazılacak. Bakalım, durumda bir değişiklik olursa sana bildiririm. Frengistanda bir editör bulmak için de herhangi bir çaba harcamadım. Harcayacak ne bok var ki elimde: *encre de chine et une plume!*..² İşte böyle gülüm!

Seni ilgilendirmese de, başka bir-iki haber: d'Halbuin, sizlere ömür, dikti nalları zavallı *Père Lachaise*'e³ doğru... Şu sersem P. Robin ağzında puro, cebinde Tekila, diğer iki Frenk'le ve 8 milyonluk objelerle çıkarken Meksika'dan yakalandı. Şimdi mapushanede göbek eritmekle meşgul!

Senden istediğim bir iki şey: 22 yıllık foto dışında, senden bir foto yok bende. Yandan değil, karşıdan çekilmiş son fotolarından birini yollayıver bana. *Mutlaka*. Ada Yayınları dışında bir-iki Türkçe kitap. Benim neleri sevdiğimi bilirsin. İki kitap daha yolluyorum sana: modern sanat sanayii üzerine. Depuis quelques mois j'avais

un peu de . Je crois que avec la nouvelle série, je vais

m'amuser sérieusement!..⁴

arturiquement

ton

Arslan

1 İşsizlik sigortası

2 Çin mürekkebi ve fırça!

3 Ünlülerin yattığı mezarlık

4 Birkaç aydır biraz melankolığım. Öyle sanıyorum ki, yeni diziyle cidden eğlenecğim.

31 Mars 1980

Sergili

18 Şubat tarihli mektubuna, 'Influences' a çalıştığım için, ancak cevap verebiliyorum. Yeni Seri ilerliyor, ve İslâm Sanatı'na gelip dayandım. 30x21 cm. boyutlu küçük resimler... Görürsen seversin sanıyorum.

«Le Capital», bir kurban daha verdi demek!.. Bu Seri'yi görüp de bayılan ve bir türlü ayılamayan nice gariban gördüm burada. Bakalım alaman kefereleri ayılabilecekler mi?..

42

31 mars 1980

Sevgili,

18 Şubat tarihli mektubuna, 'Influences'a çalıştığım için, ancak cevap verebiliyorum. Yeni seri ilerliyor ve İslâm Sanatı'na gelip dayandım. 30x21 cm. boyutlu küçük resimler... Görürsen seversin sanıyorum.

Le Capital bir kurban daha verdi demek!.. Bu seriyi görüp de bayılan ve bir türlü ayılamayan nice gariban gördüm burada. Bakalım Alaman kefereleri ayılabilecekler mi?..

Kitaplar tükeniyorsa, baskı politikasını değiştirmen gerekir bence: 200 numeroté, 2000 normal, v.b.g. Son zamanlarda Ada Yayınları'ndan kitap filan geçmiyor elime. Ne oldu, ne oluyor? İstimi düşürme, at fırına kömürü, aman tetik bas, zamanı değil top atmanın!

Kapital'den sonraki seriyi kitaplayıp, sergilemek için, küçük bir çıkış yaptım. Daha bir sonuç yok. Bakalım. Sabrede sabrede muradı-

ma eremeden geberip gideceğim galiba bu güzelim dünyadan. Bıktım, usandım. Allah'tan bu yeni seri neşemi yerine getirdi. Türkiye Prehistoria'sı ve Hitit Sanatı üzerine, Türkçe yeni bir şeyler varsa yollayıver bana. (Yollamazsın ya.)

Paris iline gelme niyetin var mı?

Edgü'leri öpen,

ton

Arslan

*pour artère (221)
(arts et traditions populaires)*

1 octobre 80 (pour Musée Grévin)

43

30 Haziran 1980

Ey Bodrum'lu Kandillizâde Pişekâr Ferit Efendi!

İşletmekte olduğunuz ADA Yayınları'ndan, iyi saydıysam 7 kitap elime geçti. Bu gösteriyor ki yayınevinizin istimi yerinde ve pupa yelken. Diğer yönden baskı adetlerini çoğalttığınızı da gördüm ki bu da benim tavsiyelerimi dinlediğinizi belirler. Ne de olsa su küçüğün söz büyüğüdür. Vesselâm! Gönderdikleriniz arasında Arslan-ı Paris'ten bir kitap olmaması çok şaşırttı beni. İkinci bir kitap basacaktınız hani bu garip nakkaştan. Bu mektubu yazmaya oturmadan bu hayvanat adlı adamı ziyaret ettim. Doğrusu biraz korkuyordum. Arslan çünkü çükü. Aman efendim ben böyle uysal bir hayvan görmedim. Kendilerini müthiş neşeli buldum. Çalıştığı yeni dizi, *Influences* adlı resimler içinde, *Les Arts de l'Islam*'ı bitirmiş, keyifli keyifli resimleri önüme serdiler. Şayan-ı hayret resimler bunlar. Aman efendim, ismine ve cismine bakıp ürkmeyin Ferit Beyciğim. Arzu ederseniz bu Arslan-ı Paris'i ikinci kere birlikte basalım. Hay Hak! Yar bana bir eğlence!

Geçenlerde, Palet Kerhanesinde, akşamcılık keyfimi ifâl ederken, çok eski Uygur Türklerinden Burhan [Uygur] adlı bir zatı yanıma getirdiler. Bu zat hemen kulağıma bir sır iletiler. İletirken, bendeniz, Frenk rakısı yudumladığımdan, bu sır, üzerinize afiyet, mide-me oturdu. O gün bu gün şişip, davul gibi olduğumdan, kendisini gördüğüm tabip Berlin ili kaplıcalarında taze şınaps içmemi tavsiye eyledi. Böyle bir hastalığa aman sakın tutulmayın efendim.

Arslan-ı Paris, kitap güzel amma mektup daha da güzel diyor. Siz ne dersiniz?

Bodrum'da mısınız, Kandilli'de mi? Ey ulusu Kandilli! İbret alın da, bir-iki satır yazıverin. Hoşça kalın!..

Zenne Arture Hanım

44

Kanlıca, 8 Temmuz 1980

Arture hanoum, Paris Arslan'ı ve Selâhaddin-i Eyyübî, Ey Hâk!

Evet, biraz Kanlıca burası, burdan yazıyorum, Kanlıca'nın yalısından, boğazın içinden, çümküml ölüsü Kandilli'den günün mânâ ve ehemmiyetine uygun olarak Kanlıca'ya göçmüş bulunuyoruz.

Bodrum'dan apar topar gelip nakl-i hâneyi icap eyledik. Ancak gördük ve dedik ki: Her kim ki rahatına düşkündür, illâ akli yerindedir, zinhar mal mülk sahibi olmaya, hele ev inşa edip içine girmeye.

Musluğu var suyu akmaz. Gavur icadı elektriği var yanmaz. Denizi var girilmez. Penceresi var kapanmaz. Ey cahil, makadına çubuk mu soktular ki, ölüsü Kandilli'deki bağıni, bahçeni, denizini bırakıp, bin sıkıntıya gark olup kendi hânene kavuşmayı murat eyledin? İyi bok ettin.

İşte böyle mîrim. Burda ne eyittimse bil ki Paris elinde de geçerlidir. Zinhar yerinden kımıldamayasın. Paran olsa bile onu yiyip içip zevk-u sefa içinde harcayasın. Mülk edinmeyesin. Benden sana nasihat, vesselâm.

Gelelim, 30 Haziran tarihli mektubunuza. Tanrı şahidimdir, Fikret Muallâ üstadımızın ağzıyla söyleyeyim, nakl-i hane *angoisse*'i [sıkıntı] sırasında billûr bir kaynak gibi içimi ısıttı mektubunuz. Bu sıcak günlerde içime bir ferahlık verdi. Zannetmeyin ki münderecatındandır, ne gezer, yalnızca ve yalnızca Çin mürekkebiyle parlak bir kâğıt üzerindeki yazınızdandır. Yazı demek yalnızlık demek. Ama iki yazı, iki yalnızlık değil de bir birlik demek. Hülâsa mektubunuz içimi ısıdı. Ancak bir nokta hayretimi mucip oldu: Yeni Türkçeyle kaleme almış olduğum “Yazmak Eylemi” adlı (ki içinde eskiler de var) kitab-ı biçaremden hiç söz

etmezsiniz. Sebep n'ola? Elinize mi geçmedi? Yoksa elinize geçti de okumaya vakit ve fırsat mı bulamadınız? Yoksa (Ah, buna inanmak ne acı!) okudunuz da üzerinde konuşmaya değmez mi buldunuz? Bilmek isterdim.

Uygurlu Burhan Efendi, Palette¹ kahvehanesinde, o gece size ne gibi bir sır tevdi etti, doğrusu merakımı mucip oldu. Kendileri ayyaş fakat saf bir Türkmen'dir. Ola ki, benim Data Mata ajansını kapayıp kapağı Bodrum'a atmak istediğimden bahis etmiştir. El hâk, bir kısmı doğrudur. Zira 1 Haziran'dan itibaren reklamcılık, ilancılık, reklam gibi hizmetler arz eden Data nâmı altında faaliyet gösteren müessesemizin kapısına kilidi asıp rahat bir nefes almış ve kapağı Bodrum'a atmışızdır. Ancak Bodrum'a vardığımızda gördük ki şatomuz nâtamam. Hiddetle nüp fevaran ettik ise de bir işe yaramayacağını görüp, Fethi Naci kulunuzla birlikte meyhanelerde karar kıldık. Yenin yeni, urban eski olmuyor. Bu işler bizden geçmiş deyu, İstanbul'a avdet ettüğümüzde nakl-i hane ortaya çıktı ise de üstesinden gelerek temize çıktık.

Keşke Kasımpaşa'ya, ya da Balat'a çıksaydık. Bu kadar yorulmazdık. Her ne hâl ise. Bu ellerde herkes birbirini öldürürken, koyun tazıya, tazı kurda düşman iken, vallahi azim, billahi kerim, biz ne ediyoruz? Ne edersek bok ediyoruz, deyu düşünüp bir çıkar yol bulamaz iken, gene de yazıp çiziyor ve kitap neşreliyoruz. Anlayan varsa beri gelsin.

Her ne kadar reklamı, meklamı bıraktık ise de, çok şükür bu kelimelerin son hecelerini bırakmadık ki zira, bizim de kelime-i şahadetimiz bu gece ola. Amin. Eğer ki son çiziktirmeleriniz matlubumuza uygundur, siyah-beyaz baskıları mümkündür, hem de alengirlidir, ne diye olmaya bir ikinci kitap, Arslan-ı Paris'ten, Ada batmadan biraz önce?

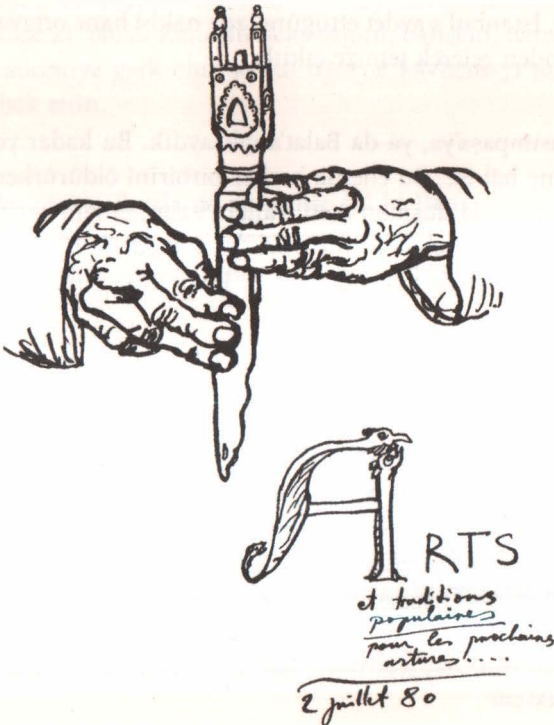
1 Bir dönem Paris'te yaşayan Türk sanatçıların hafta sonu buluştukları Rue de Seine'deki café

Merakî kulunuz hem de hayranınız ve dostunuz, bu konuda detaylı malûmat bekler.

Hülâsa, beni bırakmıyorlar ki gelip Paris ellerinde eser-i muazzamınızı göreyim. Öyleyse siz yazın ben okuyayım. Zaten ben hem okudum, hem yazdım, diyenim, Tanrı şahidim.

Berlin sergisi için Müze Müdürü Hern Doktor müspet cevap eylemiş. Ancak, kulağıma gelenlere göre, tekere buralardan taş konuluyormuş. Bana, yeni nakkaşlar önermemi istediler. Bittabi reddyledim. Bakalım teker mi dönecek, taşlar mı? Kim ki her şeyi bilir, eksik bilir.

Nâçiz kulunuz, Edgü

45

27 Temmuz 1980

Mon cher Karagöz,

O güzelim kellenizin, kitaplar arasına sıkışmış bir suretini çiztiirdiğim Mayıs aylarında kaleme aldığım mektup elinize geçti mi, geçmedi mi? Bu mektuba bir yanıt almayınca, meraklanıp 30 Haziran'da tekrar, Hacivat misali "Yar bana bir eğlence" deyu, kamışı elime aldım. Baştan 8 Temmuz DATA'lı mektubuna birkaç yanıt: Uygurlu Burhan'ın bana ilettiği sır şu idi; Bedros Beyi bir top arabasına yerleştirip, sen ve ben iki yanına geçip, Berlin ilini zaptetmek üzere sefere çıkıyoruz! Bu top arabasının, taş veya çöp arabasına dönüştüğü anlaşılıyor ki kulumuzu hiç de şaşırtmıyor bu "durum ve vaziyetler"!.. Gönderdiğin son kitabını, O, Kimse ve diğer anlatıların ayarında ve ayranında bulamadığımı söylemem gerekiyor.

Bugün Pazar, Paris Arslan-ı azar! Devamı, tekmil-i kısmı gelecek haftaya!

30 Deyyus Bin siksen

Hay-ro-la Fe-rit Bey Hay-ro-la!

Am-lı-ca-nın Şef-ta-li-si Bol ola...

Old Boy,

Ada'da Moda'da dönüp dolaşıp, gelelim şu kittap dalgasına... Öncelikle birisinin çıkmasını dilediğim, 3 kitap düşünüyorum bu ara.

Bak nasıl:

1) Burada da konuştuğumuz gibi, başlangıçtan bugüne değin çalışmalarım ile ilgili bir kitap. 1955-56-57-58-59...70...75..., gibi yılları izleyen seçmeler *autobiographique* desen ve yazılar... çalışmakta olduğum diziden sonra *autobiographique* bir dizi *Artures* düşünüyorum. Bu yüzden bu kitabın acelesi yok bence...

2) *Influences!* 15'inci *Arture*'ü biraz evvel bitirdim. Daha birkaç yıl sürebilir bu dizi.

3) *Le Capital*'den sonraki, bir kısmını gördüğün, çıkmasını dilemediğim, 25 *Artures*'lük, tam adını daha bulamadığım dizi. (*Artures politiques* veya *25 Artures sur le monde d'aujourd'hui*.)¹ kitabın içeriği şu: 25 foto (2 renkli) ve bu resimler ile ilgili defterlerden aktaracağım, yazılı-çiziştirmeli bir çeşit Günlük! Yani, şöyle bir göz attığın, Resim Nedir? yazısı yok. *Texte* Fransızca.

Gelelim böyle bir kitabı basma işine: Konuştuğumuz üzere, benim *financer* etmem gerekiyor. Kaç franga çıkar ve patlar kitap. Bana tahmini bir rakam söyleyebilir misin? İşin boku, bende bir metelik yok.

Bayan Amelia (İpşiroğlu böyle yazıyor mektubunda) gibi, Hollanda'da yeşeren Bayan Lidia da senin gibi "mal, mülk" sahibi olmayı kafasına koymuş, ev arıyor. Bir diğer sorun da şu: 500 yahut 1000 kitap basıldı orada ve gönderdin, diyelim. Dağıtımı nasıl olacak? Yalnız sergi sırasında satabileceğim kitabı! Düşündükçe kafam bozuluyor Ferit. Allah'tan yeni dizi, beni avundurup, neşelendiriyor. Yoksa! Geçenlerde bu kitap için, bana bir herif gelecekti. Gelme saati yaklaştıkça, bu herifin iğrençliğini düşündüm ve kaçtım evden. Bütün bu anlattıklarım ile, sana bir kitap kakalayacağımı sanma. Böyle bir şeyi ne şimdi ne de önceleri düşünmedim.

31 juillet 1980

İşte böyle Sevgili Ferit,

“Bu cennet bu cehennem bizim” demiş ozan. Cehennemi, cennete döndürmek de bizim işimiz, demiş Arslan!

8 Août'ta 2 haftalığına, yeniden tarih öncesine dönüyorum. Madem ki bir evvelki mektubum içini “ışıtı, bir ferahlık verdi”; dönüşümde mektubunu bulursam sevinirim. Yani daha sık yaz ki daha buzlu mektuplar yollayayım. Kanlıca'daki yeni evlerinde oturan Edgü'lere selâm...

ton

Arslan

46

Kanlıca, 6 Ogust '80

Yüksel ki yerin bu yer değildir!

İlkin: Kelleyi âlinizin resmedildiği mektubunuz elbet elimize geçmiştir. Elimize geçmek ne kelime, arşive derc olunmuştur.

Sonra: Yazmak Eylemi Yazmak, demek sana bişey demedi. Oysa, Dubuffet hazretlerinden övgü dolu bir mektup aldım. Ola ki Türkçe bilmediğinden övgüye lâıyk bulmuştur.

Velâkin: On beş günde (daha doğrusu gecede) yazdığım ol kitap bir başka sazın sesidir:

Ne ney çaldım ne tambur
Benim çalgım hep bu davul
Dan dan dan dan dan dan

Kıssadan hisse:

Ah, biri beni sikse.

Öyle görüyorum ki gene münasip yeriniz, kitap el hitap deyu kaşınıyor.

Ah, ben bu kaşınmayı çok iyi anlar idim. Bir zamanlar.

Artık anlamaz oldum. Ama hürmetim bâkî.

Ancak ve ancak ben Frenkçe kitap basamam.

Ayup olur. Ya da Eyüp.

Sultan sabrıysa bende yok. Vesselâm.

Ancak şu olur:

Basarım Türkiye için Türkçe bir kitap, aynı zamanda basarım aynı kitabın Frenkçesini.

Bak bu olur.

Ne olursa iyi olur.

Ancak, ne basacağız?

Şu sıralar hükümet para basıyor.

Başka da basılan bişey yok.

Ben şimdi diyorum ki, en geç kânûn-i evvel ayında (*décembre*) ben ordayım.

Via Berlin (Orda bir sempozyuma – semizlemek için katılıyorum.)

Sen her şeyi, 1,2,3, hazır eyle, yüz yüze, göz göze konuşalım.

Ne basarız, nasıl basarız, kimi basarız, kim bizi basar, bir görelim, görüşelim. (Kim ki bizi basar, yan basar.)

Bir yıldır yüzünü görmediğim Orhan Sultan buradaydı geçtiğimiz hafta.

Emekliliği gelmiş, emekliye ayrılmıyor.

Ankara'dan İstanbul'a gelmiyor. Başka bir yere de hicret etmiyor.

Bu ne mene Türkmen'dir akıl erdiremedim.

Şu da var: "Cehennemi cennete döndürmek" bizim işimiz olma-
tan çıktı. Burada. Bugün. Cehennemde yaşamamanın (yanmadan)
yollarını arıyoruz.

Evet, en iyisi yüz yüze, göz göze konuşmak ve anlaşmak. Haydi hayırlısı.

Edgü

Hamiş: Ne mal, ne mülk... Tümü yerin dibine batsın.

Hiçbirini götüremezsin mezara. Çok ağır. Bunlardan,
edeplice kurtulmak için, bir müze kuruyorum burda.

Bir başkasının adına. Geldiğimde konuşuruz. (Yoksa
konuştuk muydu?)

Yaş kırk/bellek kırık dökük.

Arada bir kendimi ansımaya çalışıyorum boş bir çaba.

Geçende Dr. Safder'in cenazesindeydim, Dr. Safder'i
ansıdım ama, kendimi ansıyamadım.

Hay Allah!..

47

Ey Bülbül ayı, 21 Pazarlık günü,
Paris ilinde, günlük g ne lik sevimli bir sabah!

Sevgili Ferit,

6 augustus Datalı mektubunu, tarih ülkesinden,   gibi bir sürü aletlerle augustus ayı, 24 *phallus* günü dönüşümde masada buldum. Tarih  ncesinden, Tarih'e, Bugün'e, günlük yaşantıya hele bu Ey Bülbül ayında Türkiye'ye dönmek oldukça güç! Kırılan  alı ma *rythme*'ini bulabilmek için, sana hemen yazamadım. Buldum *Rythme*'i aldım sazı elime!

Demek sen hep davul  alıyorsun dan dan dan – dan...

Ben de zurna! Ankara'nın ta ına bak –  u gözümün ya ına bak!

Old Boy!

Aralık ayında "yüz yüze, g z göze" gelebilecek miyiz? Yoksa, yazı maktan başka bir umut yok mu?

Bu 3 kitap a a ı yukarı hazır. Hangisini basaca ımızı kararla tırmadan, bir iki ay çalışmam gereksiz. Dedi im gibi *Influences*'a çalışıyorum; *Arts et traditions populaires*¹ bitmek üzere. Ve Ressam'lara ba lamak üzereyim. İlkin bizim ya lı teyzemiz Leonard, ressam değil, *carnet*'lerine [defterlerine] bir şeyler  izi tiren, notlar alan, sevgimi bir türlü yiteremedi im Leonard'a hazırlanıyorum! Hemen arkadan Bruegel, sonra Bosch, gerisi Boş!..

  te böyle Paris cehenneminde durum. Sen de ya adı ın cehennemdeki durumu bildiriver.

Neymi  bu Müze? Bana da bir oda ayır da oturup çalışalım. En iyisi çalışmak sanırım. Gerisi!..

ton

Arslan

48

Kanlıca, 27 Ağustos [1980]
gece sabaha karşı...

Be hey Türk Arslanı,

Sen ki bu ulusun bir neferisin, askerliğini Eleşkirt'te yapmışsın, nasıl olur da kendine Paris gibi dünyanın en büyük kerhanesini (Michaux) yurt edinirsin? deyu bir soru aklımın köşesinden geçer iken aldı da bir yağmur ve seller beni Bodrum'a sürükledi.

Emine Hatun'a teslim ettiğiniz ve haremim Emine Hatun'un tesellüm ettüğü dosyanız (resimli ve yazılı), elceğizime, Türkiye'nin en büyük açık hava kerhanesi ve meyhanesi Bodrum'da vardı. Bu ne iştür! Gel de şaşma!

Dosyanızı incelediğimde, yurtdışına çıkmanızda sakınca olduğunu gördüm. Bu nedenle oturun oturduğunuz yerde ve hiç kımıldamayın. Kımıldasanız bile, Firençe illeri içinde kımıldayın ki belki Cevdet Tarihi öncesi kemik, taş, kazan-kepçe bulasınız.

Tanrı'nın günleri sayılı ve bizim günlerimiz sayısızdır. Şeyhin kerameti ise kendinden menkûldür. Bu böyle yayıla. İnşallah.

Dosyanızın düzeni, beni, sıcak Bodrum'da hop oturttu, hop kaldırttı. Bu ne mene bir kitaptır ki sinirlerimi bozup, gönlümü cüş eyledi.

Ben kâtip, ne yazacağımı şaşırdım. Ayaklarım soğuk su leğeninde, başımda marpucum düşünüp daldım.

Ve şeytan şöyle dedi: Kim ki gerçeği söyler, yalan söyler. Aksi de doğru mu ola? diye sorduğumda Saint Aragon, Hayır, dedi. Öyleyse ben şimdi, sizin bâbınızda ne diyeceğim? Ne yazacağım? Doğrusu odur ki bilemem.

İllâ velâkin içimde bir şeyler kımıldar ki onları ben şeyhime anlatamam.

Korkarım ki (günümüze dönelim) Jean Paul'den, St. Genet'nin romanları için bir önsöz isteyen Gallimard efendiye, üstadın okkalı

bir kitap sunması gibi bir durumla karşılaşmayalım. Bu, sizdenizin resimlerine duyduğum hayranlıktan doğmuyor. Resimleriniz önünde, resim sanatının sorunsalı üzerinde düşünüyorum. Hep düşünüyorum. Öyleyse ben yokum, düşüncelerim var.

Seni gidi kerata, beni çıkmazlara sokmak için böyle açmazlarla karşılaşma çıkıyorsun. Biliyorum. Ve ne güzel. Çünkü sizdenizin resimleri üzerine daha önce yazdıklarım şimdi bana pek yavan geliyor.

Zaten rakı ve beyaz peynir hariç, her şey şu sıralarda pek yavan geliyor bendenize.

Bu durumda yapılacak tek şey var: Atmak beni denize. Ben de öyle yapıyorum. Ne yazık ki, birkaç kulaçtan sonra gene çıkıyorum (kara).

Gene bugünün dili ve gerçekleriyle.

Bodrum'dan dün döndüm. Dolayısıyla başım biraz fazla dönüyor. Durulur durulmaz, dosyanıza balıklama dalacağım. İlkın, kitabı gözlerimin önüne getireceğim. Sonra gözlerimi kitabın önüne getireceğim. Sonra bir olta atacağım evin önünden denize. Çıkan balığa bir bakacağım. Şimdi beni iyi dinle Arslan oğlu Arslan, ben senden para mı istedim?

"Katkın..." dedimse, birinci kitabındaki gibi bir katkı beklediğimi belirttim. Niçin bana yüzyıllık dostluğumuzdan söz edersin? Utanmaz mısın?

Ada'yı yakın bir geçmişe değin, reklamcılık denen meret besler idi. Bunu bilmez misin? Şimdi bu kaynak yok. Senin kitabın için düşündüğüm biçim (kâğıt/baskı/sayfa/vb.) 1.000-1.500 liralık bir fiyat gerektirir. Bu bile kurtarmaz. Bu fiyatla da bu kitap satılmaz. Benim "katkı"dan kastım, fiyatı düşük tutabilmek, birinci kitabında olduğu gibi, iki yılda kitabını tüketebilecek bir fiyatı koyabilmek için, senin RESİM YOLUYLA ne gibi katkıların olacağını sormaktan İBARETTİ.

Senin elindeki tuğlalarla bir stüdyoya sahip olmak isteyeceğini bilmem mi sanırsın?

Neyse, bu kez bağışladım.

Paris'e gelmeden, kitabınızı bir hâl-i yoluna koyacağımı ve kavga-
ma orda devam edebileceğimi umuyorum.

Çok şükür kalbim yorgun değil.

Bil ki hayatta üç kişiyi severim. Biri sensin.

Hadi bakalım,

Edgü

P.S. Bodrum'da Ayfer Feray'da eski bir resmini gördüm.

Olağanüstü bir resim. Ne yazık ki hastalanmış.

Bakteriler ve mantarlar. Tedavi için İstanbul'a
getirmesini söyledim. Temizlendikten sonra, hava ile
ilişkisini kesecek bir yalıtım düşündüm.

Benimkilerde iyi sonuç vermişti. Senin bir başka
ilacın var mı?

BİREĞEL !...

13 Ekim - Kesim 1980

Sevgili Karagöz'üm!...

Aralık ayına kadar seni mektupsuz bırakmak istemedim. Belli olmaz, aralıkken kapanıverir, içinde kalır, çıkaramazsın!.. İnsan hâli bu! Neme lâzım!.. Üstelik burada, haberler de çoğalıyor. Sana yolladığım "Fou Parle", dan sonra, bir de Akıllı Konuşuyor dergisi çıktı ortaya! ("LIRE"). Akıllı olan B. Pivot. Yolda-
dış adamcağıza iki kitabı verdi. V-

49

13 Ekim - Kesim 1980

Sevgili Karagöz'üm!..

Aralık ayına kadar seni mektupsuz bırakmak istemedim. Belli olmaz, aralıkken kapanıverir, içinde kalır, çıkaramazsın!.. İnsan hâli bu! Neme lâzım!.. Üstelik burada, haberler de çoğalıyor. Sana yolladığım Fou Parle'dan sonra bir de Akıllı Konuşuyor dergisi

1 Deli Konuşuyor: Yüksel Arslan'ın yapıtlarına da yer veren, dostu Jacques Vallet'nin yayımladığı dergi

çıktı ortaya! (*LIRE*). Akıllı olan B. Pirot. Yolladığı adamcağıza iki kitabı verdim. Yazı kuruluna gösterecekmiş. Daha bir haber çıkmadı. Bu ara dergilerinde [Yaşar] Kemal'in romanından parçalar basacaklarmış. Resimler misin, dediler bana. Ne cevap verdiğimi tahmin edersin. Yüzyıllardır roman okumadığımı, benim *illustre bir illustrateur*¹ olmadığımı *Le Capital*'i *illustrer* etmediğimi kibarca açıkladım. Bu böyle devam ederse sıçıp sıvamak gerekiyor bu herifleri! Bunlar yetmiyormuş gibi, R. Cordier sökün etti. *Editeur* olmayı kafasına koymuş. Ozanlardan *tirage limitée, numéroté, luxe* kitaplar basacakmış, bana da bir ozan bulmuş, sen seversin bu şiiri deyip, birkaç *gravures* veya *lithos* istiyor. Cevabımı gene tahmin edersin. Bu bok *génération*'un en baba ozanı benim, dedim. Neden başta ozan, sonra ressam, bıktım ulan, dedim. Beni *illustre* etsin bu herifler diyerek, *ETKİLER*'i gösterdim. Tahmin edeceğin gibi ağzı (Cordier'nin ve ortağının, evet ağızları ve başka delikleri açık kaldı. Çini mürekkeplerimi, kamyşlarımı ve *phallus*'larımı göstererek, bunları elime almam için, şiiri çok sevmem gerekir, dedim. İyi dedim, değil mi? Hacı Cavcav! Yahu heriflere bak! Ne hürmet kaldı ne saygı! Neyse, şiirleri yollayacak bugünlerde. Bakalım. Yatalım. Basalım. Kalkalım. Asalım...

Sana *Fou Parle*'la birlikte Şiliman Beyin *Ma Vie*²'sini yolladım. Matrak bir kitap, kaltak bir herif. Truva'da, kazıda, hazinenin kokusunu alınca, sabah sabah işçilere öğle paydosu düdüğünü çalması, sevgili eşiyle birlikte hazineyi yürütüp, artık kazı bitti deyip, ertesi gün Atina'ya yollanması... Zavallı Türkiye!

Gördüğün gibi, usulca Léonard, Bruegel, Bosch'a hazırlanıyorum. Evet, Goya, Daumier, Courbet, v.b.g. var. Bunları şimdilik, *Influences secondaires*'e sokmak istiyorum. Zamanı gelince, belki değiştiririm bu gaddarca kararımı!

ton

Arslan

1 Sözcük oyunu: Ünlü bir illüstratör.

2 Truva kazılarının ünlü Schliemann'ının yaşam öyküsü

50

Kanlıca, 4 Kasım (Gülekl!) 1980

Üstadım,

Ne iyi edip de bir mektup döşenmişsiniz Paris ilinden 13 Ekim günü. (O gün, inşallah mübarek Cumadır.) Ne yazık ki (vah vah...) mektubunuz elime geç ulaştı, dün ulaştı, çünkü ancak dün döndüm, 14 Ekim günü yollandığım Bodrum'dan.

Orda (Bodrum'da) tabiat bir harika. İnan olsun, Kasım ayının ilk gününde bile denize ayağımızı soktuk. İlk ayağımızı ve sonra her şeyimizi. Çırılçıplak.

Gitmeden önce “*Fou Parle*” namlı dergide o iğrenç yüzlerinizi görmüş ve Şiliman beyin hayatına ait kaleme aldığı ve başkalarının devam ettiği kitabı da hatmetmiş idik. Sağ olarsınız.

“*Lire*” namlı derginin kuş beyinli yöneticisi ne hakla ve zanla hem Yaşar, hem Kemal bir yazarın romanını sizin süslemenizi istemeye cesaret eyler? Şaştım kaldım. Bilmez mi ki, bu adamın ve konunun tek yetkilisi, sorumlusu Abidin Dino'dur. Vallahi şaştım. Bu bizim, Cordier lâkaplı ipsiz hoş ve şaşkın bir keferedir. Galerilikten ve avcılıktan sonra kitapçılığa meyli bunu gösterir. Ona bir şiirler kitabı da ben yazsam, ne dersin?

Ne dersen iyi dersin, sultanım.

Benim asıl merakım, Emine Hanoum'un (Amélie yahut Amelia oldu artık Emine ve yakında olacak Müslüman, gidişat bunu gösteriyor) ve özellikle Esma Hatun'un, Paris'te efendilerini son ziyaretleri sırasında görüp pek beğendikleri ve ballandıra ballandıra anlatıp durdukları son resimlerinizdir.

Aralık ayında işte onları görmek için geleceğim Paris'e. Kim bilir, belki de Kasım sonunda. Tabii iş kazıma kalmış.

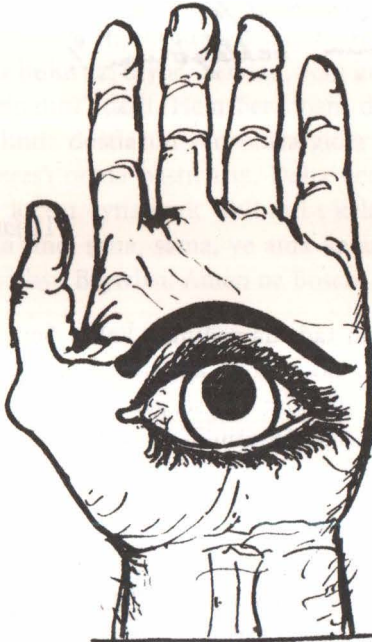
Bize gelince çok şükür yuvarlanıp gidiyoruz. Böyle demiş atalarımız.

Dördünüzü de öpen

dostunuz,

Edgü

P.S. Etkilenmeler'in birinci aşamasına, koymayacak mısınız steplerden de birini, örneğin, Siyah Kalem'i?

pour artine (222)
-arts et traditions populaires
14 oct. 80

11 janvier 81

cher Ferit,
Paris ilini son ziyaretinin tadı, damağımda kaldı.
Seni yeteri kadar göremedim. Oturup ~~do~~ doya-doya,
ağlayana kadar gülemedik. Amélie'nin hastalığını dü-
şündüm. Neyse, gelecek seferi ve ziyaretini ve
ziyafetini ve zaferini bekliyorum!...

51

11 janvier 1981

Cher Ferit,

Paris ilini son ziyaretinin tadı damağımda kaldı. Seni yeteri ka-
dar göremedim. Oturup doya doya ağlayana kadar gülemedik.
Amélie'nin hastalığını düşündüm. Neyse, gelecek seferi ve ziyareti-
ni ve ziyafetini ve zaferini bekliyorum!

Sevgili Ferit,

Bendeniz, siz ceviz, gördüğünüz üzre bir taşla üç kuş vurmaya
kalktım. Bosch ve Bruegel'e hazırlanırken, yeni kitap için, tüm def-
terlerdeki gerekli sayfaları işaretledim. İlk izlenim şu: Benim yazar-
çizerlik çabamda, çizerlik ağır basıyor. Defterlerden birinde şöyle
bir notla burun buruna geldim. «Journal des Autres»¹ Başkaları yaz-
mış, bendeniz de çizmişim bu defterlerde, gerçek bu!

Durum şu, old Boy!

Influences çalışmalarını durdurmuyorum. Gün ışığında bu diziyi sürdürürken, gece ışığında da, birkaç ay boyunca, kitabı hazırlayacağım. Kitabın nasıl oluşacağını, bugünlerde sana bildireceğim. Aklıma gelmişken söyleyeyim: Senin *Bir Dönem*'deki yazını Fransızcada, frengi dilinde düşünüyorum!

Bu iki baba çalışma beni gebertmeye yetmiyormuş gibi, üçüncü bir iş, PARA-çalışma çıktı ortaya. *En effet, my dear, après 13 années d'absence, je retrouve mes fesses vers la Rue Guénégaud, à la Galerie Jean Briance!*.¹

Bu Frengistan ülkesinin bambaşkaka seçimlerinden sonra, Mayıs ayında, Bay ve Bayan Thuillier (Frengistanın eczacı-babaları) güzel ve büyük galerilerinde, *Actualisation du Capital*'i sergilemek istiyorlar. (*Influences*'in² bitimini de dört gözle bekliyorlar.) Daha O.K. demedim, amma diyeceğim bu hafta içinde. Çünkü ... *Influences* için *éditeur* buluruz, diyor. Senden, yeni kitaptan söz ettim. "Neydi adı dostunuzun?" dedi. Hem Ferit hem de Edgü, dedim. "Benim İstanbul ilinde dostlarım var, oraya gider Edgü Bey'i görür, anlaşıyor, *Influences*'i orada bastırırız. Daha ucuza gelir" dedi. Gülerek ve hafifçe kıcını oynatarak. Velhasıl-ı kelâm, benden sana selâm. 47 yaşında üne, şana, şama, ve ama kavuşmak üzereyim, galiba! Haydi hayırlısı! Bayırlısı! Aman ne Bosch, amanın ne hoş!

12 janvier 1981

Defterlerde, kendi kendini kurtaran, yani mükemmel olan sayfaların filmlerini alırsın demiştin. Nedir bu film diye, bu işleri anlayan bir dosta sordum. Frengistanda buna TYPON derlermiş. Ben bu *typon*'ları çektirteceğim burada. Amma velâkin, bu çekim için, kitabın tam boyutları gerekliymiş. Bana bildirirsen sevinirim.

Şimdilik bu kadar. Edgü'leri öpen,

ton

Arslan

1 Gerçekten de dostum, 13 yıllık bir ortada görünmemeden sonra, kıcımı, Guénégaud sokağına, Jean Briance galerisine doğru kımıldatıyorum!..

2 Yüksel Arslan'ın Etkiler dizisi

52

Muhterem biraderim,

Mektubunuzu aldım sa da, bugüne değin size yazmak nasip olmadı.

Ne demiş eskiler:

Nasip olmaz ise cihane
Ne söylesen bahane

Vallahi öyledir.

İmdi, ilişikte zatınıza bir numune gönderiyorum.

Sanmayın ki Kitab-ı Mukaddes'iniz kıyıtırık bir şey olacaktır.¹

İşbu numune yalnızca size bir fikir vermek içindir.

İç kapak, dış kapak ve sahife düzeni hakkındaki görüşlerinizi almadan Fayrap, diyemedim. Zira, zatınızın fikirleri benim için muhteber bir mücevher gibidir.

Bu arada şunu da beyan edeyim ki, sahifeyi düzenleyen oğlan, yazımı kısa buldu. Doğrusu haksız değil. Şöyle bir çare düşündüm, bilmem makûl karşılar mısınız: Bir evvelki kitabınızda yer alan fakirin yazısını aynen almak, ancak, son kısımda, "Bir Çizer-Yazar Üzerine Notlar'a Ek" diye, muhteşem sanatınız üzerine birkaç not daha düşmek. Bu meyanda, yazının, kitabın başında toplanmasının iyi olacağı hususunda Boy ve bendeniz fikir birliğine vardık. Zira, böylesi bir durumda, kitap, frenklerin deyişiyle bir albüm, bir katalog gibi bir şey oluyor. (Aliye Sultan'ın kitabı gibi.)

Bu bâbda dersimizi almış olduğumuzdan, bu zarfın içinde bulacağınız mazrufu hazırladık. Umarım ki, size bir fikir verecektir. Kitabınızın kâğıdı (temin edilebilirse) bir önceki kitabınızın aynı olacaktır.

Baskıya gelince (ki çok fazladır, tahmin buyurursunuz), onda da, bir önceki yöntemi tatbik edeceğiz. Frenkler buna Duplex baskı diyorlarmış ki, üst üste iki rengin basımı demekmiş.

1 Ferit Edgü'nün Türkçe ve Fransızca yayımlanan ARSLAN kitabı söz konusu (Ada Yayınları, İstanbul, 1982)

Kitabınızın son kısmına, bendenizin yeni notlarıyla birlikte, elde mevcut resimleriniz eklenecektir. Bu durumda, kitabın 64 sahife olması iktiza eder. Ancak, tenkitlerinize ve fikirlerinize hürmette kusur edilmeyeceği tabiidir.

Bendeniz, önümüzdeki haftanın mübarek Cuma günü (yeni takvimle, 29 Ocak) Bodrum kalebentliğine doğru yola  ıkıyorum. Dönüşüm  ubat ortasını bulacak. Ancak cevab  notanız, benim yokluğumda vasıl olursa, icabına bakılacaktır.

Emine Hatun,  ubat ayı sonlarında Paris iline yollanacaklar. Bende ki mukaddes emanetinizi, iki kitabınızla birlikte (maalesef akılsız Frenk köpekleri, bu kitapları size göndermek yerine bana g ndermi ler) kendileriyle size yollayacağım.

Hakeza ve elveda...

Hami : Kitabınızın adına bir küçük ilaveye ne dersiniz?

“F.E./Hazreti Arslan” yapsak.

Bu hem size daha çok yakı ır, hem de kitabın satışına tesir eder.

Fakat karar sizindir.

Kulunuz,

Edgü

53

İstanbul, 1 Şubat 1981

Mîrim ve Pîrim,

Mektubunuzu aldım, okudum, ama hastalığın (çok şükür atlattım) yüksek ateşinde nereye koyduğumu ansımıyorum. Belki bu ateş ânında tutuşmuştur. Öyleyse külleri nerde? Onlar da Boğaziçi'nin akıntılı sularına doğru uçuşmuş olmalılar. Hiç değilse elimde külleri olsaydı. Çünkü küllerden Anka kuşları doğar. Bizler de birer Anka olduğumuza göre vb., vb.

Yanılmıyorsam, mektubunda kitapla ilgili bazı önerilerin vardı. Ayrıntılarını ansımıyorum. Ama nasıl bir kitap düşünüyorsan öyle olsun.

Teknik sorularına gelince, bu kez kitap, öbür resim kitaplarımızın boyunda olsun, derim. Eski kitaptan daha büyük, Bedri'nin kitapları boyutlarında.

Ne dersin?

Defterlerden, desenlerin kolaylıkla filme alınabileceğini söylemiştim. Bu iki türlü olur: Ya Paris'te alınır filmler ya da orda temiz fotokopileri alınıp filmler burda yapılır. Bu ikinci yol daha akla yakındır.

Sayfa düzenini, burda dilediğimizce yapabiliriz. Sen bu teknik işlerden pek anlamazsın. Bu nedenle daha açık yazıyorum: Dilediğin desenler, defterdeki özgün boyutlarında fotokopi olarak gönderilirse bana, sorun kalmaz. Renkli resimler söz konusu ise bunların dia (renkli fotoğrafın kendisi) olarak elimizde olması gerekir.

Bu bilgilerden sonra, artık KİTAP üzerine çalışmaya başlayabilirsin.

Burada, hepimiz memnun ve mesut, sessiz ve sedasız yaşıyıp gidiyoruz. Arada bir başımız ağrıyor. Arada bir bağırsaklarımız bozuluyor. Bunlar da mevsimin cilvesi deyip geçiştiriyoruz. Arada bir eski bir dostumuz aramızdan ayrılıyor (sonuncusu Özdemir Asaf, dün kıldık namazını), gidip cami avlularında el bağlıyor, dostlarla görüşüyoruz.

Haberlerini bekler, Arslan'ların gözlerinden öperim.
Bâkî selâm,

Edgü

P.S. Geçende, İpşiroğlu'ndan, çağdaş Türk resmi üzerine bir kitap hazırladıklarını öğrendim. Bana, ilgilenip ilgilenmeyeceğimi sordu. Çok ilgilendiğimi, ama maddi koşullar yüzünden ilgilenemeyeceğimi söyledim! Bir yığın yayınevi varmış peşinde. Ama hiçbirine güvenemiyorum, diyor.

Dün, Özdemir'in cenazesinde karşılaştık, bayağı çökmüş. Mayıs'a doğru Paris'e gitmeye hazırlanıyor.

8 février 1981

54

8 février 1981

Geçmiş ola Hacı Cavcav! Aman! Oynama ateşle! Demek Bosch'un portresi olan (*B. entouré par les monstres actuels*¹), böyle bitti bu Arture) son mektubum kül oldu. Sen iyileş de kaybolan mektup olsun, yenisini yazarım.

Sevgili Ferit,

Taze bir iki haber: Bir taşla üç kuş vurduğumu bildiriyordum sana; *Influences*, kitap, Mayıs ayında bir sergi! Gelgelelim işler karıştı, kuşlar kaçıştı... Sergiyi (*œuvres politiques 1975-1979*) 5 Mart'ta açmaya karar verdik. Seçimlerden önce, gürültü çıkaracakmışız! Yakında, İstanbul'a uçan bir uçakta bulursam kendimi, şaşırmam! Neyse katalog, çerçeve, pencere, kapı, her şeyi yapıyorlar. Koskoca bir *galerie*. İki salon. 25 *Artures* et 29 *dessins*'le bir salonu, diğer salonu da *Le Capital*'den bir seçme ile dolduracağım. (Yukardaki köpekler gibi).

[Jean] Thuillier², son günlerde çıkarttığı (*10 ans qui ont changé la folie*³) kitabıyla gürültü çıkarttı Paris ilinde. *Radio, Télé*, gazeteler

1 B(osch), güncel korkunç yaratıklarla çevrili!

2 Akıl hastalıklarıyla ilgili önemli ilaçların yapımcısı; aynı zamanda galerici

3 Deliliği değiştiren 10 yıl

filan filan. Matrak bir adam. Karagöz-Hacivat gibi konuşup duruyoruz (o yazıyor *Catalogue'a*) – Ey, kiremit parçası beyefendi, bir ay sonra zatiâliniz gibi meşhur olacağım, diyince, keyifli keyifli gülüyor... Kendi galerisi, Cordier'nin eski galerisi, falan filanın “duvarları benim” dedi. Ben de, karşıdaki La Monnaie'yi göstererek, “Burası da benim” deyince, şap diye yere düştü...

Velhâsıl şaka bir yana gelelim bizim ikinci kitaba!

My dear Ferit,

Bedros'un kitabı boyutlarına evet dedikten, kitabın Türki ve Frengi dillerinden oluşacağını hatırlattıktan sonra, hemen ekliyorum: Bu kitap senin kitabın olacak! Yani,

FERİT EDGÜ

ARSLAN

Yüksel'e lüzum yok, diyorum. Senin yazı *Bir Dönem*'de hazır duruyor. Fransızcasını yazarken, uzatır, değiştirirsen ne âlâ! Bence böyle bir kitaba, uzunca bir yazı gerekir. Ne dersin? Kitabı eline alan adamcağız, en azından bir hafta düşürmesin elinden!

Kitaba ek, *appendice* olarak benden bir *autobiographie* düşünüyorum. *Influences*'dan sonra *autobiographique* bir seri düşünüyordum. Bunun ilk *version*'unu *Etkiler*'de olduğu [gibi] desenli, elle yazılmış olarak görüyorum ki, tam kararı verirsem, bir haftada çıkarım işin içinden.

Diğer koşullar:

Desen ve resim seçimini ben yapıyorum. Senin önerdiğin desen ve resimler varsa (benim bilmediğim), bana bildirmeni rica ederim. İpşiroğlu'ndaki 1955'ten bir resmin renklisini düşünüyorum mesela...

Seçme şöyle:

a) Başlangıçtan *Capital*'e kadar

b) *Capital* ve *Capital*'in devamı (1969-1979)

Burası için bir sakınca yok. Ahmet'i Mehmet'i rahatsız etmeyecek bir seçme yapacağım.

c) *Influences*'dan birkaç *Artures*.

Özgün boyutlarında fotokopileri anladım. Tıpkısı gibi yaptırtırım bugünlerde.

Bir *Dönem*'den yaptığım seçmeyi bildiriyorum:

- 1) S/28 – *Phallisme*, I (1958)
- 2) S/37 – *Dessin. Artaud le Momo*
- 3) S/47 – *Phallophorie*, I (1958) Renkli olursa ne âlâ!
- 4) S/52 – *Arture* 114/3 (1968 – *Détail*)
- 5) S/62 – *Dessin*
- 6) Kapaktaki resim – *Phallisme* III - 1958 (RENKLİ)

Of! Puf! Of! Biraz rahat soluk aldım. Şimdilik bu kadar! Dedğim gibi, kitap üzerine çalışmaya başlıyorum.

İpşiroğlu'nun kitabı bende Berlin hikâyesi çağrımı yaptı. Karışmam ama, Allamanca baskısı var mı? diye soruver.

- Ada Yayınları'ndan 2 kitap elime geçti.
- Velhâsıl sevgili Karagözüm, bu karmaşa içinde, şamşırmadan, şaşşırmadan, senin ve Amélie, Esmâ hanımların gözlerinden öperim.

ton,

Arslan

FERİT EDGÜ ARSLAN

ADA YAYINLARI

55

Kanlıca, 15 Şubat 1981

Kâtip Çelebi'den

Nakkaş Efendimize,

Nakkaşlar nakkaşı, Beylerbeyi, Çengelköy, Kanlıca, Paşabahçe ve Beykoz efendimiz,

8 Şubat tarihli, iki itin çiftleşmesiyle başlayan mektubunuzu aldık. Vermiş olduğunuz haberlere ziyadesiyle memnun olduk.

Tahin pekmez, sizinle başa çıkmaya vallahi gücüm yetmez.

Bu ne iş, ne güç, ne organizasyon ve kanalizasyon, anlayamadım gitti.

Koskoca bir galeri buyuruyorsunuz mektubunuzda. İki salon, 25 Artures, 29 dessins... Buna kulunuz ne desin?

Ya Hâk!

Ya da Eyvah!

Zannımca zamanınız geldi ve karanlıktan ışığa çıkacaksınız ilk zamanda. Geçende gördüğüm rüyayı tabir eden merhum pederim aynı şeyleri söylemişti. Onun (zat-ı âliniz) adı ve unvanı Mağrip'ten Maşrik'a duyulacak ve tüm bunlar dört sene zarfında olacak.

İnşallah.

Şimdi gelelim işimize:

Mektubunuzda dile getirdiğiniz kitap (ki mukaddestir, amennâ) niçin hakikat olmasın?

Çünkü bizler hakikatin iki yüzü değil miyiz?

Kitap için düşündüklerinize bir diyeceğim yoktur. Yalnız şöyle derim: Yazılı sayfalar, Aliye Hanım'ın kitabındaki gibi, renkli kâğıda basılsın. Böylece daha çok yazı ve daha çok resim koyma

imkânımız hâsıl olur. Kitabın Türkçesi için, mademki ısrar ediyorsunuz (ah dayanamam) yazıyı ben yazarım. Ancak bu güllabincinin leblebisi gibi olmasın, derim, yani (bu arada belki apostol), “Bir Dönem”deki notlarım yerine başka bir şeyler yazarım. Kitabı mukaddesin Frenkçesine gelince, eski notları yeni ilâvelerle zenginleştiririm. Hülâsa, ben söylerim sen dinlersin, sen söylersin ben dinlerim.

İlâhi Karagözüm, bahtın açık olsun, kalbin güvenle dolsun.

Vesselâm ve aleykümselâm...

Edgü

Pour artine 259 (RABELAIS)
24 novembre 1981

56

22 Şubat 1981

Sevgili Ferit,

Merhum baban, rüyanı iyi tâbir etmiş amma, “4 sene zarfında” derken yanılmış! Neden mi: Paris ilindeki, Hayvanları Koruma Cemiyeti Bambaşkanı’na gidip, paltonolumu indirerek, falıma bakın, dedim! Ey Hayvanlar Kralı, Eyüp Sultanlı Arslan, siksensibir yılı senin yılın amma velâkin bir şartla, diyerek, ilave etti: Dişi Arslan’ınla birlikte kükre, çalış, yat, uyu... ama hayvanat bahçesinden, demir parmaklıklardan dışarı çıkmak yok, dedi. Ben de kabul ettim. Evet, *Artures*’ler sergiden önce satılmaya başladı ve her şey yolunda gidiyorken, ben de bildiğim yolda ilerliyorum, kitabı hazırladım ve ikinci Bruegel’i bitiriyorum: *NAER HET LEVEN (d’après la vie)*¹ vesselâm!

Evet, gelelim kitaba: Mektubundan şöyle bir şeyler çıkardım. Frengî ve Turkî dillerinde iki ayrı kitap mı basacaksın? Bence *tek kitapta* oluşmalı ve çarpışmalı bu diller! Böylece kitap kalınca olur, sevme-yenlerin kafasına kafasına vurup bayıltırız! *My dear Ferit*, bu kitap yüzde yüz senin kitabın oluyor. Benden bir yazı yok, yalnız seçtiğim, elimde bulunan bu foto ve desenler. Bir haftada otobiyografik bir şeyler yapmayı düşünüyordum ki, çıktığıma göre, bu iş bir hafta, bir ay değil, bir yıl bile sürebilir. *Influences* çalışmalarımı durdurmam imkânsız. Bu seri bitince, başlayacağım otobiyografik seriyle birlikte, üstüme ve altıma yaptığım her şeyi oluşturan bir kitap, yalnız benim yazacağım bir kitap düşünüyorum ki, düşünmemem daha hayırlı olur! Çünkü 3-4 yıl sonraki bir iş bu.

Kalın ve zengince bir yazı yazman sevindirir beni. Çünkü ‘Bir Dönem’ değil! Dönme dolap! Eyüp mezarlıklarında yakalanmış bir Arslan yavrusunun, bugün yaşlanmış, uysallaşmış haliyle Paris Hayvanat Bahçesi’ne düşüşüne kadar, tüm dönemlerini ve maceralarını içeren, bir kittap! (Mukaddes ve karides)

Bildirdiğin üzere, desenlerin özgün fotokopilerini ve fotoları *chronologique* olarak yolluyorum. Kitapta da bu sırayı takip ettirmeni rica eder, kara gözlerinizden öperim.

Bir Dönem'den aldıklarımı tekrar bildiriyorum:

- 1) *Phallisme*, I –1958 (kara-ak)
- 2) *Phallisme*, III – 1958 (Renkli) – Kapaktaki resim
- 3) *Phallophori*, I – 1958 (ak-kara)
- 4) *Arture* 114/3 – *détail* -1968 – (ak-kara)
- 5) *Dessin P/37* (Artaud le Momo)
- 6) *Dessin P/62*

Gerisi yolladıklarını:

- *Arture* 69 (*Sauce-d'été*) – 1965, işaretlediğim gibi, kapakta renkli, kitap içinde ak-kara iki kez basılacak.
- Konuştuğumuz gibi 15 renkli (gerisi ak-kara) resim var.
- Gördüğün üzre bizim Tony'den 4 renkli *Typon*'u ödünç aldım. Çekinip, korkarak verdi. Üzülme, dedim. Ada ve Ferit Yayınları bizden de sağlamdır. İşleri bitince tüm fotoları ve *typon*'ları geri yollarsın canım.

Diyeceksin ki, bu herif iyice azdı. Amma da şeyler istiyor. Dur ulan biraz! Nefes al! İnek! Haklısın, hakkısın, Hakkı mısın?!

- Her ne kadar sürçü lisan ettimse, affola!
- Şimdilik bu kadar. Mektubunu bekler, Edgü'leri öperim.

Arslan

P.S. Sağlam olsun diye malzemeleri Lidy ile gönderiyorum. Eline

geçer geçmez yaz bana.

P.S. "Hakikatin iki yüzü değil miyiz" demişsin (gece mektubuna ve mektubuma tekrar baktım); demek, sen Goya, ben Boya, yahut tersi!..

ton

Arture Arslan

rom arture 254 — ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΗΣ = Ειρήνη (La Paix)!!
30 September 1981

13 mars 1981

Sevgili Ferit,

*Récépissé*¹ denilen zimbirtı son günlerde masanın üstünde durup duruyordu. Aldı mı malzemeleri, fotoları, otoları, *typo*'ları diye sorup duruyordum kendi kendime! *Récépissé* 23 Şubat tarihli. Yakında 3 hafta olacak. Sağlam olsun diye Lidy ile (Mc Grauer Hill) yollatmıştım. Ve bugün de Lidy'e sana telefon etmesini rica etmiştim. (Bugünlerde ateşle oynuyorum: koltuk altı 40°, kış deliği 45°, kelle 100° – yani kafa yerinde değil.) Sana 80 kere telefon etmiş. Ne seni, ne Ada Yayınları'nı, bir türlü ele geçirememiş. Hay Allah! Ben de oturdum, acele yazıyorum. Hemen bildiriver malzemeleri alıp almadığını S.V.P. Yoksa beğenmediğin, hoşuna gitmeyen şeyler mi var?

Grip bir yana, sergi çok güzel başladı. Kavun-karpuz sergisi gibi. Yani satış bu hızla sürerse 15 Nisan'da elde ne karpuz ne de kavun kalır!

Bakalım. Bildiririm sana.

Galeri sahibi ve sahibesi çok ısrar ettiler. Ben de vitrine malzemelerle konulmak üzere, ilişikteki «*La Technique ou comment on fabrique une Arture?*»² adlı yazıyı döşeniverdim.

Aman, Hacı Cavcav, ateşim daha fazla artmadan hemen yazıver bana!

Öperim,

Arslan

1 Alındı makbuzu

2 Teknik ya da bir Arture nasıl üretilir?

58

Kanlıca, 20 Mart 1981

Türk ve Arslan,

Bu iki sözcük ne mene görkemli, büyülu sözcüktür ki, daha virgülü koymadan elektrik geldi. Ve bendeniz mumlara puf dedim.

Büyük Türk ve kükreyen ey Arslan,

13 Mart günlü mektubunuzu bugün aldım.

Doğrusu pek meraktaydım. Bu Arslan, Paris kentinde bir sergi, cengi, düvengi gerçekleştiresin de, bana, bir tabak davetiye göndermesin, olur iş değil, deyip kaygulanmaya başlamıştım.

Mektubunuz yalnız cenginizin davetnâmesini değil, 23 Şubat günü taahhütlü (iadeli miydi?) olarak gönderdiğiniz, eserlerinizin fotolarının, *litho*'larının, kotalarının da bir yerlerde uyukladığını bildirmiş oldu bana. Zira, bugüne değin böylesi bir paket elime geçmiş değil.

Bu ne iştir?

Acaba paketiniz Türk gümrüğünde bir incelemeye tabi tutulmuş da sakıncalı görüldüğü için bana verilmemiş midir? Yoksa, Kafka kuşunun deyişiyile yolda hortlaklar mı yok etmiştir zarfı ve matlubu? Bilemem. Bilsem de söyleyemem. Söylesem de anlatamam. Anlatsam da pek bir işe yarayacağını sanmam. Bu mektubun elime geçtiğinde, al eline makbuzu, üstüne iyice bir işe, sonra götür Fransız PTT'sine, sor soruştur.

Dahilde ve hariçte yeni bir şey yoktur.

Bendeniz, Nisan başlarında, yeni döndüğüm şirin ve mavi Bodrum kasabasına avdet edeceğim ve uzun bir süre (inşallah) orda kalacağım.

Haberiniz olsun, vesselâm.

59

13 Avril 1981

My Dear Ferit,

Bu 13 Nisan günü kutlu ve kurtlu olsun. OF be! Aman! *Finis les cauchemars!*¹ Paket bugün geri geldi. Eksik, kaybolmuş bir şey yok. Amélie'yi Paris'te gördüğüm ve sana telefon ettiğim günden beri her şeyi kapkara görüyordum. Neyse, bugün tekrar nefes almaya başladım. Ortalık aydınlanıyor, sergi iki gün sonra kapanıyor.

22 Şubat tarihli mektubu da gönderiyorum.

Şimdi emin yahut emine birisini bulup, elden göndermek kalıyor malzemeleri.

Edgü'leri open,

Arslan

pour arture 241 (JAZZ)

25 mai 87

1 Karabasanlar bitti!

60

Kapkanlıca, 30 Nisan 1981

Mîrim, Pîrim, ehl-i dilim ve yabancı Arslan'ım,

Doğrusu çok şaştım ben bu işe
gelişi bir ayı geçsin
dönüşü üç günde gerçekleşsin!

Nedir bu diye sorsalar, Nakkaşinden Arslan Bey'in yapıtlarının Paris/İstanbul/Paris yolculuğudur, derim.

Böylece 15 Nisan (14'ü tavşan) mektubunuzu bildirmiş oldum.

İmdi, via Rotterdam Amsterdam iki Türk nakkaşı, Pilevneli bir Mustafa ile İnan bir Ergin, Paris'e gelecekler.

Şeyhlerinin postuna yüz sürmek için zat-ı devletlilerini arayacaklar. Artık kitabınızın malzemelerini (aman tuğla ve çimento koyup ağırlaştırmayın) kendilerine teslim edersiniz.

Onlar da bana teslim ederler. Ben de matbaacıya teslim ederim. O da Ali'ye teslim eder. Sonra da börek piş, ağzıma düş, Ali'nin Arslanı olduğunuza göre, kitap halinde, Ali de size teslim eder.

Âmin.

Yarın abbas yolcu. Gene Bodrum'a, Mayıs sonunda dönerim.

Dönerim ki ne göreyim, Paris'e değin yükselmiş bir arslanın kitap malzemesi masamın üzerinde.

Tanrım, o günleri bana göster.

İkinci âmin.

Hadi destur. Önümden çekil. Mektup yaz. Ve lütfen yarım piyaz.

Selâm, kelâm, vesselâm...

Edgü

10 Mai 81

My dear monsieur Ferit Bey,
 Gördüğün nüz gibi. *Influences* ilerliyor. Resim ve ressam lar
 la hesaplaştıktan sonra, sıra *musiciens*'e geldi. Dün,
 Leoš Janáček Beyefendi'yi bitirdim (Bir önceki Belá
 Bartók = *Géniale simplicité!*). Bugün de Ferit Beyefendi
 yle uğraşalım dedim!.. Gördüğün üzre Karagözüm,

61

10 Mai 1981

My Dear monsieur Ferit Bey,

Gördüğünüz gibi *Influences* ilerliyor. Resim ve ressam larla hesaplaştıktan sonra, sıra *musiciens*'e geldi. Dün, Leoš Janáček Beyefendi'yi bitirdim (Bir önceki Belá Bartók = *Géniale simplicité!*) Bugün de Ferit Beyefendiyle uğraşalım dedim! Gördüğün üzre Karagözüm, neşem yerinde, bankada paralarım tıkrıyor, *Influences*'lar 35'e vardı. Tekmeleri şahane, daha ne ister bu biçare! Ne mi ister? İstese istese bir kitap ister. Bir Ferit Edgü – Arslan ister! Evet. Mektubunuz elim'e geçtiğinden beri nerde bu Pilevne, bu İnan olsun bilmem ne deyyü, bakınıp duruyorum. Daha avdet edüp, postuma ve popoma yüz sürmediler. Bekliyor ve bu mektubu da bekletiyorum.

Zavallı Mübin [Orhon], kan kusmaya başlayınca, kapısını açıp, Mehmet², diye bağırmış, Çocukcağız koşmuş ve kolları arasında bir da-

1 Dâhiyane yalınlık

2 Ressam Mübin Orhon'un kucağında öldüğü kişi Nâzım Hikmet'in oğlu Mehmet Nâzım'dır.

kika içinde ölüvermiş. Kurtuldu demektir. Hastanelerde aylarca sancılar içinde kıvranmak korkunç bir şey.

19 Mayıs 1981

Dün Ada Yayınları'ndan 3 kitap geldi. Gelgelelim, ne Pilevne, ne bilmem ne gelmedi. Allah, Allah! Ya sabır! Biraz daha bekleyelim.

24 Mayıs ve arpa

Durumda bir değişiklik yok. Yazık, şimdilik 3 ay (mayıs, yulaf, çavdar) kaybettik. Bu ara Sinan Paşa, bir-iki haftalığına oraya gelecekti. Ve onunla yollayacaktım unları ve tuğlaları. O da caydı ve kaydı. Bendeniz de Bodrum katından, Boğaz ve gırtlak ülkenize avdetinizi düşünerek bu haberleri ekleyip, bu Pazarlık günü zatınıza bu mektubu yolluyorum.

Sen nasılsın Karagözüm, neşen, oran, buran yerinde mi? Yazdın mı bir şeyler benim üzerime ve altıma, frengi ve türkî dillerinden? Yoksa tuğla ve kiremitleri mi bekliyorsun? Bendeniz de neşe, meşe, kekâ! Dün Prokofiev'i bitirdim. Ve bu müzisyenler etkisinde, ben de bestelemeye başladım. Alafıranga, Alaturka, Arturicaca!

İşte sana son bestem:

4 görlük:

A-man ne yer ne yâr kal-dı...

Göt-e bandım yâr-ra-ğım el-im-den kay-dı!

Haberlerini bekler. Edgü'leri operim.

Arslan

62

Kanlıca, Haziran 1981'in
birinci Pazar günü

Mîrim ve pîrim,

10, 19, 24 Mayıs günlerinde kaleme aldığınız müzikli mektubunuzu aldım. Bir hoş ve mayhoş oldum. Zira Bodrum'dan İslambol düzlüğüne yeni çıkmıştım. Öyle görüyorum ki, neşeniz ve çeneniz yerindedir. Böyle kakhaha ancak yerinde bir çene ve neşeyle atılır çünkü.

Umarım bu arada, Pilevneli pehlivanla, düşlerinde gördüğü böcekleri resmeden İnan zilinizi çalıp, kahvenizi içip eteklerinize de zil çaldırmışlardır.

Eğer böyle olmadı ise, üzülüp gama kapılmayın. Yakın bir istikbalde, haremim Emine hanoum, Paris'e yollanacak ve üzerinde kuluçkaya yattığınız dosyayı bana getirecektir. Buyruğum budur ve bilirsiniz ki hiç şaşmaz.

Geçende Vercors¹ denilen zat buradaydı.

Dile benden ne dilerse? deyu eyüttüğümde, Sultan Eyub'u ziyaret etmek isterim, demez mi?

Kalktık Eyub Sultanımızı ziyarete gittik. Nicedir gitmemiştim. Eski günleri anıp harap oldum.

Bu arada mezarlıkta yazısız mezar taşlarıyla karşılaştım. Çok şaşırtıp araştırdım. Ve sonunda öğrendim ki, bunlar cellâtların mezar taşlarıymış ve cellâtların mezar taşlarına yazılmaz imiş. Mezar taşları ustası Eyublu yavru, sen bunları bilir miydin? Bilir isen neden söylemezdin?

Bu kente geldim gidiyorum. Yani yeniden önümüzdeki hafta Bodrum'a iniyorum. Ama ay sonunda, dayanamayıp yeniden Bodrum'dan çıkacağım. Ve çıktığımda, ister Pilevneli'nin elinden, ister Emine Hatunun elinden, zatınıza ait eserleri teslim almış olacağım ki, işte, ondan sonrası yelkenleri marya.

Haydaaa, resme bak yaz, yazıya bak resmet, çapariyi attın, balık çıkmazsa, işte o zaman seyret.

Ne var ki (çok şükür/âmin) balık bol bu yıl Boğaz'da. At-çek; at-çek. Ne gelirse nasibe. Yediğini ye, gerisi hasibe.

İnan olsun özledim.

Ya sen gel, ya beni oraya aldır. Aman aman ya hey.

Edgü

63

Parigi, 28 Juin 1981

Sevgili Ferit,

Al sana bir pazar günü daha! Yağmurlu ve buz gibi soğuk. Haziran mı, juin mi, yaz mı? Kış mı? Anlamadım gitti. Başa gelen çekilir, senin balık çekmen gibi.

Dear boy! İki gün evvel ve önce 41'inci (maşallah!) *Influences*'ı ve *Arture*'ü bitirirken (*E. Varèse* = "*Déserts*") yahu nerde kaldı bu Emine Hanım diye, armut gibi düşünmeye başladım. Kitap filan bir yana, Amélie için endişelenmeye başladım. Ve neşem, eniştem, eriştem, bilmem nem kıcıma kaçtı. Acaba Amélie, Paris'te ve ameliyat mı oluyor, hastanede mi acaba diyerek, Christine Madam'a telefon çaktım (iki kere). Ve her keresinde dü, dü, dü, dü, dü! Bu pis pazar sabahı, leş gibi bir kafayla kalkıp, 42'nci *Influences*'ı (Schönberg, Berg, Webern) düşünürken, Amélie telefon etti. Hollanda'ya gidip dönecekmiş, perşembeye dönüşünde malzemeleri vereceğim ona. Sen de birkaç gün sonra kavuşacaksın muradına, perşembeye kadar Hacı Cavcav neler yazarım sana.

2 Temmuz

Bir iki saat sonra Amélie ve Esmâ hanımlar gelecek.

Kitabın sayfa düzeninde foto ve desenler benim sıraladığım gibi (tarihsel yönden) kullanılmalı derim.

Malzemeler eline geçince, haberlerini yani mektubunu bekliyorum.

ton

Arslan

64

Paris, 17 Temmuz 1981

Sevgili Ferit,

Mektuplarımız havada tokuşup, kokuşup, sokuşmuşlar; aynı günde postalamışız. Baştan, benim mektup eline geçmemişse, bazı haberleri tekrarlıyorum. 1) Galeri, kitabın çıkımında seçme resimlerden bir sergi açmak istiyor. 2) Kitabın sergi sırasında satışı dışında, Thuillier, kitabın burada dağıtımının yapılabileceğini bildirdi. Edifor adlı yayınevi ve dağıtımcısı varmış. Bu iş nasıl oluşur, şimdilik bilmiyorum. Herkes tatile gitti ve galeri kapalı. Eylül ayında...

Gelelim kitaba:

- Aliye'nin kitabı boyutlarına, O.K., demiştim.
- Yazının düşük kâğıda basılmasına, *d'accord*.
- Siyah/beyaz resimlerin *duplex* basımına evet.
- Kitap türkî ve frengî dillerinden (*bilingue*) 1000 adet Türkçe, 1000 adet Fransızca basmak gereksiz bence. Burada yaşayan ve Fransızca bilmeyen Türkler oldukça çoğaldı. Orada da, garibanlar için Fransızca ders kitabı olur. Kısaca, tek kitap ve metin Fransızca, Türkçe...

(...)

1 Ağustos'ta, 3 hafta tatile gidiyoruz. Senden cevap gelsin diye acele yazıyorum. Geçenlerde Güner [Sümer] beni Palette'e gelip buldu. Amsterdam'da gece klübü, Miami'de iki villası varmış ve roman gibi bir şeyler yazıyormuş. Senden de söz ettik. Uzun uzun öpüşerek, hafif bir skandal çıkardık.

Haberlerini acele bekler,

Edgü'leri öperim.

Arslan

65

31 çeken ağustos Bin seksen bir

Dear Ferit,

Mektubun bu sabah geldi, hemen yazıyorum. Ne zaman geliyorsun Michaux iline?

Demek sana para ve tuğlalardan söz etmişim. Aşırı çalışma, sürmenaj etkileri bu! 3 haftalık, tarih öncesi tatilinde de dinlenemedim. Gördüğün gibi, *Influences*'in ilk bölümü (sanat, sanatçılar) bitti (46 *Artures*). Geldim ikinci bölüme ve Yunanistan'a!.. Kısa pantolon giydiğim günlerde okuduğum Socrate, Platon, Aristophane, Epicure, Lucrèce, ...'leri tekrar okuyorum. Yorgunluğa rağmen, neşem ve oram buram yerinde!..

Demek, "Resimler önünde, resim sanatının sorunsalı üzerinde düşünüyorsun"!.. Yorma kendini bu kadar! Bence, *Bir Dönem*'deki yazından hareket etmen gerekir. Doğrusu, seni bir *çıkmaza sokmak*'yı düşünmemiştim. Defterlerimdeki tüm karalamalarımı okudum ve geçerli bir şey bulamadım. Bu yüzden bu kitap, F. Edgü'nün olsun dedim!..

A. Feray'daki hastalanan resim, galiba, *Le portrait de Comte de Phallus*!..¹ (Yani bendeniz) Çerçeveden çıkarıp kuru bir bezle temizlemek gerekir. Bakteri, mantar, ebegümeci çıkmasının tek sebebi ve leblebisi?.. *humidité* [rutubet]. Türkçesi aklıma gelmiyor. Yazmıştım. Paris'te zart diye imzayı bastığım, o iki küçük resim, A. Feray'daki gibi, ortaya çıkan diğer resimler de kitaba girebilirse çok iyi olur.

Her ne kadar sürçü lisan ettimse affola! Burada kesip hemen yolluyorum mektubu.

Buraya gelmeden eline geçer diye...

Edgü'leri öpen,

1 Phallus Kontunun portresi!..

ΕΥΚΡΑΤΗΣ

31 geçen ağırtır Bir siksen bin

Dear Ferit,
Melutubun bu sabah geldi, lenen yağ yorun. Ne zaman
çeliyorsun Michaux iline?
Demek sana para ve tuğlalardan süğünmüdim. Anı
çalışma, surmenage et kileri bu! 3 haftalık, tairih
äncesi tatilinde de dinlenemedim. Sözdüğün jibi,
Influences'un ilk bölümü (sanat, sanatçılar) bitti.
(46 actures) Geldim ikinci bölüme ve Yunanistan'a!... Kısa pantolon giydüğün günlerde okudu-
ğün Socrate, Platon, Aristoplane, Epicure, Lucrèce,...
... leri tekrar okuyorum. Yorgunluğa rağmen,
neşem ve oram buram gerinde!...

Demek "resimler önünde, resim sanatının sonsuzluğu
üzerinde düşünürsün",!... Yorma kendini bu
kader!.. Bence, "Bir Dönem" dehi yayından hareket
etmen gerekir!.. Doğrusu, seni bir şıkmağa sok-
mak 'ya düşünmemiştim. Defterleimdeki tüm
karalamalarımı okudum ve geçerli birşey bula-
madım. Bu yüzden bu kitap, F. Edgü'nün al-
sun dedim!...

A. Ferry'daki hastalanan resim, salıba,
Le portrait de Comte de Phallos!.. (Yani
bendeniz)

66

17 Ekim 1981

Old Boy,

Yahu Hacı Cavcav! 3 haftadır buzdolabında bekleyen şampanya ve pandispanyalar, soğuktan patladı. Neyse yenilerini alıp yerleştirdim. Ne zaman geliyorsunuz bu ile?

(Frengi diline çevrili kitaplarla!) Buradaki çinko, teneke, bakır, altın, gümüş, kalay v.b.g. madenlerle yapılmış Beaubourg denilen müzede, bir haftalık bir sergi ve 25 Ekim gecesi akşam yedide başlayacak, bir *Humour Noir*¹ gecesi olacak. Yetişebilir misiniz misiniz bu geceye?

26 Ekim-Kara Kalay ödülü, 27-Goncourt, 28-Académie de Beaux Arts, 29-College de France, 30 Ekim-Académie Française, 31 Ekim'de de sikim ödülü! Bütün bunları alacağım, cimri bir sanatçı olmadığım için, bu ödüllerden birini, size vermeyi düşünüyorum. Hangisini alacaksınız? Ne buyurursunuz sikim ödülüne! Bu yağmur gibi yağın ödüller mevsiminde, size de bir şey düşmeli bence!

- *Humour Noir* ödülünü aldığımı resmen bildirir bindirmez bana; size telefon edeceğim. Orhan telefon etti bana ve "Şamata yapacağım burada" diyor! Siz de ona bildiriverin lütfen!
- Bir de sarı kâğıt üzerine (7 cm.) bir *bande* (üzerinde *PRIX HUMOUR NOIR 1982* yazısı bulunan bir bant bu) yapmaya hazır olun. Telefonla ben size bindirir bindirmez, hemen basıverin, atın Boğaz'a ki bu ile kadar aksın!..
- Bu mektubu yarın postalarım. Belki bindirilecek yeni haberler çıkar. *A demain mon choux!*²

1 Kara Mizah, Yüksel Arslan'a verilen *Humour Noir* 1982 ödülü

2 Yarın, güzelim!

18 Ekim

Dear Ferit,

Yeni bir şey yok. 25 kitabı Breuvort Hanım bana yollattı. Edgü'leri
öpen,

Votre dévoué serviteur,

Old,

Arslan

Helmut: chrétien et socialiste! ?

pour atture 245
(Écible de Vienne - Viennois!)

29 juin 81

67

19 Octobre 1981

Sevgili Ferit,

Geçen Perşembe FIAC denilen *triste carnaval*'e¹ giderken, *Bir Dönem*'deki yazını tekrar okudum. Bir Çizer Yazar Üstüne Notlar: Bu çizer-yazarı frengi diline nasıl aktaracağız? *Peintre-écrivain*!²/*Dessinateur-écrivain*!³ Garip düşünüyor. Ve ben şimdilik başka bir şey bulamadım. Ne dersin?

- Resmetmek = *mettre en image*! Bu da bazan iyi düşünüyor, yazı içinde bazı yerlerde aksıyor!
- Çizer-Boyar = !..
- Yüksel dediğin yerlerde Bat yani ARSLAN dersin iyi olur.
- Bu yazı taptaze ve güzel, yalnız KISA! Biraz uzatabilirsene çok iyi olur.

Seni neşelendirecek bir haber!.. *En effet my dear, je viens de refuser la couverture de la prochaine N° de Nouvel Observateur*.⁴ Yazmaya değmez. Buraya geldiğinde, unutmazsak, anlatırım.

Şimdilik bu kadar, Démocrite bana bakar!

Edgü'leri öpen,

ton

Arslan

1 Hüzünlü karnaval

2 Ressam-yazar

3 Çizer-yazar

4 Böylece dostum, *Nouvel Observateur*'ün gelecek sayısının kapak önerisini geri çevirdim.

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ

Saygılı Ferit,

19 Ocak 81

Sezen perşembe FİAT denilen triste carnaval'a giderken, "Bir Dönem"deki yazımı tekrar okudum.

Bir Çizer-Yazar vîfûne notlar : Bu çizer-yazar'ın frengi diline nasıl aktaracağım? Peintre - Écrivain! Dessinateur - écrivain! Güp düşünüyör. Ve ben şimdi başka birşey bulamadım. Ne dersin?

→ Resmetmek = mettre en image!... (Bu da baya iyi düşünüyör, yaza içinde bazı yerlerde akıyor!)

→ Çizer - Boyar = !...

→ Yüksel dediğin yerlerde Bat yani ARSLAN dersin iyi olur.

→ Bu yaze taptaze ve güzel, yalınız KISA!.. Biraz uzatabilirsen çok iyi olur.

Seni veselendirecek bir haber!.. En effet my dear, je viens de refuser la prochaine la couverture de la prochaine No de Nouvel Observateur. Yalnızca defnöz. Buraya geldiğinde, unutmayarak, anlattım.

Simdilik bu kadar, Démocrate bana bakar!..

Edyü / lerin öpen, ton

arslan

68

Kandilli, 14 Aralık 1981

Benim Arslan,

Başıma bunlar da gelecekti demek, hem jüri üyesi ol hem de armağanı al...¹

Geçen akşam yapılan törende, yüksek sanatçı şahsiyetinize verdiğimiz ödülü aldım. Ve derhal, çekin karşılığını cebellezi eyledim. Sağ olasın, var olasın.

Sanırım, yarın, Paris kentinde sizinle yapmadığım görüşme, *Hürriyet* ceridesinde yayımlanmış olacak.

İşbu mektubumla birlikte söz konusu cerideyi de nâminıza postalayacağım.

Umarım ki sorduğum sorular ve vermiş olduğunuz cevabî notalar hoşunuza gider de, o kederli Paris'te biraz kıkırdarsınız.

Kitabınız için kâğıt araştırmaları yapmakla meşgulüm. Çünkü malûmunuz, kâğıt olmadan kitap basılmaz. Ve her kâğıda da sizin kitabınız basılmaz.

Gene bildiğiniz veçhile, Hasan almaz basan alır.

Paris'te yapmış olduğumuz görüşmenin ziyai altında kaleme alınmış bir anlaşma metnini de ilişikte imzanıza takdim ediyorum.

Bir nüshasının imza merasiminden sonra iadesi ricasıyla arz-ı niyaz ve fasulyeli piyaz ederim efendim.

Bâkî selâm,
Mürşidiniz
Ferid-ül Kelâm

1 Yüksel Arslan'a (İlhan Koman'la birlikte) verilen 1980 Sedat Sımavi Görsel Sanatlar Ödülü. Ferit Edgü, bu ödülün seçici kurul üyesiydi. Ödül töreninde de, Yüksel Arslan adına ödülü o aldı.

Pour arture 237

Influences (A) -

(18) → Béla BARTÓK = géniale simplicité!...

24 avr / 1981

69

4 Janvier 1982

Paris Arslan'ından İstanbul Arslan'ına,

15 Aralık'ta yolladığın mektup 31 Kapalı ayında elime geçti. Demek İstanbul'dan Paris'e mektup iki haftada ulaşıyor.

12 Aralık *Hürriyet* Gazetesinde, ilk sayfada, senin renkli bir fotonu gördüm. Demek bu yıl Oscar'ı sen aldın!

Kitabın ne zaman çıkacağını, Galeri sorup duruyor. Sergi hazırlıkları için.

Üçüncü Rabelais'yi bitirince, arkamdaki kitaplığı temizleyeyim, yeni bir düzene sokayım dedim. Demez olaydım. Toz, duman, is, pis içinde kaldım. Neyse bitti ve sana yazmaya oturdum. Yarın da tekrar Rabelais'ye dönerim.

Nouvel Observateur kapak işi tekrarlandı. Ve bu kez çok matrak oldu. Buraya gelince anlatırım.

Gazetedeki konuşmamız da matrak.

Edgü'leri öpen,

Arslan

3 mayıs 82 Arpa

Dear Ferit,

Bu dergiyi, içinde Seli, Lidy ve bendenizin mektuplarıyla yallıyalı haftalar oldu, zati Alinizden bir ses çıkmadı. Merak ediyorum. Bodrum'da mısınız? Mısır'da mı? Film mi çekiyorsunuz, kukla-karagöz mü oynuyorsunuz? Kitap (Roman, hikâye, şiir, masal, deneme - meneme mi yazıyorsunuz ve basıyorsunuz? Acele haberlerinizi iletiver.....

Bendeniz, aşırı çalışma yüzünden çökmeye ve ihtiyarlamaya doğru yollanıyorum.

Edgü'leri özen,

Arslan

70

3 mayıs 1982 Arpa

Dear Ferit,

Bu dergiyi, içinde Seli [Arslan], Lidy ve bendenizin mektuplarıyla yollayalı haftalar oldu, zat-ı Alinizden bir ses çıkmadı. Merak ediyorum. Bodrum'da mısınız? Mısır'da mı?

Film mi çekiyorsunuz, kukla-Karagöz mü oynuyorsunuz?

Kitap (roman, hikâye, şiir, masal, deneme-meneme mi yazıyorsunuz ve basıyorsunuz? Acele haberlerini iletiver...

Bendeniz, aşırı çalışma yüzünden çökmeye ve ihtiyarlamaya doğru yollanıyorum.

Edgü'leri özen,

Arslan

71

Kanlıca, 10 Mayıs 1982

Arslanım benim,

3 Mayıs günlü mektubunu dün aldım.

İşe bak sen, son gönderinin (*Le Fou Parle*) içinden yalnız senin mektubun çıktı.

Lidy'nin, Seli'nin mektupları çıkmadı. Her zamanki dalgınlığınızla onları dâhil etmeyi unuttunuz sanıp bekledim. Beklerken de bir Bodrum'a gidip geldim. Şimdi de sorularınız ve suallerinizle karşılaştım.

Anladığım kadarıyla zarfı açanlar, içinden çıkan iki mektubu yenisinden içine koyamadan kapamışlar.

Başka izah tarzı bulamıyorum ve bu arada, kitabınız için hâlâ kâğıt bekliyorum.

Edgü

72

14 Mayıs 1982

Sevgili Ferit,

Lidy ile Seli'nin mektuplarını nereye koyup soktular, merak ediyorum! Gidip çeviriver bari. Benim iki madame, senin iki hanouma kısaca şunları yazıyordular: Okullar kapanınca ve M. Artur Temmuz başında arkeolojik kazılara yollanınca, odası boşalacak. İşte bu sırada E. gelebilir. Ve Ağustos ayında onu da tatile (Minerros) götürürüz, çok seviniriz, falan filan!

- Demek *Fou Parle* eline geçti. Saydın mı kapaktaki ya.aıkları?
- *Influences* dizisinde, Robespierre *l'incorruptible*'le [sözden anlamazla] 70'inci *Arture*'ü dün tamamladım, tamamladım ama bu ara saçlarım döküldü, kel ve keleş oldum. Kirpik, kaş, bıyık, meme, ve ya.aıklarım yerinde şimdilik! Bunlar da niye düşmüyor diye, her sabah aynaya bakıp, şaşırıyorum.
- Geçenlerde rastladığım Sencer [Divitçioğlu], senden, benim bir resmimi aldığını söyledi. Karagöz-yarak... diyor. Nerden buluyorsun bu resimleri? Sen yapıyorsun galiba.
- Buradaki dostlar, bu yıl *d'Humour Noir Prix*'yi bana vermeye karar kılmışlar. 26 Ekim'de ilan edeceklermiş. Anlayacağın F. Edgü-ARSLAN'ın Ekim başlarında jüri üyelerinin elinde olması gerekiyor. "Hâlâ kâğıt bekliyorum" diyorsun. Bakalım! Yetişebilir mi bu tarihe!..

Edgü'leri open,

Kocamış,

Arslan

P.S. Ada Yayınları'nda, senden beş-on kitap çıkacağını söylemişti A. Dört gözle bekliyorum.

73

Kanlıca, 23 Mayıs 1982

Sayın Bay Yüksel Arslan,

Mektubunuzu aldık. Gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ederiz.

Le Fou Parle. Tabii. Çünkü bilgiler susuyor.

Kitabınızın sayfa düzeni gereği bir Ek yazmak gerekliliği ortaya çıktı.

Yazdım ve ilişikte sunuyorum.

Gerekli bilgileri ekleyip, dilediğiniz düzeltmeyi yaptıktan sonra bana göndermenizi rica ederim.

(Bu EK'in Fransızca metinde yer almasına, şahsen lüzum görmüyorum. Ama çevir emri buyurursanız, onu da çeviririm.)

Kitapta yer alacak resimlerin tümünün renk ayrımını yaptırdım.

Kâğıt konusunda bir tüccardan söz aldım. Dilediğim gibi bir kâğıt ithal edeceklermiş, bana da bir ton verecekler.

Mesajınızı Bayan Amélie'ye ilettim. Ve Esmâ Hanım'a da.

Her ikisi de gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ediyorlar.

Amélie, ayrıca yazacak. Ya da yazdı. Yakında güz olacak.

Bu arada Orhan Duru'yu İstanbul'a aldirttim.

Yüksek seviyede bir gazeteci oldu.

Bir de kitabını yayımlıyorum ki yakında elinizde olur.

Bu arada ben de seksen-doksan kadar öykü yazdım. Bunlardan bir kısmını eğlencelik kabilinden önümüzdeki aylarda bir kitapta toplayacağım.

Fakat benim için en mühimi zat-ı âlilerinizin kitabıdır. Onunla haşır ve neşirim. Zira muharrir olmaktan ziyade ben bir neşirim.

Sizin,

Edgü

EK

(Mayıs 1982)

Dört yıl önceki bu notlarımı okurken ve o günden bu yana Arslan'ın gerçekleştirdiği yeni resimlere bakarken ekleyebileceğim ne var diye düşünüyorum.

İpşiroğlu'nun, Hilâv'ın, Duru'nun yazılarından benim bu kitapta yer alan notlarımla, sanatçının "Anılar"ından oluşan (Yüksel Arslan / Bir Dönem: 1951-1961)'de yazarlar, yalnız onun on yıllık sanat etkinliğini değil, o gün (1978) varmış olduğu aşamaya da değinmişlerdi.

Gerçek bu: Yüksel Arslan'ın sanatı çeşitli aşamalardan geçmiştir.

Bu aşamalara, sanatçının değişik dönemleri olarak bakabiliriz:

1) Arayış Dönemi

(İlişki, Davranış, Sıkıntılara Övgü, 1955)

2) Erotik Dönem

(Phallisme, 1955-1961)

3) Düşünsel Dönem

(Artures, 1961-19..)

4) Toplumcu Dönem 1

(Kapital, 19..-19..)

5) Dönem

(1980'den bu yana sürdürdüğü henüz sergilenmemiş "Influences / Etkiler")

Yüksel Arslan, bir dönemden öbürünü geçerken her şeyi silip atmamış, bir önceki birikimlerini (sözcük yerindeyse) kullanmıştır.

Bunun sonucu olarak, sanatında bir kopukluk değil bir süreklilik söz konusu olmuştur.

Bir başka deyişle, "günün modasına uygun" resimler yapmamış kimsenin izinden gitmemiş

kimsenin de kendisini izlememesi için
sanki, gerekli "tedbirleri" almıştır.

Dolayısıyla Arslan'ı daha önce adı konulmuş bir sanat akımı içinde görmek olanaksızdır.

Bréton onun resimlerine ilgi göstermiştir.
Oysa gerçeküstücü bir ressam değildir o.

Kapital'i resimlemek cesaretini göstermiştir.

Oysa, toplumcu-gerçekçi bir ressam değildir.

Son dizisi, Etkiler, sanatçının, sanatçı olarak özyaşamöyküsünü anlatır gibidir.

Oysa bireyci bir ressam değildir.

Tüm bunların sonunda, dört yıl önceki notlarımda kullandığım bir deyi mi kullanacağım:

Yüksel Arslan bilinen, alışık olduğumuz anlamda bir ressam değildir.

Öylesine değildir ki, bir resmin güncel serüveninden çok, bir dönemin serüveni ilgilendirmektedir onu.

Her dönemine, başlangıcı ile sonu planlamış gibidir.

Örneğin, son resimlerine (Etkiler) başlamadan önce notlarını almış, hangi sanatı, hangi sanatçıyı nasıl değerlendireceğini önceden saptamıştır.

Bir gün, çizgiler kadar, çeşitli yazarlardan alıntılardan, sanatçının kendi düşüncelerinden oluşan bu not defterleri yayımlanacak olsa, Dostoyevski'nin, Tolstoy'un, roman öncesi tuttukları günlüklere bir yakınlık göstereceğine inanıyorum.

Yüksel Arslan, bir nature-morte, bir görünüm, bir çıplak ressamı olmadı için resminin düşünsel düzeyde bir hazırlık aşaması var.

Bu aşamada da, renkler, çizgiler değil, düşünceler var.

Özellikle bu yanıla ayrılıyor ressamlardan.

Son resimleri bir bileşim çabasının sonuçları (gibi).
Ama bu bileşim, yalnızca kendi dönemlerinin bileşimi.

Geriye dönüp bakan
ve etkilendiği sanatları, sanatçıları
(Yazar/Düşünür/Ozan/Besteci/Ressam)

ele alan, dışa vuran etkileri
resimleyen bu yapıtlarda
humour ögesi ağır basıyor.

Günün birinde,
Humour Noir (Kara Mizah) ödülü
Yüksel Arslan'a verilirse hiç şaşmam.

74

28 Mayıs 1982

Pek muhterem, kıymetli biraderim Ferit effendi,
Ek'i çok sevdim. Firengi diline çevrilmesi gerekir. Ve o zaman daha da sevinirim. Bir-iki ekleme de ben yaptım. *Etkiler*'e başlayalı aşağı yukarı 2,5 yıl oluyor. 2 yıl daha sürebileceğine göre, bu son döneme *Période d'Influences* (*Etkiler* dönemi) diyebiliriz. *Neo-humaniste* mi, İnsancıl mı, buna resme bakan karar versin!

Ek'in sonunda, *Humour Noir* ödülünden söz etmen gereksiz bence. Anladığıma göre, Ekim ayı başlarında, bu jüri üyelerine, F. Edgü – Arslan'ı verebileceğiz.

- Orhan'ın İstanbullu Hacı Cavcav olması hoş ve mayhoş bir haber. Yollasın yeni adresini...
- Bu *Humour Noir* ödülü içinde ve diğer işlerde beni çok savunan, eski R. Queuneau ekibinden Gallimard ve başka editörler de kitapları çıkan, yazar-ressam-eleştirmen Yak Rivaïs, eşiyle birlikte bu yaz bir haftalığına İstanbul'a gideceğini söyledi. Gelip seni ararsa, bir orta şekerli kahve verirsene iyi olur.

Dear Boy,

Ben de *la pelade*'a (saçkıran-sakalkırana) yakalanmışım (Bıyıkkıran'a değil). Doktora gitmeye mecbur oldum. Birtakım sıvı ilaçlar verdi. 30 yıldır kâğıtlara sürttüğüm yetmiyormuş gibi, şimdi de bu sıvıları kafatasıma sürüp duruyorum. Başıma daha neler gelecek bakalım.

Şimdilik bu kadar kısmetli neşir ve naşirim.

Edgü'leri öpen,

Arslan

75

14 Juillet 1982

Dear Ferit,

Emine Hanım'ın telefon ve kartpostalından sonra, tatile gitmeden (31 juillet-23 Ağustos – aynı yer, aynı mağara!) Hamat'a birkaç haber yollayayım dedim.

Emine'nin dediğine göre kitap, Ada Yayınları'nın en güzel kitabı oluyormuş ve Eylül ayı içinde gün ışığına çıkacaktı. Yarı kel Arslan Bey'i sevindirici bir haber bu!

Influences dizisi ilerliyor. 18'inci yüzyılı M. de Sade (*Sade en est encore la victime!*¹)'la kapattıktan sonra M. Ch. Fourier ile 19. yy'a başladım. Bu çağı iyi biliriz biz ve siz...

Buradaki radio'ya beni geçenlerde çağırımları yetmiyormuş gibi, "Konumuz, *expressions-populaire*²" demek gafletinde bulundular. Şöyle bir karıştırıp, arandıktan sonra belleğimde ve belkemiğimde, en kibar ve nazik *expressions*'u döküverdim ortaya: Bok boku ke-nefte bulur'la başlayıp, Amı buldun da kılısını arıyorsun'u ekleyip, Vallahi beyefendiler sikimden aşağı Kasımpaşa, diyerek kapadım bu konuşmayı!

- *Prix l'Humour Noir* cepte galiba! Para, mangır filan yok. Kıtaba *Prix d'Humour Noir 1982* diye bir bant koyacaklarmış. Vesselâm.
- Bodrum katında denizde balık gibi yaşadığınızı söylüyor E. Hanoum. Şansınız var doğrusu. Burada yıllarca görmediğim bir cehennem sıcaklığı sürüyor. Ve Hegel Bey'le uğraşıyorum. Yakında, tam kel olduğumu bildirirsem, şaşırmazsın.

Edgü'leri öpen,

ton,

Arslan

P.S. Ada Yayınları'dan 5-6 kitap elime geçti. Bildiririm.

1 Marquis de Sade'in 1789'dan sonra yazdığı ünlü cümle: "Sade gene kurban!"

2 Halk deyişleri

76

Kanlıca, 28 Temmuz 1982

Mon Sieur Ars Lan,

14 *Juillet* tarihli (tarihî) mektubunuzu Bodrum dönüşü Kürkçü dükkânında aldım. (Vay tilki vay!..)

Bendeniz Bodrum'da bir yandan taş bir yandan ak kebabı yaparken, sizin kitabın (işe bak sen) filmleri İstanbul'da yanmış.

Her ne ise, ben gelir gelmez söndürdüm ve şimdi çok iyi durumda siyah-beyazlar. Renklilere gelince onları yarın göreceğim ve önümüzdeki hafta prova.

Sonra kâğıt. (Bakalım nasıl? Karaborsa.)

Sonra baskı.

Umarım, sözümüzü tutmak nasip olur. Çünkü tutacak zaten başka bir şey kalmadı. Eylül ayı içinde. İnşallah. Ve rahman Allah.

Humour Noir cepte ise, kitab-ı mukaddesinizin Fransızcasını biraz fazlaca bassak da batmakta olan Ada'yı kurtarsa. Meselâ, 150 adet kadar. Ne dersiniz? Ne derseniz iyi dersiniz.

Humour Noir dedim de aklıma geldi, Bodrum dönüşü Yak Rivaïs adlı bir keferenin mektubunu buldum beni bekleyen.

5 Haziran'da Paris kentinde yazılmış. Bana Türkiye programını bildirmiş. Mektubunun elime geçtiği tarihte Kuşadası'nda olması gerekiyormuş. Martı adlı otelde. Her ne kadar zahmet edip bu otele telefon etti isem de, Yak adlı bir zatı tanıyan çıkmadı. Acep kefer gelmedi mi? Geldi ise, bir başka otele mi indi?

Yoksa bir başka hana mı çıktı? Kuşadası diye Rodos'a ya da ne bileyim ben, Lesbos'a mı gitti? Meçhulümdür.

Adı Yak olduğuna göre o da sizin gibi Bréton'dur ve bu gibilerden her şey beklenir, vesselâm.

Haberlerinizi intizar eden kulunuz,

Edgü

77

24 août 1982

Dear Boy,

Néolithique outil'le¹ dönüşümde, Orhan Beyin kitabı ve zatınızın mektubu elime geçti. Kitabı okuyamadım daha, amma mektubu birkaç kere hatmettim. Ve şunu anladım: Karagöz, kara-alay'ı ve kara-kalay'ı karaborsadan almış – Ferit'in kuyruğu Arslan'ın kışına kaçmış!

Demek filmlerin tekmil-i kısmı yanmış! Niye söndürürsün a Hacı Cavcav, üfleseydin, tozu-dumana katsaydın... Hınzır çocuk, sen bana gene bir oyunlar hazırlıyorsun. Ve sürpriz yapacaksın, çapkın!

Y. Rivais'nin hanımı, İstanbul'dan aldığım kartta, kabahat bende, diyor. Senin adresini pasaportunun içine koymuş ve kâğıt da düşüp havalanmış. Önemi yok. Görsen de bir, görmesen de iki, Arslan yedi siki.

Gördüğün üzre, gençlik ve çılgınlık günlerimizde birlikte okuyup, serdiğimiz 19. yy.'ın ilk yarısı ozanlarına hazırlanıyorum. Baudelaire, Nerval, E. A. Poe!.. Ho!.. Ho!..

*ton,**Tonton,*

Arslan

78

Kanlıca, 31 Ağustos 1982

Muhterem,

Üç günlük tatilden sonra, bu sabah iş yerime gittiğimde ne göreyim: Mektubunuz, kitabınızın ozalit kopyasının altında keyiften dört köşe yatmış duruyor.

Zarfı ihtirasla açıp muhteviyatını okuduktan sonra, merakla ozalit kopyayı açıp inceledim.

Doğrusu ilk aklıma gelen, AIR FRANCE'a telefon edip Paris uçağında yer olup olmadığını sormak oldu.

Ne yazık ki, bugünkü uçakta olmadığı gibi, 15 Eylül tarihine kadarki hiçbir uçakta yer yokmuş.

Daha fazla beklemeye tahammülünüz olmadığını bildiğim için, kitabınızın provasını kolumun altına sıkıştırıp Paris'e, ziyaretinize gelmekten vazgeçmek zorunda kaldım.

Kim bilir, belki de iyi oldu. Çünkü başbaşa, kıkıkaç, al takke ver külâh, küllemeyekün değiştirebilirdik her şeyi.

Bu mektubu yazmaya koyulmadan önce, ilkin afiyetle yemeğimi yedim, rakımı içtim, elimi yüzümü yıkadım ve bir kez daha inceledim prova/ozaliti. Bir-iki not aldım. Bazı resimlerin yerlerini değiştirmek için. Bir-iki not aldım bazı desenlerin yerinde kalması için. Bir-iki not aldım, bakalım bu yıl da sınıfı geçmek nasip olacak mı?

Kâğıt yok. Doğru dürüst kâğıt gene yok. Kuşe var. İstemiyorum. Derken, matbaadan telefon, Avrupa mat birinci hamur bir kâğıt bulduk. Aman ne güzel, hemen alın ve kitabı basın.

Nasıl olsa faturalarını ödeyecek param yok. Ödeyemedikten gayri, borcun ha yüz lira olmuş, ha yüz bin lira.

Metni henüz tercüme etmedim. Kitap basıldıktan sonra edeceğim. Belki de değiştiririm.

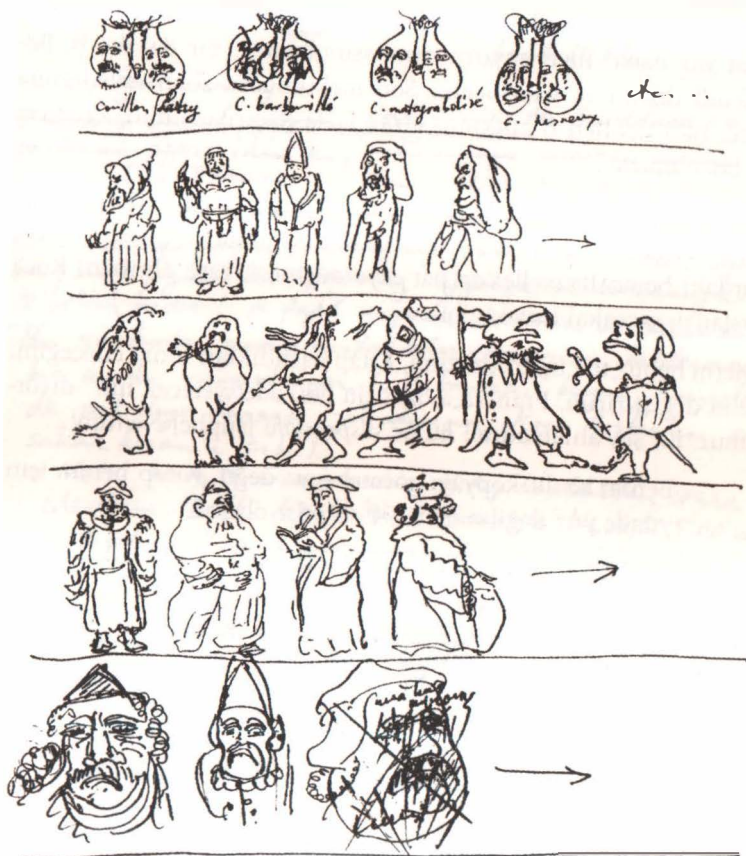
Fransızca önsözlü 500 adet yetecek mi?

Hemen yaz bana. Men de sana.

Gidi gidi, seni kerata seni...

Senin,

Edgü

pour arture 262
(Rabelais et les Age'lastes !)

6 janvier 1982

79

3 Sept. 1982

Çılgın Ferit,

Yukarıda sevimli yüzünü gördüğünüz Mr. Baudelaire'e başlamak üzere idim ki mektubunuzu masamın üzerine koyuverdiler. "Hemen yaz bana" diye buyuruyormuşsunuzbuz!.. Bir dakika B. Beyefendi dedim ve yazıyorum. Son mektuplarınızdan anladığıma göre, rakı denilen o zıkkımı, biraz fazla kaçırıyorsunuz ağzınıza ve burnunuza!..

Niyetiniz nedir? A gafil yazman, basman ve basamam! Bu yaşlarda grip hastalıklar ansızın, beklenmedik bir anda çarpıveriyor! Yukardaki beyin Bruxelles'de pat diye düşmesi, zat-ı âlinizin, Koca Arslan'ın saçsakal kıranı gibi!..

"Metni henüz tercüme etmedim. Kitap basıldıktan sonra edeceğim. Belki değiştiririm. Fransızca önsözlü 500 adet yetecek mi?" diyorsunuz. Bir şey anlamadım! Bu ne *suspension*! [şüphe] Ne film!..

- Benim ozalit kopyayı görmen şart değil. Kitap benim için yüzde yüz değilse de % 90 *surprise* olsun!..
- 3 günlük tatil diyorsunuz: Bendenizin 3 haftalık tatilini, Baudelaire, Nerval ve Poe ve 1848 zehir zıkkım ettiler!.. *Insomnie*! *Cauchemar*!..[Karabasan] Kara basar!..
- Orhan Bey'i tebrik edin benim tarafımdan. Okudum kitabını ve sevindim!..

Fidélement votre,

Arslan

3 Sept. 1982

Çelgin Ferit,

Yukarıda sevimli yüzünü gördüğünüz Mr. Baudelaire'le
başlamak üzere idim ki, mektubunuzu masamın üzerine
koyuverdiler. «Hemen yaz bana» diye buyuruyorsunuzmuş-
nuzbuy!.. Bir dakika B. beyefendi dedim ve yapıyorum.
San mektuplarımdan anladığıma göre, raka denilen o zıkkı-
mı, biraz fazla kayıyorsunuz ağızma ve burama!...
Niyetiniz nedir! A paftı yazman, basman ve basamam!
Bu yaşlarda, garip hastalıklar anımsın, beklenmedik
bir anda çarpıveriyor! Yukardaki beyin, Brousselles-
de pat diye düşmesi, jantatınızın, Koca Arslan'ın sa-
sakal keran'ı gibi!...

«Metni henüz tercüme etmedim. Kitaplandıktan sonra
edereğim. Belki değiştireyim. Fransızca önsözü 500 adet
yetecek mi?» diyorsunuz. Birsey anlamadım!
Bu ne Suspense'ı! Ne film!..

→ Benim ozalit kopması jörmən şart değil. Kitap
benim için yüzde-yüz değilse de, 0/90 surprise al-
sun!..

→ 3 günlük tatil diyorsunuz: Bendenizin 3 haftalık
tatiliniz, Baudelaire, Nerval ve Poe ve 1848 zehir-
zikkim ettiler!.. Insomnie! Cauchemar!..
Karabasar!..

→ Orhan Beyi tebrik edin benim tarafından. Okudum
kitabını ve sevindim!..

Sincèrement votre,
Arslan

80

13 Sept. 1982

Korkma!

Baskısı, düzeni, içeriği, v.s. çok güzel bir kitap. Beni üzen, Frenkçesi-nin hâlâ hazır olmaması. Kitap cilde giriyor ve Frenkçesi yok! Tekrar okudum o güzel yazını. Benim çevirmeme imkân yok. Sen yapamazsın çeviriyi, Tahsin Yücel'i düşünüyorum. Son dakikaya kadar salladığına göre, Frenkçesini istemiyor muydun?

- Telefon edeyim, dedim, oraya nasıl telefon edildiğini unutmuşum.
- Benim ve senin için bu kitabın, iki dilden olması gerekli!..
- Nietzsche, fareler ve bunun gibi bazı fotoları koymamışsın. Neyse!
- Kitabın sonundaki *Arture* 61 ters basılmış. Bildiğim kadarıyla genel olarak, erkek üsttedir! Nerde o eski *fantaisie*'ler!.. Köfteler!.. Dolmalık biberler!.. Arslan'ı böyle mi sikerler!..
- *Influences* 79 yaşına bastı. 80: E. A. Poe! Siksen bir: 1848! Blanqui! Pilâki! Fransızcaya çevir derim, illâki!..

ton,
ton, ton,

Arslan

P.S. Unutuyordum. Bir Çığlık duydum! Boğazdan mı? Gırtlaktan mı?

Bodrum'a indim. Kim bu çığlığı atıyor diye!

Bir bulsam! Görsem!

Bak ben ona ne oyunlar oynarım!..

13 sept. 82

Korkma!

Baskısı, düzeni, içeriği, v.s., sola жүзел bir kitap.

Beni üzen, Freakeşinin hala hayır olmanası.

Kitap cilde giriyor ve Freakeşi yok!.. Tekrar okudum, o жүзел yazıyor. Benim çevirmeme imkân yok. Sen yazamazsan içeriği, Tahsin

Yücel'i düşünüyorum. Son dakikaya kadar salladığına göre, Freakeşini istemiyordum?

— Telefon edeyim dedim, oraya nasıl telefon edildiğini unuttum. — Benim ve senin için, bu kitabın, iki dilden olmasa gerekli!..

— Nietzsche, fareler ve bunun ş.2'i baze foto-lar koymamışın. Neyse!..

— Kitabın sonundaki Artur 61 ters basılmış. Bildiğin kadıyla, genel olarak, erkek üstüdür! Nerde o eski fantaisie'ler!.. Kösteler!.. Dolmalık biberler!.. Arslan'ı böyle mi sikerler!..

— Influences '79 yarına bastı. 80: E.A. Pö!.. Sıkırsan bir: 1848!.. Blangui!.. Pîlâki!.. Fransızcaya çevir derim, illâki!..

ton,
ton,
ton,
arslan

P.S. Unutuyordum. Bir Ciftlik duydu! Boşajdın mı? Şutlaktın mı? Boduan'a indim. Kın bu sığılı atıyor diye!.. Bir bulsam!.. Görsen!.. Bak ben ona ne aygıllar ayırdım!..

8 oct. 82

My Dear Ferit,
Dün akşam elime geçen 11 inci kitabınıza
hemen okudum. Ve arkamdaki kitaplığa, diğer
eserlerinizin arasına sıkıştırdım. Beni asıl ilgi-
lendiren, yani 11,5. uncu kitabınızı dört rötle-

81

8 Oct. 1982

My Dear Ferit,

Dün akşam elime geçen 11'inci kitabınızı hemen okudum. Ve arkamdaki kitaplığa, diğer eserlerinizin arasına sıkıştırdım. Beni asıl ilgilendiren yani 11,5'uncu kitabınızı dört gözle bekliyorum. Emine hanoum pazartesi matbaaya vereceğinizi söyledi. Hayırlısı! 26 Oct.'tan evvel (en azından bir hafta evvel) frengi diline çevrili olanı gelirse ne âlâ! Gelmezse Oh! La! La!..

Ne kara kalay ve beyaz!.. Bu işi son dakikaya bırakmanıza şaşırdım kaldım. Herhalde işiniz başınızdan aşkın. Sizi gidi şaşkın-çapkın! Buraya geldiğiniz zaman, büyük ve küçük başlarımızı ben okşarım. Çılgın!..

Dear Boy!

- Dün akşamdan beri kitabın kapağına bakıyorum ve alışmıyorum. Kabahat bende! O güzelim El'i koysaydık, çok daha hoş olurdu. Neyse!..

- Bu [vesile] ile gelirken fotoları getirmeyi unutmamanızı hatırlatırım. Çoğu tek, bazıları da benim değil.
- Babalarımız "Tilkinin dönüp dolaşıp düşeceği yer kürkçü dükkânıdır" demişler!.. Yukarıda gördüğünüz üzre, dizide Marx & Engels'e çalışmaya başladım. Allah kurtarsın efendim! Maksat vatan kurtulsun!..

Hürmetlerimi sunar, yanaklarınızı sıkar, oranızı buranızı öperim.

votre vieux

Arslan

*mon arslan 266
(Voltaire)*

21 février 1982

82

9 Kasımpaşa 1982

l'heure: 8 ½ - 9 h.

(après dîner) [yemekten sonra]

My dear boy & bey Ferit,

Desensiz başlayan bu mektup için özür dilerim. Bu saatte gözüm, gözlüğüm ve götüm bozuk ve büzüktür!..

- Ferit bey! Sizin bu *texte*'inize bayılıp ayılamayanların sayısı artıyor! Frengi dilinde 8 sayfa yerine 80 sayfa yazsaydınız, o sikim ödülü ve Nobel, Goncourt, v.b.g. ödüller, Boğaz'ın yolunu tutarlardı! Bu yüzden tetik davranın... Şimdilik elime geçen birkaç parça ve paramparça. J. Vallet *texte*'inize bayılmış ve bir *extrait*'yi (P/78) aktarmış... “J'ai bien reçu les très précieux livre qui vous présente avec beaucoup de justesse...” (Noël ARNAUD); “Plus, peut-être qu'à votre exposition trop condensée, j'ai pu mieux regarder vos dessins magiques, et j'ai beaucoup apprécié le texte qui est très bon et s'applique parfaitement à ce que je ressens en regardant vos œuvres”¹ (Jean Thuillier) Pas mal n'est-ce pas?² Bunlar ilk tepkiler. Yeni çifteler alırsam bildiririm!..
- Bu gün öğle yemeği sonrası, *Galerie*'deki iki hanımla küçük bir toplantı yaptık ve şöyle bir karara vardık: Kitapta ki resimlerin çoğu satılmış, elimde 10-15 eski resim var, herkes *Influences*'i bekliyor! Sergi yapmak gerekmez. Kitap için *Galerie*'de bir imza gecesi yapılacak! (Elde yeteri kadar kitap olursa) Davetiyeli ve cümbüşlü! Gelin de birlikte imzalayalım. Gelemezseniz kamışınızı yollayın lütfen!..
- Acele kitapları bekliyorum!

1 Çok değerli kitabı tam anında aldım. Sizi çok doğru olarak yansıtıyor. Belki, büyük yoğunluktaki serginizden ziyade, kitaptaki gizemli ve güzel metni çok beğendim, yapıtlarınıza bakarken duyumsadıklarımı çok iyi ifade ediyor.

2 Fena değil, ha?

- Söz verdiğiniz üzere ülkedeki basım-yayında çıkan *coupure*'leri beklerim.
- *J'ai pensé...*¹ Gelecek ve gelmekte olan yaz, Temmuz ayı, son günlerinde, Esmâ'yı yollayın buraya. Birkaç gün Paris, sonra Fransa'nın güneyinde 3 hafta, Ağustos sonları Paris ve İstanbul!

Edgü'leri öpen ve *à demain mon choux*, diyen...

Votre,

Arslan

10 Kasılım

Bir mektup daha bu sabah: "*Merci pour ce beau livre qui vient confirmer...*"² (Jean l'Anselme)

- Cumartesiye kadar kitaplar gelmezse, sana telefon ederim.

Arslan

1 Düşündüm ki...

2 Bu güzel kitap için teşekkür.

83

Kanlıca, 14 Kasım 1982

Yeleleri dökülmüş, pençeleri sinmiş, kasları pörsümüş bre Arslan, Paris'te gelip sizi gördüğümde, sizi niçin Zoo'dan koyverdiklerini daha iyi anladım.

Çünkü artık zararsız bir insansınız.

Ya da öyle görünüyorsunuz.

Sakin bana da oyun oynamayın.

Yoksa tüm sırlarınızı ifşa ederim.

Aslında saçkıran dışında bir sırrınız olduğunu da pek sanmıyorum. Ya da varsa, onları eşek cennetine beraberinizde götüreceksiniz ki, orada sizinle karşılaşmayacağım için bunları hiçbir zaman (çok şükür) öğrenmemiş olacağım.

Yelelerinizin dökülmesine gelince... Bunu bir halk hekimi olan bilge validemle gördüm. Şunu salık verdiler: Evvel emirde saçları kökünden kazıtmak gerek. Dökülmüş saç diplerini, kesilmiş sarımsak başlarıyla, her gün 15-20 dakika ovmak (masaj yapmak) gerek. Bu masajdan sonra sürülmesinde faide umulan bir de merhem varmış ki, Firenk illerinde bu merhemi gerçekleştirmeniz kanımca imkânsız olduğundan burada yazmaya gerek görmüyorum.

Evvel emirde ardıc katranı gerekiyor ki, bu olsa olsa ancak Mısır Çarşısında bulunabilir. Paris'te de Mısır olmadığına göre, merhem mafiş. Ama der, valide hanım, kullanacağına söz verir ise ben burada hazırlar kendisine gönderirim. Bu merhemi sürüp de, eskisinden gür saçlara sahip olmayan saç kıran-dökenine yakalanmış bir âdem baba tanımıyormuş.

Eğer yelelerinize yeniden kavuşmak istiyorsanız, hemen yazın ki, valide hanım cavlağı çekmeden merhemi hazırlasın.

Her hâl-ü kârda, kafanızı kazıtıp, sarımsakla masaj yapmanızda büyük faide olduğu anlaşılmaktadır, vesselâm.

Orhan Bey kardeşimiz, *Milliyet Sanat*'ta yayımlanan yazısını adresinize postalamış olduğunu bildirdiğinden, ben, bugün, aynı namdaki ceridenin ikinci sayfasında yayımlanan, Haldun Taner Beyefendinin Devekuşuna yazmış olduğu mektubu göndermekle yetiniyorum.

Umarım ki, ününüz arttıkça yeleleriniz dökülmesin ki, her zaman ki gibi, Rabelais üstadımızın ruhunu hoşnut kılacak yellenmeleriniz Paris'in üzerinden eksik olmaya.

Bu mektubumla birlikte, üzerinde sarı bir band bulunan kitaplarınızdan yirmi beş adedi de postalıyorum. Bu yirmi beşi diğer yirmi beş takip edecektir.

Haydi hayırlısı. Varsa yoksa Erzurum ayısı...

Selâmım üzerinizde olsun, muhabbetiniz bolca olsun.

Kulunuz,

Edgü

P.S. İşbu mektubumun son noktasını koyduktan sonra yirmi dört saat geçmedi ki 9 Kasım paşa tarihli mektubunuz elime geçti. Keferelerin zâtınızla ilgili yazmış olduğum yazıya gösterdikleri alâka aliyülâlâ. İllâ velâkin sarı band yetişmedi (yanlış basıldı). Önümüzdeki pakete elli adet koyarım, koyamaz isem bir sonrakine altmış dokuz, o da olmaz ise bir dahaki sefere doksan dokuz.

P.S.II. Dubuffet'nin hakkınızda söylediklerini aktarmış mıydım? Hayır ise şer değildir. Gelecek sefer anlatır. Ve işte mektubumun bu son durağında telefonun zili çaldı ve şen şakrak sesinizi duyarak memnun ve mesrur oldum, ilâhi.

26 Kasım 1982

Sevgili Ferit,

Önceden, “Sır”lı ve “Mısır”lı 14 Kasım tarihli mektubunu yanıtlıyorum: Sır’dan hiçbir şey anlayamadım. Mısır ve Mısır Çarşısına gelince; validenizi benim tarafımdan öpün. Saçlarımı 24 Temmuz’da (50’ye basıyorum o gün) kazıyacağım. Sarmısağı da o zaman sürterim.

- Orhan Bey, *Milliyet Sanat*’ta yayımlanan yazısını göndermedi. Sen gönderiver, rica ederim.
- H. Taner’in “Türk-İslâm Helâları” tezi, beni yerlere yatırdı.
- *Bande*’süz iki paket kitabı, Rue de Louvre’da gümrüğe giderek aldım. Yeni iki paket daha yolla. (*Bande*’li – *Ce n’est pas le moment de me faire débander!*..)¹
- Dubuffet ile tekrar mektuplaşıyoruz. Bu ikinci mektubu. Nesi var, hastalığı ne? Hakkımda sana neler söylediğini bildiriver.

Gelelim haberlere, oldukça bol ve mayhoş!..

- Yarın *Galerie*’ye gidiyorum. İmza gününü kararlaştıracamız. Ve davetiyeye neler yazılacağını.
- Bu mektubu gece yazıyorum. Bu yüzden neşesiz. Gelecek mektupta, elimde “Ferit Edgü – ARSLAN” adlı bir kitabı tutmakta olduğum, bir foto yollayacağım zat-ı âlinize...
- *Prix d’Humour Noir* ve senin kitabın çevresinde olup bitenler çalışma ritmimi bozdu. Her gün yeni haberler ve gürültüler! Eski ritmi bulmaya ve W. Whitman’a çalışıyorum!..
- En azından 1,5-2 yıl çalışacağım *Influences* dizisine, şimdiden ilk *candidat-éditeur*² belli oldu: A. Balland.

İki paket kitabı ve *Milliyet Sanat*’ı (yeni eleştirileri de gönder) bekleyen, Edgü’leri öpen,

ton,

Arslan

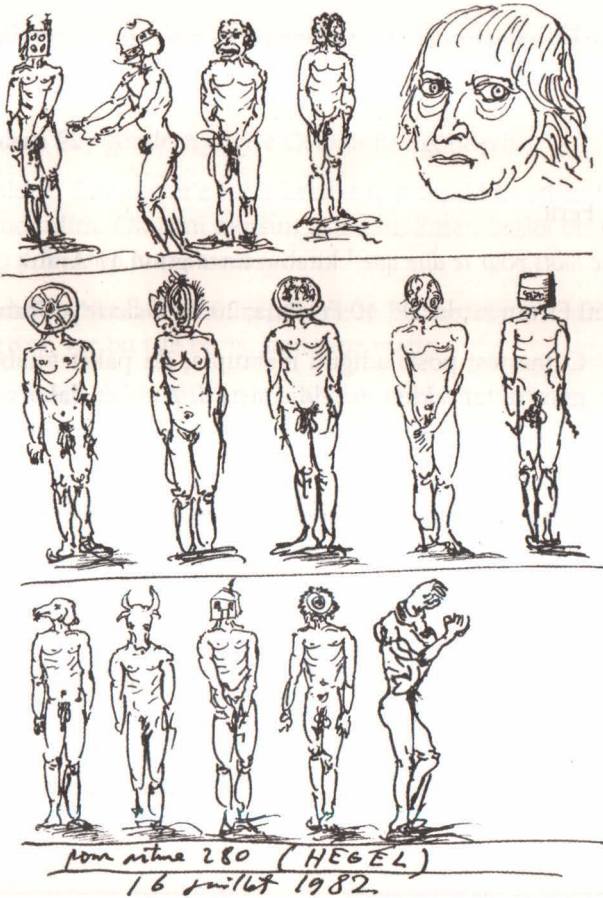
1 Fransızcada *débander* kelimesi hem paket açmak hem de dağılmak anlamlarına gelmektedir. Her iki anlamını da kullanarak sözcük oyunu yapıyor. Bantlı – Beni darmadağın etmenin vakti değil!..

2 Yayıncı adayı

27 Kasım

Hayranlarının sayısı artıyor: Kitap bu sabah eline geçmiş ve Jean Marcenac hemen telefon ediyor. Bana methiyelerden sonra *texte*'inin harikulâde olduğunu, aynı şeyleri düşündüğünü, falan filan bildiriyor. Artık sırtın yere gelmez. Yaşa be Arslan!

Arslan

29 Kasık 82

Sevgili Ferit,
 Quelques mots pour te dire que; kitabın imza
 günü 17 Aralık

Kitap 60 FR. tan satılacak. 40 Fr. sana,
 20 Fr. Galerie'ye. Bana da

85

29 Kasık 1982

Sevgili Ferit,

Quelque mots pour te dire que;¹ kitabın imza günü 17 Aralık.

Kitap 60 Fr.'tan satılacak. 40 Fr. sana, 20 Fr. Galerie'ye. Bana da.

- Cumartesi postaladığım mektupta, iki paket kitabı, gidip gümrükten aldığımı bildirmiştim. 2 paket daha yolla (Ve 5 kış, 10-15 göt, ½ kilo da bok!) Ne yapacağımı bir ben bilirim.
- Orhan Duru'nun yazısını, diğer eleştirileri bekliyorum.
- Foto da nereye bakıyor, bu avanak, diyeceksin: Nereye olsun, olsa olsa Bosfor'a...

Çav, çav, Bambino!

Votre dévoué,

Arslan

1 Sana söylemek için birkaç sözcük

86

Kakanlıca, altı Aramalık seksen iki

Müzye Arslan,

Bu kız memektubunuzelime geç ulaştı, bugün kavuştu fakat basmadan kurtuldu kovuşturma açılmadı, ben sizin dodoğum gününüzü on dört yaşında temmuz sanırdım, demek yanılmışım yirmi dört müş. N'apalım biz de öyle basarız, elhamdülillah müsmüslümanız.

Susuallerinizi tekteker cevapaplıyorum, cevapaplamadan ararzu hürmetet.

- Orhan Bey göndermediyse Osman Bey gönderir.
- Haldun Tantanerer'e helal helâlar için teşekkür ettim bir kitap gönderdim. Okusun okusun osursun. Zaten başka bir şey yaptığı yok. Hop hop altın top.
- Dubuffet sizi de benzetmiş, bu ne iş. Beni görüyor senin yüzünü çiziyor, var bu işte bir iş, sonumuz mafiş.
- Kendisiyle konuştuklarımız (hakkınızda) bir sır, verirsem ele olurum bir mısır.
- Hastalığı amudu (umudu değil, rica ederim) amud-i fekarisin-de kireçlenme, seyreyledim onu iki gözüm iki çeşme, o da iki büküm, bastonu elinde, kitabı eline (bastonsuz) alınca dedi ki: *Quel merveilleux dessinateur qu'est votre ami.*¹ Beben de eyittim: Öyledir.
- Başka haber mafiş. Daha fazla söylersem, bilirim, yaparsın bir afiş.
- Geçende bir âdem gene adınızı anmış *Milliyet* ceridesinde. Kesilmiş kanatı ilişkide.

1 Dostunuz ne müthiş bir çizer!

Paris, 23
novembre 82

Cher Arslan,
Votre lettre
amicale
j'en suis
très touché
et votre
superbe
portrait.
En voici
un autre
imaginaire.

Plus tard
si je vais mieux
nous ferons meilleure

connaissance. Main-

-tenant je suis malade, ma
femme est malade, c'est le
pétain. Chaleureusement à vous

Jean Dubuffet

- Bir de *Gösteri* dergisinde çıkmış bir deseniniz, istemediğiniz halde onu da göndermişiz.
- Neneşterlediğim kitap bozduysa ritminizi, bundan böyle okşamayız resminizi.
- Sorsordumdum: Beş paket kikitap göndermişler zat-ı devletlilerinize, durum buyken bubu serzenişiş neye?
- Kitabımızı firengililer beğendiyse, bizim nemize?
- Balland’a söyle, beraber ballıyalım.
- Hay gögötünü sevdiğim Paris neneler oluyor, adamın biri Fifin-negans Wakwake’i çeviriyor, üstelik müyendisismiştir.

Hehesabımdan gönderir misin bu kitab-ı mukakadesi bana. (Yaz tahtaya, al haftaya) Eyvallah ve vesselâm.

Edgü

87

Kanlıca, 18 Aralık 1982

Muhterem Arslan Beyimiz,

Doğum gününüz nasıl geçti?

Umarım doğduğunuza pişman olmamışsınızdır.

İmza töreninde, sağa sola bahşış, hanımlara *charme* [albeni] dağıttığınız buraya gelen haberler arasındadır.

Bahşış dağıtmış olabilirsiniz, ancak *charme*'ı nasıl dağıttığınızı doğrusu merak ettim.

(Bir âdem, mâlik olmadığı şeyi nasıl dağıtabilir? Bunu olsa olsa hâlik gerçekleştirebilir.)

Umarım, imza töreninden önce kuşaklar elinize geçmiştir.

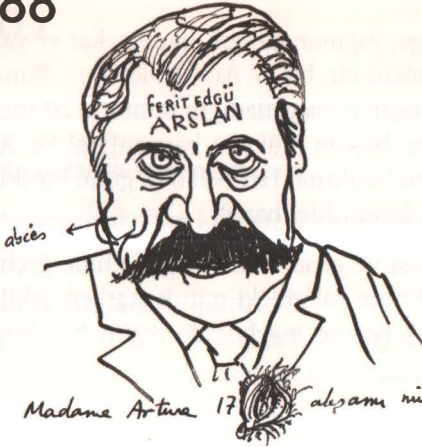
Bu ne iştir!

İlişikte zât-ı devletlinizin ödüllendirilmesiyle ilgili bir matbua sunuyorum.

Hâk-î pâyiniz, Bendeniz

Edgü

88

26 décembre 1982

Ey tek ve biricik Ferit!

Sevgili ve sevimli Ferdi Tayfur!

Feride Hanoum!

Bildirip bindiriyorum: 4'üncü paket eve, 5'inci göt gümrüğe, 6'ncı paket (ve iki dergi) eve geldiler. Bir eve, bir gümrüğe... anlamadım gitti. Gümrükteki adam beni tanıdı ve fatura filan istiyor. Artık paket-göt gönderme, elimde şimdilik yeteri kadar stok var. Bitince bindiririm sana!..

Bir mektup yollamak için, buradaki postaneden yarım saat, 45 dakika beklemek gerekiyor, kuyrukta. Bu yüzden Finli Vakvak'ın kitabını, kocamın çalışmakta olduğu ve idare ettiği müessesesininin vasıta ve aracı ile, Noel Baba gibi ve bu gibi bayramlardan önce yolladım ve yollattım size Ferideciğim!.. (Ayol! Niye keke-kekeke-liyorsunuz son mektubunuzda? Gırtlak rahatsızlığınızla mı ilgili? Bunun en iyi ilacı şekerim, rakı ile gargara yapıp, arkasından buzlu viski içmek imiş! Benden size bindirmesi!..)

Gelelim şu meşhur 17 Aralık akşamına, yani bu sizi temsil ettiğiminin imza ve mühür gecesine!.. Ay! Ferideciğim! Yoruldum. Yarın devam ederim, canım!

27 Aralık 1982

Is'lı, sisli, fırtına, bora, kasırga, yağmur, çamur, hamur, kar ve yâr bana bir eğlence'li bir akşamüstü idi, bu 17 Aralık akşamı... Buna rağmen, bir ara, salon doldu, taştı! Bana yolladığın Kamış'la 20 adet kitaba imza edip, YanBay'lara, bastım mühürü bayyanlara! Ve 30 adet kitabı Galerie'ye emaneten bıraktım. Her Allah'ın günü bir-iki, siki adet satılıyormuş!.. Böyle bindirdiler bana!..

- Bu ara Vakıf diploması ve gene Vakıf dergisi elime geçti. Zâtınızın, Madame Arture rolündeki nutuk atarken çekilmiş renkli fotosu çok hoş ve mayhoş! Yüreğim hop-hop etti!..

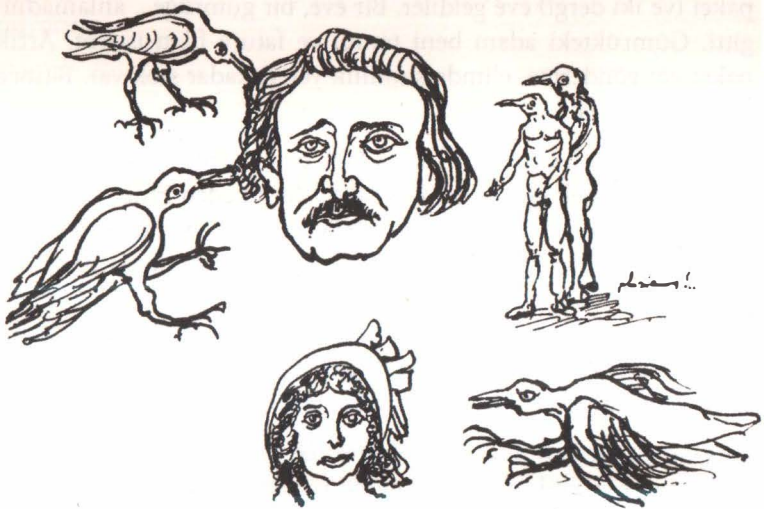
1983 yılı, bakalım, ne *surprise*'ler hazırlıyor bize ve size?

- Finli Vakvak'ın kitabını aldığımızı ve diğer haberlerininizi sabırsızlıkla besliyorum...

Edgü'leri öperim.

Sadık dostunuz,

Arslan

pour arture 283 (Poë)
16 septembre 1982

89

Kanlıca, 3 Ocak 1983

Hasta *Phallus* Meleğim,

Benim *phallus*'üm karakış demez çiçekler açarken, sizin yüzünüzde
"abse" ... Bu ne teessür!

Mektubunuzdaki portre:

Alnınıza kazılmış adım
gözleriniz biraz hadım
mı olacaktı böyle
hadıma dım/dım dıma dım.

26 Aralık'ta yazdığınız mektubunuzun elime, ocak başındayken
ulaştığını söylememin bir lüzumu var mı bunca açıklama ve ko-
çaklamadan sonra?

Sanmam.

İllâ velâkin, on yedilik Aralık'ta olanlara çok şaştım, demek yal-
nızca yirmi mühür bastın. Oysa bugüne kadar burada tam üç yüz
yirmi bir adet Arslan'a talip çıkmıştır ki, sizin gibi üç arslan dostum
daha olsa vallâh billâh bu bizim Ada çoktan batardı.

İlâhi

Prix Humour Noir

Mais Le Fou

*ne parle pas.*¹

Duyduğuma göre son sayısında herkes varmış siz ve bendeniz ha-
riç.

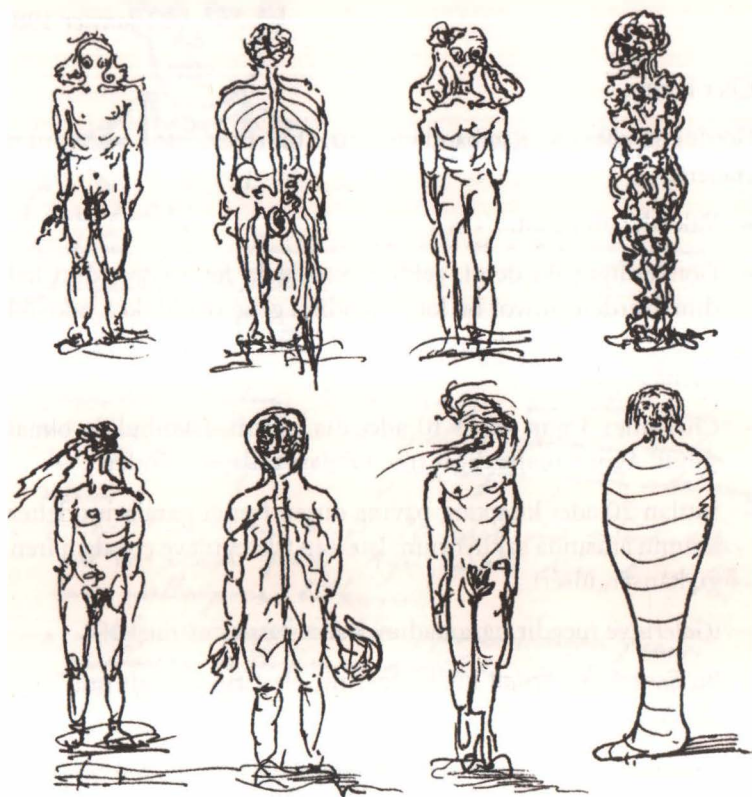
Ne yapalım, *c'est de l'humeur*.²

Finli Vakvak'ın kitabı henüz elime geçmedi.

Başkaca haberimiz olmadığından

1 Ödül, Kara Mizah ama Deli konuşmaz. (Yüksel Arslan'ın aldığı ödüle ve *Le Fou Parle* dergisine gönderme

2 Espirisi burada

pour A. Arlaud
(œuvre 304)
4 juillet 1983

90

21 Janvier 1983

Cher Ferit,

Gördüğün gibi, A. Rimbaud'yu bitirir-bitirmez, sana yazıyorum. Haberler:

- Vakvak'ı almışsın...
- Gönderdiğin iki dergi, geldi. Gösteri'deki fotoya şaşırdım kaldım. Nerden çıkıyor bu foto? Kendimi genç ve oldukça yakışıklı buldum!.. Bundan bir poster yapalım da, genç kızlar yatak odalarına assın!..
- Christine, 3 gün evvel 10 adet dia getirdi. İstanbul'da olmalı şimdi. Aynı kanalla diğer tüm fotoları yollayıver lütfen...
- Satılan 20 adet kitaptan, payına düşen frengi paralarını defterlerimin arasında saklıyorum. İstersen işleteyim ve çoğalsın frengi, kanser, ülser!..

(*Galerie*'ye nicedir uğramadım. Belki satışlar artmıştır!)

- Bu *Ferit Edgü-Arslan* kitabı üzerine, eleştiri çıkmadı mı? Varsa gönder.
- *Influences*'lar 87'ye bastı. Şimdi *La Commune*, eski göz ağrısı Nietzsche, Père Ubu, sonra 20. y.yılımız!..
- Ömer Uluç burada. Eskisi gibi neşeli ve içkici...

Edgü'leri öpen,

Arslan

21 Janvier 1983

Cher Ferit,
gördüğün gibi, A Rimbaud'yu bitirir - bitirmey, sana
yazıyorum. Haberler:

- Vakraki 'e almışsın
 - gönderdiğin iki dergi, geldi. "Poster", deli foto-ya
şayrdım - kaldım. Nerden çıkıyor bu foto? Kendi-
mi genç ve aldıkça yakışıklı buldum!... Bundan
bir Poster yapalım da, genç kızlar yatakları adalarına
assın!...
 - Christine, 3 gün evvel 10 adet dişi getirdi. İsta-
bul'da almalı şimdi. Aynı kanalla diğer ~~10~~ tüm foto-
ları yollayınver lütfen.....
 - Satılan 20 adet kitabtan, paraya düğün frengi
paralamın defterlerimin arasında saklıyorum.
İstersen, işleteyim, ve şapalsın frengi, kanser,
ülser, ...
 - Bu Ferit Edgü - Arslan kitabı üzeine, elestiri
çıkmadı mı? Varsa gönder.
 - Influences'lar 87'ye bastı. Şimdi la Commune,
eski röyafesi Nietzsche, Père Ubu, sonra
20 y. yolumuz!...
 - Öner Uluş burada. Eski iki veseli ve işkici...
 - (galerie'ye nedir uğramadım. Belki satılar art-
mıştır!.)
- Edgü'leri öper,
arslan

91

10 Mars 1983

Dear Ferit,

Rimbaud *portrait*'li (yanılmıyorsam) son mektubumu yollayalı haftalar, aylar, yıllar oluyor! Senden haber gelmediğinden, belki de bana öyle geliyor!..

Gümüşten bir Ayı heykeli aldığını *Le Monde*'da okudum.¹ Cumar-tesileri Palette'e uğradığımda Ömer, Sencer, Leylâ, Mecnun, Şakire, Zühtü, ...'lere soruyorsam da, yanlış haberler alıyorum. Evet, bu Palette meyhanesi, Balıkpazarı'ndaki Lefter meyhakerhanesine döndü!..

Beni fazla üzme de bir mektup sallayıver!

Votre,

Yanbay,

Arslan

1 *Hakkâri'de Bir Mevsim* filminin Berlin Film Festivali'nde aldığı ödül

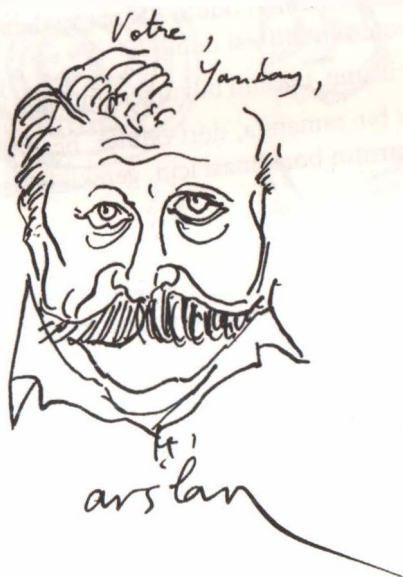
10 May 1983

Dear Ferit,

Aimband portrait'ı (yanılmıyorsa) son mehtumanın yolu -
Yalı haftalar, aylar, yıllar oluyor! Sende haber
gelmediğinden, belki de bana öyle geliyor!...

Gümiştan bin Ay. haykeli aldığı an Le Monde'da oku-
dum. Annaten'leri Palette'e uğradığın da ömer,
Sencer, Leyla, Meemün, Şekire, Zühtü, ... lere
soruyorsan da, yarlık haberler alıyorum. Evet,
bu Palette meyhane, Balıkhazarı'daki Lefter
meyhanehanesine döndü!....

Beni sarıya üzme de bin mehtap sallayiver!

Kanlıca, 14 Mart Kedisi '83

Bre Arslan,

O muşmulaya dönmüş yüzünüzün suretiyle noktaladığınız mektubunuz bugün geçti elime. Ve elim ayağım birbirine dolaştı.

Berlin'e gitmek, ordan bir ayı alıp Paris'e uzanarak size bir sürpriz yapmayı düşündüğüm için yazmamıştım.

Heyhat! Tüm hayallerim hayalet oldu ve sür-prizlerim¹ kursağımda kaldı: Hakkâri, sansürden geçmedi, ben de Berlin'e gidemedim, ama sen işe bak ki Alaman ayları gene de bir ayı verdiler. Tabii, ben gitseydim durum çok farklı olacak, gümüş yerine altın ayıyı alacak ve Paris'te satıp bir hoş keyif edecektik.

Olmadı, olamadı. Ancak Alamanlar pek fazla üzülmemem için, filmime üç ödül daha verdiler ki, sırasıyla (değil) şöyledir: Dünya sinema keleştiirmenleri ödülü / Sanat ve deneme sineması kâtipleri ödülü / Protestan kilisesi ödülü.

Bu sonuncusunu, tahmin buyuracağınız gibi, derhal protesto ettim. Çok yakın bir zamanda, dört ödüllü, beş yıldızlı filmimizin ilgili sansür kararının bozulması için, gerekli iletişim, ibrişim ilişkilerine gireceğiz.

Dâvâ'nın sonucundan, âdetim olmayan bir biçimde umutluyum. Umudum gerçekleşirse, ey yiğit, Mayıs başında Cannes'da olacağım. Teşrûf ederseniz, kumda birlikte oynarız.

Ancak, ben oralara gelmeden önce, sizin Paris'teki Türkleri buraya göndermeniz icap eder. Yoksa ne mânâsı var?

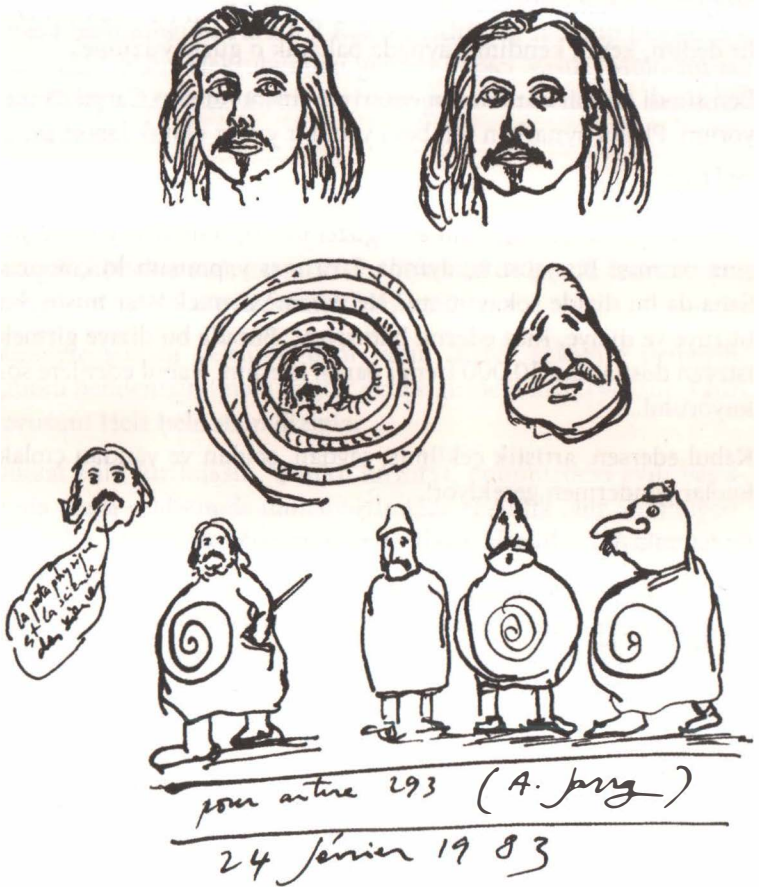
Hörmetle ellerinizden öper, sıhhat ve sanatınızla ilgili haberlerinizin işarını beklerim, efendim.

Kulunuz,

Edgü

1 Sözcük oyunu: Fransızcadaki *surprise* kelimesini bölerek ödül (*prix*) kelimesiyle aynı okunan "prise" ile gönderme yapıyor.

Hâmiş: "O" Almancaya tercüme olunuyor.
 Makinede daktilo edilir edilmez,
 fikirlerinin beyanı ricası için,
 muhterem zevceniz Lidy Hanoum'a
 göndereceğim. Bilvesile selâm.

93

Yermi-yedi Mars Bin 83

Dear Boy,

Altın-gümüş aylar hoş, güzel amma, O'nun alamanyacaamcaya çevrilme haberi daha bir hoş! Bence bir sürü-priz değil: *Le Monde*'da Gümüş Ayı Ödülünü okur okumaz O şimdi Al-am-ı-amca'ya çevrilir dedim, kendi kendime, aynada bakarak o güzel yüzüme.

Ben şimdi benim hanoumun entari ve vizonunu alıp Cannes'a iniyorum. Plajda oynarken sen beni yeni bir yıldız olarak *lancer* et.

Old boy,

Influences serisi çok ağır am-am, güzel bir biçimde ilerliyor. 92 yaşına basmış! Bu yılın üç ayında 7 *Artures* yapmışım ki çok-az... Sana da bu dizide sokayım mı? Ne dersin? Girmek ister misin, bu büzüye ve diziye. Rica ederim bildiriver... Burada bu diziye girmek isteyen dostlardan 10.000 frengi parası istedim. Kabul edenlere sokuyorum!..

Kabul edersen, artistik çekilmiş, sağdan, soldan ve yandan çıplak fotolar göndermen gerekiyor!..

Bu Gümüş Ayı'yı buralara gelip alamadınsa da, üzülme!

Gelecek yıl, hayırlı olsun Nobel'e!

3 Edgü'yü öpen,

Arslan

28 Mars

- Bu sabah elime geçen bir gazeteden Hakkâri'yle ilgili yazıyı kestim ve gönderiyorum sana.
- Viyana Modern sanat ve ziraat müzesinde bir sergiye katılmağa mecbur ve mahcup oldum!

94

Şehr-i Bahtiyar
20 Cem Ahir 1403 [83]

Saadetli efendim,

Miladî bindokuzyüzseküç senesinin *mars* ayının yirmiyedisinde ifnada bulunduğum Paris'ten kaleme aldığınız mektup bugün elimize vâsıl oldu. Mektubunuzu getiren kapıcı Vasil, "Müjdemo isterim" deyu tutturdu. Kâfir, Paris'ten gelen her mektubu müjde arzannediyor.

Nitekim bahşişini aldı. Zarfı açınca ne göreyim: bir mazruf. Mazrufların en güzeli: "Naer het leven!"

Sizi gidi köftehor sizi, lisan-ı Osmaniye bitti de şimdü lisan-ı felenmengü mü tetebuat eylersünüz? Hey gidü...

Münderecatınıza gelem: Beni sakın diziye sokayım demeyin. Çünkü bendenizin (mavi) hiçbir diziye girmeyi niyeti yoktur. Tanrı korusun! Hele hele sizin dizinize...

Dikkat edin kırılmasın. Çünkü kırılırsa, önümüzdeki ayın başlarında oraya geldiğimde muhabbetimizde eksiklik olur. Zira niyetimiz aybaşında oralara gelmek ve sizleri görmektir. Tanrı beterin-den korusun. Âmin.

İlahi, gümüş ayıyı, Berlin'den size göndermelerini buyurmuştum. Demek elinize vâsıl olmadı henüz. Her ne ise, bugün yokuşa yarındüz. Öbür gün dümdüz.

Kulunuz,

Edgü

20 Nisan - Gümüş Ayı, 83

Mistère Ferit Bey,
Maïakovski neden böyle bağıyor?,
diyeceksin! Buraya geldiğinde söyleyim!
Unutma da hatırlat!..
Frengi basın dünyasında, sizden söz edili-
yor gene! İlişikte iletirim.

95

20 Nisan-Gümüş Ayı 1983

Mistère Ferit Bey,

Maïakovski neden böyle bağıyor?, diyeceksin! Buraya geldiğinde söyleyim! Unutma da hatırlat!..

Frengi basın dünyasında, sizden söz ediyor gene! İlişikte iletirim.

Maïa. bile kabul etti de, seni de bu Dizi'de sokmamı istemiyorsun demek! Hayrettime mucip oldu!..

Bekliyorum gel de, bol-bol konuşup, koklaşalım!

Vorte,

fidèle sujet,

Kulunuz,

Arslan

P.S. Ada Yayınları battı mı?

F. Edgü - Arslan'dan beri, başka kitap gelmedi.

Kandilli, 8 Mayıs 1983

Mon cher Arslan,¹

Dünya küçüktür, ey Paris'li *Arturine*! Orada attığın kahkahalar Boğaz'da duyulur. Neler duyduğumu anlatmadan, Editions Ada'nın son kitaplarını aldığımı bildiririm: *Civilisations Anatoliennes*² adlı katalogların çok hoşuma gittiğini söylemek gerekir mi? Kuşe kâğıdı üzerinde renkli resimler daha iyi çıkıyor bence!

Duyduğuma göre, çalışmakta olduğun *Influences* dizisinde Lorca, Machado, M. Hernandez gibi *Espagnol* ozanlarından sonra, A. Artaud'ya hazırlanıyormuşmuşsun. Doğru mu? Diğer bir haber de şu: yavaş yavaş bitirmekte olduğuna (bu diziyi) duyan *Editeur*'ler kuyruk yapıp, zat-ı âlinizin elini eteğini öpüp, bu 98 *Arture*'ü kendilerine göstermelerini rica ediyorlarmış. Ve son ziyaretçi de Flammarion imiş! Doğru mu? Aman, rica ederim, bildiriverin, bildiremezseniz, bindiriverin bana. Darıldınız ve küstünüz mü Edition ADA'ya?

Diğer hoş bir haber de şu: Katalogda göreceğiniz gibi, 300 yıl sonra, Viyana iline birlikte girdiğimiz anlaşılıyor. Artık bizi kimse ayıramaz, ey Azgın Art Arslan'ı!

Seine kıyısında sayfiyeye çıktığına göre, belki bu mektup eline hemen geçmez.

Haberleriniz bekleyen,

Votre,

toujours fidèle et dévoué

serviteur,

F. Edgü

1 Bu mektubu Yüksel Arslan Ferit Edgü'nün kaleminden çıkmış gibi yazıyor. Her iki sanatçının da zaman zaman oynamadığı bir oyun bu.

2 Anadolu Uygarlıkları

Paris, Haziran sonları '83

Sayın Vay Edgü,¹

Duyduğuma göre Bodrum'daymışsınız. Ama çok dayanamayıp kürkçü dükkânına dönmüşsünüz. Sevgili hareminizi ve kerimenizi Bodrum'da bırakıp tek başınıza kendinizi Kanlıca sularına bıraktığınıza göre bir bildiğiniz olmalı, kâfir. Kim bilir, belki gene Ada'ya çıkıp, yeni marifetlerinizi sergileyeceksiniz?

Ola ki artık ebediyetten sıkılıp zenaat kitaplarına yönelirsiniz. Ben tahminen böyle olacağını zannediyorum. Doğrusu size de bu yakışır. Benim Arture'ler 100 numarayı bulmak üzere. Yüzü bulmadan ne olacak? Acaba kuşe kâğıdını göndersem orda basamaz mıyız? Ya da bir *co-édition*?² Ya da bir *co-production*?³ Ya da bir *superproduction edition*?⁴ Ha, ne dersiniz? Ne derseniz iyi dersiniz?

Filminizin Venedik, Barcelona, Los Angeles festivallerine davet edildiğini duydum. Danıştay'dan ne haber? Haberler iyi olursa Venedik'e geleceğiniz, ordan da Paris'e aktarma edeceğiniz kulağıma gelmiştir, doğru mu? Doğru ise işar edin.

Venedik Festivali Ağustos sonunda olduğuna göre, demek ki Eylül ayında Paris'te olursunuz. Bilirsiniz, o ayda Paris, biraz loş ve boştur. Gene de siz bilirsiniz.

Ah, Viyana sergisinin kataloğunda, ikimizin adını görünce çok şaşırdım. Arslan'ı sizin ismi âlinizin müstearı zannetmiş olsalar gerektir. Ya da *vice versa* (Cocteau köpeğinin dediği gibi değil mi: "*Vice est toujours versa*."⁵

Arz-ı kelâm eder, muvaffakiyetlerinizin devamını dilerim, efendim.

Ejusdem farinae

1 Bu mektubu da, Ferit Edgü Yüksel Arslan'ın kaleminden çıkmış gibi yazıyor.

2 Ortak yayın

3 Ortak basım

4 Harika basım yayın

5 Ünlü lâtince deyimdeki (tersi yüzü) yüz anlamına gelen *vice* sözcüğünü Fransızca'daki anlamıyla (kötü) kullanarak sözcük oyunu yapıyor. Cocteau: Kötü hep arkasıdır, yani kıcı.

Paris, 18 Juillet 1983

Arslan Ferit!..

Loş-Angel, Pırasa, Venezia, Paris! Güzel bir pırpırogram!.. Ayı heykelinden sonra, bakalım neler verecekler sana!

- Attila József ve E. Ady ile *Influences*, 103 yaşına bastı ve R. Desnos'a hazırlanıyorum. Niyetim, bu Frengi ülkesinde bir *Editeur* bulmak.

Ortağım [Roland] Topor, bana durmadan öğütler veriyor: «*Editeur! C'est facile!.. On va trouver une stratégie! My dear! Une stratégie!...*»¹ deyip duruyor. Bakalım!

- *Old Boy*, Duydunuşsunuz mudur ki bu ayın 24'ünde 50 yaşına basıyorum. (Bu da kitap basmak gibi bir şey!) Bu büyük olayı kutlamak üzere Paris bir bayram havasına büründü. Yer gök birbirine karıştı. Bir cümbüş, bir bayram! Sorma!.. Frengiler 5 ciltlik bir *Catalogue raisonné* basıyorlar 50 yaşımı kutlamak için (Haftaya sana gönderirim). Bitmedi! Paris 5 Üniversitesi bana *Economie & Philosophie* fahri doktorluğu, C.N.R.S.'de *Couleurs naturelles* çalışmalarım üzerine bir kürsü (yani *scientifique* [bilimsel]-*arturique* bir kürsü) veriyor! Orada, bu önemli olayı kutlamak üzere ne gibi hazırlıklar yapılıyor? Eyüp, İstanbul, Ankara filan ne gibi faaliyetler gösteriyor? Ada Yayınları ne gibi sürprizler hazırlıyor? Bildiriver lütfen!..
- Gene de alay çevresinde ve çerçevesinde, benim-sen, senin de-ben olduğunu *scientifique* bir şekilde ispatlayan Viyana şehri de büyük bir sergi hazırlıyormuş! (*Sécretaire*'im söyledi.)
- Şimdilik bu kadar Karagöz'üm!

Votre,
Arslan

15 Aralık 1983

Dear Boy,

Burada bulunan Emine Hanoum, kimseye mektup yazmadığınızı, ağzınızı bıçağın açmadığını, küskün ve mahzun olduğunuzu bildirince, belki neşenizi (eski ve antik) yerine getiririm diye, aldım kamışı (paslı) elime!..

Bense ikinci bir filme başlayıp pelikülleri okşadığınızı sanıp, avunuyordum. Gafil!..

O ne güzel, ne *luxe*, ne dehşet bir kitap Aliye Hanoum'un albümü! Hemen gravüre başladım, taşa da basıyorum. Yakında bana da 100 kere, *luxe* bir şekilde basarsınız diye umutlanıyorum. Teyzem Roditi'ye telefon ettim. Sizlerden daha iyi tanıdığım için teyzemi, tahmin ettiğim başıma geldi. 200 Dolar'dan bahsedince, telefonda garip bir sessizlik sürdü (birkaç saniye); «*J'ai pas commandé le livre, j'ai dit que je voudrais bien avoir un exemplaire*»¹ diye buyurdu. *Sans surprise!*..² Bugünlerde bana uğrayacağını bildirdi. Belki...

Son *Europe* dergisinde frengi diline çevrilmiş bir hikâyenizi gördüm ve Emine'ye bu dergiyi satın almasını salık verdim.

Aman ne iç açıcı, ne neşeli, ne güzel haberler bunlar!.. İyi, güzel, güzel amma, sizden ne haber? *Influences* ilerliyor mu? Nereye geldiniz? Nerede kösteklediniz? diyebilirsiniz! Gelecek sefere bindiririm Şâkir'ciğim!

Postaneye gidip, bir mektup için 40 dakika kuyrukta beklemek gerekiyor bu frengi ilinde. Belki Emine tekrar uğrar!

19 Aralık

Emine dönmüş. Ne Boğaz'dan ne Ada'dan haber yok, derken, biraz önce, elime G. Sümer'in kitapları geçti. Yarın postahanelerim bu mektubu...

Votre dévoué

Arslan

1 Kitabı ısmarlamadım, bir adetine sahip olmayı istediğimi söyledim.

2 Şaşılacak bir şey yok!..

15 Aralık 1983

Dear Boy,
Burada bulunan Emine Hanoum, kinseye mektup yaz-
madığını, ağzına bulağın açmadığını, küstüm ve mäh-
zün aldığını bildirince, belki neşesini (eski ve antik
yerine getiririm diye, aldım kamış (paslı) eli-
me !..

Benise, ikinci bir filme başlayıp, politikleri okşadığını
sanıp, arumuyordum. gafil !..

O ne süjel, ne lüxe, ne dehşet bir kitap Aliye Hanoum
albümün !.. Hemen gravüre başladım, tıra da basıyo-
rum. Yakında bana da 100 kere, lüxe bir sehilde
basarsınız diye umutlanıyorum. Teyzem Roditi'ye
telefon ettim. Sizlerden daha iyi tanıdığım ism Teyzem!
tahmin ettiğim başına geldi. 200 Dallar'dan bahse-
dince, telefonda jorip bir sessizlik sürdü (birkaç sa-
nıye); J'ai pas commande' le livre, J'ai dit que je
voudrais bien avoir un exemplaire, diye buyurdum. San-
surprise !.. Bugünlerde bana uğruyacağım bildirdi. Belki..

... Son 'Europe, derzinde sergi diline serilmiş bir hikaye-
nisi jördün ve Emine'ye kuyderyi satın almasını saht
verdim.

Aman ne iş aşı, ne neşeli, ne süjel haberler bunlar !.. İyi,
süjel, süjel am ma, sizden ne haber? Influence' ilorior-
mu? Nereye geldiniz? Nerede kösteklediniz? diye bilirsiniz!
Selecek sefere bindiririm Sakir'i çim !..

Postahaneye gikip, bir mektup ism 40 dakika kuyukta bekle-
mek jerekifler bu sergi ilinde. Belki Emine tekrar uğras

19 Aralık

Emine dönmiş. Ne Bojaydan ne Adadan haber yok, derken
biray önce, elime G.Sumer'in kitapları geçti. Yarı Postaha-
nelim, bu mektubu ...

votre dévoué
arslan

100

Paris, 23 Août 1984

Sevgili Ferit,

Biraz evvel eve ve Ada'ya telefonlar salladım. Düdük, düd, düd, düd... Yazmak daha kolay, galiba!

Ricci'nin *Kos*'unu yollaman, beni şaşırttı. Tanıyormuyum bu *Monsieur*'yü?

Kısaca *Influences*'ı kitaplama işi: Balland'da Flammarion gibi, *Subvention*, yani taze para dedi. Ben 22x31 *maquette*'i hazırlamıştım. Galerie, bu *subvention* kâğıtlarını bulmuş. Bu kâğıtları ve şartı şur-tunu görünce, beynim sulandı ve ben böyle işlere giremem, dedim. Ve küstüm, ağzımı, burnumu ve, diğer teknil deliklerimi kapayarak, kabuğuma çekildim. İntiharı bile düşündüm bu ara.

Bu iş olmayacak galiba diyerek, ikinci bir *maquette* yaptım. 15,5x22 cm. 20 renkli, 106 siyah-beyaz, kapak renkli (Lidy'nin aldığı *devis*'ye [fiyata] göre 120.000). Galerie, *raisonable* [uygun], dedi. Bu ara bana uğrayan, Topor ve Vallet dostlar, beni fena bir şekilde azarladılar. Bugünlerde Topor'la Ricci'ye uğrayacağız. Hikâye bu... Neden şaşırdığımı anladın herhalde!.. Bir yıldır, bu kitabı, ancak Ricci yapar deyip durdular. Bakalım!

5 aydır çalışmıyorum. Bu kavanoz dünya...

Selâm, sevgiler, Edgü'lere...

Arslan

101

Kanlıca, 28 Ağustos 1984

Arlana bak arslana
 Geliyor yaslana yaslana
 Gözlerinin feri yok
 Tuzlamayı sor ona...

Sayın Bay Arslan, evet nedir tuzlama? İşkembe mi, turşu mu?
 Yoksa sardalye mi? Etkiler tepkiler, en iyisi tuzla onları sen.
 Ben gelene kadar. (Çünkü yakında ordayım.)

Ne tesadüf değil mi sana Kos'u yollamış olmam?

Oysa hiç tesadüf değil, mateessüf. Zira, bu FMR¹ adındaki İtalyan kâfirine dört beş ay önce, sizin kitabınızı (tarafımdan kaleme alındığı yetmiyormuş gibi, bir de yayımlanan) göndermişim teşekkür bâbında. Çünkü bir süredir, dergisini (kendi adını verdiği FMR) ve yan yayınlarını gönderiyordu bana. Ben de ona bir Arslan gönderdim. Venedik'lidir belki anlar diye.

Bakalım, anladı mı, anlamadı mı, Topor ile başvurduğunuzda, anlaşılır bütün bunlar. Eğer olumlu bir yanıt vermez ise, siz de benim gelmemi bekleyin. Bir de birlikte kış vururuz.

Hazret Milano'da oturur. Gider görürüz.

Sanırım, sizin son resimlerinizin tadına varacak bir keferedir.

Belki de sizi, dünyaya lanse eder. (Tabii bunun karşılığında belki bir elense bekler ki, onu nasıl olsa çekeriz.)

Özetle, başvurun ve fakat bir karar almadan önce benim Paris'e gelişimi (Eylül ayının son haftası) bekleyin, derim, vesselâm.

Yarın Bodrum'a gidiyorum.

Dün Ömer uğradı. Kulağın çınladı mı? Duydun mu kahkahalarını mı? Köftehor...

Yakında...

Edgü

102

Paris, 26 août 1985

Dear Ferit,

1 Ağustos 1985 tarihli mektubunuzu, tatil dönüşü okudum. (7 yıl sonra, Site'den 2 *hache-polie*'yle dönüyorum.)

Yeniden mektuplaşacağız gibime geliyor!

Evet, bu neşeli günlerimde, mektubun soğuk bir *douche* gibi düştü! “Tuttuğu yoldan –kuşkuya düşmeyen- sanatçı”dan söz ediyorsun. Bu, *Artures*'den çok, benim yazıya bir tepki gibi görünüyor bana. O güzelim «*Notes sur un dessinateur-écrivain*»de¹ söylediklerine rağmen, *Peinture* denilen o ölü sanatın savunucularından olduğunu biliyorum. Bu yazıda, beni yakından tanıyan bir *critique* olarak, *tu m'a vais SITUER (essayer de SITUER) dans ce bordel du XXème siècle!..*

Mais, ce n'est pas le moment d'entrer dans une polémique!.. Dans la poétique, oui!.. Depuis un mois ou deux, voilà que, je m'identifie à F. Pessoa! Et je retourne à mes Autoartures!...²

ton,

Arslan

P.S. *L'expo; en principe, le 7 novembre.³*

El yazını okumak bir *problème*!

1 Çizer yazar üstüne notlar

2 Beni bu 20. yüzyıl kerhanesine konuşturdın (konuşturmayı denedin) Ama şimdi tartışmaya girmenin sırası değil. Bir ya da iki aydır F. Pessoa ile özdeşleştiriyorum kendimi! Ve *Autoarture*'cüklerime dönüyorum!

3 Sergi ilke olarak 7 Kasım (2-3 ay için!)

103

9 février 1986

Dear Ferit,

- Dergiye teşekkürler ve merciler...
- Küçük-büyük basında çıkan ve çıkacak olan yazılar, övgüler, methiyeler, radyo, televizyon, eve üşüşen her milletten gazeteciler ve, Ve, VE zenginlik, sonunda beynime vurdu. Gözüm ve götüm kan çanağı, saç-sakal bostan kabağı...

Zeynep Oral Hanoum da sizden sonra dergiyi yollamış. Kendisini burada göremedim. Benim tarafımdan okşayın onu.

Pessoa, D. Thomas, E. Pound, Guillevic'den sonra Türkiyeli ozanlara geldim, dayandım. Turgut Uyar'dan *Bütün Şiirleri* yahut diğer kitaplarını yollarsan çok sevinirim. (Ada'da çıkan kitabı var bende) ADA dedim de... *Siyah Kalem* neden elime ve arkama geçmedi, diye sorup duruyorum.

Edgü'leri kucaklayan, yaşlı

Arslan

P.S. *La même histoire recommence! Trouver un éditeur!*¹

P.S. 10 Fév.

Teyzem Roditi “Bok Köy” diye Türkiye’de geçen hikâyeler yazmış.

Bir kadıncağız da Türkçeye çevirmiş (çok kötü). O da *éditeur* arıyor!..

1 Aynı hikâye yeniden başlıyor! Bir yayıncı bulmak!

104

24 Déc. 1986

Dear Boy,

Şimdi *Saat Kaç* adlı deneme kitabının çoktan elime geçtiğini söylemek gerekir mi?

Beni şaşırtan, kitap listesinde 11'incisini (yani F. E. – Arslan'ı) göremek oldu. Hayret! Buraya geldiğinde anlatırsın, sanırım.

- En sonunda elime *TOMÉΣ* adlı Yunan dergisi geçti. İçinde senden de bir metin olduğunu bildiririm.
- *L'HOMME* dizisinin Giriş kısmı (*Origine de la vie*¹) 4 *Artures*'le tamamlandı. 5'incisinde de *Hipposqungua Tethya* ile ilkel sinir *systeme*'i başlıyor ki bu *systeme* yılları alacak bir çalışma gerektirir. Eh! Ne yapalım! Çalış! diyeceksin. Çalışıyorum!..

Arslan

1 Yaşamın başlangıcı

105

Beylerbeyi, 30 Aralık '86 kapı

Mr. Arslan, *my dear*,

Gazetelerden öğrendiğime göre oralarda ANKA diye bir dergi yayımlamaya başlamışsınız. Hayırlı olsun.

Rastlantı bu ya, ben de, önümüzdeki yıl (yani iki gün sonra) ZÜMRÜT diye bir dergi yayımlıyorum.

Niçin böyle birbirimizden habersiz yaşıyoruz ve yayımlıyoruz? Ayı mı düştük birbirimizden?

Oturup konuşsaydık, bir güzel sohbet eyleseydik, belki ikisinin ortasını bulup, örneğin, Milano'da Zümrüd-ü Anka adlı bir dergi çıkarırdık.

Her neyse, siz orda, biz burada, ne şenlik.

Geçenlerde elime geçti, Atina'da yayımlanan *TOMÉΣ* adlı dergi.

Mâşallah, baş ve kış sayfasını resimlerinle süslemişsiniz.

Bir de girişte, Hacivat foto-portreniz var ki, kokusu cihana değer.

Tüm bunlar beni pek şaşırtıyor sayın bayım.

Haberlerinizi almamak ise bir hayli üzüyor.

Duyduğuma göre basurlarınız bir hayli azmış.

Bunun çaresi vardır, ama bu, dergi çıkarmak değil, zakkum yaprağını kaynatıp kışınıza sürmektir.

Benden söylemesi.

1987'de, umarım, Anka kuşunu bulup bağırsaklarınızı boşaltır ve rahata erersiniz.

Bu bâbda dualarımız üzerinzdedir.

Kulunuz,

Edgü

Zümrüt Dergisi Yayın Müdürü/ İstanbul

106

16 avril 1987

Dear Ferit,

Quelques nouvelles:

- Geçen cumartesilerden birinde Palette’de frengi rakısını yudumlarken, Nev Galerisinden biri, Merhaba Yüksel Bey, dedi, Şartlar sertleşti, dedim. Ne kadar lâzımsa alın, yarım yamalak iş olmaz, deyince:
“Ankara’nın taşına bak / Şu gözümün yaşına bak”
marşını söyleyerek, yollandı ve yuvarlandı.
- Buradaki Galeri’ye de geçenlerde bir telefon çakarak: FIAC’da bir *groupe* sergileyecekmişmişsiniz mi? doğru mu? dedim. Sen de o *groupe*’dasın, dedi hanım ve efendi. Çıkarın beni o *groupe*’dan deyince de, Daha kesin bir karar ve kararnâme almadık, deyyü buyyurdurdular.
- Bakalım!
- 25 *Artures* toplandı ve haberlerini bekliyor.

Votre dévoué,

Arslan

20 Sept. 1987

Hern Dr. F. Edgü,

Ich bin, sen in, très content. Was ist seine buch O? Ich haben nein dit "kıç-yapıt"?

Demek Hakkâri'de de kuşlar varmış! O yandan, gözlüklü fotonuz bana benziyor. Lidy de öyle dedi. 8 Oct.'da zat-ı âlinizi Frankfurt panayırında bulacak. VE benim tavsiyem üzerine Hollandalı (eski bir kıç ağrısı) yaymanla gelecek. Pays-Bas'lı [Hollandalı] vatandaşlar da bu kitabı okumak onuruna olacak *qui c'est das ist ein grossssssche sürpriz...* O bir kıç kitapsa, gene bana garip şeyler saklıyorsunuz ve beni üzüyorsunuz! Bu baş kitap olsa olsa «*la vie et la mort d'ART, d'ARTURE, d'ARSLAN*»¹ mı?

TOP-TOPOR²'dan ne haber? Kendisi tanınmaz oldu. 3 aydır su içiyor, 10 kilo attı, 10 milyon cepte!..

Arture'lere gelince 25'den sonra çorap söküşü... Besi Hanım 1 gale-riden 2 benden (Ek 30 kitap) *ton correspondant Roger, K. Marx* (Das Kapital), Artaud, ...³ bu garip kâğıtları nereye sokacağımı bilemiyorum!..

Roger ve Bernard beni *Prehistoria* baş-merkezi Eyzie's'e götürdüler. Her 2-3 kilometrede *une grotte* [bir mağara]! *Il m'a été impossible d'acheter un catalogue, un livre! Je connaissais tout ça par les bouquins, mais voir, regarder sur la place! Dire, quelle merveille! Inoubliable!*⁴ Yok böyle bir şey! *Etc. Etc.* Gerekmiyor. Aşılması imkânsız bir sanat. *Rien à dire ! Mais à parler à Paris, à votre arrivé! Bonne baisées!*..⁵

Dr. Arslan

1 Sanatın ölümü, Arslan'ın Arture'ü

2 Ferit Edgü'nün, müşterek dostları Roland Topor'dan çevirdiği şiir kitabının adı

3 Senin buradaki adamın Roger, K. Marx (*Das Kapital*), Artaud [resimlerini aldı].

4 Bir kitap, bir katalog alamadım. Tüm bunları kitaplardan biliyordum, ama görmek, yerinde bakmak! Olağanüstü! Unutulmaz.

5 Söyleyecek bir şey yok! Paris'te, geldiğinde konuşuruz. İyi düzüşmeler!

108

15 janvier 1988

Sabah sabah, kapının önünde, naralar, medetler attığına ve de eğlence aradığına göre, damağındaki hücreler gençleşmiş demektir.

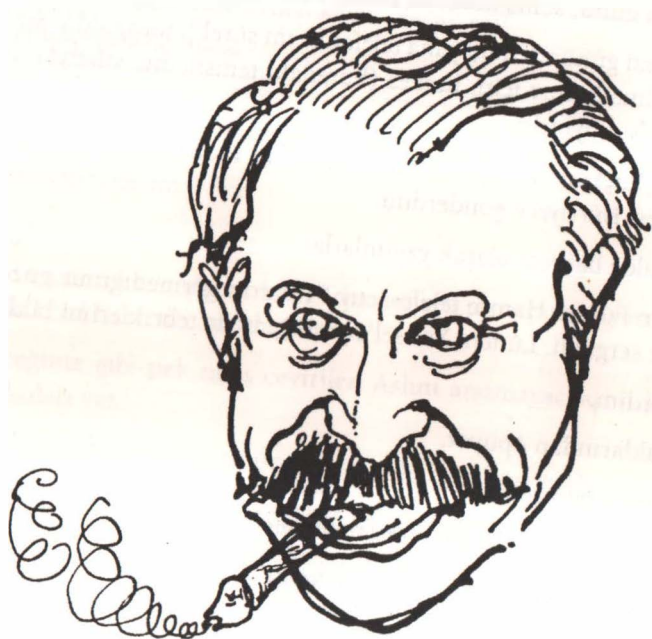
Buraya gel de, şu güzelim puroları birlikte tüttürelim.

- Ali Nev Bey bana uğradı. Ben içimden, “eksik 5 *Arture* alacak galiba” dedimse de, bu cimri adam 9 kitap alarak yollandı yurduna.
- Tony iki ameliyat arasında 35 milyona Maloine’ı ve bu ara 400 *Das Kapital*’i bana sattı.

Bu karttan, Orhan, Zeynep, Zühtü, Şaban, Kâmil, Şevkiye, v.s.’ye de verirsen, hoş olur ve boşalırım!

Votre,

Arslan

109

Beylerbeyi, 9 Şubat 1988

Sevgili Kont'um,

Sergi küçük ama gördüğü ilgi büyük.¹

Galeri yöneticisinin bugün bana söylediğine göre açılışı izleyen Cumartesi günü, açılış kokteyli kadar kalabalıkmış.

Pazartesi gününden bu yana telefonlarım sürekli meşguldü. Siz burada olmadığınız için, herkes (buradaki temsilciniz sıfatıyla) ben-denizi kutluyordu.

Bu coşkuyla derhal bir yazı kaleme aldım ve memleketin en büyük gazetesi *Hürriyet*'e gönderdim.

Herhalde başyazı olarak yayımlarlar.

Bugün Füreya Hanım telefon etti: "Yıllardır görmediğimiz güzellikte bir sergiydi. Lütfen, Yüksel'e yazdığınızda tebriklerimi bildirin."

Bildirdim.

Yanaklarından öpüyor.

Bunu da bildirdim.

Tevekkeli, vaktiyle, *Nous arslandreron*² dememişsiniz...

İşte arslanlandırdınız bu köhne kenti.

Sizinle ne kadar iftihar etsem azdır.

Bu coşkuyla Cuma günü Bodrum'a, ordan da Yunan adalarına geçeceğim, izninizle.

Galeri, fiyatları pek makûl koyduğu halde (yalnızca 1,5 milyon TL.) bugüne değin tek bir satış olmadı.

Bu da, kuşkusuz iyi bir âlâmet.

1 Yüksel Arslan'ın Galerî Nev'deki *Ethiler* sergisi

2 Yüksel Arslan'ın ürettiği sözcüklerden: Arslandıracağız

Demek ki fiyatlar yüksel dir

e sin
cek miş

Umarım, Paris kârhanesindeki serginizde fiyatları yükselt
de satışlar da iyi gitmiştir.

Yunan adaları dönüşü oraya geleceğim.

Acaba bana *Photoarture*'lerden kalan olacak mı?

Yoksa intihar edebilirim.

Lord Topor'un kitabının son fasikülünde bir yanlış yapmışlar. Yeniden bastırıyorum.¹

Şan olsun!

Ama ben *Greek Islands*'da iken, *Toptopor*'ları sana postalayacaklar. Sen de Lord hazretlerine ulaştırırsın.

Göreceğiniz gibi pek nefis çeviriler. Aslını aratmayacak bir koku ve dokuları var.

Göbeklerimizi yarıştırmak üzere, yakında Paris'te olacağım.

Lütfen iyi zıkkımlanın ki bu yarışta galip gelmeyeyim.

Kulunuz,
Edgü

1 Roland Topor'un, F. Edgü'nün çevirisiyle yayımlanan şiirleri: TOPTOPOR, Ada Yayınları, 1988

110

Paris, 12 Juin 1988

Dear Ferit,

Karalamalar'ı¹ okur okumaz, sana yazacaktım. Mais la serie (l'HOMME) me prends tout mon temps. Je me preparait à ONANİSTAN. Après 2 démençes (il y en aura plusieurs) j'ai, en effet, commencé à l'ONANİSTAN.² Deftere ilk deseni çizip; l'HOMME serisindeki numarasına bakınca şaşırıp kaldım: 31!.. Bu Arture'de anladığın üzre senin de adın ve soyadın yazılı.

Dönelim, KARALAMALAR'a. Hat üzerine söylediklerin güzel, güzel am-ma, bu sanatı Müzik sanatı ile benzeştirmek gerekli miydi?

19. yüzyıldan çok sevdiğim Boris Godunov bestekârı Moussorgsky bak ne diyor: "Quand quelqu'un se met à parler aussitôt mon cerreau, réagissant à ces paroles, m'en déroule la transcription musicale (...) J'étudie maintenant le langage humain, j'y ai découvert la mélodie due au langage..." Quant à L. Janáček: "Les études que j'ai faites du côté musical du langage parlé m'ont amené à la conviction que tous les mystères mélodiques et rythmiques de la musique sont explicables par la mélodie et le rythme des motif musicaux du langage parlé (...) Les tons, le flux tonal du langage humain, et même de tout être vivant, c'était pour moi la vérité la plus profonde."³ Janáček, biliyor-sun, doğada gezinirken dinlediği rüzgâr gürültülerini, ırmakta suların akışını, kuşların şarkılarını (Messiaen'da) defterine not alıyor. Demek istediğim MUSIQUE'in gökten düşmediğini ve ne kadar Terre-à terre [dünyevi] olabileceğini belirlemek!

ATONAL musique'e gelince... (bu da gelecek sefere!)

ton

Arslan

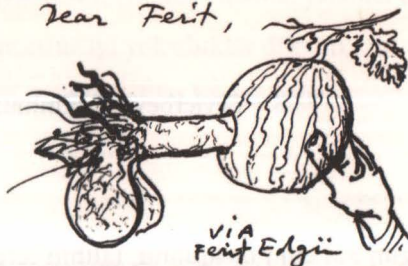
1 Ferit Edgü'nün *Türk Hat Sanatı (Karalamalar/Meşkler)* kitabı (Ada Yayınları, 1988)

2 Ama İNSAN dizisi tüm zamanımı alacak. ONANİSTAN'a (İSTİMNÂ ÜLKESİ) hazırlanıyorum. 2 Bunaklık'tan (daha birçok olacak) sonra ONANİSTAN'a başladım.

3 "Biri konuşmaya başladığında, beynim anında, bu sözlerle karşı tepki veriyor, müzikal transkripsiyon oluşuyor (...) Şu sıralar insanoğlunun dili üzerinde çalışıyorum..." L. Janáček'e gelince: "Konuşma dili konusunda yapmış olduğum çalışmalar, beni şuna inandırdı: Müziğin tüm melodik ve ritmik gizemleri, konuşma dilinin ritm ve melodileriyle açıklanabilir (...) Tonlar, insan dilinin ses akışkanlığı, hattâ tüm yaşayan insanlarınkı, benim için en derin gerçek."

Dear Ferit,

12 juin 88 Paris

«Karamalar, i okur okumay, sana yazacak.
tu. Mais la série (l'HOMME) ne prend tout
un temps. Je me préparait à ONANISTAN.

Après 2 Démonces (il y en aura plusieurs) J'ai,
en effet, commencé à l'ONANISTAN. Defferer ilk
deseni yapıp, l'HOMME serisindeki Nâmarasın
bakınca şaşırıp kaldım : 31 !! Bu arture'de
anladığın işre seninde adın ve soyadın yazılı!

Dönelim KARALAMALAR'a. Hat işine
söylediklerin güzel, güzel am-ma, bu sanati Mü
zik sanati ile benjestirmek gerekli miydi?

19 yaşından çok sevdiğim Boris Godunov beste.
İcare Moussorgsky, l'ok ne diyor : « Quand quelqu'un
se met à parler, aussitôt son cerveau, réagissant à ces
paroles, m'en décode la transcription musicale(...) J'é
tudie maintenant le langage humain, j'y ai découvert
la mélodie due au langage.... » Quant à L. Janáček
« Les études que j'ai faites du côté musical du langage
parlé m'ont amené à la conviction que tous les mystère
mélodiques et rythmiques de la musique sont explicables par
la mélodie et le rythme des motifs musicaux du langage par
lé.(...) les tons, le flux tonal du langage humain, et mên
de tout être vivant, c'était pour moi la vérité la plus
profonde. » Janáček, kiliyorsun, doğa da gezinirken,
dinlediği, rüzgar güllüklerini, ırmak da gulanın, akışın
kuzların, sarkılanın (Messiaen'da) defferme notalyor.
Demek istediğin, MÜSİK 'in gökten düşmediğini ve
ne kadar Terre-à-terre alabilirdiğini belirtmek!
ATONAL musik'e gelince.. (bu da jelleek seferi!

ton,
arslan

111

Beylerbeyi, 7 Temmuz 1988

Senin zavallı dostun,

12 Haziran günlü ve olgun kavunlu mektubun, talihin tecellisine bak, Paris dönüşü elime geçti. Kavunlar da bir hayli olgunlaşmış bulunduğundan, derhal gereğini yaptım. Ancak kavunlarda eski tadı bulamadım. Ya ben yaşılandım, ya kavunlar kekleşti. Ya da tersi. Her neyse...

ONANİSTAN'da biraz fazla oyalandığınız için olsa gerek, müzik konusunda bir hayli saçmalamışsınız. Her ne kadar yardımınıza Moussorgsky, Janáček gibi kıçıkırık bazı müzikçileri anıyorsunuz da, bunlar sizi ve düşüncelerinizi kurtarmıyor.

Ne de sizin düşünceleriniz onları.

Çünkü violanın, violenselin, çellonun, piyanonun, arpın ve orgun çıkardığı DO-RE-Mİ-FA-Sİ sesi doğada yoktur. Tıpkı, resim sanatındaki çizginin doğada olmayışı gibi. Müzik, kuşkusuz, gökten düşmez. Ama doğadan da fışkırmaz.

Her söylenene kanma, vesselâm.

Ev halkı, büyük sıcakları karşılamak için Bodrum'a gittiğinden bendeniz Onanistan'da kaldım. Ne yazık ki, orda da yalnız bırakmıyorlar insanı. Olgun bir kavun alıyorsun, yemeye geliyorlar. Bir ciğer alıyorsun, yahnisini yapsana diyorlar. Senin anlayacağın, güneşi yiyen postu Boğaziçi'nde seriyor ve bundan da en çok dilim aşınıyor.

Bilmem anlatabiliyor muyum?

Doremifa

Söylediklerimi unutma. Si.

Hatırlayacaksın, en güzel dolma, yalanıcı dolmadır.

Tarihöncesine iyi yolculuklar dilerim.

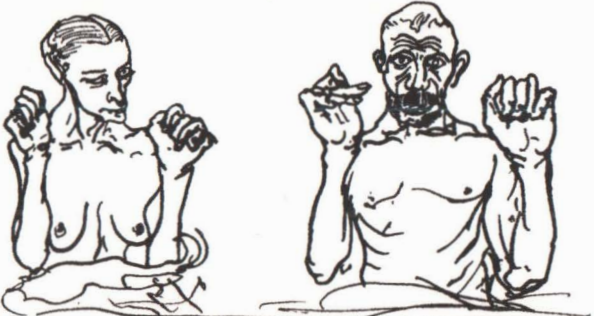
Umarım oralarda aklın başına gelir.

Sizlerin,

Yaşasın onanistan ve SOSCHİSTAN!

Maladie Pick et Alzheimer

*pour archive 388 (L'HOMME & XIX)
(DÉMENCES)*

2 mai 1988

112

18 juillet 1988

Dear Boy,

J'ai beaucoup aimé ta dernière lettre. Il y a longtemps que je n'en avais pas reçu une pareille!.. Mais! Mais! Il m'est impossible l'entrer au polémique, avec mon double, mon ombre, avec moi-même, avec un homme non-scientifique, non-mathématique, non-physique, non-économique, mais multo-symphatico-melancolico-pathétique!..¹

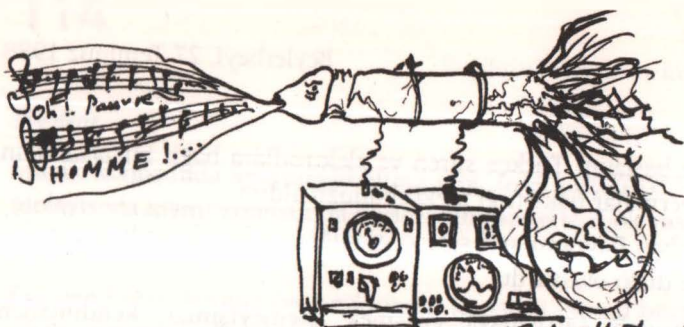
ONANİSTAN'a 5 hafta çalıştıktan sonra imzayı basarken (11 juillet) Besi Cici hanım geldiler. 8 *auto-artures*, 4 *Influences* ve bir de *Das Kapital (le Crédit)* yüklenerek Yüksel'diler. Bir de herkes uyurken, mahsendeki *laboratoire*'imdaki çalışmalarımı anlattığım bir film çektiler. Yakında (tekmili kısmını) İstanbul sinemalarında oynatacaklar sanırım! Git de gör ve aklın başına gelsin ey karun!.. Sana bir B. Bartok saklıyorum onu da oku da bûziki kültürün Yüksel'sin!..

Malakoff su koyverdi ve Ariège'e gidemedim. Neyse 1 augustus'ta *Néolithique*'le yetineceğim.

Fidèlement votre,

Arslan

1 Son mektubunu çok sevdim. Uzun zamandır böyle bir mektup almamıştım senden! Ama! Aması var! Kendi benzerimle, gölgemle, kendi kendimle, bilinç-dışı, matematik-dışı, fizik-dışı, ekonomi-dışı, ama çok – sempatik-melankolik-patetik biriyle tartışmaya girmem söz konusu değil!

Dear Boy !

18/juillet 88

J'ai beaucoup aimé ta dernière lettre. Il y a longtemps que je n'en avais pas reçu une pareille ! Mais ! Mais ! Il m'est impossible d'entrer en polémique, avec mon double, mon ombre, avec moi-même avec un homme non-scientifique, non-mathématique, non-physique, non-économique, mais multo-sympatico-melancolico-pathétique !..

ONANİSTAN'a 5 hafta salıstuktan sonra, inşaya başarken (11.juillet) Bësi Cici Hanım geldiler. 8 auto-aktures, 4 influences ve bir de Das Kapital (Le Crêdit) yüklencelerle Yüksel'diler. Bir de, herkes uyurken, mahşerdeki Laboratoire'undaki çalışmalarını anlattığım bir film sekti'ler. Yakında (Tekmil kuruma) İstanbul sinemalarında aydınlatmalar sanırım! Git de gör ve aklın başına gelsin ey Karun !.. Sana bir B. Bärtok saklıyorum onu da oku da büyük kültürün Yüksel'sin !... Malakoff su koyverdi ve ~~ben~~ Ariege'e gidemedim. Neyse 7 augustus'da Néolithique'le yetineceğim.

Fidèlement votre, arslan

113

Beylerbeyi, 27 Temmuz 1988

My Lord,

Firenkçe başlayıp Türkçe süren ve elektrodla bağlı bir *phallus*'ün notalı spermalar fışkırttığı mektubunuzu aldım.

Tam Kurban Bayramı arifesine rastladığı için bendenizde apayrı bir coşku ve dışkı oluşturdu.

Alter-ego'nuzla tartışmaya girişmek istemeyişinizi, kendinizden menkûl engin müzik ve bûzûk bilginize bağladım. (Karşılaştığımda çözeceğim.)

Onanistan'daki yolculuklarınızdan bir hayli yorgun düşmüşse benziyorsunuz. Birazcık Pigalle'e doğru uzansanız, ne dersiniz?

Bayan Besili Cici'nin satın aldığı resimleri sıralayarak beni kıskandırmak istiyorsanız, nafile.

Madem ki, *Das Kapital*'den *Le Crédit*'yi sattınız, diğerlerinin tümünü kapatıyorum. (Bendeniz Cici değilim, besili kuzu hiç değil.)

Ama tüm kapital ve kredilerimle Ekim ayında ordayım ve hesabınızı göreceğim.

Bana sakladığınızı söylediğiniz Tok bir Bar ile Bella'yı merak ediyorum. Unutmayın ki, yel ve dalga sesi notaya sığmaz. Bir çığlık, asla!

Bildiklerinizi sorguladıktan sonra bana yazın. Ama kendinize pek fazla işkence etmeyin. Unutmayın ki sağlam kafa sağlam vücutta bulunur. Vücudunuz pek sağlam olmadığına göre...

Cümleliz Tanrı'ya emanet olun. Ya da olmayın. Kendi bileceğiniz bir şey.

Sizin,

Emanetçi Sultan

114

Beylerinbeyi, 20 hekim 1988

My dear,

Müzik konusunda anlaşılmadığımız gibi, öyle görülüyor ki yazın (dolayısıyla kışın) konusunda da anlaşılmayacağız. Çok yazık!

Eskiden beğenilerimiz (ve beylerimiz) kesişirdi. Şimdi büzüşüyor. (Beğenilerimizin düzüşmeleri, bana sorarsan, daha iyi olurdu, hiç değilse, ortaya birtakım çocuklar çıkardı. Ne var ki şimdilerde çocuklar zaten büyük olarak doğuyorlar ve hattâ dâhi ve dahil.)

Tüm bunları, dün akşam (ve gece) bana Paris'te, Divan kitabevinde tavsiye ettiğiniz (aslında tasviye etmemeniz gerekiyormuş) Fernando Pessoa adlı Portekiz gâvurunun *LIVRO DO DESASSOSSEGO* adlı kitabının Firençesini okurken düşündüm.

Aslında size kanmamam ve kitabın adına bakıp almamam gerekiyormuş. Ne kaka ve ne foni!

Hayır, lütfen yanlış anlamayın *my comte*, kitabı elime aldım ve bırakmadım ve bugüne değin bu adam nerelerdeymiş ve biz-ler nerelerdeymişiz? diye sordum kendi kendime.

Nereye, hangi bölüme değin?

Siz deyin 54, ben deyim 64, ya da 69.

Peki sonra?

Sonrası, din, iman, tastamam.

“Vivre, c’est ne pas penser”¹ (p. 214)

“Le bonheur se trouve en dehors du bonheur.”²

“Savoir, c’est tuer...”³

1 “Yaşamak düşünmemektir.”

2 “Mutluluk, mutluluğun dışındadır.”

3 “Bilmek, öldürmektir.”

“Demain matin elle sera différente, parce que demain matin je serai, moi différent...”¹

“Le paysan, le lecteur du romans, le pur ascète-ces trois-connaissent le bonheur, car ils renoncent tous trois leur personnalités...”² (p.216)

Bunları yazan bir adam büyük bir yazar, bir şair olsun!.. Vallahi tamam.

Tüm kitap, 216 sayfanın sonlarında, 122. notun son paragrafında kendi kendini özetliyor:

“Rien ne me satisfait, rien ne me reconforte, et je suis saturé de tout que cela existé ou non. Je ne veux pas avoir d’âme, et je ne veux pas y renoncer. Je désire ce que je ne désire pas, et renonce à ce que je ne possède pas. Je ne peux être, ni rien, ni tout: je suis la passerelle jeté entre ce que je ne sais ni avoir, vouloir.”³

Her şey çok iyi, ama tüm bunu 250 sayfa boyunca söylemek, yinelemek, üstelik bunlar kendisinden önce, çok daha önce ve çok daha açık, seçik ve yoğun bir biçimde söylenmişse ne anlamı var?

Öyle görüyorum ki, *Media* yaratıkları artık sizi de etkilemeye başlamış ya da geçmişte yazdıklarımızı değilse de okuduklarımızı unutmusunuz ya da ikisi birden, heyhat!

Zavallı Pessoa, *LIVRO*'sunu otuz bir sayfada bitirseymiş ne güzel olurmuş. Ama bu kısalık herkese nasip olmaz. Bundan nasibini

1 “Yarın sabah başka olacak, çünkü yarın sabah, ben başka olacağım.”

2 “Köylü, roman okuru, çilekâr. Bu üçü, mutluluk nedir bilirler, çünkü her üçü de, kendi kişiliklerinden vazgeçmişlerdir.”

3 “Hiçbir şey beni memnun etmiyor, hiçbir şey beni avutmuyor ve herşeyden bıkmışım varolandan da, olmayandan da. Bir ruhum olsun istemiyorum ve ondan vazgeçmek de istemiyorum. Algılamadığımı algılıyorum ve sahibi olmadığım şeyden vazgeçiyorum. Ne hepsi, ne hiç, ne hiçbir şey olamam! Malik olmakla istemek arasında atılmış; bir köprüyüm sadece.”

almayanlar ise, “*Vivre c’est ne pas penser*” etc.¹ saçmalıklara düşerler. İşin garibi kimileri de bunları büyük bir yazarın büyük cümleleri olarak okurlar.

Doğada nota olmadığı gibi, *My Dear*, senin Pessoa’nın LIVRO’sunda da, hemen hemen hiçbir gerçek cümle, hiçbir gerçek sözcük, hiçbir gerçek hece...

...Geceye gelince, evet, düşlerden bu kadar çok söz ettiğine göre “GECE”si var. Ama o GECE, *frustré homo*’nun gecesi. Ben buna da varım, ama F.P. kendi gecesini ve düşlerini insanların, hattâ hattâ insanlığın gecesi ve düşleri sanıyor.

Dün geceme yazık oldu.

Bu geceme yazık olmadı. Çünkü dayanamayıp bu gerçekleri size yazdım,

Sizin,

*My phallus*²

1 “Yaşamak düşünmek demek değil. vs.”

2 Phallus imzalı olmasına karşın Ferit Edgü’nün Yüksel Arslan’a yazdığı mektuptur.

115

31 Sekim 1988

My dear Fefe,

Demek Pepe Soa İstanbul'a geldi ve birlikte içip, birlikte tüttülediniz. O, bizden 10-15 yaş daha genç olduğundan, gecenizi bozmuş olabilir. *Alvaro da Campos*'u bir de gündüz gözü ve kellesiyle okursanız, yargılarınız değişebilir sanırım (ya da sanmam)!

- Bana bir kitap yollayacaktın (Hakkâri çevresi kaya resimleri) bekliyorum.
- Buraya tekrar gelen Besi Cecan, yeni bir film ve tiyatro çektikten sonra, bu hızla, 7 *Artures* daha satın alarak, oraya döndü. Ve ve sizinle kontak kurup, koltuğa oturacak.
- *Hystéries*'le uğraşıyorum. Sonra... soğan doğra!..

votre

Arslan

31 sekim 88

My dear Feşe,

Demek Pepe Sos İstanbul'a da geldi ve birlikte işip, birlikte tütülediniz. O, bizzden 10-15 yaş daha genç olduğundan, gecenizi bozmasın olabilir. Alvaro da Campos'u bir de, gündüz gözü ve kelleyle okursanız, yargılarınız değişebilir sanırım (ya da sanmam)!..

→ Bana bir kitap yolluyacaktın (Halkın çenesi kaya renkleri), bekliyorum.

→ Buraya tekrar gelen Bezi Cacan, yeni bir film ve tiyatro sektiikten sonra, bu kyla, 7 artıves daha satınalarak, oraya döndü. Ve, ve sijnle kontak kurup, koltuğa oturacak.

→ "Hystéries", le yapıyorum. Sonra.....
soğan doğra!..

votre
arslan

116

Beylerinbeyi, 21 Kasım 1988

Mon Arslan,

31 Ekim günlü mektubunuz bugün geçti elime. (Ah! Bu grevler!...) *Alavero de* (ya da *dada*) *Campos*'u, isteğiniz üzere bir de gündüzün ve ayık ve yaylık bir kafayla okuyacağım.

Söz.

Sonucu size ayrıca bildireceğim, gündüz gözümle ve tüm özümle çavuş üzümüyle.

Mektubumda bir YARGI söz konusu değildi. Olsa olsa bir kargı. (Bilmiyorum nerenize battı?)

Bayan Besilican bana uğradı ve ona 2 canla 15 lt. Arslan kanı verdim.

(Tanrım! Sen beni kadınlardan ve kansızlardan koru. Âmin.)

İçim kan ağlıyor.

Neden dersiniz,

Sifilis

beynime doğru yol alıyor.

Siz hâlâ “*hystérie*”nizle uğraşınız.

Son şarkımı size ayırdım yakında okursunuz.

Merde! mi dediniz?

Haklısınız.

Démence sphyliétique

bandage pour hernie ombilicale
crurale et ombilicale et des
ceintures pour

Hémiparésie du membre
dans P.G.

Perforation
palatine dans P.G.

Kapointe

UNE JOURN H61540

0000ALOU00A

di'EJOUNAHEGO

0000ALOU00A

Écriture spontanée suivie de copie
chez un paralytique à cécité verbale.

Hallux valgus
double (P.G.)

Supplémentation
de la main (P)

Attitudes cataplexiques

CATATONIE

26 avril 88

117

Paris, 2 déc. 1988

My Dear Féfé,

Demek sen de yukardaki genç gibi syphilis'e [frengiye] tutuldun. Bu hastalık şimdi çocuk oynucağı! Babonneix'in de dediği gibi, akşamları rakı bardağına, pipisenin haplarından iki tane atacaksın, sabah turp gibi yatağından fırlarsın, vesselâm aleyküm!..

Mektubun, Monaco Prensi'nin mektubuyla yanyana geldi (şart şurt hoşuma gitmediğinden reddettim bu *Prix International d'Art Contemporain*'i. Bu ara iki kişi (K.dan beri hep iki kişi, çalar kapıyı) Kore'deki resmi, korkunç bir kataloğu ve bronz bir olimpiyad madalyasını getirdiler. Sana saklıyorum.

4 gün sonra, retro havasına bürünen bir serginin açılacağını duyduğumdu. Gelemeyeceğim için seni bir mektupla tebrik ediyorum. Buradaki *Arture parre* listeleri yırtılmış durumda. Yeni listeleri, ekte *curiosité*'nize [ilginize] sunarım!..

Votre fidele pipi Yüksel...

Arslan

My Dear Fife',

2 dec. 88 Paris

Benek sende yukarıdaki genç gibi syphili's'e tutuldum. Bu hastalık şimdi cowle oyuncası! Babonneix'in de dediği gibi, ağzınla rakı bardağına, pipisenin kaplaından iki tane atacak sun, sabah turp gibi yatıgından fular sun, vesse lām-un aleyküm!..

Mektubun, Monaca Prensini metutubuyla yanya na geldi (Şart şart hoşuma gitmediğinden reddettim bu Prix international d'art contemporain'i. Bu ara iki kişi, (K. dan beri hep iki kişi, salar kapıya), Kore'deki resmi, korkunç bir katolojin, ve de bronz bir olimpiyad madalyasını jötirdi ler. Sana saklıyorum.

4 gün sonra, retro havanna birininen bir serginin açılacağınumunu duyudum. Selemiyeye cegin için seni bir mektupla tebrik ediyorum. Buradaki arture parra listeleri yotulmuş durumda. Yeni listeleri, ekte, curiosite'nije sunaam!..

Votre fidèle pipi yüksel..

arslan

118

Beylerbeyi, 6 Aralık (kapayıver) '88

My Dire,

2 Aralık (3 kapalı) mektubunuzu aldım.

Serginizin açılış gününe rastlaması ne garip!

Mektubunuzu dikkatle okudum. Fakat serginizin açılışına gitmedim.

Daha serginiz açılmadan, günlük, haftalık, aylık ve yıllık dergilerde sizinle ilgili öylesine neşriyatta bulunuldu ki, bendeniz aciz, Acaba Arslan âdem (tabii baba) Paris'te mi yaşıyor, yoksa İslambol'unda mı? deyu tereddüt geçirdüm.

Tabii, hakkınızda yazılanların en önemlisi, gene bendenizin kaleminden çıkmış olan kelâmdır. Çünkü kulunuz, dedikodu yazarı değil, yalnızca yazardır ve ister istemez de bozar. Tabiatı gereği, kim kimden neyi kaç aalmış, kim kime kaç vermiş, kaç taksitte, kaç yüksükte, bunlar bizim ilgilendiğimiz konular değildir. Bu gibi adiyâne konularla uğraşanlara, bu ülkede, sanat eleştirmeni diyorlar. Bazı ülkelerde ise bunları tımarhanelere kapatıyorlar.

Ne var ki, bazı sanatçılar da, bunların kan damlayan kalemleri önünde kendilerinden geçip, Ya, ben neymişim, deyip mest (ya da mestan) oluyorlar.

Bu da benim değil, onların (yani sizlerin) bileceği iş.

Merakımı mucip olan “Arture para listenizi” (bu size ait deyiş, “Avida dolar”ın Türkçesi midir?) ne yazık ki mektubunuzun zarfı içinde bulamadım. Aslında önemli olan mazruf olduğundan bir hayli tasalandım. Sonra da kendi kendimi avuttum: Zarfı bana, “para” mazruflu kâğıdı, ait olduğu yere göndermiş olsa gerektir, diye düşündüm.

İnşallah öyledir ve erbabının eline geçmiştir. Âmin.

Sağlığınıza duacı, eski dostunuz,

Edgü

Alcoolisme chronique

pour l'HOMME XXIII
actuel 382 (ALCOOLS)!!

37 janvier 1988

119

18 déc. 1988

Size,

İstanbul piyazına 50 Arslan'ı salıverince, oradaki masum ve mahsun halkı düşündüm. Ya bu küçük Arslan'lar insanları parçalayıp, yiyerek şişer, şişmanlarılarsa ne olur bu acunun sonu deyip, yeter STOP yapalım deyyü arzuladım. Bu Arslan'lara *Sublime Porte*"dan gelen akçeleri de yetersiz buldum.

Hystéries, Parkinsoniens & sclérose en plaques'larla uğraşırken de, yeni bir akça listesi yapmanın, zamanını bulamadım. Siz de fazla tasalanmayın. Çünkü l'HOMME bu duruma gelebilir:

Necmi Sönmez, *Vatan*'da çıkan (21 Ocak 1955) konuşmamızı bulmuş: "Fakat resim yapmaya başladığım zaman insanı kaybettim" demişim. L'HOMME'ü bulabilmem için bana hemen yazınızı yollayiverin S.V.P. ki beni meraktan çatlatmayın.

– Üzerime çıkan diğer yazılara gelince: bunları da, uzun boy-lu ciddiye alıp, üzme kendini!..

Votre,

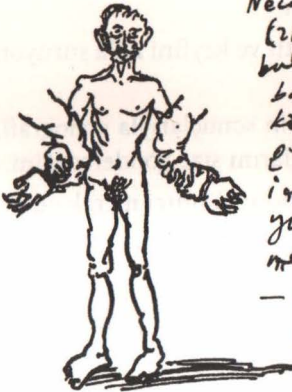
Arslan

18 dec. 88

Sire,

İstanbul piyasına 50 arslan'ı salverince, oradaki mäsüm ve mäsüm khalke düşünüm. Ya bu küçük arslan'lar insanlar'ı parçalayıp, yiyerek şiser, şişmanlarlarsa ne olur bu aının sonu deyip, yeter STOP yazalım deyü arzuladım. Bu arslan'lara subline porte'dan gelen akşeleride, yetersiz buldum.

Hystéries, Parkinsoniens & sclérose en plaques'larla uğraşırken de, yeni bir akşeler listesi yapmanın, zamanını bulamadım. Siz de fazla tasalanmayın. Çünkü l'HOMME bu duruma gelebilir:

Necmi Sönmez, Vatan'da çıkan (21 ocak 1955), komünizme bulmuş: « Fakat resim yapmaya başladım zaman insanı kızdettim. », demişim.

l'HOMME'ü bulabilenim için, bana hemen yazmaya yollayverin S.V.P. ki, beni merakdan şatlatmayım.

— Üçüme çıkan diğer yazılara gelince: bunlara

da, uygun boylu ciddiye alıp, içime kendimi!..

Votre, arslan

120

Beylerbeyi, 24 Aralık 1988

Muhterem,

18 haralık mektubunuzu dün aldım ve aynı gün Besili Hanımın galerisindeki serginizi ziyaret ettim.

Küçük çapta bir retrospektif sergiydi. Pek memnun oldum.

Arslanlar pek kükrer durumdaydılar. Bu nedenle olsa gerek ziyaretçiler kaçışmaktaydılar.

Bir ikisini yakasından tutup içeri çekmek istedimse de başaramadım.

Besili Hanım, *video*'da sizi, sizin sesinizden bana dinletmek istediye de, sizi bunca yıl dinlediğim için (can kulağıyla) çok çabuk kaçtım.

Ama kaçmadan, serginizin çok ilgi gördüğünü öğrendim ve gönendim.

Umarım, basında ve kasımda çıkan yazıları size ulaştırmışlardır.

Benim kaleimimden çıkan müstesna yazının yer aldığı *Hargos* dergisini size postalayalı iki hafta oluyor.

Umarım, bu arada elinize geçmiştir ve keyfini hâlâ sürüyorsunuzdur. Çünkü, çok keyifli bir yazıdır.

Yakında, kan, idrar v.b. analizlerin sonuçlarıyla sonografi, ekografi, tomografi araştırmalarının sonuçlarını size göndereceğim.

Bunları nasıl yorumlayıp değerlendireceğinizi merak ediyorum.

Umarım ki, benim adıma, resimlerinizden birine konu olur da ölüm-lü bendeniz, ölümsüzleşirim.

Mektubunuzda sözünü ettiğiniz, "*sclérose en plaque*"lar, bedenimin birçok yerini sarmış. Özellikle de haşaklarımı ve hava ciğerlerimi.

Böyle yaşama böyle sonuç.

Hiçbir hikayetim yok. Bunca şikenin yaşandığı bir dünyada.

Hiçbir.

Nasıl olsa birbirimizi biliyoruz.

P.S. Sizinle ilgili yazıları okuyup üzülüyorum. (Bunu da nerden çıkardınız?) Sizinle ilgili olmayan yazıları okuyup büzülüyorum. Bunu hanlamadınız mı?

121

Parigi, 30 Janvier 1990

Herrn Doktor Ferit,

J'ai téléphoné à J. Meunier. Il paraît que [Nicole] Zand¹ est «presque aveugle et n'arrive pas se tenir debout sur ses deux jambes.» Sa rencontre avec toi, a été décisive, donc !..

Après toi, j'écris à J. P. Changeux. On verra! Au mois, de février, je tiens à te montrer, toute la Série, un texte de toi dans l'HOMME est indispensable ! Puisque cette espèce est menacée et en voie de disparition! Savons-là donc, l'HOMME'...²

A toi,

Arslan

1 Le Monde'un edebiyat sayfası yazarı. *Hakkâri'de Bir Mevsim*'in çevirisinin Fransa'da yayımlanması dolayısıyla Ferit Edgü ile görüşmüştü.

2 J. Meunier'e telefon ettim. Nicole Zand, handiyse hiç görmüyor ve iki ayağı üzerinde zor duruyormuş. Seninle görüşmesi, anlaşılan zor görünmekteymiş. Senden sonra J.P Changeux'ye yazdım. Sana tüm diziyi göstermek istiyorum. İNSAN kitabı için senin bir metnin kaçınılmaz. Bu insan türü kayıplara karışmak üzere olduğuna göre!.. Hadi öyleyse, kurtaralım şu insanoğlunu!

122

19 Mars 1990

Herrn Doktor Mabuse,

Bazı haberler: 55 *ektogramme* hazır.

- Jacques Vallet yazıyor (*Libération*'un *ordinateur*'ünün *mémoire*'ında)¹.
- J.P. Changeux'den bir haber çıkmadı. (*Tant mieux!*)²
- Buradaki editör için Adam Biro'ya 2 *téléphone* çaktım.
- (Eskiden bana uğramıştı bu *Monsieur* – şimdi büyyük *Monsieur* olduğundan, sekreter numaralarında (*Tant pis!*)³).
- Ben *Bibliographie* ile uğraşıyorum – Yakında da *dessins*'lerle...
- Bir-iki soru:
 - 1) Fasikül kaç sayfa: 8 yahut 16?
 - 2) 24 cm. üzerine *texte* kaç cm. olacak?
 - 3) *Maquette* yapmak için, basılı metnin elde olması gerekmez mi?

(*Auto arture*'ü öyle yapmıştım.)

Lidy'nin bir araba, iki ev, üç *chateau*, 4 *camion* aldığını söylemiş-mişmiydimdiniz mi? Şimdi kendime özel bir helikopter istiyorum. Yoksa boşanır ve boşalırim dedim... vesselâm!..

ton ton

Arslan

1 *Libération* gazetesinin bilgisayar belleğinde

2 Daha iyi!

3 Öyle olsun!

19 nov 90

Herrn Doktor Habuse,

Buğün haberler : 55 elektirone kadar.

- Jacques Vallée yazıyor ('Liberation', 'un ordinateur à mémoire d'or')
- J. P. Chagnon'den bir haber y. kade. (Tant mieux!)
- Burada ki editör için Adam Biro'ya 2 téléphone rakten.
- ((Ehiden bana y. r. m. de Monsieur — şimdi büyük Monsieur olduğunu, secrétaire numaralandırma (tant pis!))

→ Den Bibliographie ile y. r. m. — Yabancı da dersler l. l.

— Bir-iki soru :

- 1) Fascicule kaç sayfa : 8 y. l. 16 ?
- 2) 24 cm. üzerine texte kaç cm. olacak ?
- 3) Maquette yapma için, başka texte'in elde alman gerekeceğini ?
(Auto arture'in öyle yapayım.)

Lidy'nin bir araba, iki ev, üç chateau, 4 camion altı gün
söylencisimizing dindim mi ? Şimdi kendime özel bir
hélicoptère istiyorum. Yoksa başaram ve başaram
dedim ... vassellân !..

ton ton
arslan

123

Saint-Mand , 12 sept. 1993

Old Boy,

Haziran ayında M. Ulusoy (*metteur en sc ne*) [sahneye koyan] ve Philippe Ivernel (*dramaturge*) bana u radılar. Benim kitaplardaki *texte*'ler ve *Artures*'den hareket ederek bir *spectacle* [gösteri] yapılacak.  alışmalar, Ivernel ile devam ediyor. Mehmet okur mu, okuyabilir mi, bilmiyorum. Ph. Ivernel korkunç bir adam. Tüm *texte*'leri okumuş, bu oyun üzerine nefis bir *texte*'le bana geldi. "Bir de Ferit Edgü/Arslan var, bu çok önemli metni okumam gerekir" diyerek, kitaplıktan, Edgü'ler arasından çıkardım. Yalnız Türkçe... Bir günümü alan aramalarımaya rağmen, Fransızca  evirilisini bulamadım. Daha da acıklısı: İlk kitap *Bir Dönem*'de, hep elimde duran, 80 parça olmuş bir durumda. Tüm neşem ka tı, kabak gibi, üzülüp duruyorum.

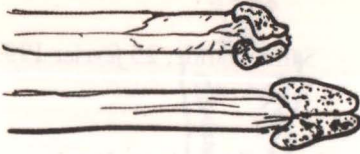
Bu kitaplar t kenmediyse, bir adet *Bir Dönem*, 2 adet de frengi diline  evirili, F. Edgü/Arslan yollarsan neşem yerine gelebilir. Sana da neşeli haberler yollarım.

Hayvanların *sexe* yaşantılarından sonra, bitkilerin sevişmeleriyle u raşıyorum. Gürültü patırtı yapmadan  iftleřiyorlar bitkiler, sinir sistemleri yok, yok ama, * tamine*'leri [stamenleri] çok!

ton

Arslan

69, rue de Lagny
94160 Saint-Mand 
Tel: 43745233

72 sept. 93
SİNİ-MARDE

Old Boy,

Haziran ayında M. Ulusoy (Metteur en scène) ve Philippe Ivernel (Dramaturge) bana işradılar. Benim kitaplarımdaki' texte'ler ve artüres'den hareket ederek bir spectacle yapılacak. Şahımlar, Ivernel ile, devam ediyor. Mehmet okur mu, okuyabilir mi bilmiyorum. Ph. Ivernel 'korkunç bir adam. Tüm texte'leri okumuş, ~~ayrım~~ bu oyun üzerine nefis bir texte'le, bana geldi.

« Bir de Ferit Edgü / Arslan var, bu çok önemli texte'li de okuman gerekir », diyerek, kitaplık-tan, Edgü'ler arasından çıkardım. Yalnız türkeçe.. Bir günümü alan aramalaruma rağmen, Fransızca çevirisini bulamadım. Daha da acıklısı : ilk kitap, "Bir dönem", de, hep elimde duran, 80 parça olmuş, bir durum da. Tüm nesim kasti, kabak gibi, üzülip duruyorum.

Bu kitaplar ~~tişken~~ ~~tişken~~ ~~tişken~~ tişkenmediyse, bir adet "Bir dönem", 2 adet de

124

Saint-Mand , 25 f vrier 1994

My dear Ferit, jeune Homme!

Dergi geldi ve elime alır almaz kapaktaki diken hart diye kıcıma battı. (Bir gün bu mektup da yayımlanabilir, diye dikkat ediyor, uslu ve terbiyeli yazıyorum.) İçerdeki g ller ve *dialogue*'lar çok güzel. Kahkahalarımı duydun mu?

1956-7 (!)'lerden beri yazılan mektuplardan bir kitap ADA yayınlarını  eref-i memnun edebilir.

Çevik bey benden bir yıg n malzeme istemişti ve yollandırmı tım. Anladığım kadar bunları ilerde kullanacak! Onun da bir bildiği olmalı!

- Baskı evinin bana basacağı kitaba gelelim,  oylece düşündüm: Defterlerdeki  ini mürekkepli çizileri herkes basabilir.  an ve  eref (hüner) renk ayrımı, çekimi, baskısı ve askısı!
- İ  irog lu, Edgü *Collection*'larından Altan, Y. Moran. T. Yalman, Nu ın, Mehmet Dinler, R. Anhegger, Bülent Oran, Ayfer Feray, A. İnal, İrene (İstanbul) ve bunun gibi yerlerde bulunan resimlerden oluşan “Y. Arslan'dan Bilinmeyen Eserler” adlı bir kitap benim için tam bir *surprise* olur. Ve baskıcıya vereceğim kâğıtlara karşı, ben de burada sana başka bir kâğıt sunarım!

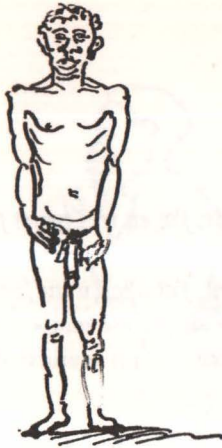
Ne dersin? Ve senden nefis ve önemli bir *texte* ile.

- Burada birtakım gürültüler... Roland beni namzet göstermiş Chirac'caca... Jüri toplantısına geç gitmiş, dağılmı lar ve beni savunamamı mı !..
- Ve daha bir sürü bilmemneler! Editörlerden *pour l'HOMME III!*

Vesaire ve  arkıye, sakiye, rakiye...

ton,

Arslan

25 février 94
SAINT-MANDE'

My dear Ferit, Jeanne Homme!

Dergi geldi ve diye alır almay, kapaktaki diken hort diye kırıma battı. (Bir gün bu mektup da yayımlanabilir diye, dikkat ediyor, uolu ve terkiyeli yayı yorun). İşlerdeki güller ve "dialogue", tar çok süjel. Kahka dalarımı duydu mu?

1956-7 (!) lenden beri yayılan mektuplardan bir kitap ADA yayımlarını şere/-i memnun edebilir!

Çevik bey senden bir yığın maljome istemiş ti ve yal(lardır)mışım. Anladığım kadar bunları ilerde kullanacak! Onun'da bir bildiği olmalı!

-Baskı erinin bana basacağı kitâba gelelim: şöglece düşündüm:

→

125

15 Janvier 1996

Cher Edgü=Arslan,

L'autre jour (13 j. 96), à la galerie, j'ai eu très peur! Je m'attendais pas subir ce fameux phénomène d'autoscopie ou héautoscopie. En parlant avec Michèle et Selçuk, un instant, j'ai aperçu au fond du salon, à 7-8 mètre, un homme, et je me suis dit: «C'est moi!» En s'approchant de moi, à 3-4 m. j'ai vu que c'était toi!.. C'est invraisemblable, mais c'est vrai!..

Maintenant je pense que, c'était ni moi, ni toi!.. C'était l'HOMME en personne que, depuis 10 ans, je travaille pour rencontrer et connaître!..¹

Ek'de istediğin 7 ektayı yolluyorum. Kullanıldıktan sonra, dergiyi ve ektaları geri gönder lütfen. Çünkü tek document bunlar.

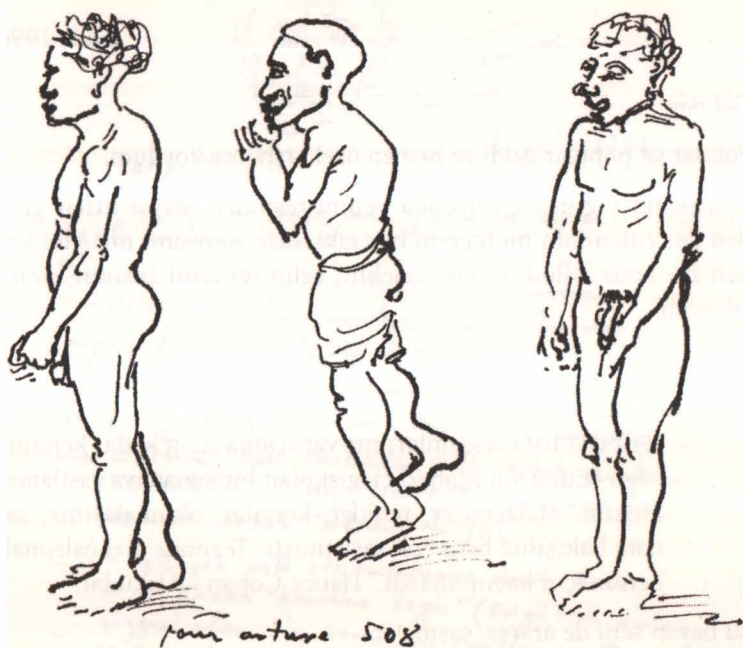
Je t'embrasse [kucaklarım],

ton,

fidelio,

Arslan

-
- 1 Geçen gün (13.05.96) Galeri'de çok korktum. Bu ünlü otoskopi veya hotoskopi olgusuna maruz kalacağımı beklemiyordum. Michèle ve Selçuk'la konuşurken, bir an, salonun dibinde, 7-8 metre ötemde, birini gördüm ve kendi kendime dedim ki: "Bu benim!" Kendime doğru yaklaşırken, 3-4 metre kala, gördüm ki bu sendin. İnanılır gibi değil, ama gerçek!.. Şimdi düşünüyorum da, ne kendimdim ne de sen! 10 yıldır karşılaşmak ve tanımak için çalıştığım İNSANOĞLU'nun kendisiydi bu!

126

2 Juin 1996

Old Boy,

Fotolar ve popolar geldi ve hemen özel arşivime koydum.

Demek bir yığın koleksiyoncu benim resimleri arıyor arılar gibi. Ben de, yukardaki muhterem bey gibi, taze, yepyeni, mis gibi koku bir anüs edindim. Gel gelelim, gelip iğnesini batıran kimse çıkmadı.

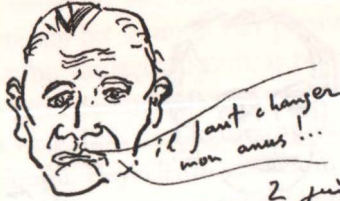
- Edition Seli Arslan'ın ilk kitabı çıktı ve çok satıldı. Lidy, Ferit de 250.000 bastırsın ve ortak olsun, diyor!..
- “Pek çok usta ressamlarımız vardı ama sizin kadar kendine özgü (Edgü'mü acaba?) çizgisi olan bir sanatçıya rastlamamıştım. Malzemeler, renkler, konular, okumalarınız, sanata bakışınız beni çok şaşırtmıştı. Tezimde sizi çalışmak benim için kaçınılmazdı.” Hatice Çoban – Üsküdar.

Bu bayan seni de ararsa, şaşma!..

Ey bakla!..

votre fidèle,

Arslan

2 juin 1996

Aldı Boy,

Foto'lar ve popo'lar geldi ve hemen özel arşivime koydum.

Demek bir yığın kolleksiyonun benim resimleri arıyor arılar gibi. Ben de, yukarıdaki mühterem bey gibi, taze, yepyeni mis gibi kokan bir anus edindim. Selgeline gelip, iğnesine batıran kimse yokmadı.

→ Edition Jeli Arslan'ın ilk kitabı sikti ve çok satıldı. Lidy, Ferit'te 250,000 bastırın ve ortak olsun diyor !!

→ « Pek çok usta resimlərimiz vardı ama, sizin kadar kendine özgü (Edgü' mü acaba: çizgisi olan bir sanataçıya rastlamamıştım. Malzemeler, renkler, komular, okumaları, sanata bakışımı beni çok şaşırtmıştı.

Tezim de sizi şaşırtmak benim için kaçınılmazdı ». Hatice Şoban - Üsküdar.

Bu bayan seni de ararsa, şaşma !..

Ey bakla !..

voire fidèle,
arslan

8 mai 1997

Old Boy,

Evet, üç cumartesi: Roland, Palette'e uğramıyor!

İki gün süren göğüs ağrı ve sancılarının sonra, RFI'den bir telefon geldi. Topor üzerine 5 dakika konuşun diye rica ettiler. 5 saat dedim ve şöylemecesine küçük bir yazı düşürdüm:

R. Topor'u daha eskiden de tanımama rağmen, büyük dostluğumuz, 1979'da Seine sokağında Kapital dizisini sergilediğim zaman alevlendi. Palette kahvesine oturduk ve konuşmağa başladık, ve bu inanılmaz, anlatılamayacak konuşma ölümüne kadar sürdü. Ben bu konuşmayı Karagöz ve Rabelais dostluğu olarak gördüm, Roland'a göre, bunlar "iki gölgeden başka bir şey değildi"!.. Roland sanatçı olmadan evvel, her büyük sanatçı gibi, biricik,

127

8 mai 1997

Old Boy,

Evet, üç Cumartesi, Roland, Palette'e uğramıyor!

İki gün süren göğüs ağrı ve sancılarının sonra RFI'den bir telefon geldi. Topor üzerine 5 dakika konuşun, diye rica ettiler. 5 saat dedim ve şöylemecesine küçük bir yazı düşürdüm.

R. Topor'u daha eskiden de tanımama rağmen, büyük dostluğumuz, 1979'da Seine sokağında Kapital dizisini sergilediğim zaman alevlendi. Palette kahvesine oturduk ve konuşmağa başladık ve bu inanılmaz, anlatılamayacak konuşma ölümüne kadar sürdü. Ben bu konuşmayı Karagöz ve Rabelais dostluğu olarak gördüm, Roland'a göre, bunlar, "iki gölgeden başka bir şey değildi"!..

Roland sanatçı olmadan evvel, her büyük sanatçı gibi, biricik, eşinden bulunan, muhteşem bir insandı. Her parmağında bir hüner bulunan, çeşitli yönlü bir sanatçıydı. Yani, iş bölümünü kabullenmeyen, bugün yazar yarın desenci, öbür gün tiyatrocı, sırası gelince sinema oyuncusu v.b.g. İkili dostluğumuz giderek Arslan-Topor aileleri dostluğuna döndü. Heykeltıraş ve ressam babası Abram ve ablası tarih profesörü Hélène Topor'la sık sık buluşuyorduk. Giderek, bir de sözüm ona *Société Anonyme Arslan/Topor¹ Gesellschaft*'ı kurduk, bürolara uğramadan!

Ölmek her memeli hayvanın başına gelen bir belâ! Bu yüzden ben de laboratuvarımda uyku ve ölüm olaylarını önleyecek ve yeryüzünden kaldıracak bir ilaç arıyorum. 2000'e doğru bulabilirim bu ilacı! Yaşasın dostlar ve memeli hayvanlar!..

2 dakikamız daha var deyip, sorular sormaya başlanınca, tahmin edeceğim gibi, cevaplariken, baştan hafif ve giderek coşkunlaşan kahkahalar atmaya başladım. Ve, ve, yakında evlenecektik diyerek, kapadım!..

A ta santé!

ton sincère serseri!..²

Arslan

1 Roland Topor: Beş parmağında beş marifetli, Fransız yazar, karikatürist, sinemacı. Dadacıların ve gerçeküstücülerin uzantısı Anarşist bir dünya görüşü ve tabuları yıkan sanat anlayışına sahip Roland Topor, Yüksel Arslan'ın büyük dostuydu. Onun şiir ve şarkılarından bir demeti Ferit Edgü Türkçe'ye çevirmiştir. (R. Topor/Toptopor, Ada Yayınları 1988, İstanbul)

2 Senin samimi serserin!..

" Dear Ferit, 23 juin 97
 "Güldiken" Topor özel sayısına
 yeni malzemeler olabilir diye hemen
 bu "Marché" de poésie'i yolluyorum.
 Herkes birşeyler yumurtlamış, belli olmaz,
 bunlardan bir omlet yapmak mümkün mü,
 mümkün değil mi? Çeviker çevirip, karar
 verebilir!...
 Ton,
 arslan

128

23 Juin 1997

Dear Ferit,

Güldiken, Topor özel sayısına yeni malzemeler olabilir, diye hemen
 bu Marché de Poésie¹ yolluyorum.

Herkes bir şeyler yumurtlamış, belli olmaz, bunlardan bir omlet
 yapmak mümkün mü, mümkün değil mi? [Turgut] Çeviker² çevirip
 karar verebilir!

ton,

Arslan

1 Şiir Pazarı, adlı dergi

2 Güldiken dergisinin yayıncısı

129

9 Sept. 1999

Old Boy,

Seçtiğim 25 hektayı Ali Akay'la yolluyorum. Fotoları çeken Cengiz Tacer. Seni çok seven ve artık göremeyen'in adını da bir yerde basıver. Basmak deyince bildirip, indiriyorum. *L'homme, Tome III* yakında çıkıyor. Kısa ve çingiraklı bir yazımla: *Schizophrénies et vies sexuelles, suivi de cinq lettres sans réponses à Roland Topor*.¹

Sakın endişelenip, üzülme! Bu kitabın Türkçede basın-yayın haklarını P Yayınları'na saklıyorum. Evet duydum. P Dergisi yayınevine dönüyormuş ve, ve, ve, dergi boyutunda, gizli-gizli bir Y.A. *Catalogue raisonné* kitabını hazırlıyormuş musun! Benden bir katkı ve akıntı beklemiyormummuş musunuz?

Sinan Fişek, Orhan Duru'ya bir şeyler olmuş, dedi. Ne olmuş? Bana bindirirsen iyi olur! Bu şekilde tekrar mektuplaşıp, koklaşabiliriz!..

Senin,

Arturique,

Arslan

1 Şizofrenler ve cinsel yaşamlar, ekte Roland Topor'a yanıtız beş mektup

130

17 nov. 2002

Dear Boy,

Taş, ot, çiçek sürtmesiyle yapılmış bu desenler, bakalım nasıl çıkacak? Yaşasın Türkiye!

Orada, bu olmaz diye bir sorun yok! Son gelen haberler beni çok şaşırttı. Bu yaz, 70 yaşına basacağını duymuşlar, basan ve yayanlar, bana büyük *surprise*'ler hazırlıyormuşmuşlar!

1) Renkli desenlerden bir kitap.

2) 14 yıllık *l'Homme* dizisinin 3 ciltlik kitabının, *P.* dergisi boyutlarında yayınlanması...

3) Küçük bir kitap daha – *Correspondance avec Ph. Krebs*.¹

Bravo, bravo, korkunç bir olay değil mi?

Bu baskıcılara teşekkürlerimi iletirsen çok sevinirim.

Ey yaşlı ve genç dost, öp onları benim tarafımdan!..

ton,

Sincère serseri,

Arture oğlu,

Arslan

1 *Ph. Krebs'le Mektuplaşmalar*. Türkçe çeviri: Ali Berktaş, Galeri Nev Yayınları, Ankara, 2005

17 nov. 2002

Değerli Bay,

Taş, ot, çiçek sürtmesiyle yapılmış bu desenler, bakalım nasıl çıkacak? Yazasın Türkiye! Orada, bu olmaz diye bir sorun yok! Son gelen haberler beni çok şaşırttı. Bu yaz, 70 yaşına basacağımı duymuşlar, basan ve yayanlar, bana büyük surprise'ler hazırlıyormuşmuşlar.

①- Renkli desenlerden bir kitap.

②- 14 yıllık l'Homme dizisinin, 3 ciltlik kitabının, P. dergisi bütünlüklerinde yayınlanacak olması...

③- Küçük bir kitap daha - Correspondance avec Ph. Krebs.

Bravo, ~~too~~ bravo, korkunç bir olay değil mi? Bu baskılara teşekkürlerimi iletirsen çok serinirim. Ey yaşlı ve genç dost, öp onları benim tarafımdan!..

ton,
sincere serseri,
arture oğlu,
arslan

131

YÜKSEL ARSLAN'A
(Paris)

Cesur ve dirayetli Arslan,

Eşiniz, Felemenk arslanı bayan Lydie'nin ölümü dolayısıyla en içten taziyet duygularımın kabulünü reca ederim.

Kendilerinin, uzun yıllar boyunca sizin mundar varlığınıza tahammülü, her zaman şaşırtmıştır bendenizi.

Malûmunuz, zor olan her zaman kolay değildir. Dolayısıyla, menhus hastalığını noktalayan ölüm olayı da, sizin için olduğu kadar, kendileri için de, sanırım, pek kolay olmamıştır.

Sizin ne kadar sadık ve zındık bir eş olduğunuzu bilmez değilim. Ölüm döşeğindeki hareminizin başucunda, iki paket *Gauloise* tütürmeniz de bunu gösterir. Zavallı kadın!

Kim bilir, yaşasaydı, size, “Yeter artık Arslan, dayanamıyorum” diyecekti.

Ama ne önemi var! Hayat bu. Geçenler unutulur.

En içten dostluk ve başsağlığı dileklerimle.

Lütfen kendinizi kollayın.

Kolağası kulunuz,

Edgü

P.S. Önümüzdeki bahar, kışınızı kıyımdatsanız da, Venedik, Floransa ya da Roma'da buluşsak. Buluşup şu *Humour Blanc* işini konuşsak. Bizden sonra gelenlere bir şeyler bırakmamak gerek. Temmet.

132

17 oct. 2003

Dear Ferit,

1988 tarihli bu yazını alamanca metnin çevirisi sandım. Lidy'nin frengi diline çevirdiği yazın ile bir ilgisi olmadığını gördüm.

Ve şaşırıp/kalıp, kış üstüne düştüm!

Nerden çıktı, çıkmış bu *texte*?

– Son *Arture*'ün fotokopisini yolluyorum.

R. Topor üstüne film yapanlar, kitap ve *biographie* yazarlar, beni arıyorlar.

1981'de attığım slogan'ı

Jarry / Vian / Topor

Arture'leştirmek, pişirmek, içmek, yemek ve sıçmak/kusmak gerekiyordu!..

Sen ne dersin? Bildir ve bindir, ey!.. babaların babası!..

ton,

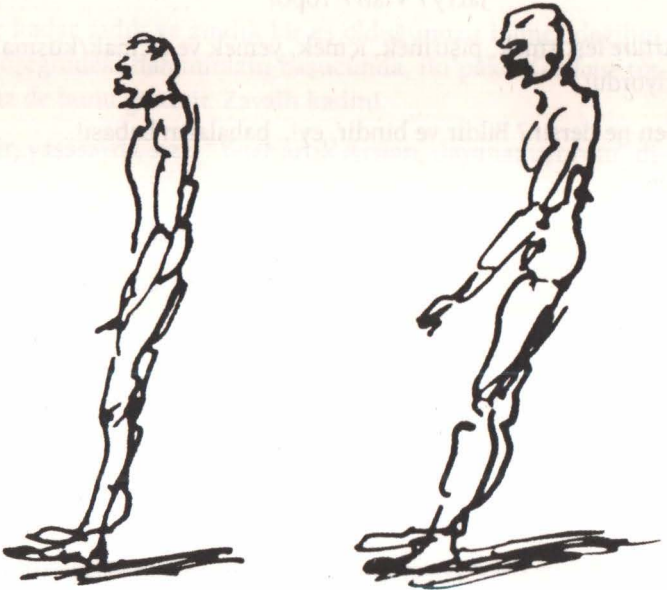
Arslan

133

Jeune papa et papi,

Dün bir telefon geldi P. Krebs'den. *Hermaphrodite*'in Topor sayısı ilerliyormuş. Senin de bu sayıya katılmak istediğini bildirdim. *Toptopor*'un çeviricisi ve basıcısı olarak, yazacağın yazıyı, Krebs gözle bekliyor.

Yunus'u, annesini ve seni öpen,
Arslan.

134

6 Oct. 2004

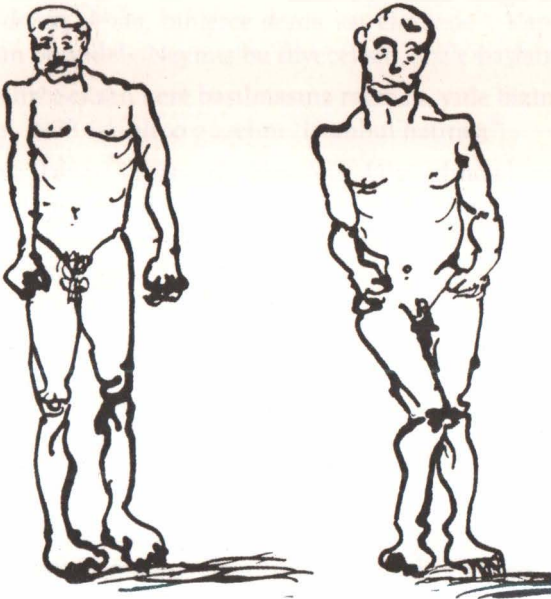
Dear Ferit,

Vive Dr. Rabelais, Dr. Faustrol, Dr. Mabuse et Dr. Arslan!..

Türkiye’de doktorlar çoğalıyor! İki genç hanım, bir de genç-bay, Sa-
lih Erer bildirmişti bana... Avrupa birliğine gireceksek göndersinler
yazdıklarını!..

Yours,

Aslan

135

26 Mars 2006

İşte sevgili dostum,

Comte de Phallus aşağılanmış ve kötü bir durumda bırakılmış. İyimsers olduğu için, bir *phallus* nakliyle işler sona erdi ve Dr. Faustroll"la birlikte "Yeşil mum tarafından"

Senin yolladığın *Virgöl* gelmedi ama, Deniz Artun'nun yolladığı; geldi. *Phallus Antique*'i çerçeveleyen fotoğrafımız olağanüstü!.. Necmi Sönmez'in metni ve seninle yaptığı söyleşi bir harika. Kont hazretleriyle ilgili tüm söyleşiler, bundan böyle senin için. Belleğin akıl alır gibi değil.

Çağdaş Türk resminin "en büyük bilinmeyeni"

Seni öper ve oğlun Yunus'u koklar

ton,

Arslan.

136

28 Ağustos 2006

Dear Ferit,

Mas del Bos ve *préhistorique* Pech-Merle mağarasında iki hafta dinlendikten sonra, 26 Ağustos'ta dönünce, güzelim mektubun elime geçti. Benim üstüme, altıma, yanıma, yukarıma (kafatası, beyin) üzerine yazdıklarını toplayıp, bir F.E/Y.A kitabı çıkarma haberi beni çok sevindirdi.

Necmi Sönmez'in bulup bana yolladığı, *Vatan Gazetesi*'nde çıkan (21 Ocak 1955) konuşmamızı buldum. Adalet Cimcoz'un Maya Galerisi'nde bizi tanıştırması, bu konuşma, sonra Avgiri, Demir Özlü vs. vs... Sen karar verirsin, bu konuşmada ilginç bazı yerler var!..

Bu kitabın kapağına gelince...

Dessin, dessin, dessin, binlerce *dessin* var elimizde!.. Kapak şıp diye gözümün önünde!.. Neymiş bu diyeceksin, sözle başlatma beni!..

Ne olabilir? Seksen kere basılmasına rağmen, yine bizim photo-to-to-popo, 1958 tarihli, o güzelim "İstanbul hatırası"!..

Dün gece (Pazar) 11,5'ta *téléphone* öttü. Bilgi adında bir mösyö, "Bir kitap hazırlıyoruz, baştan gazetede çıkacak, diye soruları yollayabilir miyim?" Cevap: "Yıllarca ben sorulara cevap vermiyorum!" Bıktım, usandım!..

Beklediğin gibi bir mektup olmadı, beynim hafif dumanlı... Defter'le uğraşmam gerekiyor... Luigi Nono'dan sonra, yeni *Artureler*, bitmez-tükenmez tatlı ve mayhoş çalışmalar!..

ton,

Arslan

P.S Mektubunu zarfa koymadan, İstanbul'dan ikinci tel. çaldı. "Beynim hafif dumanlı" demiştim. Beni Evliya Çelebi mi sandın? Fazla ısrar edersen ve bir roman yazacaksan, dumansız ve güneşli bir gün bekle!..

Şimdilik bu kadar!..

137

Kandilli, 3 Mart 2008

Arslan dostum,

Hastaneye yattığın haberini aldığım gün, Nazan İpşiroğlu'dan büyük bir zarf aldım. İçinden çıkan fotokopiler, beni, tam yarım yüzyıl öncesine götürdü.

Sarı pelür kâğıtlara çizip yazdığın, sonra biz dostlarına, bana, Orhan Duru'ya, (şimdi öğreniyorum ki) Mazhar Bey'e gönderdiğin "kâğıtlar".

Sen ve ben, biraz da öztürkçe tutkumuzla, "mektup" yerine kendi uydurduğumuz "gönderi" sözcüğünü kullanırdık.

Nazan İpşiroğlu'nun zarfından çıkan yapraklara bakarken bu "gönderi" sözcüğünün ne kadar doğru olduğunu, yarım yüzyıl sonra bugün, daha iyi görüyorum.

Özellikle, Mazhar Bey'e gönderdiğin, (ya da daha sonraları elden verdiğin, bilmiyorum) Eleşkirt, 1957-58 yıllarına ait bu yazı-çizimler, gerçek birer mektup değil. Çünkü bunlarda, bana yazdıkların gibi kendinden söz etmiyorsun. Çiziktirmelerine eşlik eden sözcüklerin hemen hemen tümü o sıralar okuduğun kitaptan yaptığın alıntılardan oluşuyor.

O günleri çok iyi anımsıyorum. Askerliğini iase subayı olarak Eleşkirt'te yapan Arslan'a kitap yetiştiremiyordum. Sen de (çıldır-mamak için) bulduğun her şeyi okuyordun.

Şansın vardı, Eleşkirt Lisesinin kitaplığında açılmamış "klâsikler"i bulmuştun. Millî Eğitim Bakanlığı'nın o ünlü klâsiklerini.

Bu sayfalara, bir mektuptan, bir günlükten çok resimli okuma notları olarak bakıyorum.

Alıntılarının hemen hemen tümünün cinsellikle ilişkili olmasına tabii ki şaşmıyorum. Anımsayacaksın, (sen askere gitmeden önce mi, yoksa askerlik dönüşünden sonra mı?) geliştirdiğimiz *Phallis*-

me adlı bir sanat okulu kurmanın hazırlıkları içindeydik. Dünyaya ve insanoğluna salt cinsellik açısından baktığımız, Yunan ve Lâtin klâsiklerini devirip Kutsal Marquis'ye uzanan o cehennem yolunu tuttuğumuz günlerdi ki, mührü senin elindeydi: gönderilerini ve resimlerini, *Comte de Phallus* ya da *Phallus Antique* olarak imzalıyordun.

Mazhar Bey, biliyorum, İstanbul Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nde hocandı.

Sanırım, o bölümün, kuruluşundan bugüne, ne Mazhar Bey gibi bir hoca, ne de Yüksel Arslan gibi bir öğrencisi olmuştur.

Hele hele bu ikili buluşma, benzeri ne olmuş, ne olacaktır.

1976'da Ada Yayınları'nın ilk (ve bence en güzel) kitaplarından birini, (*Yüksel Arslan / Bir Dönem: 1951 – 1961*) yayımlamaya çalıştığım günlerde, Mazhar Bey'den dinlemişim; o ders anlatırken, senin kendisini dinlemeyip önündeki deftere bir şeyler çiziktirdiğini.

Bu resim delisi hoca, bir gün dayanamayıp yanına gelerek çiziktirdiklerini görmek istediğini söylemiş. Sen de korkmadan, çekinmeden göstermişsin.

Bu “desenler”de, İpşiroğlu, geleceğin “düşünce illüstratörü Arslan”ı görmüş müydü?

Sormadım.

Ama daha o günlerde, yani işin başlangıcında, sıradışı bir insan ve yetenekle karşı karşıya olduğunu hemen görmüş olmalı.

M.Ş. İpşiroğlu: “– Biz hocaların talihi, her sınıfta zekî, meraklı, okuyan, öğrenmek tutkusuna sahip bir-iki öğrencinin bulunmasıdır. Dersleri onlar için anlatırız. Yüksel'in dönemi benim için mutlu bir dönemdi, çünkü böyle bir-iki öğrencim vardı. Bunlardan biri de Yüksel'di. Ne var ki, o, derste beni dinlerken önündeki deftere bir şeyler çiziyordu. Ama bir soru sorduğumda da en akıllıca yanıtları o veriyordu.

Bir gün çiziktirmelerini görmek istedim. Suçüstü yakalanmış bir öğrenci gibi davranmadı; hemen gösterdi. Dostluğumuz böyle başladı.”

Hoca ile öğrencinin böyle başlayan dostluğu ilerledikçe, Mazhar Bey karşısındaki bu olağanüstü öğrencinin, sanatın tarihinden çok, doğrudan doğruya sanatın kendisiyle ilgilendiğini hemen anlamış.

“Sanat tarihçilerini herkes bilir, sanatın oluşuyla ilgileniriz. Zaman (yani tarih), mekân yani coğrafya, uygarlıklar arası etkileşimlerdir bizleri karşımızdaki sanat yapıtını kavramaya, yorumlamaya götüren.”

Oysa Yüksel Arslan'ın böylesi bir sevdası yoktur. O sanatın tarihini değil, oluşumunu, yani yaratıcıyı ve yaratış sürecini merak ediyordu.

Nasıl oluyor da Van Gogh, ... v.b.

Mazhar Bey, bir sanat tarihçisini yitirdiği için üzülmemiş, tam tersine bir sanatçıyla hem de bu topraklarda özlemini çektiği, ezberden kurtulmuş, sorgulayıcı bir sanatçı adayıyla karşı karşıya bulunduğunu gördüğü için mutlu olmuş.

Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü'nden çıkacak bir ressam, kuşkusuz, Akademi'den çıkanlardan farklı olacaktı.

Ve Mazhar Bey'in dilediği oldu: Eyüplü bir işçi ailesinin çocuğu Yüksel Arslan, sanatın tarihini, okulların, akımların birbirini izleyip zincir oluşturduğunu, yeni gelenlerin de o zincirin bir halkasını oluşturmasının beklendiğini görüp korkudan paçaları sıvayıp çözümünü bambaşka bir yol izlemekte buldu.

Sanat tarihçileri, çoğu kez, üzerinde çalıştıkları dönem ya da sanatçının tutsağı olurlar.

Özellikle eski sanatlarla ilgilenenler, çağdaş sanatla bir yakınlıkları yoksa, yöntemleri ve çıkardıkları sonuçlar ne olursa olsun, kaçınılmaz olarak geçmişi günümüze taşımakta yetersiz olurlar.

İpşiroğlu bu tür sanat tarihçilerinden değildi. (Bunda belki felsefe öğreniminin etkisi olmuştur.) Bir minyatürü, bir resmi, bir heykeli dönemi içinde konuşlandırırken, bunu 20. yüzyılın bir sanat tarihçisi (ben sanat meraklısı diyeceğim) olarak yapıyordu.

Sevgili dostum Arslan, birden seninle konuştuğumu, sana yazdığımı unutup sanat ve tarihi üzerine görüşlerimi bir hoca gibi (Tanrı korusun!) yazmaya başladım.

Bağışla!

Biliyorum, bizim işimiz kuram değil, eylem.

Yazmak eylemi.

Çizmek eylemi.

İpşiroğlu'nunkine de görmek ve göstermek eylemi diyemez miyiz?

Çünkü önünde sonunda, adı gör-sel sanatlar.

Her şeyden önce gelen görmek.

Ama bunun için gözlüklerin çağdaş olması gerekiyor.

Bizler hep buna inandık.

Mazhar Bey'in de, bu nedenle bizlerden olduğunu söyleyebiliriz sanıyorum.

O da, geçmişe, bugünün gözlükleriyle bakıyordu. Betimleyici bir sanat tarihine sırtını dönüştü, oluşumu kavrama çabası bunu göstermiyor mu?

Güzel Sanatlar Akademisi yerine Sanat Tarihi'ni seçmen bilinçli bir seçim miydi?

Daha o yıllarda, tuvalden, yağlıboyadan, perspektiften, modelden çalışmaktan tiksineceğini biliyor muydun?

Sanırım, evet.

Ne bileyim, sanki "ressam" olmadan da "resim" yapılabileceğine inanmış gibiydin.

(Paris'te o *artiste peintre* sözcüğünü her duyduğumuzda, kasıklarımızı tuta tuta kahkahalar atışımız hâlâ gözümün önünde.)

Mazhar Bey de, sendeki bu inancın farkına varmış olmalı, diye düşünüyorum.

Kendisi de (bir zamanlar) resim yapmış olan (Nâmık İsmail'in öğrencisi!) İpşiroğlu, Türk resminin çıkmazının "ezber"den, "el yeteneğinden", yeniliği, oldum bittim, gecikmeli olarak yurda "getirmek" olduğunu bilmiyor değildi ya. Bu nedenle, senin o çiziktirmelerini gördüğünde, karşısında başkalarına benzemeyen bir yetenek gördü ve bunda yanılmadı.

Üniversitenin, sanat tarihi hocası ve müzeci yetiştiren bu bölümüne bir rastlantı sonucu düşmüş bu genç çizeri ilgiyle izlemesi ve ona her anlamda yardımcı olması bunun kanıtı.

Bu arada, Eyüp'teki evinize gelip "çalışma odanı" ve yaşama koşullarını gördükten sonra, yalnız yeteneğini ve resim sanatına aykırı bakışını değil, bunların altında yatan (o günün Türkiye'si için) küçümsenmeyecek bir kültür birikimini de gördü.

Yeteneğin akılla, sonsuz bir bilgi edinme susuzluğuyla özentiden uzak bir kendi kendi olmak isteğiyle birleştğinde, ortaya çıkacak yapıtı hiç kimse bilemez.

Bunu o günlerde, ne sen biliyordun ne de İpşiroğlu.

Adalet Cimcoz'un Maya'sındaki sergini, sanırım, Sabahattin Eyüboğlu'na borçluydun. İpşiroğlu, o yıllarda birlikte çalıştığı (ilk *Siyah Kalem* incelemesi ve *Hitit Güneşi*'yle onu izleyen filmler...) Eyüboğlu'na senden söz etmiş olmalı. Maya'daki sergin dolayısıyla ilk yazıyı da, takma bir adla da olsa, Sabahattin Bey kaleme almıştı. Akademi hocaları ve bizim *artiste peintre*'lerimiz dışında bu "Eyüplü manav"ın (gazetelerden biri sergi haberini böyle vermişti) resimleri karşısında şaşkınlığa uğradılar, ama gerçek bir yeniliğe, bir parça oksijene gereksinme duyanlar resimlerini hemen satın aldılar.

Serginin çektiği ilgi ilkin adından başlıyordu: "İlişki, Davranış, Sıkıntılara Övgü".

N'oluyorduk?

Bir kitap mı yayımlıyorduk, yoksa bir sergi mi açıyorduk?

İlişki, davranış, sıkıntı, övgü, bir ressam için neyin nesiydi?

Manzara, çıplak, *nature-morte* varken, bu soyut sözcükler de neyin nesi oluyordu?

Ressamlar bir şey anlamıyorlardı ama resimle pek arası olmayan Ataç, serginin adı dolayısıyla övgüler düzüyor, Sabahattin Bey'den sonra Adnan Benk de (çok karşılaşılan bir durum değil) hayranlığını dosta düşmana ilân ediyor, Maya Galerisi'nin gediklisi, İpşi-roğlu, Eyüboğlu ve Adalet Cimcoz'un yakın dostu Ahmet Hamdi Bey (Tanpınar) bunlara şaşıp şaşıp oturuyor, senin ressamdan sayılmanı, dostlarının resimden anlamamasıyla açıklıyordu.

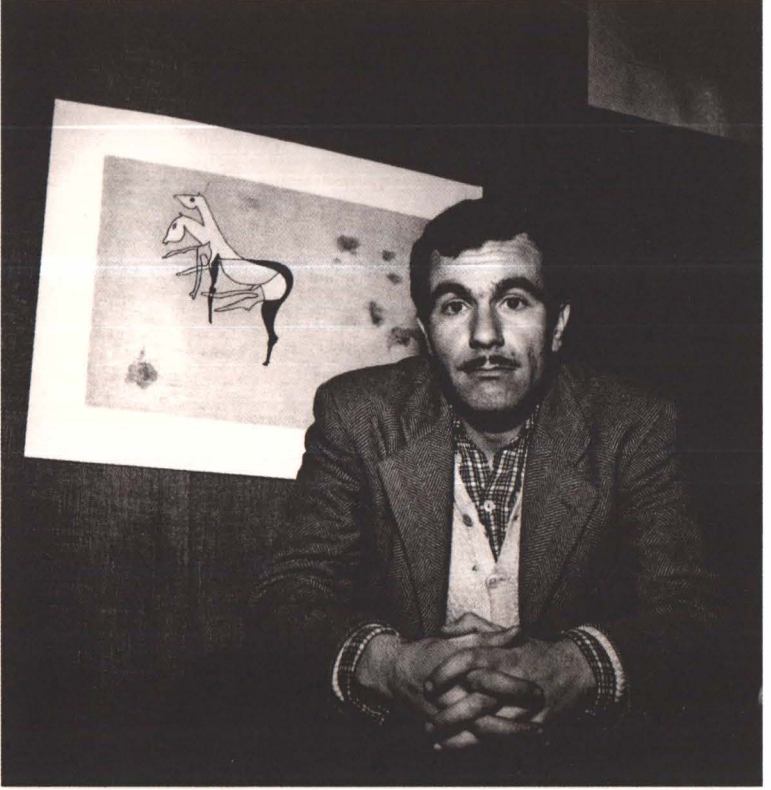
Hey gidi dünya.

Edgü

III. Bölüm

Albüm

Yüksel Arslan, Maya Galerisi'ndeki ilk sergisinde, 1955

Yüksel Arslan, Ferit Edgü, Eminönü Çiçek Pasajı, 1958

Şubat, 1956, Orta Anadolu'da Yüksel Arslan ile Ferit Edgü Foto: Sezer Tansuğ

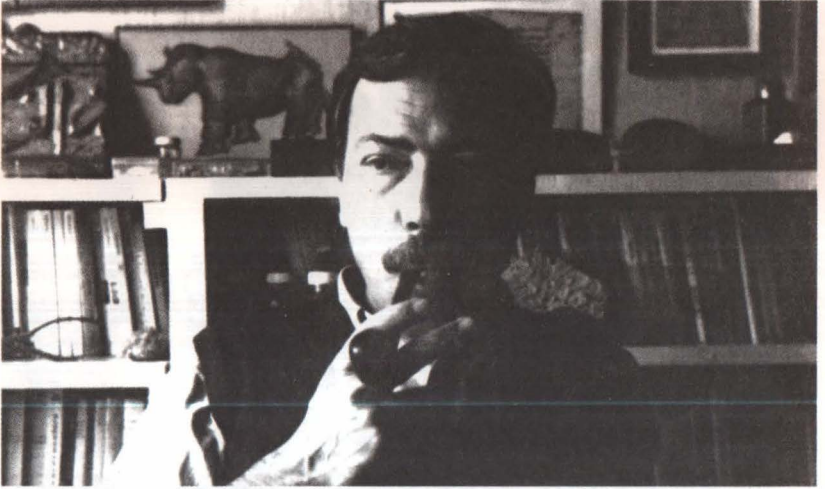
Maya Sanat Galerisi'nde (soldan sağa) Fikret Andoğlu, Fikret Ürgüp, Yüksel Arslan, Cemal Tollu

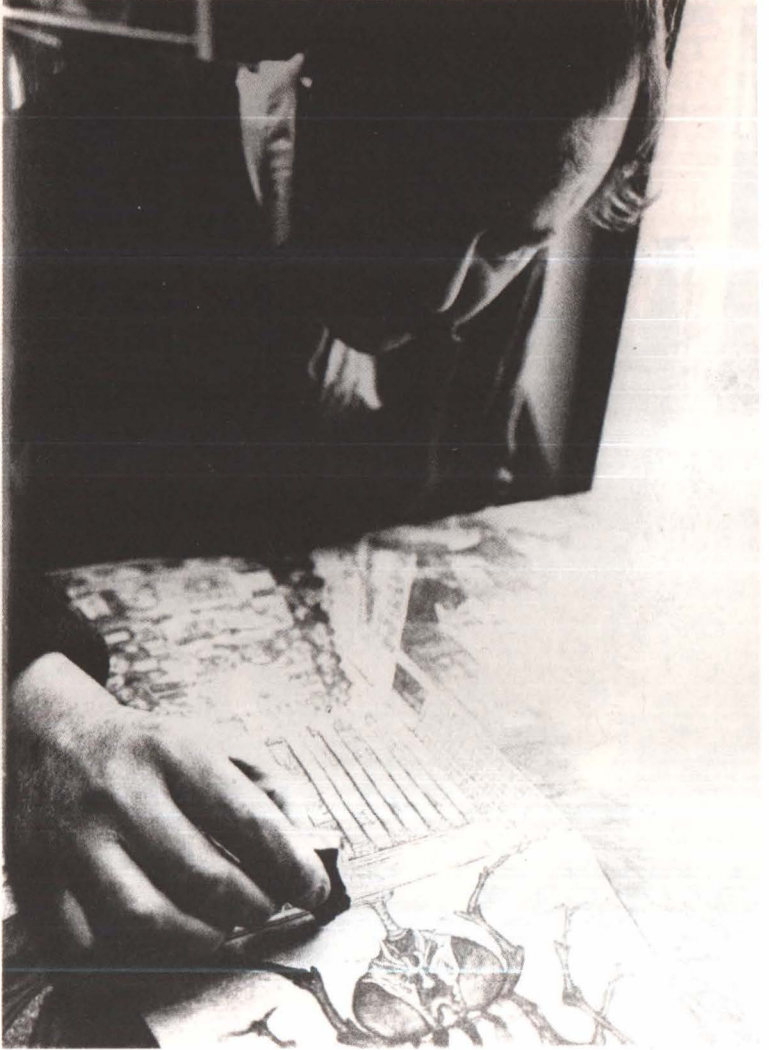
Yüksel Arslan'ın atölyesinde, Paris, 1976

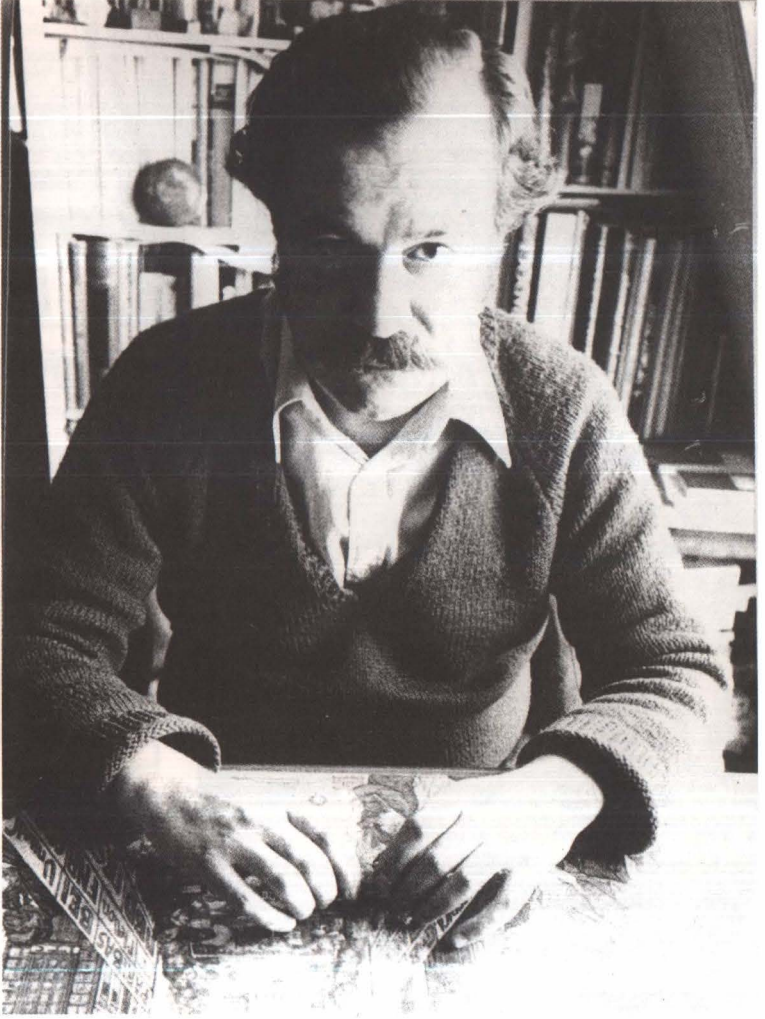
Yüksel Arslan, Paris'teki atölyesinde, 1974

Ferit Edgü, Yüksel Arslan'ın atölyesinde, Paris, 1976

Yüksel Arslan, Paris, 1977

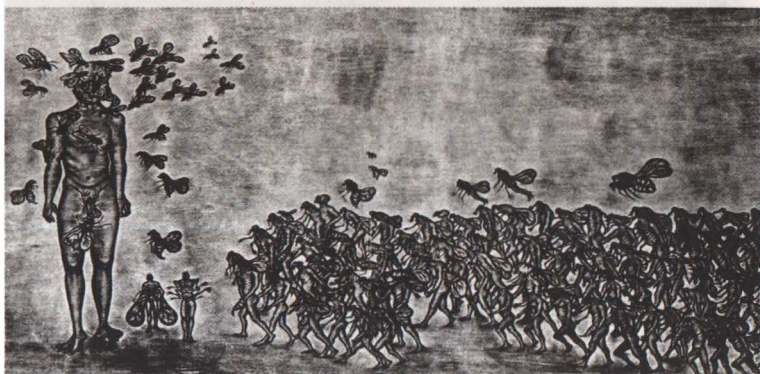

Yüksel Arslan, Paris, 1977

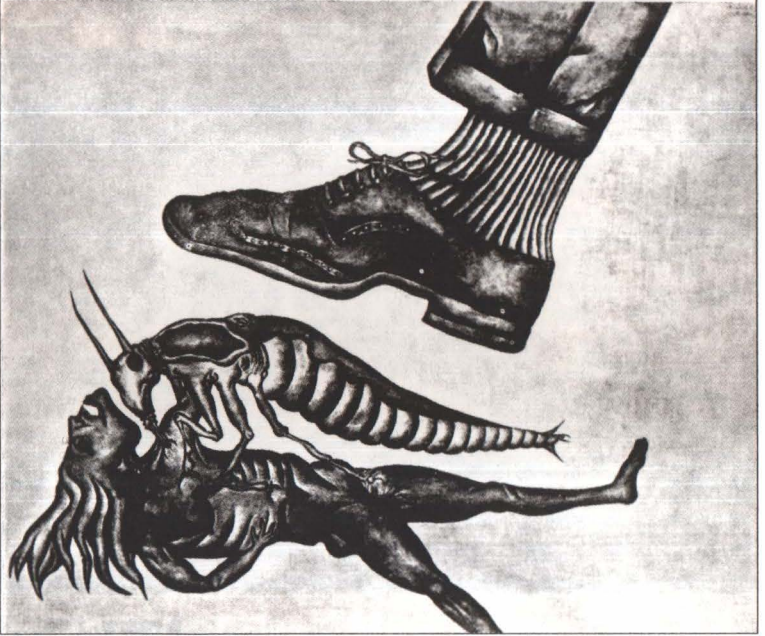

Yazar dostu Jacques Vallet ile, Paris 1980'ler

Depuis que t'es devenu "papa", et un grand réalisateur ~~l'art~~ plus ~~de~~ de tes nouvelles ! Je vous embrasse tous les trois. Arthur réclame déjà ~~de~~ votre fille ! votre fidèle artslan 27, Rue Desnouettes, 15°	GALERIE INGRES INNA SALOMON 6, RUB SAINT-JULIEN LE PAUVRE . PARIS.5° ARTSLAN "NOUVELLES ARTURES" DU 24 AVRIL AU 24 MAI 1969 Vernissage le Jeudi 24 Avril à 18 heures OUVERT DE 12 A 19 HEURES

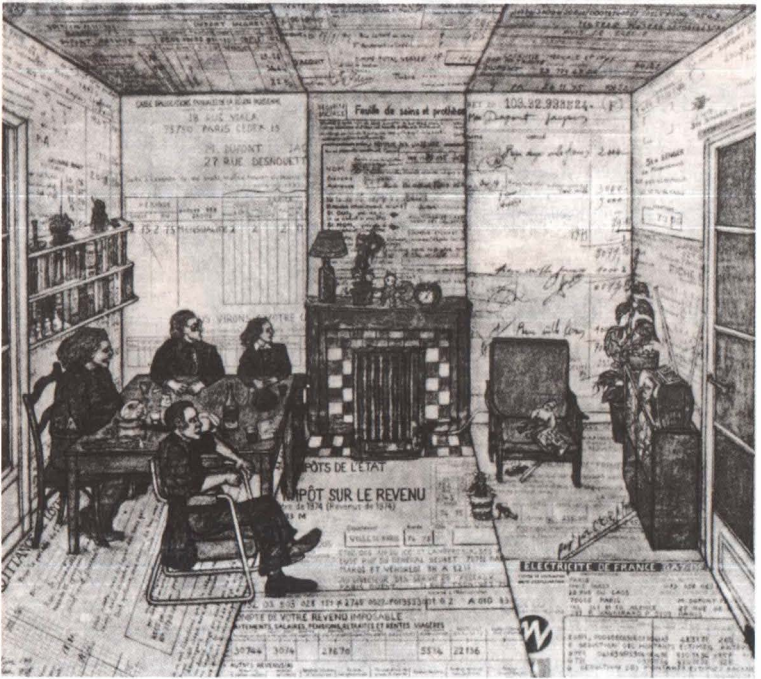

Y. ARSLAN

1967, İstanbul sergisinin broşür kapağı

Arture 67, 1965

5 mars

15 avril 1981

arслан œuvres politiques 1975-1979

galerie jean briançe 23-25 rue guénégaud paris 75006

1981, Paris Sergi davetiyesi

‘LE CAPITAL’

ARSLAN

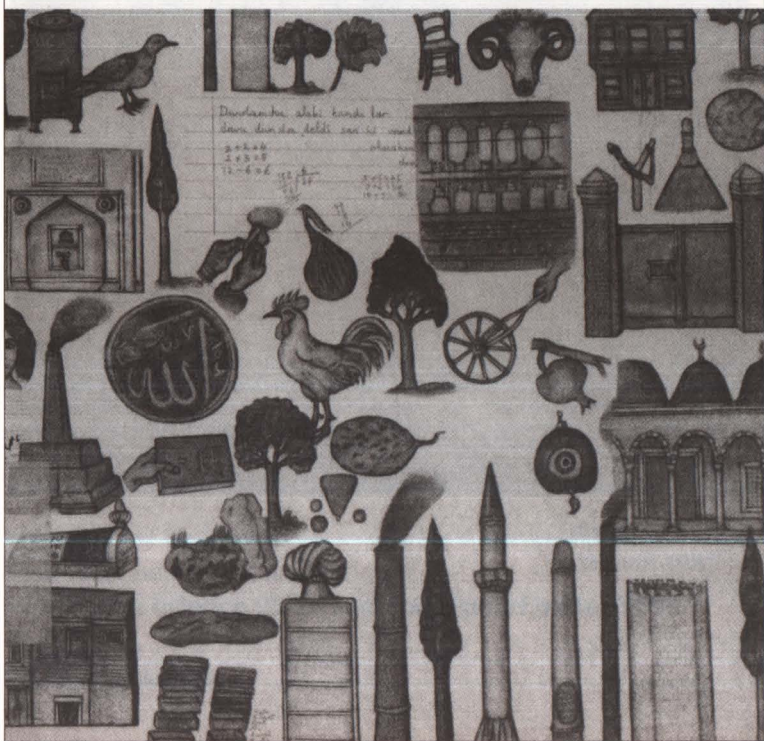
*30 tableaux d'après
Karl Marx*

L N F
PARIS

1975, Paris

ARSLAN AUTOARTURES

AUTOARTURES

23 sept. 86

Dear Ferit,

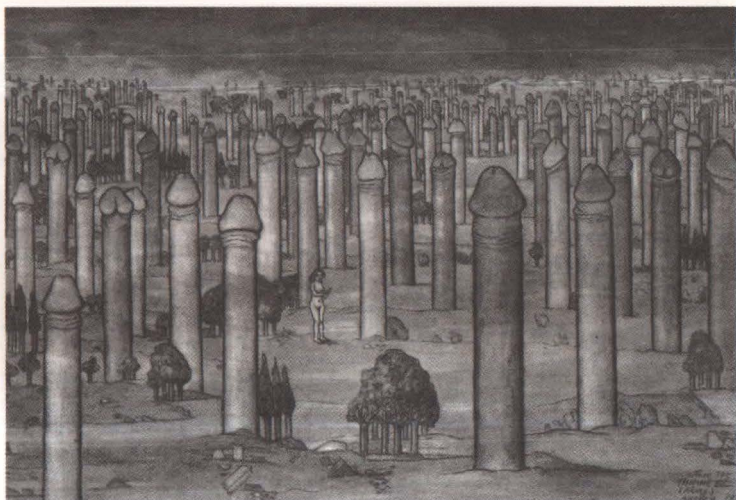
Après 6 mois de préparations,
j'ai enfin commencé à la série:
L'HOMME. Un petit travail
qui risque de durer jusqu'à l'an
2000 !... Porte-toi bien encore
14 années !... En attendant
j'embrasse les trois Edgü's.

ton
arslan

290 Mektuplar 1957-2008

ARSLAN L'HOMME

JACQUES VALLET LA CRÉATION DE «L'HOMME»

pour les Edgü's
de la part de
père Michael,
de tout coeur.

19 déc. 1990

L'HOMME

Arslan

A Edgü cette grande
comme qui se jure

meurs

ARSLAN L'HOMME

JACQUES VALLET DU CÔTÉ DE «L'HOMME»

ferit'le
Tome II de,

L'HOMME .

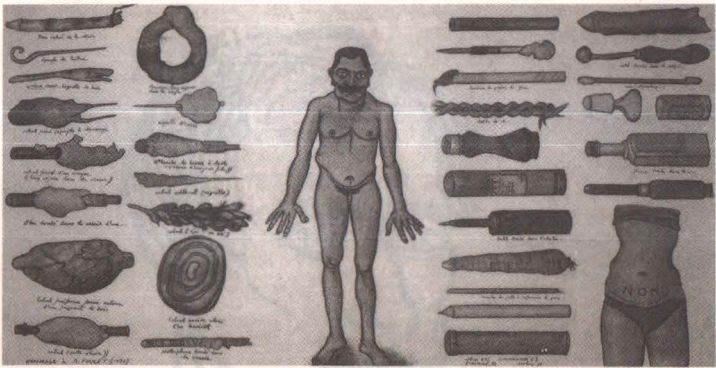
où tu es ???
de nouveau tu es disparu !!!
5 juin 95
arslan

ARSLAN

L'HOMME

Tome III

20 décembre 1999
Sergil Ferit,
Portekallardan sonra,
gene Portakal'ın yaygın-
ladığı Döğli kitabı eli-
me geçti. L'HOMME III
için kontratlamışım
yapmaya hazırım.

Yours, artisanne,
arslan

P.S. P. in geri yolladığı
din'lar içinde Fransız
elisini kabul eden bir Os-
manlı Sultanı vardı.
Müdüre geri yolladım ve
ekik olan Aristophe'le da
bana yollamasını rica ettim.
Bir haber çıkmadı !..

L'HOMME

Grande et terrible
est la puissance du rire

*Correspondance
Arslan – Philippe Krebs*

Seli Arslan

HERMAPHRODITE

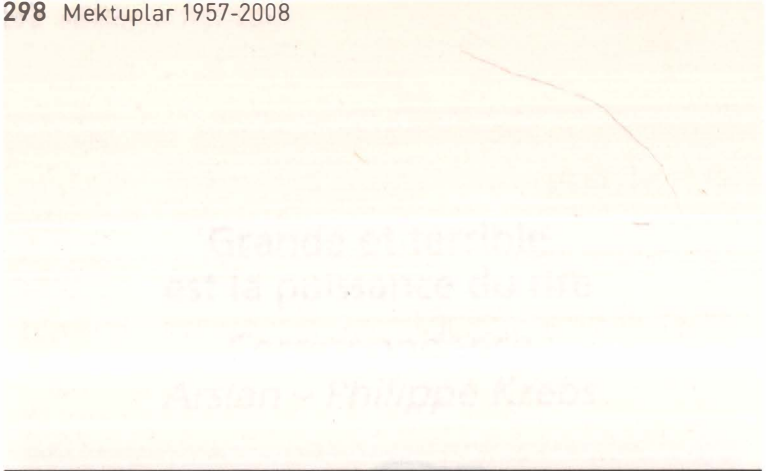
**Grande et terrible
est la puissance du rire**

***Correspondance
Arslan – Philippe Krebs***

22 sept-2002

Seygili dostum
Ferit'e, bu da ben den!

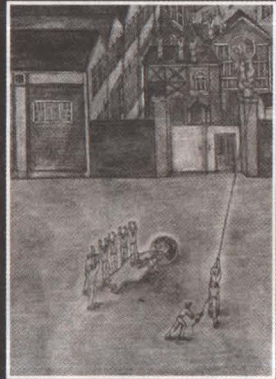
arslan

YÜKSEL ARSLAN

“Le Capital”

DRIMART

ARSLAN

NOUVELLES INFLUENCES

NOUVELLES INFLUENCES

Bu mektubu, gelir-gelmey sana yollıyorum.
Senin ve Yunus'un ne düşündüklerinizi,
çok merak ediyorum !..

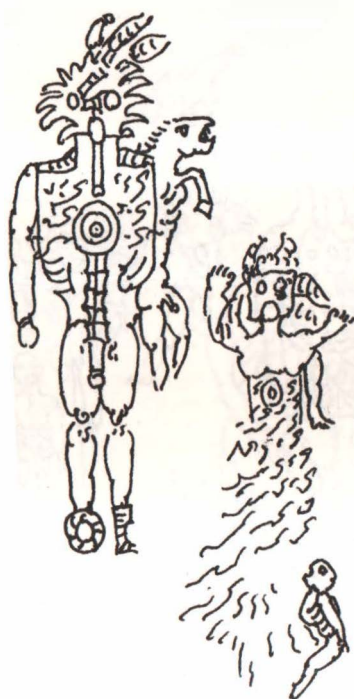

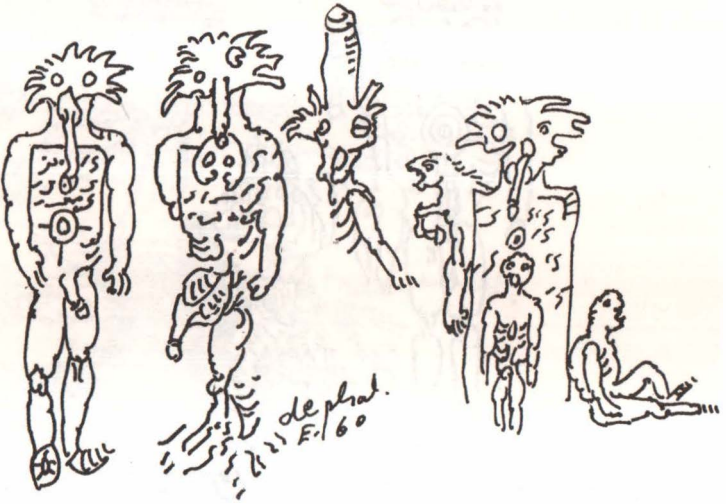
25 octobre 2005
arslan

Oscar Pamiş'a'da,
öyle söylüyor!..

Ferit Edgü'nün öykü kitabı *Bozgun*, Çan Yayınları, 1961 için desenler, s. 302-311

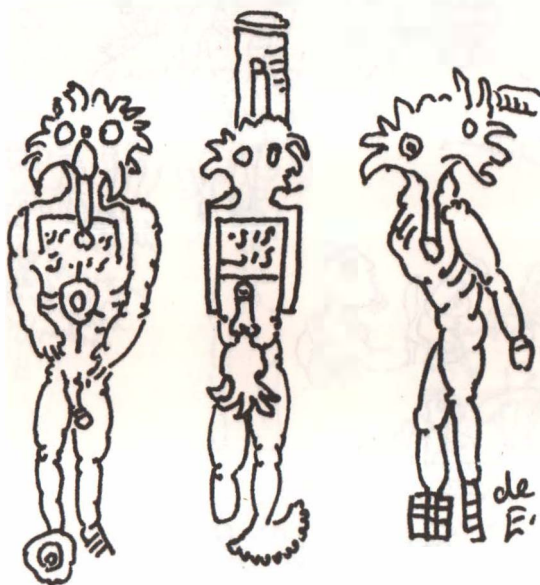

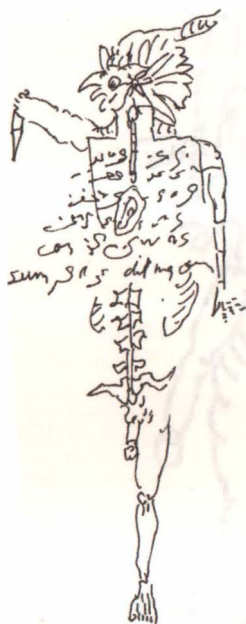

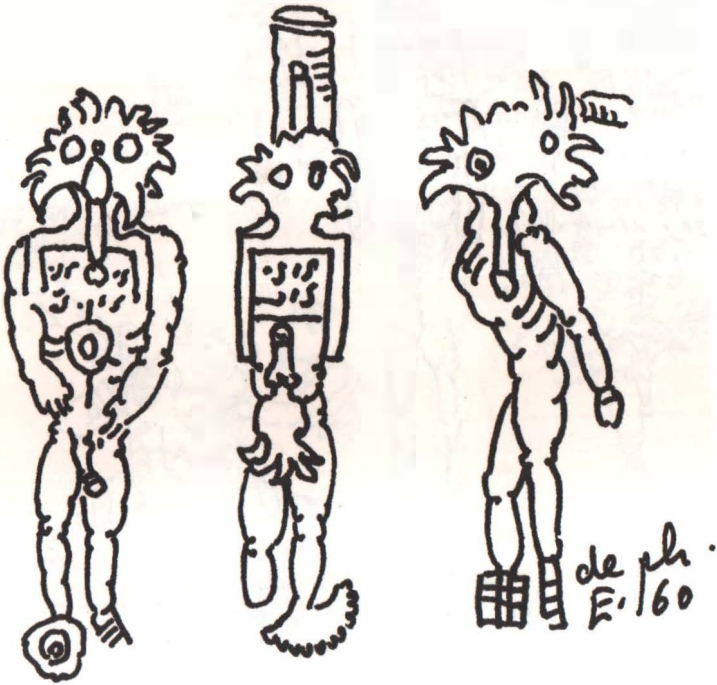

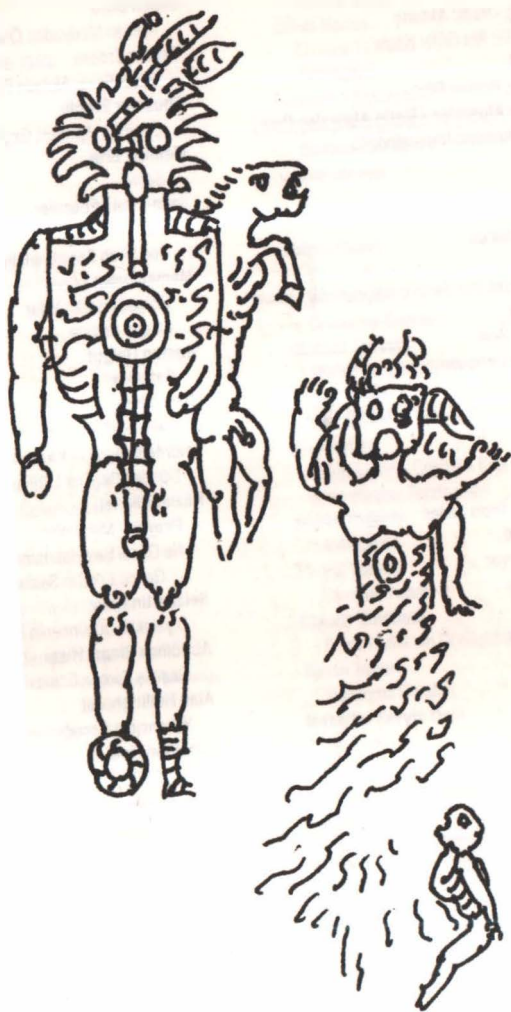
de ph.
E. 160

1) ...
1) - celtat

1955 yılında, İstanbul'da "İlişki, Davranış, Sıkıntılara Övgü" isimli sergide başlayıp Paris-İstanbul ekseninde gelişen altmış yıllık bir çizer-yazar dostluğu. Gündelik yaşamın rutinini sanatın, yazının yaratıcı gücüyle kırabilmeyi başarmış iki sanatçı. Yaşamdan sanata, sanattan gene yaşama ya da yaşamın ötesine yazılmış bu mektuplar Yüksel Arslan'la Ferit Edgü'nün duygusal ve entelektüel paylaşımlarının yanı sıra iki muhteşem zihnin aralarında kurduğu aykırı humoru, bu humorun yarattığı bambaşka bir dili de ortaya koyuyor:

"Bizler hakikatin iki yüzü değil miyiz?"

Ferit Edgü'den Yüksel Arslan'a

"Demek sen Goya, ben boya, yahut tersi..."

Yüksel Arslan'dan Ferit Edgü'ye

ISBN 978-975-08-3463-9

25 TL

